

ไทยหรือสยาม

และ

ยางรัก · ทรัพย์ยากจะมีค่า

อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ
นายบรรจบ ศรีสุโขทัย
ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม
๑๖ พฤษภาคม ๒๕๐๕

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961107273

เอกสารประกอบ

ร่างแก้ไข

รัฐธรรมนูญ

นายบรรจง ศรีสุภา

ชื่: ๑๒ ๕.๕.๒๕๒๗ มรณ: ๕๗.๗.๒๕๐๕

ประวัติ

นายบรรจง ศรีสุชาติ (นามเดิม บุญแจ้ง) เป็นบุตร นายเซียง นางรอด เกิดที่ตำบลสะพานช้างโรงสี จังหวัดพระนคร เมื่อ ๑๒ ธันวาคม ๒๔๖๒ ได้รับการศึกษา จากโรงเรียนสวนกุหลาบอังกฤษ (วัดเลียบ) ชั้น ๖ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียน และได้อุปสมบทที่วัดบวรนิเวศวิหารตาม เป็นเวลา ๓ พรรษา (ไม่ทราบว่ามีปีใด) เมื่อ สำเร็จแล้วก็ได้เข้ารับราชการตั้งเช่นที่เพื่อน ๆ กระทำกัน โดยได้มาประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนตัว (ไม่ทราบแน่ชัดว่าทำอะไร) แต่ก็ได้เลิกกันไป เพราะในสมัยนั้นคนตั้งทำเพียง เพาะว่าสิบพ่อค้าไม่เท่าหนึ่งพระยาเลย ค่อยมากได้ไปทำงานอยู่กับ คุณเด็ก โกเมศ ที่ห้าง โกเมศ ซึ่งแยกพระยาศรี ศรีนเมื่อห้างโกเมศถูกไฟไหม้ ห้างต้องเลิกกันไป ก็ต้องว่างงาน ไปอีกพักหนึ่งต่อมาได้เข้าหุ้นส่วนกับเพื่อนตั้ง โรงงานเผาถ่านและค้าถ่านขนทถนนพยุห แต่ แม้ว่าถ่านที่ผลิตได้จะมีคุณภาพดีเพราะใช้ไม้ดีก็ตาม การค้าขายก็ต้องจำหน่ายในราคาของ ตลาด จึงทำให้ขาดทุนต้องเลิกกิจการไป และในปี ๒๔๖๘ ภรรยาถึงแก่กรรม

ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ คุณเด็ก โกเมศ ได้มาชวนไปร่วมงานอีก คือ เริ่มก่อตั้งบริษัทไทยใหม่จากตึก เพื่อดอกหนังสือพิมพ์รายวัน ดำเนินการขอหาแท่นพิมพ์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ เมื่อการก่อตั้งเรียบร้อยแล้ว ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการของบริษัท ต่อมาอีกประมาณ ๒ ปีจึงได้ถอนตนเป็นผู้จัดการบริษัท และดำรงตำแหน่งเรื่อยมาจนกระทั่งถึงในราวปี ๒๔๘๖ จึงได้เลิกกิจการ โดยได้ขายโอนกิจการหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ให้แก่บริษัทมหานครจำกัดไป ต่อจากนั้นก็ได้หยุดพักผอนอยู่กับบ้าน แม้บริษัทที่ได้ซื้อ กิจการไปนั้นจะได้ขอรับให้ช่วยอยู่เป็นที่ปรึกษา ในการดำเนินงานหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ในยุคใหม่ต่อไปก็ปฏิเสธ เพราะสุขภาพไม่ค่อยดี และอายุมากแล้ว

ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งผู้จัดการบริษัทไทยใหม่ ได้พยายามควบคุม ดูแลการดำเนินงานและการใช้จ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปในทางประหยัด เพราะได้บทเรียนมา จากการค้าครั้งก่อน ๆ แล้ว และในราวปี พ.ศ. ๒๔๘๗ หรือ ๒๔๘๘ ก็ได้ก่อตั้งแผนก บัตรคั่น โดยได้สั่งเครื่องมาจากประเทศอังกฤษ กับได้ไปติดต่อขอรับอนุญาต

ศักราช ซึ่งขณะนั้นเป็นครูโรงเรียนเพาะช่าง ให้มาเป็นผู้อำนวยการและควบคุมงาน
ในด้านด้วยตนเองตลอดมา จนกระทั่งได้รับข้อเสนองานเป็นสถานที่ทำบดอชุนต์ “เจ็ดคำ
จงจำให้ ชนใจ บดอชุนต์ต้องทำไทยใหม่” เป็นคำโฆษณาซึ่งผู้จัดการบริษัทไทยใหม่
เป็นผู้คิดเขียนขึ้น และลงโฆษณาทั้งในหนังสือพิมพ์ไทยใหม่วันจันทร์ และไทยใหม่รายวัน

นอกจากงานประจำในหน้าที่แล้ว ยังได้เคยแปลเรื่องจีนลงในหนังสือพิมพ์ไทย
ใหม่อีกด้วยหลายเรื่อง มีเรื่องโป๊ยเขียน ฯลฯ เป็นต้น (การเขียนหนังสือจีนเข้าใจว่า
จะเรียนในตอนเล็ก) และในตอนหลังได้คงปริศนาเป็นคำกลอนขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านหนังสือ
พิมพ์ไทยใหม่ เขียนกลอนตอบปริศนามาประกวดกัน ปริศนานั้นมีดังต่อไปนี้

ปริศนาวันชาติ ๒๔๗๕

(๑) วันชาตินี้ มัธยม มาเถิด
เรื่องมีว่า กระดาษ นายหนาน
ถึงฝั่งน้ำ จำต้องข้าม ไปฝั่งโน้น
ครั้นจะนำ สิ่งทั้งสาม ข้ามคงคา

เพราะเรือเล็ก พาไป ไม่ได้หมด
คนกับของ อย่างละหนึ่ง จึงพอดี

แต่การพา คราวละดัง กรังกรัง
หมาจะกัด กัดห่าน อันตราย

จะนำของ ดังไหน เอาไปก่อน
คราวละอย่าง ต้องระวัง ฝ่ายศัตรู

เช่นจะพา หมาดำ นำไปก่อน
ครั้นจะนำ ขาวเปลือก ไปก่อนพด้น

ถ้าจะนำ ห่านงาม ข้ามไปก่อน
เที่ยวของเก่า เขาจะ เอาอะไร

เป็นกระทุ่ ปริศนา อันน่าซ้ำ
สุนัขดำ ห่านขาว ขาวเปลือกหมา
เห็นเรือโกดอน ถ้าน้อย ลอยอยู่ท่า
ก็ไม่กล้า กัดจะดมจุมจุม

หากจะรด เจ้นไว้ ก็ใช้ที่
เรือเล็กนี้ พาไป ได้สบาย

ดีดหว่างคน จะเกิด ผลเสียหาย
ห่านก็ร้าย กินขาวเปลือก ต้องเลือกดู
แล้วกลบยอน มารับ ที่เหล้อยู่
คิดเลือกดู ที่ไม่ขัด กัดกินกัน

คงเคียดร้อน ห่านกิน ขาวเปลือกนั้น
สุนัขมัน ก็จะมีผล ห่านบรรลย์

ให้หมานอน เผื่อขาวเปลือก ก็ทำได้
เอาหมาไป มันก็พาด กัดห่านยัย

(๓)

- กร^๕จะเอา ข้าวเปลือกไป ใ^๕กับห่าน
กระทำช^๕าย หมด^๕บัญญัติ พาด^๕งรับ
จึง^๕จนท^๕าน ช^๕วยคิด ป^๕ริศนา
อย่า^๕ให้ห่าน ก^๕บหมา เกิด^๕รา^๕ว
หาก^๕ผู้ใด คิด^๕ได้ เ^๕ิญไช^๕ซาน
วิ^๕ร^๕ช^๕าม ทำ^๕อย่าง^๕ไร ให้^๕บ^๕รร^๕ยาย
(๒) ด^๕ัต^๕อะไร ได้^๕ช^๕อ อย่าง^๕เด^๕ย^๕กัน
อีก^๕อย่าง^๕หนึ่ง ย^๕บ^๕ก น^๕ก^๕มิ^๕ไ^๕
ด^๕ัต^๕ท^๕ง^๕น ม^๕ร^๕า^๕ค^๕า เพ^๕ระ^๕หา^๕ยา^๕ก
อย่าง^๕ท^๕ง^๕น ก^๕น^๕ท^๕ย^๕ง ไม่^๕เป็น^๕ด^๕ว
(๓) อะ^๕ไร^๕เอ^๕ย^๕ ร^๕ป^๕ร^๕าง ค^๕าง ๆ ก^๕น
ด^๕อง^๕เค^๕ร^๕อง^๕ไ^๕ ใน^๕การ^๕ส^๕ร^๕าง เค^๕ร^๕อง^๕แ^๕ต^๕ง^๕กาย
ท^๕ด^๕ไ^๕ ใน^๕การ^๕งาน^๕ก^๕่อ^๕ส^๕ร^๕าง
ห^๕ก^๕เป็น^๕ไม้ มี^๕ด^๕อก อ^๕อก^๕ป^๕ระ^๕ชน^๕
(๔) ด^๕ัต^๕อะไร ก^๕าย^๕มัน น^๕น^๕ไ^๕เ^๕็ก
หาง^๕มัน^๕ไ^๕ ทำ^๕ยา ทำ^๕ร^๕าง^๕กาย
เท^๕า^๕มัน^๕หน^๕ก มี^๕ก^๕เอา^๕ไป ไ^๕ก^๕ระ^๕แท^๕ก
น^๕ย^๕น^๕ค^๕า^๕ค^๕ิด ย^๕อ^๕ค^๕ัน^๕ไม้ แต่^๕ไม่^๕ด^๕
(๕) ข^๕อง^๕ด^๕อง^๕อย่าง^๕ ค^๕าง^๕ไ^๕ เค^๕ร^๕อง^๕ม^๕น^๕ด^๕
อย่าง^๕หนึ่ง^๕ไ^๕ ท^๕ง^๕ท^๕วา ร^๕า^๕ค^๕ค^๕ิด^๕
อีก^๕อย่าง^๕ไ^๕ เว^๕ด^๕า^๕ก^๕า โดย^๕จำ^๕เพ^๕าะ
อย่าง^๕ท^๕ง^๕น ถ^๕ำ^๕ม^๕ก^๕ด^๕น ไ^๕ย^๕ริ^๕น^๕มา
อย่าง^๕ท^๕ด^๕อง ค^๕ร^๕ง^๕ช^๕ำ^๕ม ย^๕ำ^๕ม^๕ด^๕ม^๕ด^๕ด^๕
อย่าง^๕ท^๕ง^๕น ย^๕ง^๕พ^๕ร^๕ม^๕น^๕ำ ย^๕ง^๕ท^๕น^๕ำ^๕น

ก^๕ัด^๕ก^๕เป็น^๕ อ^๕า^๕ห^๕าร เม^๕ื่อ^๕คน^๕ก^๕ด^๕ับ
เพ^๕ระ^๕เห^๕ต^๕การ^๕ณ^๕ บ^๕ัง^๕ค^๕บ ย^๕อ^๕ู^๕เ^๕น^๕น
ร^๕ับ^๕อ^๕ำ^๕า พ^๕าด^๕ง จ^๕ง^๕ด^๕ท^๕
แ^๕ะ^๕ช^๕าว^๕เป^๕ด^๕อก ย^๕ำ^๕ให้^๕ม^๕ อ^๕ัน^๕ต^๕ร^๕าย
ร^๕ับ^๕ด^๕ง^๕ด^๕ำ^๕ร ป^๕ริ^๕ศ^๕นา มา^๕ช^๕าย^๕
อ^๕ริ^๕บ^๕าย ให้^๕เ^๕น^๕ เ^๕น^๕ช^๕ด^๕เ^๕ย^๕
อย่าง^๕หนึ่ง^๕น^๕ ย^๕อ^๕น^๕ำ ต^๕า^๕ม^๕ว^๕ิ^๕ด^๕ย^๕
ค^๕น^๕ก^๕ิน^๕ได้ แต่^๕ไม่^๕ก^๕ิน เป็น^๕ด^๕ว^๕ด^๕ว^๕
มี^๕ไม่^๕ม^๕าก เ^๕ม^๕เ^๕น^๕ผ^๕ก^๕ป^๕ด^๕า ถ^๕ำ^๕เป็น^๕ห^๕ด^๕ว^๕
ด^๕อง^๕เค^๕ด^๕ำ^๕ก^๕ด^๕ว ก^๕บ^๕อ^๕า^๕ห^๕าร ก^๕ิน^๕ก^๕น^๕เ^๕ย^๕
อย่าง^๕หนึ่ง^๕น^๕ เ^๕ด^๕เ^๕น เป็น^๕เค^๕ร^๕อง^๕ห^๕มา^๕ย^๕
ด^๕ำ^๕ม^๕ห^๕ึง^๕ช^๕าย ไ^๕เ^๕น อ^๕า^๕ภ^๕ร^๕ณ^๕ภ^๕ณ^๕ท^๕
ห^๕ำ^๕เ^๕ย^๕อ^๕ำ^๕ง น^๕ำ^๕ม^๕จ^๕ำ^๕น^๕า มา^๕ช^๕่ง^๕ช^๕น^๕
ค^๕ำ^๕เด^๕ย^๕ง^๕เด^๕ย^๕ง ช^๕อ^๕เด^๕ย^๕ง^๕ก^๕น ท^๕ง^๕น^๕เ^๕ย^๕
ผู้^๕ห^๕เ^๕ย^๕เ^๕็ก เ^๕็น^๕ด^๕ว ก^๕ด^๕ว^๕ไ^๕จ^๕าย^๕
จ^๕ม^๕ก^๕มัน น^๕น^๕ก^๕ด^๕ับ^๕ร^๕ำ^๕ย^๕ ก^๕ด^๕าย^๕เป็น^๕ง^๕
อ^๕ิ^๕ฐ^๕ิ^๕น^๕แ^๕ด^๕ก แ^๕ด^๕ก^๕เป็น ไม่^๕ท^๕น^๕ด^๕ั^๕
พ^๕ร^๕า^๕ด^๕ิ^๕ง^๕ค^๕อง ร^๕อง^๕อ^๕ู^๕ อ^๕ัง^๕ค^๕ง^๕
อ^๕ก^๕น^๕ำ^๕มา ก^๕ัด^๕อ^๕ด^๕ค^๕ด^๕อง พ^๕อง^๕ป^๕ระ^๕ด^๕ำ^๕น
ท^๕ง^๕ใน^๕ม^๕ำ^๕น น^๕อ^๕ก^๕ำ^๕น ช^๕ำ^๕น^๕ช^๕า^๕ด^๕า
ท^๕ง^๕ไม่^๕เ^๕ม^๕า^๕ระ ท^๕ี่^๕จะ^๕ไ^๕ ใน^๕เค^๕ห^๕า
ค^๕อง^๕น^๕ำ^๕ด^๕ำ ร^๕ว^๕ย^๕ร^๕ีน ช^๕ั้น^๕ด^๕ำ^๕ร^๕า^๕ย^๕
ก^๕ด^๕น^๕อ^๕ด^๕อ^๕ด^๕ น^๕ำ^๕ด^๕ำ^๕ น^๕ำ^๕ด^๕ง^๕ด^๕ำ^๕ร
อย่าง^๕ท^๕ด^๕อง ย^๕ิง^๕ค^๕อง^๕ท^๕าร พ^๕า^๕น^๕เด^๕ย^๕เ^๕ย^๕

และได้ลงพิมพ์คำเนยในไทยใหม่ฉบับวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๑๕ ดังต่อไปนี้

(๔)

- (๑) วิถี ที่จะนำ สิ่งทั้งสาม
โดยมิให้ หมดกัณฑ์ อันตราย
เที่ยวแรกนำ ห่านงาม ข้ามไปก่อน
ตอนจากถ้ำ รับประทานอาหาร มากับคน
ถึงฝั่งนี้ เปลี่ยนเอาหมา ไปนอนเกลือก เฝ้าข้าวเปลือก ที่ทิ้งไว้ คงไรทาน
เที่ยวสุดท้าย คือใจ ไฉไลปาน
รับนำห่าน ข้ามไป สมหมายเฮย.
- (๒) สัตว์นาค นกมิใช่ อะไรนั้น
คนกินไข่ แกงคั่ว คั่วทั้งไป
สัตว์อยู่บก แมงดา พนาเนา
นำพริกตำ นำปลาริน กัดมันรุนแรง
- (๓) ของหลายอย่าง รูปร่าง ต่างๆ กัน สิ่งเหล่านี้ ขอเฉลย เผยว่า “เซ้ม”
“เซ้มกาชาด” เครื่องหมายเด่น เห็นแดงเซ้ม “เซ้มเย็บเล่ม” ภูษา นานาพรรณ
“เซ้มกัณฑ์” หร ดั่งว่า เป็นอาภรณ์ “เซ้มไม้ซอน” ขอนล็ก รากคึกมัน
“ปลารเซ้ม” พุง มุ่งต่อสู้ กู้เดิมพัน “คันเซ้ม” ออก ดอกประชัน รอบบ้านเฮย
ผู้ใหญ่เด็ก รู้จัก ทักว่า “เซ้ง”
“งานหาวเซ้ง” ทำยาใช้ ได้หลายอย่าง “งูวงเซ้ง” ร้ายหรือไม่ อย่าได้ใจ
- (๔) สัตว์อะไร กายมัน นั้นไข่เด็ก
“เห็ดกเท้าเซ้ง” เซ้งก่อดร้าง ไร่กระแทก อีฐหินแหลก หุ่นเวธา จะหาไหน
“เม็ดมะกิดา ตาเซ้ง” อ่างเนตรนัยน์ ที่ติดอยู่ คันไม้ แต่ไม่ด
เลี้ยงเซ้งร้อง ร้องเลี้ยงเซ้ง เฮ้อย่างอิง ไร่เซ้งจริง ดอกไม้ไฟ ร้องไล่ห
อาศัยชื่อ “เซ้งร้อง” ดองหายคุด เป็นความรู้ รอบคุด ทิ้งไปเฮย
- (๕) เครื่องบูชา ทั้งสอง นามพ้องเพรียก ต่างก็เรียก ดอกเทียน เพียรเฉลย
กลิ่นระริน ชื่นใจ กระไรเลย หากไม่เคย ดองปลุกได้ ไร่บูชา
ดอกไม้เทียน ต้องแสง สว่างไสว ดอกไม้ไฟ ไร่จุด นอกเคหา
ดินดำ กำมะถัน กลิ่นควันซ่า ชานนาตา คราต้มผัด ถึงยัดเขย

(๕)

ชีวประวัติของ นายบรรจง ศรีสุชาติ นั้นถูก ๆ ค้างก็ไม่มีใครรู้เรื่องราวละเอียด
นัก และทั้งผู้ที่ทราบก็ถึงแก่กรรมกันไปเสียแล้ว จึงได้ไปขอความกรุณาจาก
คุณหลวงรัฐการโกศล ผู้เคยร่วมเรียนหนังสือด้วยกันมา ซึ่งท่านก็ได้กรุณาเขียนมาให้
เท่าที่ท่านจะจำได้เป็นเรื่องเมื่อครั้งเรียนหนังสือที่โรงเรียนสวนกุหลาบอังกฤษ และได้ให้
คุณพระภัทรกิจโกศล สอบทานคอกชนหนึ่ง มีเรื่องราวดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๕ ก่อนเป็นนักเรียนสวนกุหลาบอังกฤษ

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓

ข้าพเจ้ารู้จักคุณบรรจง ศรีธำชาติ ครั้งแรกที่โรงเรียนสวนกุหลาบอังกฤษ ภายหลังที่เขาได้เข้าเรียนที่โรงเรียนของอังกฤษวัดมหรณพาราม สมัยครูประเวระเป็นครูใหญ่ และสอบชั้น ๒ ได้แล้ว จึงได้เข้าเรียนชั้น ๓ ที่โรงเรียนสวนกุหลาบอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓ ขณะนั้นโรงเรียนตั้งอยู่ที่ตึกสองชั้นหลังยาวเหมือนตึกแถว เข้าใจว่าเป็นตึกเก่าในบริเวณพระราชวังบวร (วังหน้า) ตามแนวคิดที่เป็นหอศิลป์ปัจจุบัน มีครูสอนชั้นเป็นครูใหญ่ ครู อี.เอส. สมิท (ต้นสกุล สมิทร) เป็นครูชั้น ๖ คุณบรรจงเรียนชั้น ๕ (จำไม่แน่) การเรียนใช้ภาษาอังกฤษฉบับใด เล่ม ๑-๕ มีอ่าน เขียน ตามคำบอก แปล แต่ง ไวยากรณ์ เลข วิชาอื่นไม่มี เพิ่งจะเริ่มสอนพีชคณิต เรขาคณิต ยุคคิด เมื่อชั้น ๕ พอถึงชั้น ๖ ก็พอวิชาใหม่ เช่น วาดเขียน ดัชนีศาสตร์ พีชคณิต ภูมิศาสตร์ ภาษาไทยก็มีบ้าง เช่น อ่าน เขียนตามคำบอก ในชั้น ๓ ครูประจำชั้นชื่อพุ่ม (ภายหลังรับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาวิจิตรวรสาส์นเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสุทธีวรารามคนแรก) ส่วนในชั้นสูงขึ้นไปใช้ครูฝรั่งทงหน คุณบรรจงเรียนกับครูฝรั่งเป็นส่วนใหญ่ ครูไทยเช่นครูพุ่มได้สอนภาษาไทยบ้างเป็นบางวัน และน้อยชัณโณง

คุณบรรจงกับข้าพเจ้าพบกันมากกตอนกลางวันและเย็นเมื่อลงเล่นฟุตบอล ๑ เวลานานฟุตบอลเล่นของใหม่ มีโรงเรียนที่เล่นกันอยู่คือโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ เรียก ว่า Normal College และโรงเรียนราชวิทยาลัย King's College เท่านั้น โรงเรียน ๒ แห่งแข่งขันกันเป็นประจำ เพราะทั้งสองโรงเรียนก็มีครูใหญ่เป็นฝรั่ง นอกจากฟุตบอล แล้วก็มีคริกเกต ซึ่งครูฝรั่งลงมาสอนและหัดเอง คุณบรรจงชอบเล่นทั้ง ๒ อย่างเพราะ หน้าโรงเรียนมีสนามกว้าง ใครชอบเล่นอย่างไรก็ไปเล่นทางนั้น

นักเรียนแต่ก่อนไม่มีระเบียบเรื่องการแต่งกาย คือแต่งตามใจสมัคร คุณบรรจงแต่งอย่างจีน คือุ่งกางเกงขาว เสื้อกั๊กเข้ขาว คอหมอนไม่มีหมวก เพราะไม่บังคับ ใจเบียดกรียบรอยพนรอบศีรษะ ส่วนนักเรียนไทยก็นุ่งผ้าพัน ได้เลือกกระดุม ๕ เม็ด ไม่มี

รองเท่าได้ หมวกตามมี แต่นิยมใช้หมวกฟางปักแข็งทำจากนอก พันผ้าสีดำ ส้มอกชน
 มาทหลัง ครุรงก์ได้เสื้อขาวปิดคอ กางเกงขาว ฉ้นไหนถ้าใช้ผ้าผูกคอฉ้นนั้นครุต้องไป
 งานพิเศษ ในการเดินกวาคณบรรจงไม่ได้รังแกเด็กที่เล็กกว่า โดยเฉพาะข้าพเจ้าเด็กและ
 บอบบางกว่าก็ไม่เคยถูกรังแก เวลาเดินก็เดินกันอย่างดี แม้จะอยู่คนละชั้น

เรียนอยู่ทวงหน้าไคส์ ๒ ปี โรงเรียนก็ย้ายไปอยู่วัดมหาธาตุฯ (เฉพาะชั้น ๓
 ไปตั้งที่โรงเรียนพระเบญจมวัดมหาธาตุฯ) เนื่องจากทางราชการต้องการใช้สถานที่ในงาน
 พระเมรุสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช (เจ้าฟ้าวิมลวิหิตฯ) แล้วย้ายไปอยู่ที่ตึกใกล้ห้าง
 บักรมเกาทัณฑ์ปากคลองตลาด แล้วย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนเด็ก

คุณบรรจงกับเพื่อนอีก ๒ คน ชื่อนายวงศ์ (ปัจจุบันมีบรรดาศักดิ์เป็นหลวง
 แผนกเพิ่ม บัวยเป็นอัมพาร ยิงมรดกอยู่) กับนายขี (ถึงแก่กรรมแล้ว) และข้าพเจ้า
 มักเดินกลับบ้านมาทางเดียวกัน โดย ๓ คนอยู่แถวสะพานข้างโรงสี ส่วนข้าพเจ้าเคยไป
 วัดมหาธาตุฯ เพื่อกราบพระอาจารย์ คือสมเด็จพระวันรัต (จำนงค์ ปณณทิตฺต) ปฐม
 เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร เมื่อครั้งที่ท่านยังอยู่วัดมหาธาตุฯ

ในการเรียนนั้น คุณบรรจงเรียนดี แต่เมื่อยชั้น ๕ ข้าพเจ้าก็ได้ตามชนมาทัน
 โดยข้ามชั้น ๔ ฉนั้นจึงได้เข้ามาเรียนรวมชั้นกับคุณบรรจง ทั้งชั้น ๕ และชั้น ๖ จำได้
 ว่าในการสอบข้อสอบชั้น ๖ คุณบรรจงสอบได้ทั้งหมด ได้รางวัลของครูใหญ่เป็นหนังสือชื่อ
 โรบินฮูด หนังสือที่ใช้ในการเรียนเป็นตำราภาษาอังกฤษทั้งนั้น โรงเรียนดังชื่อเองแล้ว
 ขายให้นักเรียนเท่าทุน ค่าเล่าเรียนก็เก็บเดือนละ ๔ บาท (ไม่แน่) นับว่าแพง แต่ยังได้
 สมุดทำงานกระดาษดีชื่อโรงเรียนแจกให้เปล่า เมื่อสมุดหมดนักเรียนก็นำสมุดไปให้ครู
 ใหญ่ตรวจแล้วจ่ายเล่มใหม่ให้ ตอนนั้นเรียนอยู่ชั้น ๖ ครุสมิทีเดือนฉนั้นเป็นครูใหญ่แทน
 ครุยอนตัน ซึ่งเลื่อนไปเป็นผู้ตรวจโรงเรียน (Inspector of school) และครุสไปวัด
 ทอดอนชั้น ๕ ก็เลื่อนขึ้นมาสอนชั้น ๖

ในการสอบได้ พ.ศ. ๒๔๔๖ ซึ่งนักเรียนราชวิทยาลัยมาสอบพร้อมด้วยฉนั้น
 ทหนึ่งได้แก่นายบุญช่วย(พระยาเทพวิหิต) ทสองได้แก่นายชม นักเรียนสวนกุหลาบอังกฤษ
 (พระยาจักรมรัตนสุภาฯ) ส่วนคุณบรรจงก็ได้ติด ทางราชการจะให้ไปเรียนต่อต่าง

ประเทศ โดยให้เด็กไ้เบี้ย แต่บิดาคุณบรรจงผู้มีความนิยมประเพณีโบราณไม่อนุญาต
จึงพลาดโอกาสอันนี้นั้น และเพราะเหตุเรื่องถือประเพณีเคร่งครัดตนเอง คุณบรรจงจึงมิ
ได้เข้ารับราชการ แม้ในตอนหลังเมื่อเด็กไ้เบี้ยแล้ว คุณบรรจงก็เลยไม่สนใจที่จะเข้าทำ
งานในวงการของรัฐบาล เพราะเพื่อน ๆ ที่ร่วมชั้นเขาเจริญไปตาม ๆ กัน

ภายหลังการสอบไล่ชั้น ๖ แล้ว ข้าพเจ้าก็ไม่ได้พบคุณบรรจงเลยเป็นเวลาร่วม
๑๐ ปี เห็นจะได้ เมื่อข้าพเจ้าได้เข้าทำงานที่กรมกองตระเวน (กรมตำรวจบ้าน)
ที่กระทรวงนครบาล (ศาลว่าการกระทรวงมหาดไทย ปัจจุบัน) ข้าพเจ้าได้ไปเยี่ยม
คุณบรรจงที่ร้านขายยาตึกเดิม (ระหว่างสะพานช้างโรงสีกับแยกเสาชิงช้า) บางทีก็
พบ บางทีก็ไม่พบ ทราบว่าคุณบรรจงประกอบธุรกิจช่วยบิดา รู้ว่าคุณบรรจงเคร่ง
ขมกว่าเมื่อยังโรงเรียน เข้าใจว่าคงจะประสบปัญหายุ่งยากในเรื่องความรักหรืออะไร
สักอย่างหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าไม่กล้าถาม แม้จะรักใคร่กันมาก

โดยปกติคุณบรรจงเป็นคนอารมณ์เย็น สุขภาพ ทั้งกายและใจ ไม่เคยได้ยินคำ
ว่าหรือใช้คำรุนแรงจากเพื่อนร่วมชั้นรักใคร่ เช่นนายชม นายพร้อมมาดฯ ซึ่งมีอายุไล่เรียงกัน
ในเวลานั้นการสอบไล่ชั้น ๖ ถือเป็นประโยชน์สูงสุด ผู้ที่ได้ที่ ๑-๒ ได้รับพระราชทานทุน
เล่าเรียนของหลวง (King's Scholarships) เพื่อไปศึกษาต่อในประเทศอังกฤษ ที่ ๓
และต่ำลงมา กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาฯ) ส่งไปเรียนนิเทศฯ และกรมที่ดิน
ใหม่กำลังปรับปรุงงานก็มักจะรับนักเรียนที่สอบได้รอง ๆ ส่งไปเรียนต่างประเทศกรมป่าไม้
เป็นกรมหนึ่งซึ่งมีนักเรียนส่วนมากพูดภาษาอังกฤษ ได้รับคัดเลือกไปเรียนนิเทศฯ ไม้ต่างประเทศ
เช่นนายถก (บรรดาศักดิ์จำไม่ได้) ที่สอบได้ได้พร้อมกับนายพุ่มที่ไปเรียนในประเทศ
รัสเซีย แต่ภายหลังเคยโอนสัญชาติเป็นรัสเซียสมัยราชาธิปไตย ทั้ง ๒ คนมีรูปถ่ายติด
ที่หน้าห้องครูใหญ่ เวลานั้นนักเรียนไปขอสมุดใหม่ ชอบดูกันเกือบทุกคน นายจาศ
(พระยาพนมดงรัก) ยังมีชีวิตอยู่ ก็เป็นนักเรียนโรงเรียนนี้เหมือนกันที่ไปเรียนต่าง
ประเทศ คุณบรรจงก็เป็นตัวถึงคนหนึ่งโรงเรียนส่วนมากพูดกับนายชม การสอบไล่
ชั้น ๖ มีนักเรียนทั้งสองโรงเรียน (คือทั้งส่วนมากพูดอังกฤษและราชวิทยาลัย) ไม่ถึง

๕๐ คน ใครจะได้หรือไม่ได้ก็เกินคาดโดยมาก สำหรับข้าพเจ้าในปีนั้น (พ.ศ. ๒๔๔๖) สอบได้โหดที่สุดหุดหุดคคก ขณะที่มีอายุ ๑๖ ปี ยังเด็กอยู่ ผู้ปกครองจึงให้เรียน
วิชาชก

แม้จะรักใคร่กันมาก ข้าพเจ้าก็ไม่เคยถามถึงเรื่องส่วนตัว จึงไม่รู้เรื่องว่า
เคยเรียนหนังสือไทยที่ไหน มีพี่น้องคนใดทำอะไรเป็นอาชีพ ฯลฯ ข้าพเจ้าจำได้ว่า
คุณบรรจงมีคุณสมบัติข้อหนึ่ง คือการไม่ฟังเพื่อไปตามสมัยนิยม เป็นคนตั้งเบื่องาม
เจียมตัว ไม่ค่อยจะแก่งัดคณิก ฉะนั้นจึงมีใครได้พบในงานแต่งงานหรือการศพ คุณ
บรรจงมีลักษณะข้อหนึ่งคือสันโดษและเดินสายกลาง คุณบรรจงรักษาคุณธรรมทั้งต่อ
ชนโดยเป็นอย่างดีตลอดอายุ กล่าวคือไม่วิ่งเต้นหางานหรือประกอบกิจการใดใดใน ฉะนั้น
จึงไม่ปรากฏว่าคุณบรรจงรวยขึ้นหรือจนลง คงรักษามาตรฐานการดำรงชีพพอสมควรแก่
อัตภาพตลอดมา

เมื่อคุณบรรจงเป็นผู้จัดการหนังสือพิมพ์ “ไทยใหม่” ข้าพเจ้าได้ไปเยี่ยม
ที่สำนักงานได้เห็นคุณบรรจงปฏิบัติงานในหน้าที่โดยเรียบร้อย ในด้านการหนังสือและ
ภาษา คุณบรรจงได้ปรากฏเป็นเชิงวิพากษ์ เกี่ยวกับงานเขียนสระ ๕ กฤดากรันต์ มักจะ
ไม่เคร่งครัดเหมือนแต่ก่อน ข้อนี้แสดงว่าคุณบรรจงมีความรู้ภาษาไทยดี

ในตอนปลายเมื่ออายุเข้าป็นชราภาพ ข้าพเจ้าได้ไปเยี่ยมที่บ้าน (หลังหอ
ทะเบียนที่ดินเดิม ถนนสุขุมวิท) ตามที่พระภิกษุโกศลเพื่อนรักเก่าแก่ร่วมชั้นและ
โรงเรียนเดียวกันบอก ก็ได้พบคุณบรรจงอยู่คนเดียวอย่างเงียบเหงา เมื่อได้คุยกันแล้วจึง
ทราบว่า คุณบรรจงชอบความสงบ และอยู่คนเดียวมาหลายปีแล้วตั้งแต่ภรรยาถึงแก่กรรม
ส่วนบุตรธิดาก็มีครบครันไปหมด ข้าพเจ้าถามเขาว่าทำไมไม่มีภรรยาใหม่ ปล่อยให้
อยู่เปลี่ยวเปล่ามาได้ตั้งนาน คุณบรรจงตอบสั้นๆ และหัวเราะว่า “อายลูก” ข้อนี้
เป็นความมีใจเมตตารักใคร่บุตรเป็นอย่างมาก เป็นการรักษาความสนิทสนมระหว่างบิดา
กับบุตร โดยไม่มีบุคคลที่สามเข้ามาสอดแทรกทำให้คลายและแบ่งความรัก การตัดสินใจ
เช่นนี้เป็นความฉลาดเข้าหลัก “สันโดษ” อีกข้อหนึ่ง คือยินดีในสิ่งที่มีอยู่ เป็นอยู่

ในส่วนตัวข้าพเจ้านั้น คุณบรรจงเคยไปมาหาสู่ที่บ้านเป็นกันเอง ครึ่งหนึ่งเคยพาหลานหญิง (หลานตา) มาด้วย บอกว่าหลานคนนั้นเกิดทอดถอนใจเนื่องจากบิดาไปรับราชการที่นั่น พดองกฤษเหมือนเด็กฝรั่ง ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าคุณบรรจงบวชหรือเปล่า แต่เมื่อบวชบวชชรา (คุณประสิทธิ์) ทวดพระเชตุพนฯ คุณบรรจงมาบอกข้าพเจ้าเองที่บ้าน ให้ไปช่วยทวด ค่ายกับว่าข้าพเจ้าเป็นคนแก่ คงจะเข้าใจเรื่องการอุปสมบท และข้าพเจ้าก็ได้ไปตามนัด และการอุปสมบทก็เรียบร้อยเป็นทณฺฑนสมปตมของ คุณบรรจง ที่ได้เห็นบุตรครองผ้ากาสาวพัสตร์ นับว่าได้มีส่วนเป็นญาติในพระศาสนาโดยปริยาย

ข่าวมรณกรรมของคุณบรรจงมิได้ทำให้ข้าพเจ้าประหลาดใจ เพราะรู้ตั้งแต่ได้ไปเยี่ยมครั้งสุดท้ายว่า เวลาใกล้เข้ามาแล้ว แต่ไม่คาดว่าจะเป็นเร็ว และตั้งใจว่าจะไปเยี่ยมอีกครั้งหนึ่ง แต่สุขภาพของข้าพเจ้าก็เสื่อมลง เลยไม่ได้พบกันดังคิด ข้าพเจ้าเคยเขียนโคลงไว้นานมาแล้ว เหมาะที่จะนำมากล่าวเพื่อพิจารณาให้เห็นความจริง ดังนี้

(๑๒)

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา

สังขารย่อมเสื่อมต้น	สูญสลาย
ชีวิตย่อมมลาย	ไม่พ้น
ทุกړย่อมจากขาย	วันหนึ่ง แน่นา
ไม่เที่ยงเพี่ยงคิดคน	คิดจากเห่น

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา

ธรรมหลายระดับใช้	ตัวตน
เป็นภวะอนันตนิ	ดับส้าง
เหตุเกิด กยงผล	ผิดค่อ เนืองนา
บัญญัติอรรถเอ่ยอ้าง	ออกเอ่นความหมาย

หลวงรัชการโกศล

๕๒ ครอบงำพัตรข้าง

วัดสามพระยา

พระนคร

คุณพ่อบรรจง ศรีสุชาติ

ในทัศนะของคนหนังสือพิมพ์รุ่นผม

ผม... เริ่มเขียนเรื่องลงในหนังสือพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๐ และก้าวเข้ามาในวงการหนังสือพิมพ์อย่างแท้จริง (คือทำหนังสือพิมพ์) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ และเพิ่งมาพบและร่วมงานกับคุณพ่อบรรจง ศรีสุชาติ ผู้จัดการหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ช่วงที่แต่งงานหนังสือพิมพ์ของผมก้าวหน้าอย่างสูงสุด ภายใต้อุ้มชูช่วยเหลือของคุณพ่อบรรจง ศรีสุชาติ คน

หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ เป็นหนังสือพิมพ์ที่เก่าแก่และแพร่หลายทั่วประเทศฉบับหนึ่งของเมืองไทยมานานก่อนหน้าที่ผมจะเข้ามาทำหนังสือพิมพ์หลายปี ไม่ว่าใครที่รู้จักหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ เขาก็จะต้องรู้จักคุณพ่อบรรจง ศรีสุชาติ และผมก็บังเอิญโชคที่ได้มีโอกาสเข้าไปรับความเมตตากรรณาจากคุณพ่อบรรจง ราวกับเป็นลูกหลานในสายโลหิตก็ได้ความถนัดชัดเจนในงานทำหนังสือพิมพ์ของคุณพ่อบรรจง ศรีสุชาติ นั้นแนบเนืองอยู่กับความสามารถหลายประการ ตั้งแต่การคุมงานด้านธุรกิจ ด้านบริหาร การปกครอง ตลอดจนไปจนถึงด้านโรงงาน ซึ่งมีทั้งงานทำแม่พิมพ์และงานเครื่องพิมพ์ขึ้นทีเดียว ทุกสิ่งทุกอย่างที่ดำเนินไปในโรงพิมพ์ ทำให้ผมรู้สึกมีแรงใจไปด้วยอย่างมาก ในเมื่อเห็นคุณพ่อมีอายุถึง ๖๐-๗๐ ปี เขาไปแล้ว แต่ยังทำงานแข็งแรง บินแทนพิมพ์ชนไปแก่เครื่องพิมพ์เอง ผลผลิตเอง และทำงานที่ใช้แรงต่าง ๆ ราวกับคนหนุ่มแน่น คุณพ่อมีความชำนาญในงานเป็นเลิศ

เมื่อเสร็จจากงานใช้แรงทั้งหลายแล้ว คุณพ่อก็จัดแจงแต่งตัวสวมเสื้อให้สุภาพ กลับขึ้นไปนั่งบนกองบรรณาธิการ เรียกเขาเรื่องและข่าวมาขอตรวจปรังด้วยตนเอง พบถ้อยคำสำนวนใดที่ไม่ถูกต้องหรือขัดหูขัดตา ก็สั่งสอนแนะนำกันในที่นั้น โดยถือว่าคนในกองบรรณาธิการ เป็นคนในปกครองอย่างถูกต้องอย่างหลาน พอเลิกงานแล้ว คุณพ่อก็เป็นหัวหน้านำคณะจัดทำหนังสือพิมพ์ไปร่วมเลี้ยงรับประทานอาหารระหว่างพนักงานให้คำแนะนำและหารือในทางที่จะทำหนังสือพิมพ์ให้ดีขึ้น บางคราวก็ให้ผมติดตามหลังไปพบกับเจ้าของห้างขายกระดาษบรรดาเตี้ยต่าง ๆ ที่คุ้นเคย ค้นหาหา

ความรู้ในด้านต่าง ๆ ซึ่งคุณพ่อให้ความเมตตา ช่วยเหลือผมอยู่อย่างไม่เห็นเหนื่อย
โดยเฉพาะในด้านการเขียน และหลักเกณฑ์ภาษาไทยที่ผมอาจกล่าวได้ทีเดียวว่า
คุณพ่อบรรจงได้อบรมสั่งสอนจนผมหลงทิศเขียนไม่ให้อาจารย์เขียนอื่น ๆ เรา

ความจำเริญในการเขียนเช่น การชนะประกวดเรียงความลำดับค่าที่ต่ำกว่าแห่ง
การเขียนจดหมายได้เป็นที่ต้องทศประเทศ กัด การประกวดบทกวีที่ได้รับรางวัลจาก
ห้างร้านบริษัทต่าง ๆ กัด ตลอดจนหนังสือขนาดเล่มที่ออกสู่ตลาดหนังสือไปแล้วถึง ๘-๘
เรื่องกัด เหล่านี้ล้วนเป็นพลังใจและแรงหนุนให้ผมมาจากรุ่นคุณพ่อบรรจง และถึงที่ผม
จะลืมไม่ได้ในช่วงที่คบคุณพ่อบรรจงคนนั้น ได้มอบความไว้วางใจให้ผม ได้เป็น
บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ อันเป็นตำแหน่งสูงสุดที่ผมได้รับในงานหนังสือพิมพ์
อย่างน่าชื่นชม

คุณพ่อบรรจง ศิริสุชาติ เป็นผู้จัดการหนังสือพิมพ์บทความทำหนังสือพิมพ์
อย่างเข้มแข็งที่สุดเท่าที่ผมเคยพบมา เป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ที่อยู่ใต้บังคับ
บัญชาความหนักแน่นในนิสัยใจคอ ความรอบรู้ในงานที่คุมอยู่ ตลอดจนความ
แคล่วคล่องในการติดต่อสมาคมทุกชาติทุกภาษา เหล่านี้เป็นสิ่งประทับใจแก่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด
อย่างสุดที่จะสรรหาคำใดมาพรรณนาได้ถูกต้อง

เกิดชาติใด ฉันทใด.. ขอให้ผมได้อยู่ร่วมกับคุณพ่อบรรจง ศิริสุชาติ ทุกชาติไป
และขอให้คุณพ่อจงไปสู่สุคติภพหน้านั้นด้วยความสุขสวัสดิ์ดังชนไปเกิด

รัตน์ะ ที่ปรัตน์ะ

คุณภาพของหลาน

รอนรอนอ่อนอัสตง พระสุริยงเย็นยอแสง

เมื่อแว่นกนกกลดถนนหรือกลดอนใด ๆ ก็ตาม ในมณฑลบรรพกิจ แว่ก็อดไม่ได้ที่จะนั่งลงผู้สอนให้ คือคุณตา ตั้งแต่มาอยู่อังกฤษ นาน ๆ ก็อยากท่องเที่ยวไกล กลดอนภาษาไทยบ้าง แว่ก็ได้คุณตาช่วยสอนภาษาไทยให้มากตั้งแต่เล็ก เมื่อคุณตาทราบว่ายาวเริ่มเรียนอักษรวิจิตร ก็ช่วยทวนให้ เป็นคนว่า อักษรตามักคว ผันเสียงอะไรได้บ้าง ซึ่งช่วยตัวสะกดได้มาก แม้กระทั่งกับน้อง ๆ ก็เหมือนกัน ก็จัดประจำวันของพวกเราเด็ก ๆ ก็คืออ่านหัวข่าวหนังสือพิมพ์ของคุณตา ครึ่งหนึ่งจำได้ว่าเรากำลังอยู่บางพระ นายเป๊ะเขานั่งโต๊ะเบี่ยงหน้าบาน คอยอ่านข้อสรุปประจำทางผ่านไปมา มีคนหนึ่งชื่อว่า เจริญ-โชค-ดี แต่นายเป๊ะเขาอ่าน เจริญ-โช-คดี ตอนนั้นเราพี่ ๆ ก็เห็นเบนของขึ้น แต่เมื่อมาคิดดูอีกทีนายเป๊ะอ่านเก่งมาก เพราะอายุก็ยังไม่เกิน ๕ ขวบ และเราก็กำลังจะอยู่นักเบเนเพราะคุณตาสอนอ่านให้ทุกวัน

แว่รู้สึกว่าคุณตาตั้งแต่เล็กจนโต เมื่อตอนเราย้ายบ้านมาแว่ก็ยังชอบไปเยี่ยมบ่อย ๆ เมื่อเล็ก ๆ นั้นเวลาออกไปเล่นนอกบ้านเย็นค่ำ คุณตาก็เป็นคนไปตามคอยช่วยดูแลคุณแม่ก็เล่าให้ฟังว่า เมื่อตอนกลับมาจากเมืองนอกใหม่ ๆ ถูกขงกัศพของ คุณตาก็เล่าแต่เช้าถูกประกาศตัวขายตัวให้ จำได้ด้วยว่า เคยชอบให้คุณตาพาหนังรกรางไปโรงพิมพ์บางที่ก็ได้ถ่ายรูปด้วย

เมื่อแว่ไปตาคุณตาจะมาอังกฤษ คุณตาก็บอกว่า ไม่รู้จะได้เห็นกันอีกไหม คุณแม่เล่าว่า เมื่อตอนคุณตาเจ็บคุณตาก็บอกว่า อีก ๒ ปีเท่านั้น แว่ก็จะกลับ คุณตาก็อยากจะรอ ซึ่งทำให้แว่ตัดสินใจมาก ถึงแม้ว่าคุณตาจะจากไปแล้ว แว่และหลานทุกคนก็จะไม่ลืมความรักและความเอาใจใส่ของคุณตาที่มีต่อพวกเราเลย ขอให้วิญญาณของคุณตาจงไปสู่สุคติเทอญ

ไทย หรือ สยาม

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ

๕ ๘ ครั้งที่ ๓

วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๐๔

๑๓๑-๑๓๑

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ: ต่อไป ๒.๑.๔. ชื่อประเทศจะใช้คำว่า “ประเทศไทย” หรือ “สยาม” หรือชื่ออื่น-

พลตรี แสวง เสนาณรงค์: ในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง ก่อนอื่นผมใคร่ขอขอบพระคุณคณะกรรมการระเบียบวาระ ซึ่งได้ให้ความสำคัญเรื่องชื่อประเทศในการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ และได้เสนอมายังเป็นหัวข้อเพื่อให้ที่ประชุมได้พิจารณา ทั้งนี้โดยเฉพาะระหว่างคำว่า “สยาม” กับ “ไทย” หรือ “ประเทศไทย” นับว่าเป็นเรื่องสำคัญมากเรื่องหนึ่งซึ่งผมเองขอขอบริว่าคิดไว้มานานแล้ว แม้แต่การร่างรัฐธรรมนูญเมื่อปี ๒๔๘๒ ก็ได้มีการอภิปรายกันหลายวาระจริง ๆ แล้วก็มีมีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง มติในครั้งนั้นก็เคยยกขึ้นถกเถียง ซึ่งแสดงว่ามีความเห็นเรื่องชื่อประเทศสองข้อเห็นสองฝ่ายเกือบเท่า ๆ กัน เพราะฉะนั้นผมจึงว่าในครั้งไหน ๆ เมื่อเราร่างรัฐธรรมนูญกันแบบปฏิวัติ เราก็ควรจะนำมาพูดให้สนทนาระหว่างความกันอีกครั้งหนึ่ง ส่วนข้ออื่นนั้น ผมขอเรียนว่าผมไม่คิดใจ และคิดว่าท่านสมาชิกผู้เกียรติทั้งหลาย ณ ที่นี่ย่อมจะไม่ผิดใจคิดใจ ผมทั้งความเข้าใจไว้นั้น แต่อย่างไรก็ดี ผมใคร่ขอเรียนไว้แต่แรกว่ามีความคิดใจในเรื่องชื่อประเทศนี้ไม่ใช่เพราะมีความประสงค์จะรอฟังเรื่องชื่อประเทศมาพูดหรือมาอภิปรายกันสนุก ๆ หรือมุ่งหมายจะมาเอาชนะคะคานกันโดยอารมณ์รักหามิได้ ผมขอเรียนไว้แต่ต้น หรือใช้ว่าผมมีความรังเกียจคำว่า “ไทย” หรือมีความนิยมคำว่า “สยาม” เป็นพิเศษก็หามิได้ เพราะสมมติว่าประเทศเราหันกลับไปใช้ชื่อสยาม ผมก็

คงเป็นไทยอยู่นั่นเอง ท่านทั้งหลายก็คงเป็นไทย เพราะเกิดมาเป็นไทย คำว่า “ไทย” ก็คงไม่ได้หายสูญไปอย่างไร ท่านเองก็เวียนกันเมื่อครั้งประมาณ ๒๐ ปีที่แล้วเราได้ใช้ คำว่า “สยาม” ตลอดมาเราก็เรียกคนว่าเป็นไทย คำว่า “ไทย” ก็ยังมีอยู่ทั่วไปทำนองนั้น เหตุผลประการสำคัญที่ผมเห็นว่าเรานั้นควรจะได้นำมาอภิปรายกัน ณ ที่นี้ ส่วนใหญ่ก็คือว่ายังเชื่องช้อประเทศของเรานี้เกิดมสองซอชน แล้วเป็นช้อทมิฬรักทั้งในและนอกประเทศ และ เป็นช้อทริสความนิยมมากยิ่งกัน ดังที่ผมได้เรียนให้ทราบแต่ก่อนกันแล้ว แล้วทั้งสองฝ่ายก็ริสความเหตุผลด้วยกัน ช้อแรกคำว่า “สยาม” เป็นช้อซึ่งเราเคยใช้เรียกช้อประเทศของเรามาไม่ช้อกว่าร้อยปี โดยเฉพาะในสมัยที่ประเทศเราเข้าสู่ภาวะรัฐสมัยใหม่หรือมอเทอน สเตท (modern state) ส่วนช้อไทยผมช้อเรียนว่าช้อไทยที่ใช้คำว่า “ประเทศไทย” นั้นเราได้ใช้มาประมาณ ๒๐ ปีในรัฐสมัยใหม่ผมไม่ได้หมายความว่าประเทศไทยคือคำว่า “เมืองไทย” ช้อให้แยกคำในช้อนี้ แม้ว่าคำว่า “สยาม” จะเลิกไปแล้วประมาณ ๒๐ ปี แต่ผมเห็นว่าคำว่า “สยาม” ก็ยังเป็นช้อที่รักทั้งในประเทศเราและในต่างประเทศ ยังมีที่ใช้ในต่างประเทศอย่างหนึ่งคือพิมพ์ไทยขององคตช ซึ่ง เป็นหนังสือพิมพ์ช้อเสียงพกถึงประเทศไทยที่ไรก็ใช้คำว่า “สยาม” ทุกครั้ง แล้วนอกจากนั้น ภายในประเทศเราก็คว่า “สยาม” ก็ยังมีเกลอนกลาด หนังสือพิมพ์ช้อสำคัญ ๆ ของเมืองไทยหลายช้อย เช่น สยามรัฐ ช้อประทานไทย สยามนิกร สยามสมัย ก็ยังมีใช้คำว่า “สยาม” นอกจากนั้นคำว่า “สยาม” ท่านผ่านไปหน้ากระทรวงกลาโหมคงจะเห็นสยามานสติ หากสยามยังอยู่ช้อยช้อย เราก็เหมือนอยู่ช้อย ช้อพก้วย หากสยามพินาศลง ไทยอยู่ได้ๆ อะไรต่างๆ เหล่านี้ นอกจากนั้นในเพลงสรรเสริญพระบารมีเราก็คมีคำว่า “สยาม” พระสยามินทร์พระยศช้อยช้อยอะไร เราก็คยังมีอยู่ทั่วไป คำว่า “สยาม” นั้นก็ไม่ได้สูญหายไปช้อยช้อยช้อย ช้อยผมได้เรียนมานะ จึงยากที่จะลืมได้ แต่อย่างไรก็ดี เหตุผลประการสำคัญซึ่งผมถือว่า เป็นประเด็นสำคัญในการที่ใครจะช้อประทานนำเรื่องนั้นมาอภิปรายในที่ประชุมครั้งนี้ ก็เนื่องจากเหตุการณ์และสิ่งแวตล้อมในช้อยช้อยหลายประการ ซึ่งทำให้เห็นว่าช้อประเทศนี้ น่าจะมีบทบาทสำคัญในการร่างรัฐธรรมนูญช้อยช้อย โดยเฉพาะช้อยหาในทางสังคม ช้อยหาในทางการเมือง ช้อยหาในทางการปกครองของเรา

เป็นคนว่าในขัณฑ์เมืองของเราในประเทศเราซึ่งมีเชื้อสายหรือมีเผ่าพันธุ์มาจากคน
 ต่างต่างมีจำนวนทวยชนมาก ทกท่านก็คงยอมรับ ขอบพระทานโทษ ท่านสมาชิกท่านัง ๆ
 ยืนยัน ผมก็เชื่อว่าถ้าดูไปแล้วก็มีจำนวนไม่น้อย ผมเชื้อสายมาจากคนต่างต่างมีจำนวน
 มากชน มากกว่าในสมัยก่อน และนอกจากนั้นแม้ประเทศของคนต่างต่างเหล่านั้น ใน
 ขัณฑ์นั้นก็มีบทบาทในทางการเมืองในโลก เป็นประเทศที่มีอำนาจในโลก อย่างน้อยใน
 ทวีปเอเชีย และนอกจากนั้น เมื่อสมัยที่แล้ว ๆ โดยเฉพาะเมื่อเราเปลี่ยนมาเป็นไทย เมื่อ
 ประมาณสัก ๒๐ ปีเศษ การศึกษาของสมัยเราได้มีผลิตผลหลายประการ นักระผม
 ขอบพระทานได้นำมากล่าวในที่นี้ด้วย ได้เปิดโอกาสให้มีการผ่อนปรนทำให้เกิดความรู้สึก
 ระบอบรัฐในรัฐ คือ สหราชอาณาจักรขึ้นในประเทศไทยซึ่งสมัยก่อนไม่มีเลย ในสมัยเมื่อเรา
 ใช้คำว่า “สยาม” ไม่เคยมี พลเมืองที่มีเชื้อสายมาจากต่างต่างก็กลายเป็นพลเมืองของ
 ประเทศนี้มีความจงรักภักดีต่อประเทศนี้อย่างแน่นแฟ้น และนอกจากนั้นเหตุผลอีกประการ
 หนึ่ง โดยเฉพาะในขัณฑ์นั้นได้มีนักการเมือง และนักช่วยโอกาสทั้งภายในและนอก
 ประเทศได้นำเอาปัญหาเรื่องความแตกต่าง เรื่องเชื้อชาติหรือเรื่องเผ่าพันธุ์มาเป็นเครื่องหมาย
 มือแสงอำนาจทางการเมือง ท่านคงได้ฟังได้ทราบมาแล้ว เป็นต้นว่าปัญหา ๔
 จังหวัดภาคใต้ ปัญหาดินแดนตะวันออก ซึ่งเราได้ทำการลงโทษไปเมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้ขี้น
 เอาปัญหา เรื่องความแตกต่าง เรื่องเชื้อชาติขึ้นเป็นเครื่องหมายในการสร้างอำนาจในทาง
 การเมือง แม้แต่ต่างประเทศ ก็ยังมีนักการเมือง ข้างกลุ่มหนึ่งร้ายเกี่ยวกับประเทศเราได้
 พยายามต่งประเทศขึ้นนอกประเทศ โดยใช้หลักเชื้อชาติเป็นหลักขึ้นทั้ง อย่างภาคใต้
 ของประเทศจีน ท่านคงทราบแล้วเมื่อประมาณ ๔-๕ ปี ก็มีผลที่จะต่งประเทศไทยอยู่
 หนึ่ง เพราะรวมชนเผ่าไทย ชนกลุ่มไทย แม้ในเขตอินโดจีนของฝรั่งเศส ในเขตที่เรียกว่า
 ว่าสิบสองปันนาในสมัยจีนไทย แล้วมีผลที่จะต่งเรียกว่าต่งประเทศไทยนอกแห่ง
 หนึ่ง เหล่านี้เป็นปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาโดยเฉพาะหน้า ซึ่งเป็นปัญหาการเมือง และถือว่า
 เป็นปัญหาสำคัญ และมีบทบาทเกี่ยวข้องกับข้อประเทศ ส่วนข้อประเทศทั้งสอง คือ
 ระหว่างสยามกับไทยนั้นมีความสำคัญเกี่ยวของอย่างไร กับปัญหาก็กล่าวนั้น และข้อ
 ไทยเห็นควรที่จะเหมาะสมสอดคล้องในการแก้ปัญหามา โดยเฉพาะปัญหาประการหลัง ๆ ที่ผม

ให้น่ามากแล้วเมื่อนั้น ผมจะขอเรียนให้ทราบดังต่อไปนี้ แต่ก่อนอื่นผมใคร่เรียนในที่ประชุมอันมีเกียรตินี้ด้วยว่า ผม ในการพิจารณาเรื่องทั้ง ๒ คือเรื่องข้อประทะระหว่างสยามกับไทยนั้น ผมใคร่จะขอเรียนตามตรงว่าผมไม่ค่อยศรัทธา หรือสนใจในความหมายทางประวัติศาสตร์หรือในทางภาษาศาสตร์นัก เพราะถ้าเอาเรื่องนั้นมาอธิบายกันคงไม่รู้จักจบ เพราะต่างก็สามารถจะค้นคว้าหลักฐานเอามาพดกันไม่มีวันจบ และเวลานี้เราก็ออยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่อยู่ในอดีต เพราะฉะนั้นผมเห็นว่าเราพดกันในเรื่องปัจจุบันดีกว่า สิ่งที่จะผมสนใจในขณะนี้คือข้อเท็จจริงของคำทั้งสองนี้ ว่ามีความหมายเกี่ยวข้องในทางบทบาทในทางเกี่ยวแก่การแก้ปัญหาในทางการเมืองอย่างไร สำหรับประเทศไทยคงทราบแล้วว่า เป็นข้อพิพาทกัน แม้ในการอธิบายเมื่อปี ๒๔๘๒ ก็ประมวลทำนองนี้ เป็นข้อพิพาทกัน โดยอาศัยแนวความคิด ในทางเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์เช่นใหญ่ หรือที่ตรงกับภาษาฝรั่งว่าเรซ (Race) มากกว่าใช้แนวความคิดในทางสัญชาติ ซึ่งมาจากคำว่าเนชั่น (Nation) ซึ่งแปลว่าชาติ ส่วนสยามเป็นคำซึ่งใช้โดยคนไทยใช้แนวความคิดในทางสัญชาติ คือคำว่าเนชั่น ประกอบด้วยดินแดนที่แน่นอน การปกครองที่แน่นอน และพลเมืองที่เป็นกลุ่มก้อนแน่นอน และอธิปไตยในตัวของตน ซึ่งเป็นความหมายเกี่ยวกับประชาชาติในทรรศนะสมัยปัจจุบันหลักสากล โดยเฉพาะในการให้ข้อประทะกัน และโดยเฉพาะกฎหมายระหว่างประเทศในสมัยใหม่ นิยมความคิดในการให้ข้อประทะ โดยใช้แนวความคิดไปในทางสัญชาติมากกว่าในทางเชื้อชาติ ตัวอย่างนี้กระผมไม่อยากจะนำมากล่าวมากนัก เพราะว่าจะเป็นการเสียเวลาในที่ประชุมนี้ ตัวอย่างง่าย ๆ เช่นสหรัฐอเมริกาเป็นข้อพิพาทกันโดยอาศัยหลักสัญชาติ หลักตามข้อของสหรัฐอเมริกาไม่มีความหมายในทางเชื้อชาติอย่างใด เพราะสหรัฐอเมริกาเป็นการรวมของชนหลายเชื้อชาติ แม้ว่าเชื้อชาติส่วนใหญ่จะเป็นอังกฤษก็ตาม ถ้าอเมริกาส่งข้อตามเชื้อชาติแล้วอเมริกาคงจะเรียกชื่อว่าประเทศแองโกล แซกซอน หรือประเทศชนอังกฤษอะไรอย่างนั้น เพราะชนเชื้อชาติอังกฤษมีจำนวนมาก ในอเมริกาก็เรียกเป็นข้อสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นข้อของนักทำแผนที่ชาวอิตาลีคนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งไม่มีความหมายทางเชื้อชาติ นอกจากนั้นก็มีตัวอย่างสหราชอาณาจักร คืออังกฤษแทนที่จะเรียกว่าอังกฤษหรืออิงแลนด์

เพราะชื่อประเทศอังกฤษได้เปลี่ยนมาถึง ๓ ครั้ง จากอังกฤษมาเป็นเกรตบริเตน คือ
 บริเตนใหญ่ จนถึงสหราชอาณาจักร เพราะเหตุว่าไม่ได้มุ่งไปในทางเชื้อชาติ ถ้า
 เชื้อชาติแล้วเรียกว่าอังกฤษ หากจะเรียกว่าอังกฤษแล้ว ถ้าไปถามคนสกอตก็ระมัดระวัง
 บอกว่าเป็นอังกฤษ แต่จะบอกว่าบริติช คนไอร์แลนด์ก็เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นในภาษา
 ราชการเราจะเห็นแต่เพียงคำว่าบริติชเป็นใหญ่ไม่ได้ยินคำว่าอิงลิช ที่เราใช้คำว่าอังกฤษ
 นั้นเป็นการสมยอมกันโดยทางปริยายเท่านั้น ที่เรียกว่ารัฐบาลอังกฤษความจริงเป็นการ
 เรียกที่ผิด สมยอมไปอย่างนั้น อย่างประเทศสวิตเซอร์แลนด์ก็อย่างนั้นเช่นกัน ในภาษา
 ราชการเขาถึงใช้เรียกว่าสมาพันธ์ๆ เอลเวติกเป็นชื่อของดินแดนเก่าแก่ ไม่ใช่หมายความว่า
 ความว่าเชื้อชาติ เพราะสวิตเซอร์แลนด์ประกอบด้วยเชื้อชาติหลายเชื้อชาติ นับเป็น
 ทั่วอย่างมาก แม้แต่อินโดเนเซียๆ ก็ไม่มีความหมายในทางเชื้อชาติอย่างใด ถ้าเรียก
 ว่าเชื้อชาติแล้ว ประเทศอินโดเนเซียควรจะเรียกประเทศชวา เพราะว่าชนเชื้อชาติ
 ชวามีจำนวนมากกว่าถึง ๘๐ เปอร์เซ็นต์ แต่อินโดเนเซียเรียกในความหมายที่เป็น
 ดินแดนหรือในทางสัญชาติเป็นใหญ่ เพราะต้องการรวมไม่ต้องการแยก เพราะฉะนั้น
 การใช้แนวความคิดในการให้ชื่อประเทศ โดยใช้หลักเชื้อชาตินั้นเป็นแนวความคิดที่
 ล้าสมัย อาจเหมาะสมกับยุคโบราณ ซึ่งแนวความคิดในเรื่องสัญชาติยังไม่มี สมัยก่อน
 อาจจะมี ความหมายเช่นคำที่เรียกว่าเมืองไทย ในสมัยที่ชนเผ่าไทยอพยพมาในฐานะนัก
 ครอบครอง แล้วก็มารวมกลุ่มกันอยู่ ระยะเมืองเดินด้วยเท้าเพียง ๒ วันก็อาจจะเป็นกลุ่ม
 ของชนเผ่าไทยในสมัยนั้นมีความหมายเหมาะสม เมืองไทย เมืองเขมร เมืองญวน
 เมืองพม่า แต่เมื่อแนวความคิดมาได้ครอบครอง ได้มีอาณาบริเวณกว้างไป อาณา
 บริเวณนี้ไม่ได้มีแค่ชนเผ่าเดียว เรามีเผ่าไทยซึ่งเป็นจำนวนมาก และนอกจากนั้นเราก็ก
 ยังไปกวาดชนเผ่าอื่นมาเกี่ยวข้องอยู่ด้วย เข้ามาร่วมด้วย และนอกจากนี้ก็มีผลเมือง
 ของเรา ซึ่งเกิดขึ้นมาจากการผสมเผ่าพันธุ์มีจำนวนมากชน ชนทุกท่านก็จะยอมรับ
 เพราะฉะนั้นส่วนคำสยามนั้น นอกจากนั้นสำหรับคำว่าไทย ถ้าเราขยับไปยังประวัติ
 ของการที่เราได้เปลี่ยนชื่อจากสยาม เมื่อประมาณเมื่อ ๒๐ กว่าปีมาแล้ว คือเมื่อ
 ปี ๒๔๘๒ มาใช้ชื่อคำหนึ่งว่า ประเทศไทย นั้น กระผมก็ขอประทานที่จะเรียนไว้ว่า

เหตุผลในสมัยนั้นก็นักไปในทางการเมือง หรืออาจจะเป็นเหตุผลซึ่งยอมรับในสมัยนั้น ทางประเทศเราก็ได้รับอิทธิพลมาจากระบอบเผด็จการฝ่ายขวา คือระบอบนาซี จึงใช้หลัก เชื้อชาติหรือหลักเรซ (Race) มาเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจของชาติ ซึ่งเราก็ได้ ทราบแล้วว่าเราได้ประสบความสำเร็จน้อยลงไป เป็นหลักเหตุผล เพราะคำนึงข้อเท็จจริง คำนึงหลักทฤษฎีวิทยา เพราะคนเรานั้นเลือกเกิดไม่ได้ เราจะเป็นไทยหรือจะเป็นจีน เป็นพม่า มอญ เราเลือกเกิดไม่ได้ แต่เราเลือกถือสัญชาติ เลือกสมัครใจเป็นอย่างหนึ่ง อย่างใดก็ได้ มีจิตใจร่วมกันได้ เพราะฉะนั้นคำว่า "สยาม" นั้น เป็นชื่อเก่าแก่แต่โบราณ มีความหมายในทางเชื้อชาติน้อย อาจจะมีชื่อซึ่งมีมาก่อน ซึ่งชนเผ่าไทยระอพยพลง มาในอาณาบริเวณนี้ ซึ่งผมจะขอกล่าว เพราะว่าเราจะเข้าไปสู่ประวัติศาสตร์ หรือภาษาศาสตร์ซึ่งเถียงกันไม่รู้จักจบ แต่ความหมายที่เราเข้าใจ แม้สมัยก่อนก็เข้าใจว่าสยามเป็นดินแดน สยามเป็นบ้านไทย ไทยเป็นคนอยู่ เข้าใจกันแล้ว จึงเหมาะที่จะใช้หลักสากลนิยมหรือหลักปัจจุบันอย่างที่สุด คือหลักสัญชาติ คือเป็นความหมายหนักไป ทางอาณาบริเวณ ไม่ได้หมายถึงไปในทางเชื้อชาติ คือในอาณาบริเวณที่เรียกว่าสยามนี้ เชื้อชาติไทย เป็นเชื้อชาติที่มีจำนวนมาก แต่ขณะเดียวกันก็อาจมีผลสืบเชื้อสายอื่นรวม อยู่ด้วย คือไม่มีการทิ้งข้อเท็จจริงในเรื่องเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ เพราะฉะนั้นคำว่าสยาม ไทยหลักแล้ว มีความหมายไปในทางที่รวมคนมากกว่าแยกคน ส่วนคำว่าไทยเป็นความหมายที่แคบ หมายความว่าในอาณาบริเวณนี้ จะมีแต่ชนเผ่าไทยเท่านั้น เป็นบ้านของ ชนเผ่าไทยเท่านั้น ถ้าชื่อประเทศเราใช้ประเทศไทย ซึ่งเป็นความหมายที่ค่อนข้างจะแคบ ส่วนคำว่าสยามหมายถึงไปในทางที่แยกคนมากกว่ารวมคนเพราะฉะนั้นจึงมีเหตุผลพยายามจะ ใช้ความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติเป็นเครื่องมือทางการเมือง เพราะเป็นจุดหนึ่งอย่าง น้อยที่สุดในประการนี้ เพราะฉะนั้นผมเห็นว่าคำว่าสยามมีความหมายค่อนข้างกว้าง และเป็นคำกลางๆ สำหรับไม่ให้ถึงถึงความแตกต่างในทางเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ให้ นักถึงกันแต่จิตใจร่วมกัน ขอนำคำนี้มาใช้ คือสภาพจิตใจร่วมกัน อันหนึ่ง อันเดียวกัน คือเมนทัลลิตี (mentality) ก็ตามอย่างที่มีคำกล่าวของนักสังคมนิยมวิทยา ชาวตะวันตกที่สำคัญบอกว่าชาติหรือชนก็คือเมนทัลลิตีอันหนึ่ง ชาติหนึ่งคือเมนทัลลิตี

หนึ่ง ชาติคือหลักสภาพจิตใจหนึ่ง แม้จะมีเชื้อชาติต่างกัน แต่มารวมกัน อย่าง
 เรามารวมกันในชน เราอาจจะเชื้อชาติเผ่าพันธุ์มาจากที่ต่าง ๆ กัน แต่เวลานี้จิตใจ
 เป็นสมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญแห่งเดียวกัน เพราะฉะนั้นเรื่องเชื้อชาติเผ่าพันธุ์เป็นเรื่อง
 สำคัญน้อยกว่าการกระทำ ตัวอย่างในทางนี้กระผมก็มีกระบอกตัวอย่างในทางประวัติ—
 ศาสตร์ของเรา อย่างถ้าเอาเรื่องเชื้อชาติเช่นใหญ่ อย่างสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ถ้า
 พกเชื้อชาติ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีสืบเชื้อชาติมาจากคนต่างดาว มารดาเป็นไทย
 แต่การกระทำของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทำเพื่อแผ่นดินนี้ ส่วนนายทองอินทร์ ซึ่งมี
 เชื้อชาติเป็นไทย แต่ได้รับอาสาสำนักนายกองรักษากรุงธนบุรี เป็นเรื่องทรยศต่อชาติ
 เพราะฉะนั้นเชื้อชาติไม่สำคัญเท่าการกระทำ แม้ในหลักในทางพระพุทธศาสนาก็นับ
 ชอน เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่าคำว่าสยามนี้จะแก้ปัญหาก็ดีกว่าคำว่าไทย ไม่ใช่
 หมายความว่าผมมีความรังเกียจคำว่าไทยที่ผมกล่าวแล้ว แม้ประเทศเราจะกลับใช้ชื่อ
 ว่าสยามตามเดิม ผมก็ยังเป็นไทย แต่อย่างไรก็ตาม ที่กระผมได้กล่าวนั้นเพียงกล่าว
 สรุปเท่านั้น เพราะว่ารายละเอียดทางสำนักงานเลขาธิการสภา ฯ ก็ได้พิจารณา ได้พิมพ์
 แยกท่านสมาชิกไปทั่วถึงแล้ว เข้าใจว่าจะไม่ขอล่า และถ้าจะกล่าวอีกก็จะสิ้นเปลือง
 เวลาไปอีกมาก แต่อย่างไรก็ดี ก็อาจจะข้อสังเกต คืออาจจะมีการเห็นว่าเป็นเรื่อง
 การเปลี่ยนชื่อประเทศของเรา ๒ ครั้ง ๒ หนมาแล้วนั้นจะเป็นการสืบสัน เป็นการแสดง
 ความรวนเร โดยเฉพาะกับคนต่างประเทศให้รู้จักว่าไทยแลนด์ หรือรู้จักว่าสยามอะไร
 ทำนองนั้น แม้แต่ในประเทศเราก็เช่นเดียวกัน กรรณิการ์เรื่องนี้ ผมเห็นว่าไม่สำคัญ นั่นเป็น
 ประเด็นย่อย ไม่ใช่ประเด็นใหญ่ ประเด็นอยู่ที่ว่าการเปลี่ยนครั้งแรกจากสยามมาเป็น
 ไทยนั้นเราสมควรด้วยเหตุผลถึงที่ผมได้เรียนมาข้างต้นหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่สมควรเรา
 ควรจะแก้ไขสมควร ให้ถูก และเพื่อการถ่วงกันยังจะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขกฎหมาย
 สำคัญที่ทวีความรุนแรงและสำคัญยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต ส่วนที่ว่าเกรงว่าจะสืบสันหรือ
 ไม่รู้จักคำชื่อใหม่นี้ กระผมว่าไม่สำคัญ ในยุคซึ่งโลกแคบเข้า เครื่องมือคมนาคม การ
 ติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ทันสมัย ผมรับรองเพียง ๓ เดือนก็รู้จักคำชื่อใหม่ได้
 กระผมรับรอง ส่วนจะมีข้อพิพาทบ้างท่านว่าการเปลี่ยนชื่อนี้เป็นการสืบสัน แต่ว่าตัวอย่าง

การเปลี่ยนชื่อของประเทศไทยที่สำคัญๆ ก็ไม่เคยเปลี่ยนมาแล้วในช่วงระยะเวลาเพียง ๕๐ ปี หรือ ๕๐ ปี เปลี่ยนถึง ๓ ครั้ง อย่างสหราชอาณาจักรอย่างที่ผมกล่าวมาข้างต้น สมัยก่อนใช้คำว่าอังกฤษ อิงแลนด์ ตอนหลังเกรตบริเตนขยายไปหน่อย ต่อมาก็อยู่ในยูไนเท็ดคิงดอม เขาก็เปลี่ยนให้คล้องกับความหมายในทางการเมืองดังที่ผมกล่าว ส่วนประชาชนพลเมืองที่มีเชื้อชาติอังกฤษ ก็เรียกกันว่าอังกฤษ พวกสก๊อตก็เรียกว่าสก๊อต พวกไอริชก็เรียกไอริช พวกเวลส์ก็เรียกพวกเวลส์ แต่รวมภายใต้ธงบริติชอันเดียวกันแหละ เมื่อเราเปลี่ยนกันมาถึง ๒ ครั้ง ถ้าจะลองเปลี่ยนอีกเป็นครั้งที่ ๓ ก็คงระบุมันได้เสียทีเดียว ๓ เพราะฉะนั้นกระผมก็ขอฝากให้ที่ประชุมได้พิจารณาข้อเสนอของกระผมนี้ด้วยตามที่เห็นสมควร ผมเรียนตามตรงไม่ได้มุ่งหวังที่จะเอาชนะคะคานาโดยอารมณ์ แต่อยากจะได้ด้วยเหตุผลเป็นใหญ่

พระคัลยาณกฤษณ์ : กระผมได้ฟังท่านสมาชิกผู้มีเกียรติอภิปรายและประกอบกับได้อ่านบททวนคำแถลงคำอภิปราย ที่ทางสถานีได้พิมพ์แจกไปตลอดแล้วรู้สึกว่าท่านผู้เสนอนี้ มีความห่วงใย มีความหวังดีต่อประเทศชาติของเราอย่างยิ่ง แต่ว่าขอทบทวนแถลงผมเกี่ยวกับความที่เห็นว่าสำคัญ มีอยู่ ๒ อย่างคือ ๑. เพื่อหลีกเลี่ยงข้อรังเกียจของคนที่จะเข้ามาเป็นคนไทย หรือว่าคนที่มีเชื้อชาติอื่นอยู่แล้ว แต่ว่าเป็นคนไทยอยู่แล้วเกรงว่าเขาจะไม่ค่อยชอบใจคำนี้ อีกอย่างหนึ่งอ้างถึงชาวต่างประเทศ นิยมเรียกประเทศไทยว่า “ไซแอม” มาช้านานแล้ว และนอกจากนี้ก็มีอีกบางประการ ซึ่งกระผมจะขอกราบเรียนในทันใดแล้วว่าการขนานนามประเทศนี้ ที่เรียกว่าประเทศไทยนั้นมาถึงบัดนี้ประมาณ ๒๐ ปีเศษหรือ ๒๒ ปีแล้ว ทั้งนี้ในการที่เปลี่ยนนี้ ต้องแก้อะไรก็ต้องเจรจาพาท้องเมืองถ่วงการต่างประเทศ อะไรทุกอย่างที่ได้ใช้มา ๒๒ ปีแล้ว ถ้าหากว่าจะมาเปลี่ยนใหม่ ซึ่งกระผมขอกราบเรียนว่า ไม่ได้หมายความว่าไม่ให้เปลี่ยน ไม่ใช่ แต่ขอให้ระลึกว่า ถ้ามีการเปลี่ยนใหม่แล้วปฏิกริยาจะมีอะไรหรือไม่อย่างหนึ่ง และผลที่จะได้อย่างไรอีกอย่างหนึ่ง ปฏิกริยาที่จะเห็นได้ว่าจะเกี่ยวกับความรู้สึกของประชาชน เพราะเหตุว่าคนไทยโดยมากอย่างยิ่ง ก็คือชาวชนบท ไม่ค่อยเข้าใจคำว่า “สยาม” แต่ว่าคำว่า “ไทย” เข้าใจชัดแจ่มว่าเป็นเมืองไทย คนไทย น้อยอย่างหนึ่ง

แล้วกับความยุ่งยากทางกฎหมายออกหลายร้อยประการ ผลที่ได้ คือท่านก็ได้แถลงออกมาแล้วว่าเกี่ยวกับอะไรกันแน่ เกี่ยวกับอะไรต่าง ๆ นั้นแหละ ความจริงขอให้พิจารณาให้ดี ว่าในทางปฏิบัติผลจะได้ทดแทนคุ้มค่า ถึงอย่างนั้นจริงหรือไม่ ถ้าจริงละก็สมควร เพราะเหตุว่า การพิจารณาในวินาทีจะต้องพิจารณากันด้วยเหตุผลอันหนักแน่น ว่าสมควรจะเปลี่ยนจริง ๆ หรือ และต้องชั่งไปได้ว่าที่ของเปลี่ยน เพราะเหตุว่าค่าเก่าผิดหรือไม่สมควรอย่างยิ่ง อย่างนั้นจะควรเปลี่ยน ถ้าเปลี่ยนแล้วด้วยเหตุทางทฤษฎีหรือเหตุผลก็ไม่ได้คุ้มค่า กระผมคิดว่าให้ใคร่ครวญให้ตระหนักในข้อนี้ด้วย อันที่จริงกระผมไม่ใช่ นักอักษรศาสตร์หรือประวัติศาสตร์ แต่ว่าใคร ๆ ฟัง ๆ คำเขาพูดกัน คำว่า “สยาม” นั้นปรากฏอยู่แล้วว่าคนไม่ได้ว่าใครเป็นคนตั้งชื่อ และตั้งแต่เมื่อไร เท่าที่ทราบราชัญราชบัณฑิตที่เคยฟัง ๆ ก็บอกว่าใช้ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้เอง บางคนจึงไปเลยบอกว่า ครองรัชกาลที่ ๔ ทำสัญญากับเซอร์ยอห์นบาวริง แต่บางคนก็ไม่เห็นด้วย แต่อย่างมากที่สุดก็นั้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ไม่ใช่ก่อนนั้น ถ้าว่าเก่าก็ไม่เก่าเท่าไร ก่อนนั้นก็ไม่ปรากฏเรียกว่าประเทศสยาม คงจะเรียกว่าประเทศไทย หรืออะไรสักอย่างตามเข็มนาฬิกา เพราะเหตุว่าเป็นหัวเมืองญวนท้ายมณฑล คือประเทศกัมพูชา คนกัมพูชา ก็จะเห็นได้ว่า คำแข็งของคำแถลงนั้นในหน้า ๕ มีว่าประเทศไทย รวมใจความว่าอย่างนั้นว่า ในสมัยศตวรรษก่อน ๆ สมควรที่จะเรียกว่าประเทศไทย แต่โดยอ้างเหตุว่าเวลานั้นมีชนเผ่าไทยปกครองเป็นใหญ่ในดินแดนนี้ และมุ่งไปในทางผสมพันธุ์ คือว่าเรายังเป็นชาติไม่ผสมกับใคร หรือเรียกว่าชาติบริสุทธิ์ หรือทางศาสนา ในทางพุทธประวัติก็มีเรียกว่าชาติอริยกะ ซึ่งไม่ยอมผสมกับใคร ต่อมาในยุคศตวรรษนี้ได้มีการผสมพันธุ์ คือว่าผสมกับคนพื้นเมืองบ้าง หรือคนเผ่าอื่นบ้าง หรืออะไร หรือคนที่แปลงชาติเข้ามาบ้าง เหล่านี้จึงเป็นเหตุที่ผมขอให้ข้อง่าย ๆ เพื่อเข้าใจง่ายว่า ผู้ที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่รุ่นหลังนี้ ไม่ใช่เชื้อแท้ ไม่ใช่เชื้อบริสุทธิ์แล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านก็รับข้อแล้วว่า ขอเพิ่มเป็นข้อเหมา และในเรื่องชาติกัมพูชา ก็คือความเก่าแก่ เช่นเกียรติภูมิเป็นความภูมิใจของประชาชาติ นั้นยิ่งกว่าคนใหม่ ถ้าหากว่าเราเห็นว่าเหมาะสมอยู่แล้วในการที่จะมาเปลี่ยนใหม่ เพราะเหตุว่าผสมพันธุ์เลือกมันกลาย ๆ ไปอย่างนี้ ผมรู้สึก

จะไปยากสักหน่อย เพราะอะไร เพราะเหตุว่าความวิวัฒนาการของชาติ แต่ละชาตินั้น ก็เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งนั่น คือว่าต้องผสมกัน และจะต้องกลาย ต้องเปลี่ยนแปลง อย่าง ความหลักคำพระท่านเรียกว่า “อนิจจัง” คือความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความผันแปร เปลี่ยนแปลง ทุกชาติทุกภาษาเป็นอย่างหนึ่งหมด ไม่มีชาติใดที่จะมีเหลือบริสุทธิ์อยู่ใน เวลานี้ ผมจะชักตัวอย่างให้เห็นให้เห็น ๆ ว่าเมื่อเป็นเวลานาน ผมขอให้เพื่อนผมคนหนึ่ง ท่านเอกอัครราชทูตของประเทศหนึ่ง นึกว่าท่านเขาเป็นคนอะไร เอ๊ะถ้าจะเรียก ผัวพรรณ ก็มองไกล ผมบอกว่าไม่ใช่ ผมก็ระบุชื่อประเทศให้ เขาบอกว่า เอ เมื่อก่อนนั้นมันคำ ผมรู้จัก ก็เขาว่าอย่างนั้น นี่แสดงให้เห็นว่าเอกอัครราชทูตของประเทศนั้น คนเก่า คำนี้ไป มาใหม่ก็เป็นชาวเหลืองไปแล้ว นี่เขาไม่ได้เปลี่ยนตามศตวรรษ เวลานี้ผสมกัน มากแล้ว ควรจะเปลี่ยนชื่อเสียใหม่ เขาก็ยังเรียกชื่อประเทศเขาอย่างนั้น ชาติของเขา อย่างนั้น อย่างเดิม อย่างนั้นเขาคิด ในเรื่องที่ท่านผมเคยรักเสนอมามีความห่วงใยในการ ที่เกรงว่าจะไม่เป็นยุคเป็นแผ่น เกรงว่าจะไม่จงรักภักดีต่อกันแดนของเมืองไทย ถ้าหาก ว่าไปใช้คำอย่างนั้น อันนั้นก็คำนึงมากกระผมเห็นด้วยเหมือนกันว่าคำนึง แต่ว่ากระผม ได้พบมาแล้วว่าไม่ใช่เราจะมาปรารภกันเดี๋ยวนี้ เมื่อประมาณ ๕๐ ปีมาแล้ว หรือว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ ๖ ทรงมีพระราชประกาศัตริย์ขัตติ ในกฎหมายสัญญาชาติ มีคำปรารภว่าอย่างนี้ กระผมขอประทานอ่าน “มีพระบรมราชโอง การในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ให้ประกาศ ให้ทราบทั่วกันว่า ทรงพระราชดำริ เห็นว่าสมควรจะประกาศมวณิธิประเพณีให้แจ้ง ชัดว่าบุคคลจำพวกใดควรจะเข้าในลักษณะอันพึงนับว่าเป็นคนไทยได้ จึงทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติโดยบทมาตราสืบไปดังนี้” แล้วก็นิยามคำว่า คนที่จะ มีสัญชาติไทยนั้นไว้เป็นหลักใหญ่ ๆ ก็คือว่า มาโดยทางกำเนิด เช่นว่าเกิดจากบิดาเป็น ไทย แม้จะเกิดที่ไหน ๆ ก็ตาม เกิดจากมารดาเป็นไทยที่สามีไม่มีสัญชาติ หรือไม่ ปรากฏสัญชาติ นี้เรียกว่าทางกำเนิด อีกทางหนึ่งมาโดยทางสมรส เช่นว่าผู้หญิงฝรั่ง หรือผู้หญิงต่าง้าวมาสมรสกับคนไทย ก็เป็นคนไทย อีกอย่างหนึ่ง ก็คือโดยทางแปลง สัญชาติ ผู้ที่มีความประพฤติดี มีอาชีพเป็นหลักฐาน แล้วอยู่ในเมืองไทยมานานพอ

สมควร ก็อาจจะขอแปลงชาติเข้าเป็นสมาชิก คือเป็นคนไทยได้ นี่เป็นหลักจริงละ
 เวลาในกฎหมายนั้นเลิกแล้ว เพราะเหตุว่ามีพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๕๕ นี้แล้ว
 แก้ไข ๒๔๕๖ แล้วฉบับแก้ไขเมื่อปลาย คือ ๒๕๐๓ แต่ว่าหลักเรื่องคนไทยนั้นไม่ทิ้ง
 หลักเดิมคงเป็นอย่างนี้ นี่ให้เห็นว่าบางทีจะผ่อนคลายความวิตกกังวลไปได้บ้าง คือ
 พระองค์ทรงเห็นทางไกล เห็นกาลไกลแล้วก็ได้บัญญัติไว้กว้างไว้แล้วให้กว้างขวาง
 เรื่องในเบื้องต้น ประเทศไทยอาจจะมีความคิดว่ามาจากเชื้อชาติก็จริง แต่กระผมคิดว่า
 หลักภาษานักเป็นอันจริงอีก คือวิวัฒนาการไปได้ ในเมื่อพระองค์ทรงประกาศตกลงไป
 อย่างนั้นแล้ว ธอกว่าคนไทยคืออย่างนั้น ๆ ใคร ๆ ก็เข้ามาเป็นคนไทยได้ อย่างนี้ใครก็
 ตามที่เข้ามาเป็นคนไทยได้แล้ว ก็คือคนไทยนั่นเอง จะเป็นเชื้อชาติอะไรก็ไม่สำคัญ ท่าน
 กระผมขออ้างปทานุกรมเสียหน่อย คำว่า “ไทย” คือทวย. สะกด นี้แปลได้ ๓ อย่าง
 ๑. เป็นชนชาติใหญ่ ชาติหนึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย มีมากสาขาคู่กัน
 สาขาแห่งประเทศที่เป็นอิสระคือไทยแห่งประเทศไทย นี่ก็ตรงกับเรื่องจริง ๆ ของเราแล้ว
 เวลาอันเป็นอย่างนั้น ๒. แปลว่าความมีอิสระในตัว นี่ก็ตรงกับนิสัยใจคอของเรา
 อย่างยิ่ง ที่เราเป็นชาติเสรีและเป็นประชาธิปไตย แล้วก็ไม่ใช่ว่าเคยวัน มาดั่งแต่
 หลักศิลาจารึกของพระร่วงเจ้า ก็มีใจความสำคัญอยู่คำหนึ่งว่า “ใครคำม้าคำ ใครคำ
 ข้างคำ” หมายความว่ามีความมีอิสระเสรีในการทำอะไร แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในระบอบกฎหมาย
 ที่ชอบด้วยกฎหมาย อย่างจะมาพูดเถียงบอกอีกว่า “ใครจะค้าฟันคำ ใครจะค้าเฮโรอินคำ”
 อย่างนี้ไม่ได้ เพราะเหตุว่ากฎหมายห้าม และเป็นภัยต่อประเทศอย่างมากมาย นี่เรา
 เข้าใจกันอยู่แล้ว ท่าน ๓. แปลว่าความไม่เป็นทาส อันนี้สำคัญมาก ความไม่เป็นทาส
 กระผมขอกราบเรียนสั้น ๆ ว่าไม่ทาสของโลก เวลาเราเลิกทาสแล้ว บัญญัติของ
 พระองค์รัชกาลที่ ๕ เขียนไว้เบื้องต้นเป็นหลักฐาน แสดงให้เห็นว่า เราเป็นชาติที่ไม่
 เป็นทาส เป็นไทย อีกอย่างหนึ่งในคำแถลง มีคำว่าชนส่วนน้อย คือท่านไม่อยากจะให้
 มี ท่านถ้าหากว่าใช้คำว่าประเทศสยามลงไปแล้ว กระผมห่วงเหมือนกัน ว่าชนส่วนน้อย
 วันหนึ่งอาจจะเป็นส่วนส่วนใหญ่ได้ ก็จะต้องได้ทาสลงไป เวลานั้นก็ยุ่ง ๆ แล้ว ซึ่งเดิม
 ไม่ใช่คนจีน แต่ว่าเวลานั้นคนจีนเป็นสองในสาม และมุขมนตรีก็เป็นจีนอะไรอย่างนั้น นี่

เกี่ยวกับการเศรษฐกิจ ท่านที่เป็นพหุสัท หรือว่าหกวงศาหกวงศาที่เคยไปเมืองนอกมา
คงรู้สึกในข้อนี้ ธรรมดาไม่เคยไป ธรรมดาที่กราบเรียนได้แต่เพียงว่า เขาส่งวนอาชีพไว้
ให้คนเจ้าของประเทศมาก แล้วก็อย่างในที่ธรรมดาเคยผ่านมาแล้ว อย่างที่อื่นเคยไปก็
ไม่มีคนต่างต่างที่จะไปออกฉายไหลฝั่ง ไปทำการค้าใหญ่โตเช่นไปไม่ได้ แต่ว่าทางมลายา
เวลานั้นเป็นอย่างนี้ สิ่งไปเป็นอย่างนี้ รวมทั้งเราด้วย ประเทศไทยเราด้วย คน
ต่างต่าง ซึ่งฝรั่งก็พูดกันเสมอว่ากิจการอะไรทุกอย่าง ทั้งแก่ขนอการะไปจนกระทั่ง
เช่นนายธนาคาร นายเงินอะไร เช่นเงินส่วนมาก ขอให้ไปตระลึกลงว่า ถ้าหากว่าชน
ส่วนมากนั้นมอทธิพลมาก ๆ เข้า คือธรรมดาจำไว้ว่า เมื่อเด็ก ๆ ผู้ใหญ่มักจะพูดเสมอว่า
เงินนอกที่เขาเข้ามาใหม่ ๆ มีเสียหมดหมอนโยนนที่แรกมาอาศัยขอฝาก จงรักภักดีต่อ
ก้านนั้นเป็นลูกมือเถิดได้ ถ้าได้อะไรได้ ก็ไปสักพักเดียว เพราะความขยันขันแข็ง
ในการทำมาหากิน รักประหยัดดี อะไรก็ สร้างตัวได้ ลงท้ายก้านนั้นกลายเป็นลูกหน
เงินนั้น ลงท้ายบางทีเสียลูกสาวให้เงินนั้น อย่างนั้นมี ธรรมดาที่รู้สึกเป็นห่วงชอนชอนมาก
เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าอะไรจะเป็นชอนประเทศไทย อย่างน้อยก็รู้ว่าเราเป็นเจ้าของประเทศ
คนไทยธรรมดาที่กราบเรียนว่าไม่ใช่เฉพาะเชื้อชาติอย่างเดียว เวลานี้วัฒนธรรมการมาเป็น
สัญชาติไปแล้ว นอกจากนั้นเรื่องความนิยมของคนต่างประเทศ นั้นแล้วแต่นิสัยจิตใจของ
เขา เราควรคำนึงบ้าง แต่ว่าไม่ใช่เป็นชอนแรงที่จะมาแก้ไขในหลักการของเราที่
สำคัญ ที่บอกว่าเขานิยมเรียกเราว่าไซแอม คนไทยไซมีสนเหมือนกัน มันเป็นเรื่องของ
คนที่เขาคิดแต่เด็ก ๆ มา เขาเคยเรียกอย่างนั้น เวลานี้เขาคิดแปลกมาอย่างนั้น จะให้
เขาเปลี่ยนก็เปลี่ยนไม่ได้ เราก็เห็นใจเขา แต่ว่าเราด้วยเหตุผล ว่าเราได้เปลี่ยนมา
แล้วก็จะแก้ไขอะไรได้ผลดีอย่างไร ก็ไม่มีเหตุผล เพราะฉะนั้นเราควรที่จะคงของเราไว้
คนต่างประเทศนั้นเหมือนกัน ถ้าหากว่าเขานักศึกษาเขาไปด่าหรือตำราว่าชาติน
เวลานี้ เรียกอย่างนี้ เคยเรียกว่าอย่างไร ก็มีตำราตำราที่กันได้ แต่ว่าถ้าไม่พูดกัน
ถึง เลยแมน คนไม่ค้นแล้ว คนเรานักเกิดแล้วก็มีแต่มีเจมีตาย อย่างที่พระองค์ทรง
สอนว่าให้หมั่นพิจารณาเนื่อง ๆ ว่าเรามีความแก่เป็นธรรมดา หนีความแก่ไปไม่พ้น มี
ความเจ็บเป็นธรรมดา หนีความเจ็บไปไม่พ้น มีความตายเป็นธรรมดา หนีความตาย

ไปไม่พ้น นี่เป็นหลักความจริง เพราะฉะนั้นฝรั่งที่เรียกเราว่าไซแอมก็ตาม วันหนึ่งก็
 หมดไป แล้วคนวันหลังขึ้นมาอีก ไปชดชชนมา ทนถ้าหากเวลานั้น ถ้าเราไปเปลี่ยนเข้า
 จากไทยเป็นสยามไปอีก คนวันหลังนบอกว่ เขา น้อย่างไรกัน ประเทศไทยไปไหนล่ะ
 ถูกกลืนไปไหนเสียล่ะ เหลือแต่ประเทศสยาม ประเทศสยามนั้นมาอย่างไรไม่รู้ ก็พูดได้
 นั้นแล้วแต่เบนเนอเรชั่น ซึ่งน่าเป็นห่วง แล้วออกหนังสือทกระผมเห็นสำคัญมาก คือว่า
 เมื่อเร็ว ๆ นี้เอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จ
 ทรงพระราชออกเสด็จทวิริยะด้วยความเห็นชอบครากคร่ำทุกอย่าง เพื่อเห็นแก่ชาติ
 ของเรา เสด็จไปเยือนประเทศต่าง ๆ แทบจะเรียกว่าทั่วโลก และหนังสือพิมพ์ก็ยกย่อง
 ยกย่องว่าอย่างไร แด่ แม่ เจสทีส เคอะ คิง แชนท์ ควิน ออฟ ไทยแลนด์ นั้น
 สด ๆ ร้อน ๆ ทนถ้าหากว่า เราจะเปลี่ยนเวลานั้น เราจะที่เสียว่า ขอประทานโทษรัฐบาล
 ที่เสียว่ารัฐบาลจะทอขอยใจอะไรไปอันหนึ่ง ก็บอกว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 และสมเด็จพระบรมราชินีนาถแห่งประเทศไทย ได้ริบความเอื้อเฟื้อจากประเทศนั้นอย่าง
 นั้น ๆ บัดนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถของประเทศสยาม
 ขอให้ทอขอยใจ อย่างนั้นก็ไปไม่รอด คล้าย ๆ กับว่าคนละองค์หรืออย่างไร แล้วก็ท
 ทาน ไปนั่นทาน ก็ทรงเผยแพร่เกียรติคุณ ชาติของเราเป็นอย่างไรให้ทั่วโลกรู้หมดแล้ว
 เพราะฉะนั้น จึงไม่ใช้กาลที่ควรจะเปลี่ยนเวลานั้น เรืองขอร้องเกียรของสมาชิกใหม่ที่จะมา
 นั้น กระผมเข้าใจว่า เป็นข้อเท็จจริงว่าเขารังเกียจเรา เพราะข้ออย่างนั้น หรือว่าเพราะ
 อะไร นั้นก็ปกครองคงอธิบายได้ หรือถ้ามีการวิจัยกันจริง ๆ คงอาจจะเป็นอย่างอื่น
 เช่นอย่างว่าปกครองไปรัตนาทาแน่นเขา คอรัปชันเขา เขาเคือกร่อนเป็นกำลัง อย่างนั้น
 หรืออะไรก็ไม่รู้ ยังไม่แน่ ถ้าหากว่าเพียงเปลี่ยนชื่อได้แล้วรวมกลุ่มกันจริง ๆ ไม่มีเหตุ
 เกตภัยต่อรัฐของเรา พันภัยก็จริง ๆ สมว่ากันน่าจะเปลี่ยน แต่เหตุผลกระผมคิดว่าไม่
 ควรจะเป็นอย่างนั้น แล้วก็ชาวภาคต่าง ๆ ภาคอีสานก็ ภาคใต้ก็ ภาคเหนือก็
 เวลานี้ผมเข้าใจว่าเขาถือตัวว่าเขาเป็นคนไทย ถ้าไปเรียกเขาเป็นอย่างอื่นเขาอาจจะ
 โกรธก็ได้ เรืองลัทธิศาสนาเราก็ไม่ได้หวงห้าม และก็ไม่ได้กีดกัน รัฐบาลก็พยายาม
 ทุกอย่าง ที่จะทรงกรมการท่านำรุงภาคอีสาน ทั้งกรมการท่านำรุงภาคใต้ ท่อไปก็

อาจะมีภาคเหนือ อะไรเหล่านั้น คือพยายามที่จะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้พวกเราคนไทย ไม่
 ว่าเชื้อชาติอะไร มาเป็นกลุ่มเป็นก้อนรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สนิทสมานสามัคคีกัน
 อย่างนี้ จึงควรระวังไว้ เรื่องโคลงที่หน้ากระทรวงกลาโหม นั้นความจริง ก็มีอย่างท่าน
 ว่า คือว่า สยามยังอยู่ ย่นยง หรือสยามพินาศลง ไทยอยู่ได้ๆ อะไรอย่างนั้น
 เป็นขบขัน ถ้าอ่านไปอีกบทหนึ่งว่าอย่างไร ใครรานใครรกร้าว แคนไทย แคนไทยนี้
 คืออะไร คือประเทศไทยเราเอง ในทางปฏิบัติเป็นอย่างนี้ เพราะเหตุนี้ กระผมจึง
 เรียนด้วยความเคารพ และมีความเห็นอย่างแน่ใจว่าขอคงขอประเทศไทยไว้อย่างเดิม คือ
 ประเทศไทย

หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช: กระผมไม่ได้ขึ้นมาแสดงความเห็น
 คึกคัก ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติทั้งสองท่านที่ได้กล่าวอภิปรายมาแล้ว เพราะเหตุว่าใน
 เรื่องที่จะเปลี่ยนชื่อประเทศเช่นอย่างไหน กระผมยังไม่แสดงความเห็น แต่ว่ากระผมมี
 ความข้องใจ อยากจะกราบเรียนท่านประธาน ขอประทานโทษด้วยวันนี้กระผมแก่ซึ้งใจ
 เหลือเกิน คือที่ของใจที่ว่าอย่างนี้ ในการที่จะเปลี่ยนชื่อประเทศ เป็นประเทศอะไรก็
 ตามที่ เราสามารถที่จะกระทำได้ด้วยการแก้ไขชื่อประเทศในรัฐธรรมนูญเท่านั้นหรือ
 เท่าที่กระผมจำได้ การเปลี่ยนชื่อประเทศไทยเมื่อ ๒๒ ปีมาแล้วนั้นได้มีประกาศเปลี่ยน
 ชื่อประเทศชื่อก่อน แล้วจึงได้แก้รัฐธรรมนูญแห่งประเทศสยาม ให้เป็นรัฐธรรมนูญ
 แห่งประเทศไทย การแก้รัฐธรรมนูญนั้นแก้หลัง เมื่อได้มีการเปลี่ยนชื่อประเทศแล้ว
 ต่อมาเท่าที่จำได้ก็เกิดมีสงครามเกิดขึ้น และได้มีสัญญาสมบรูณ์แบบ เมื่อเสร็จ
 สงคราม มีองค์กษัตริย์เดียว ในหมู่พันธมิตรทั้งเจอนไขมาในสัญญา ว่าให้เรียกชื่อ
 ประเทศนั้นว่าประเทศสยาม และรัฐบาลในสมัยนั้นก็ไม่ปรากฏว่าได้ทำอะไรลงไป ก็
 เหมือนจะบอกว่า จะเรียกว่าไทยก็ได้ สยามก็ได้ เพราะว่าก็เพียงแต่ชาติเดียวมายังค้ำ ก็
 ไม่ได้มีใครทำอะไรจริงจัง แล้วประกาศเปลี่ยนชื่อประเทศ ก็ยังไม่ได้ยกเลิก นักเขียน
 ปัญหา จนกระทั่งมาถึงการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๒ ก็เนื่องด้วยว่าในขณะ
 นั้นอนุญาตว่าเรียกดสยามก็ได้ ไทยก็ได้ นี่แหละครั้นจึงได้เกิดมีการอภิปรายกันบ้าง ว่า
 ควรจะเรียกว่าประเทศอะไรแน่ แล้วรัฐธรรมนูญก็เขียนลงไปว่าประเทศไทย หนัก

กระผมขอร้อง ก็คือว่าในขณะนี้ ประเทศนี้ เรายังเรียกว่าประเทศไทยกันอยู่ การที่ท่านสมาชิก ท่านได้แสดงเหตุผลที่น่าฟัง ว่าควรจะเปลี่ยนเป็นประเทศสยามนั้น กระผมไม่มีอะไรจะคัดค้าน แต่กระผมวิตกว่าในขณะนี้ยังเป็นประเทศไทยอยู่ ถ้าหากว่าสภานิติสภา ให้เป็นประเทศสยาม ก็จะต้องส่งร่างไปให้กรรมการร่าง เขียนร่างรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสยาม ซึ่งประเทศนี้ก็ยังเป็นประเทศไทยอยู่ ก็ยังเป็นประเทศไทยต่อไป เขียนรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสยาม จะเอาไปใช้ที่ไหนก็ไม่ทราบ พังก็ชงชอบกลบอยู่กระป๋อง คืออันกระผมมีความข้องใจอย่างนี้ แล้วจึงขอยกถ้าหากว่าประกาศรัฐธรรมนูญว่า ๒๕๖๓ รัฐธรรมนูญของประเทศสยามออกมาแล้ว บางทีประกาศกัน ๆ ทชชกขรัฐธรรมนูญ ก็คงจะเลิกไปโดยปริยาย แต่ว่าอีกละครัย รู้สึกว่ายังซัดซังในใจ ผมก็ยังไม่สามารถจะขจัดความข้องใจของกระผมได้ ว่าการเปลี่ยนชื่อประเทศนี้ ควรจะมีพิธีการอย่างใดอย่างใหม่ นอกจากการที่สักแต่ว่าเขียนคำว่า “สยาม” ลงไปในรัฐธรรมนูญ นึกที่กระผมกราบเรียนท่านประธานก็ด้วยเหตุนี้ คืออยากขอให้สภานิติสภาพิจารณาโดยรอบคอบ ไม่ใช่ว่าพิจารณาเพียงเล็งแต่ในแง่เดียวเท่านั้น มีความข้องใจแต่เพียงเท่านั้น

พันเอก หลวงวิจิตรวาทการ : ในชั้นต้นกระผมขอประทานกราบเรียนว่า วิชิตทำงานของคณะกรรมการระเบียบวาระนี้ ไม่เหมือนคณะกรรมการอื่น ๆ ของสภา คือว่าในคณะกรรมการอื่น ๆ ของสภานิติสภา เรื่องราวที่เป็นปัญหาที่ต้องถกเถียง และวินิจฉัยกันให้เกิดข้อคิดในที่ประชุมคณะกรรมการ อาจจะเห็นเอกฉันท์ หรืออาจจะเห็นเสียงข้างมาก เมื่อใดวินิจฉัยมาอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ทางคณะกรรมการเองจะมาเถียงกันในที่ประชุมสภาอีกไม่ได้ ต้องถือว่า เป็นมติของคณะกรรมการ แต่ทว่าในเรื่องของคณะกรรมการระเบียบวาระ เราไม่ได้มีวิธีการอย่างนั้น หน้าที่ของเราเป็นแต่เพียงที่จะประเด็นมา ส่วนปัญหาที่จะตอบประเด็นอย่างไรนั้น ก็ได้ตกลงกันว่ากรรมการแต่ละคนมีสิทธิที่จะมาแสดงความเห็นในสภา กระผมขอประทานกราบเรียนความขึ้นก่อน เพราะเหตุที่ท่านสมาชิกได้แสดงเป็นคนแรกนั้น ก็เป็นกรรมการระเบียบวาระ ผมเองก็เป็นกรรมการระเบียบวาระ แต่เราอาจมีความเห็นที่ขัดแย้งกัน ก็ขอประทานชี้แจงในสภาได้ ระเบียบวาระที่ทั้งมานั้น มีว่าเราจะใช้ชื่อว่าประเทศไทย

หรือสยาม หรือชอน เรื่องชอนกระผมเข้าใจว่า คงไม่มีใครคิดไปถึง คงมีปัญห
 อยู่เพียงว่าเราจะใช้คำว่า “ประเทศไทย” หรือ “สยาม” ในชั้นแรกกระผมขอ
 ประทานเรียนว่าคำว่า “สยาม” นั้นเป็นคำใหม่เพิ่งมาใช้ในรัชกาลที่ ๔ เมื่อราว
 ๑๐๐ ปีมานี้เอง ถ้าหากว่าเราจะตรวจสอบเอกสารของเรารุ่นเก่า ๆ เก่าแก่ที่สุดที่เราจะ
 หาได้ เช่นในศิลาจารึกสุโขทัย หรือหนังสือที่แต่งในสมัยสุโขทัย หรือเช่นไตรภูมิ
 พระร่วง หรือกฎหมายสุโขทัย บางแห่งที่เรายังเก็บไว้จนกระทั่งบัดนี้ หรือกฎหมายเก่า
 ที่ประกาศใช้ในสมัยศรีอยุธยา เริ่มแต่รัชกาลที่ ๑ พระรามัญก็ยังไม่มาจนถึงสมัย
 พระบรมโกศ หรือเอกสารในสมัยพระนารายณ์ เรายังหาได้อีกเป็นอันมาก หรือ
 เอกสารกฎหมายในสมัยรัตนโกสินทร์ ๓ รัชกาลแรก เราไม่ได้อพบที่ไหนเลยว่ากฎหมาย
 หรือเอกสารเหล่านั้น เรียกชื่อประเทศเราว่าประเทศสยาม เพิ่งมาขึ้นในรัชกาลที่ ๔
 อย่างที่ท่านสมาชิกผู้หนึ่งได้ชี้แจงมานั้น เป็นการถูกต้องแล้ว คือในรัชกาลที่ ๔ นั้น
 เริ่มทำสัญญาสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ และในข้อสัญญานั้นระบุไว้เสมอว่า ถ้ามี
 ข้อความขัดแย้ง ก็จะต้องถือข้อความในภาษาฝรั่งเศสเป็นหลัก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงเป็นนักปราชญ์อยู่ในเวลานั้น ก็ทรงพยายามที่จะแปลความในสัญญา
 ให้ตรง ให้มากที่สุด ที่จะทรงได้ ในข้อสัญญาฝรั่ง ก็ใช้คำว่า ซาแอม ก็บัญญัติให้
 ใช้คำว่า “สยาม” เพราะฉะนั้นคำว่า “สยาม” จึงได้มีขึ้นตั้งแต่ในสมัยรัชกาล
 ที่ ๔ แต่ความความจริงอันหนึ่ง ซึ่งเราควรจะสังเกต คือในหนังสือต่างประเทศนั้น เขา
 เรียกเราว่า “เซียม” หรือ “ไซแอม” มาแต่ครั้งไหน เรียกมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล
 เรียกมาจนถึงสมัยใหม่ ถ้าเราจะค้นเอกสารเก่า ๆ ของต่างประเทศ เช่นเอกสารของ
 ฮอลันดา ซึ่งสมควรมาก เพราะเหตุว่า ในเวลานั้นฮอลันดา เป็นชนชาติหนึ่งที่เข้ามา
 ทำการค้าขายอยู่ในกรุงศรีอยุธยา เป็นเวลานาน เขามักจะหมายถึงมาดังกั้น ซึ่งเหตุ
 การณ์ในสมัยนั้น ซึ่งเราสามารถจะเอามาเป็นประวัติศาสตร์ได้ เรียกชื่อประเทศเราว่า
 “ไซแอม” เอกสารของฝรั่งเศสในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ทั้งหมดก็เรียกว่า “เซียม”
 รวมความว่า สำหรับทางเราทั้งนี้ประวัติศาสตร์ของเรา มาจนกระทั่งถึงรัชกาลที่ ๔
 เราไม่เคยเรียกประเทศเราว่าสยามเลย แต่ชาวต่างประเทศเรียกเราว่า “ไซแอม”

เหตุไฉนเป็นเช่นนั้น กระผมขอประทานชี้แจงในข้อเพื่อให้สันกระแสความ ซึ่งอาจจะ
เป็นเวลานานสักหน่อย กระผมก็ขออภัย คือในทางค้นคว้าในทางนี้ ซึ่งเรายอมมีน้อย
มีอยู่ ๓ ท่าน ท่านหนึ่งคือ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพรหมราชานภาพ คนที่ ๒ คือ
ศาสตราจารย์เซเกล คนที่ ๓ คือศาสตราจารย์ เอเคียน โอมโนนิ เราเรียกสมเด็จพระ
มหาสมณเจ้าพรหมราชานภาพนี้ เพราะว่าเราได้อาศัยตำราของท่านมาจนบัดนี้
เราเรียกท่านศาสตราจารย์ เซเกล เพราะว่าเราได้เคยเป็นข้าราชการในรัฐบาลไทย
เรามา และเป็นนักปราชญ์ที่เรานับมากันมาก ส่วนอีกคนหนึ่งก็แต่งตำรายุทธศาสตร์ ซึ่งมีคน
นิยมกันมาก ทั้ง ๓ ท่านได้ทำการค้นคว้าไว้อย่างเดียวกัน คือในสมัยที่ขอมปกครอง
ในประเทศเรา ขอมได้ตั้งศูนย์การปกครองชน ๒ แห่ง แห่งหนึ่งตั้งไว้ทางเหนือ ชื่อ
ว่าเมืองสยาม อีกแห่งหนึ่งตั้งไว้ทางใต้ ชื่อว่าเมืองละโว้ ใครอยากเรียกดินแดนในทาง
นี้ ก็เอาชื่อ ๒ ชื่อมาเรียก คือว่า “สยามละโว้” ที่นี้เขาก็เอาไปเรียกว่า “เซียมลือ”
เซียมลือ คือสยามละโว้เขาไปเรียกรวมกัน เขาเรียกว่าเซียมลือ หรือเซียมลือกก ผม
เคยพบคำกลอนของเก่าที่เขาแต่งเขาระเบียบผูกพัน ทัมผัวเจ๊ก และก็ถูกเจ๊กทอดทิ้งไป เขา
เขียนว่าลอกขอกทงชัวเขาควรวอด มาทงทอดทัวไว้ในเซียมลือ คือคำว่าเซียมลือ เก
เรียกรวมมาช้านาน ทั้งแก่มขอมได้ตั้งศูนย์การปกครองชน ๒ แห่ง คือที่ละโว้ และที่
เมืองสยาม คราวนั้นเมื่อฝรั่งเศสคนแรก ที่มาเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยเรา
คือมาโคโปโล ซึ่งผลการศึกษาประวัติศาสตร์ คงจะได้ยินชื่อเสียงท่านแล้ว ก็เขาอย่าง
นั้น แต่ไปก็ออกเสียงผิดครั้งหนึ่ง คือไปเขียน SYAM ซึ่งอ่านว่าสยาม คำนี้แหละครับที่ไ
อิมปอร์ตเข้าไปในยุโรป เป็นหนังสือเล่มแรกก็กล่าวถึงประเทศเรา เพราะฉะนั้นฝรั่ง
ทั้งหมดจึงได้เขียนว่าสยาม แต่ภายหลังตัว Y กลายเป็นตัว I ไป กลายเป็นไซแอม
หรือเป็นเซียม ที่นี้กระผมจะขอประทานเข้าประวัติศาสตร์สักเล็กน้อย คือเรารู้ว่าประวัติ
ศาสตร์ ของชาติไทยเราในดินแดนนี้ ทั้งที่เกี่ยวกับการบุคคลสำคัญ ๒ คน คือ
พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ หรือพ่อขุนผาเมือง รวมกำลังกันเข้ายกระดองการปกครองของขอม
ในทางทิศเหนือก่อน ศูนย์การปกครองนั้น คือเมืองสยาม เมื่อยึดได้แล้วก็เปลี่ยนชื่อ
เมืองสยาม เป็นสุโขทัย คำว่าสุโขทัย เวลานี้เราเขียนว่า “ทัย” เพื่อย่อให้เขาก็คำ

บาลี ซึ่งแปลกันว่าวรรณแห่งความสุข แต่ถ้าแม้ว่าเราจะไปทักตัวศิลาจารึก เราจะเห็นได้ว่า คำว่า “ไทย” ในศิลาจารึกนั้นเขียนเหมือน “ชาติไทย” เขียนเหมือนชื่อของชาติไทย ความมุ่งหมายของท่านผู้ทรงข้อสุโขทัย คงจะมุ่งหมายว่าต่อไปในไทยจะเป็นสุขกันเสียที รอดพ้นจากการปกครองของขอมแล้ว เป็นอิสระแล้ว เปลี่ยนชื่อสยามเป็นสุโขทัย ก็เป็นการสมควรหรือครั้น ที่เราจะกลับไปเอาชื่อ ที่เปลี่ยนมาทรงราว ๗๐๐ ปี กลับมาใช้ใหม่ ทั้งแก่นั้นมาเราก็ใช้เมืองหลวงเป็นชื่อประเทศ เราเรียกชื่อประเทศในสมัยสุโขทัย ว่ากรุงสุโขทัย เราเรียกชื่อประเทศในสมัยอยุธยา ว่ากรุงศรีอยุธยา มาถึงสมัยกรุงเทพฯ เราเรียกว่ากรุงรัตนโกสินทร์ เราเรียกกันมาอย่างนี้ ไทยเราไม่เคยเรียกสยาม มาจนกระทั่งเปลี่ยนในรัชกาลที่ ๔ ที่กระหม่อมกราบเรียนมาข้างต้น แต่ทว่าเราจะเรียกว่าอะไรก็ตามที่ จะเรียกว่ากรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงรัตนโกสินทร์ หรืออะไรก็ตามที่ แต่ราษฎรทั่วไปเรียกว่าเมืองไทย หนังสือฝรั่งวันเก่าที่เขียนว่าไซแอม หรือเซียมินั้น เขาก็ยังต้องอธิบายว่า สำหรับคนพื้นเมืองแล้วเรียกว่าเมืองไทย คำว่าเมืองไทย ได้มีมาช้านาน ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงเองใช้ว่าเมืองไทย มีคำในประโยคหนึ่งว่าด้วยคนอันมีในเมืองไทย ใช้คำว่าเมืองไทย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเอง ที่ทรงบัญญัติคำว่าสยามนั้น มีหลายแห่ง ซึ่งกระหม่อมคิดว่าเอามากกราบเรียนกับท่านประธานได้ ในกฎหมายฉบับหนึ่งที่ออกเกี่ยวกับภาษีอากร ทรงใช้คำว่า “ประเทศไทย” คำว่า “ประเทศไทย” ได้ใช้มาแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ เหมือนกัน เพราะฉะนั้นในสมัยที่รัฐบาลเปลี่ยนชื่อสยาม เป็นประเทศไทยนั้น ก็ไม่ใช่ขึ้นนอกคอก นอกคู้ ก็ได้เอาตัวอย่างพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั่นเอง ที่ได้เขียนไว้ในที่บางแห่งว่าประเทศไทยมาใช้ คราวนี้กระหม่อมกลับไปหาคำว่าสยามอีกหน่อย ทางคันคว้าของนักปราชญ์ ๒-๓ คน ที่กระหม่อมเรียนมาข้างต้น บอกว่าชื่อสยามนั้นมียู่ในศิลาจารึก ๒ แห่ง แห่งหนึ่งเป็นศิลาจารึกของจำปาเขียนไว้ว่า “ชาวสยามเป็นคนบาพวทหนึ่ง” อีกอันหนึ่งเป็นจารึกทนต์ครวตเขียนไว้ว่า “ชาวสยามเป็นคนบาพวทหนึ่ง ซึ่งขอมใช้เป็นทาส” เมื่อนักปราชญ์สองท่านนี้ได้พบศิลาจารึกทั้งสองแห่งแล้ว ท่านก็สันนิษฐานว่า คำว่า “สยาม” ในจารึกนั้นเห็นจะไม่หมายถึงคนไทยแน่ เพราะเหตุว่า คนไทยเราเวลานั้นเรี่ยไรกันกระทั้งขอม

ไม่สามารถเรียกว่าป่าเถื่อนได้ อาจจะเป็นคนอะไรอีกพวกหนึ่งก็ไม่รู้ เขาก็สงสัยว่า
 คงจะเป็นคนป่ารุ่นเดียวกับพวกละว้า ซึ่งหนาแน่นที่เมืองลพบุรี เขาขอเมืองละโว้ อีก
 พวกหนึ่ง พวกชาวสยาม ซึ่งเป็นคนป่าเหมือนกัน ไปหนาแน่นอยู่ทางเหนือ ตรงกับ
 สุโขทัย ก็เรียกเมืองนั้นว่าสยาม ก็เมืองจารึกยังบอกชื่อย่ออย่างนี้ ว่าชาวสยามนั้น
 หมายถึงคนป่าพวกหนึ่ง ที่ขอมเคยใช้เป็นทาส ถ้าอย่างนั้น ถ้าเราเปลี่ยนกลับมา
 เป็นสยามผมว่าคนคนหนึ่งจะรักไรมาก คนคนหนึ่งที่เคยจะให้ร้ายป้ายสีกับประเทศไทยอยู่
 เป็นเนืองนิจ คนที่จงใจคิดร้ายต่อเมืองเราอยู่ตลอดเวลา คนที่คอยระล่ำร่วยใส่
 โทษนายกรัชมณฑล รองนายกรัชมณฑล และรัฐมนตรีผู้ใหญ่ของเรา นอกนั้นจน
 กระทั่งถึงกล่าวคำพิพากษาเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 คนคนหนึ่งจะรักไ่มาก ถ้าเราเปลี่ยนชื่อประเทศเราเป็นประเทศสยาม แกะระไ้มีทาง
 อังการณควรบอกอันหนึ่ง บอกว่าชาวสยามนี้ เคยเป็นคนป่าที่ขอม ซึ่งเป็นบรรพบุรุษ
 ของเขาเคยใช้เป็นทาสมา อันนี้กระผมกลัวมาก เพราะฉะนั้นก่อนที่สภานิติบัญญัติ
 อะไร อย่างใดอย่างหนึ่ง กระผมขอประธานกรายเรียนให้ระลึกถึงความขื่นเสียวด้วย
 ส่วนที่ท่านสมาชิกคนหนึ่ง ที่กล่าวเป็นคนแรก ได้ชี้แจงว่าเราเปลี่ยนสยาม เป็นประเทศ
 ไทย ด้วยความคิดแยบยนาช หรือแยบยลฟาสซิสต์ กระผมขอประธานกรายเรียนว่าเหตุผล
 ลึกซึ้งไปมากกว่านั้น คือบุคคลที่ได้กระตุ้นเตือนใจของเรา ที่ได้ปลุกใจให้เราได้เห็น
 ความเป็นไทย ที่ได้ทำให้เรานับถือความเป็นไทยมากนั้น คือองค์พระบาทสมเด็จพระ
 พระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร ซึ่งได้มีพระนามจารึกอยู่เหนือเศียรเกล้าของ
 พวกเราในเวลานี้ ได้ทรงปลุกความรักชาติ ได้ทรงสอนให้พวกเราเห็นคุณค่าของ
 คำว่า “ไทย” กระผมจำได้ เพราะกระผมอยู่กระทรวงการต่างประเทศมาช้านาน
 แท้ก่อนนั้นพระราชสาส์น หรือตราตั้งตก หรืออะไรที่เป็นหนังสือมอบอำนาจก็จะต้อง
 ขึ้นต้นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม ผู้เป็นเจ้าใหญ่ปกครองชาวไทย
 เขมร ลาว กาว มลายู กระเหรี่ยง และอื่น ๆ ทำให้ไม่ถึงเขียนว่าอย่างนั้น ก็เพราะ
 ว่าในเวลานั้นเรารู้ว่าชนบางพวก เช่นชาวเมืองสุรินทร์ บางส่วนเรารู้ว่า เป็นเขมร
 ทางเหนือ และทางตะวันออกเฉียงเหนือ เราเรียกว่าลาว ๔ จังหวัดภาคใต้เรียกว่า

มลายู ส่วนกะเหรี่ยงมีกระต๊อกระบายอยู่ทั่วไป ใช้กันอย่างนั้น จนกระทั่งเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ เสด็จลงไปปัตตานี เสด็จประพาสปัตตานีก็ทั่วไป เมื่อกลับจากเสด็จประพาส กระผมจำได้ว่า ได้มีพระบรมราชโองการมากระทรวงการต่างประเทศ ว่าขอให้เลิกใช้คำเหล่านี้ ชาว ๔ จังหวัดปัตตานีก็ไม่ใช้มลายู แต่ว่าเขียนชื่อชาติไทย ที่ได้เข้าไปรับ ศาสนาอิสลาม กับภาษา กับอักษรศาสตร์ กับขนบธรรมเนียมประเพณีอะไรก็รับด้วย เราจะไปเรียกว่ามลายูก็ไม่ได้ ทางเหนือ หรืออีสาน ก็ไม่ควรเรียกว่าลาว พลเมืองต่าง ๆ ในทางตะวันออก เช่นท่ง แก่งสร้อยลงไป นั่นก็ไม่ใช้เขมร เป็นไทยทั้งหมด เพราะฉะนั้นจึงได้มีพระบรมราชโองการให้ยกเลิกคำเหล่านี้ ปลูกครองชาวไทยเท่านั้น พอแล้วถือว่าเรียกไทยหมด นี่เหตุผลที่มาช้านานก่อน สมัยที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประเทศไทย กระผมขอประทานกราบเรียนเรื่องเหล่านี้เพื่อให้เห็นว่าเรื่องเปลี่ยนสยาม เป็นประเทศไทยนั้น ไม่ได้เป็นไปด้วยความมกัใหญ่ ฝืนสง หรือไม่ได้คิดเอาเอง ที่จริงเจริญรอยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถึง ๒ พระองค์ มาคือรัชกาลที่ ๖ และรัชกาลที่ ๕ มีอยู่ คำว่า “ไทยแลนด์” ในกระผมสรวลภาพว่ากระผมเองก็ไม่ชอบคำว่า “ไทยแลนด์” ในสมัยที่เปลี่ยนแปลงชื่อประเทศนั้นกระผมอยู่ในคณะรัฐมนตรี กระผมได้เสนอให้ใช้คำว่า “ไทย” เฉย ๆ อย่าไปเอา “แลนด์” เข้า แต่ที่ทรงเกียจกัน บอกว่าชื่อประเทศพยางค์เดียวมันจะไม่ดี ผมก็ว่าประเทศอื่นก็มีอย่างฝรั่งเศส อย่างกรีกมีเหมือนกัน ทำไมเราจะใช้คำว่าไทยเฉย ๆ ไม่ได้ แต่ท่านผู้ใหญ่ในสมัยนั้นท่านยืนยัน จะเอาไทยแลนด์ เราก็ปล่อยให้ประเทศอื่นก็มีอังกฤษ ไปแลนด์ ซอลแลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ ฟินแลนด์ ภายหลังที่เปลี่ยนแปลงรัฐบาลในระหว่างสงคราม รัฐบาลคณะองคมนตรีเข้ามา ขอให้คงคำในภาษาไทยไว้ แต่ว่าไทยแลนด์นั้นให้ใช้คำว่าไซแอม นั้นผมก็ไม่ว่าอะไร เพราะเหตุว่าเป็นภาษาต่างประเทศ เราจะเรียกของเราว่าประเทศไทย แล้วเราจะเรียกภาษาต่างประเทศว่าไซแอม ก็ตามใจ ก่อมาเปลี่ยนแปลงรัฐบาลใหม่ พอรัฐบาลคณะองคมนตรี ออกไป ก็ได้เปลี่ยนใช้เป็นไทยแลนด์อย่างเดิม ทางสหประชาชาติ ได้ยอมรับคำว่าไทยแลนด์ มีอยู่ประเทศเดียว คืออังกฤษ ซึ่งได้ประกาศว่ายังมี ๒

ประเทศ ที่เขาจะเรียกอย่างเดิม คือประเทศไทยเขาจะเรียกว่าไซแอมอย่างเดิม แล้วประเทศอิหร่านเขาจะเรียกว่าเปอร์เซียอย่างเดิม เขาไม่ยอมเปลี่ยน เรืองนเรศวรว่าอะไร เขาไม่ให้ เพราะเหตุว่าภาษาของเขา เราเองก็เหมือนกัน เราเรียกชื่อประเทศ ซึ่งไม่มีใครเรียกเหมือนกันอย่างเราเรียกประเทศหนึ่งว่าอังกฤษ ก็ชาวอังกฤษเองเขาก็ไม่ให้เรียกประเทศเขาอย่างนั้น ที่ใกล้ที่สุดมันก็อังกฤษ ต่อมาเขามาเป็นเกรตบริเตน เป็นอย่างอื่น เราเรียกประเทศหนึ่งว่าฝรั่งเศส ซึ่งก็ไม่มีใครเรียก เขาเรียกของเขาว่าฟร็องซ์ เราเรียกเมืองหลวงนครอันหนึ่ง ว่ากรุงลอนดอน ซึ่งก็ไม่มีใครเรียกเหมือนกัน ผู้ที่เป็นเจ้าของเมืองหลวง เขาก็เรียกของเขาว่าลอนดอน เราเรียกเมืองใหญ่เมืองหนึ่ง ว่าปารีส อันนี้ไม่มีใครเรียกจริง ๆ ครั้น ก็ว่าเขาจะเรียกในภาษาอังกฤษก็แฟร์ริส ถ้าหากว่าเขาจะเรียกในภาษาของเขา เขาเรียกว่าปารี แต่เราก็เรียกว่าปารีส เราก็ใช้กันมา เรื่องคำต่างประเทศนี้ผมไม่รังเกียจ คือว่าเราจะเรียกว่าอย่างไรก็ตามใจ ถ้าเราไม่ชอบคำว่าไทยแลนด์ แต่ปัญหาเฉพาะหน้าที่เรากำลังพบกันเวลานี้ คือคำว่า “ประเทศไทย” นั้น ผมขอประธานเสนอให้คงไว้อย่างเดิม ด้วยเหตุผลหลายประการ และด้วยความหวาดกลัว อย่างที่ผมเรียนมาแล้วนั่นเอง

นายมาลัย ชูพินิจ: กระผมรู้สึกว่าการที่จะใช้นามว่าไทย หรือสยามนั้น ทั้งมีความสำคัญมากเท่า ๆ กันอย่างที่ท่านสมาชิกท่านแรกได้กล่าวมาแล้ว สำคัญจนกระทั่งว่าบางครั้งนึกไม่ไคว่ว่า ที่เราควรจะให้ประชาชนทั่วทั้งประเทศมีสิทธิ มีเสียง ในการที่เขาจะเลือกของเขา แต่ก่อนนั้นคงทำไม่ได้ นี่เป็นความรู้สึกของกระผม เท่าที่ ได้ฟัง หรือได้สังเกตมาเท่านั้น มีความสำคัญมากจริง ๆ แต่ว่าโดยส่วนตัวของกระผมเองแล้ว ขอกราบเรียนใต้ที่เคี้ยวว่า เรื่องไทยหรือสยามนั้น กระผมไม่รังเกียจ ทั้งคู่ เพราะอะไร คือคำว่านามนั้น แม้แต่บุคคลเราเอง ซึ่งเป็นเพียงเอกชน เรายังออกคำให้ตั้งนามกันอย่างไร เราต้องตั้งนามมีศัพท์ จะไปข่มนามหรือข่ม เพราะหยาบอะไรต่าง ๆ แล้วทั้งกันมาอย่างนั้น เพราะฉะนั้นเมื่อเห็นชื่อประเทศ แล้ว ทำไมเราถึงจะไม่ตั้งนามซึ่งมีความหมาย เพราะว่าเขาสัญญลักษณ์ของ คนทั้งชาติ ของคนทั้ง ๒๕ ล้าน ที่สำหรับที่จะคงเป็นไทยไว้ หรือว่าจะ

เปลี่ยนกลายเป็นสยาม กระผมเองมานั่งดูอยู่ ไม่ใช่ขึ้นก้อย่างที่ด้วยอารมณ์หรือ
 ความชอบ เพราะว่าเมื่อตอนครั้งเปลี่ยนจากสยามเป็นไทยมาครั้งนั้น กระผมก็ไม่
 ชอบอยู่แล้ว แล้วก็เหตุผลเหมือนกัน ไม่ใช่เหตุผลเรื่องอารมณ์ หรือความชอบ
 เลย แต่ก็เป็นหลักในทางประวัติศาสตร์ แต่คราวนี้ กระผมคิดด้วยความรู้สึก
 อย่างหนึ่งว่า เมื่อเราจะเปลี่ยนนาม กระผมก็นั่งข้อแรกทีเดียวว่าเราจะได้อะไร
 ขึ้นมา แล้วเราจะเสียอะไรไปถ้าเราไม่เปลี่ยน กระผมก็นั่งอย่างนี้ เพราะว่าการ
 เปลี่ยนแต่ละครั้งนั้นเกิดความยุ่งยากเหลือสีกำลัง หกเปลี่ยน แล้วก็ความเคยชิน
 ในที่เราได้ร่ำจากการรู้จักมักคุ้นของชาวต่างประเทศ ก็ต้องเสียเวลานาน แผน
 ซึ่งเมื่อก่อน เราเคยใช้ว่า “สยาม” เมื่อถ้าเราเดินทางไปต่างประเทศหรือ
 หนังสือที่ส่งเข้ามาเคยวัน แม้แต่ไทยแลนด์ก็ยังวงเล็บว่า “สยาม” ปรากฏอยู่
 เป็นอันมาก แล้วแม้จนกระทั่งหนังสือซึ่งเขาเขียนถึงเมืองเราที่ใช้คำว่าสยามก็ยังมีย
 เป็นอันมาก สิ่งเหล่านี้กระผมจะไม่พุดไปถึงเรื่องทำตำราเรียน หรือว่าทางจารึกเป็น
 ทิวอักษรไว้ตามสถานที่ราชการ แบบฟอร์มหนังสืออะไรทำอะไร ตลอดจนกระทั่ง
 สัญญาระหว่างประเทศเหล่านี้ กระผมจะไม่กล่าวถึงขึ้นนั้น คราวนี้การที่เราจะ
 พิจารณาชื่อของประเทศนั้น ไม่ใช่ที่เราจะเอาความอยาก หรือความปรารถนาของ
 เราเป็นหลัก อย่างที่ท่านสมาชิกผมเคยทักท้วงมาแล้วนั้นกระผมเห็นด้วย และ
 ตามที่ท่านสมาชิกผมเคยทักท้วงในโดยกประวัติศาสตร์มานั้น กระผมก็รู้สึกว่ามี
 ฟัง แต่ว่าในขณะเดียวกันกระผมรู้สึกว่ามีอะไรก็ค้ำอยู่ สำหรับที่พิจารณาหรือ
 ให้อ่าน ได้ศึกษามาตามสมควร กระผมไม่ใช่ขึ้นประวัติศาสตร์ แต่ว่าเพียงสนใจอยู่เป็น
 อันมาก คือคำว่า “สยาม” นั้น ตามที่ท่านได้อ้างมานั้น ท่านอ้างถึงมาโคโปโล ว่า
 เป็นคนแรกที่ได้นำชื่อ “สยาม” ออกไปเผยแพร่ในต่างประเทศ อันนั้นกระผม
 เสียใจว่าในหนังสือที่มาโคโปโลเขียนนั้น ก็ไม่เคยปรากฏ เพราะว่าให้อ่านโดย
 ละเอียดยเหมือนกัน ในสมัยที่มาโคโปโลลงมาไม่ได้มาถึงสยาม แต่มาเพียงจำปา
 หรือภาคทเวตนามเหนือที่อยู่ที่ ณ บัดนี้ท่านนั้น แล้วมาโคโปโลที่เขียนมานั้น ก็
 เขียนถึงนครธม ซึ่งเป็นสมัยการปกครองของพระเจ้าไชยวรมันที่ ๒ แต่ว่าในขณะ

เดี๋ยวกันนั้น ๓ บิตอมามหาชาวนาคนหนึ่ง ซึ่งเป็นพ่อค้าแล้วก็มาขายทองคำเป็นเวลาถึง ๑๑ เดือน ท่านผู้นั้นคือโจวตากวน ก็กลับไปก็ไปเขียนบันทึก หรือเขียนจดหมายเหตไว้ ก็ได้กล่าวถึงสยาม แต่เขาไม่ได้กล่าวอ้างอย่างที่ท่านได้อ้างว่าสยามเป็นคนขี้เถื่อน เขาเรียกแต่เพียงว่า “ฮวน” คำว่า “ฮวน” คำนี้กระผมเองก็ได้ยินมานานแล้ว ทั้งแต่สมัยกบฏไคซัน หรือสมัยราชวงศ์ชิง ราชวงศ์ซัน ถูกล้างจากเมืองจีนแล้วเขาก็เรียกว่า “ฮวน” ทั้งนี้ ทั้งแต่สมัยที่เราราชอาณาจักรอยู่ ณ ที่นี้ นักปราชญ์อยู่ในประวัติศาสตร์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๕ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่านี่เป็นประเพณีของชาวจีนอย่างนั้น แต่ถ้าเราพิจารณาถึงหลักการปกครองในสมัยนั้นเจ้า แม่แต่ในสมัย ๑๑๕๓ คือในสมัยของพระเจ้าสันโล เราก็จะเห็นว่าสมัยนั้นนานเจ้า ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๖ แคว้น รวบรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีอำนาจมาก อันนั้นเมื่อเขาจะกล่าวถึงเรา หรือในนานเจ้าเขาก็เรียกว่า “ฮวน” สมัยที่ขงเบ้งลงมาถึงมาปราบฮวน แต่ความจริงฮวนในขณะนั้นมีความเจริญก้าวหน้ากว่าทางจีนด้วยซ้ำไป เพราะว่าโดยประวัติศาสตร์แล้ว ท่านเองท่านเป็นนักประวัติศาสตร์ ท่านก็ต้องยอมรับว่าพวกโดยเชื้อชาติดั้งเดิมของเราจริง ๆ แล้วไทยเราไม่ได้มีประวัติศาสตร์มาเพียง ๒ หรือ ๓ พันปี แต่เกือบ ๖ พันปี นับตั้งแต่สมัยจีนยังไม่เคยขึ้นมาเป็นราชอาณาจักรอย่างในปัจจุบัน อันนี้เป็นหนังสือซึ่งมีประวัติศาสตร์เราจะค้นได้ ไม่ใช่เฉพาะประวัติศาสตร์สมัยทศกัณฐะสารสาสน์ ท่านได้เขียนไว้สมัยที่ยังอยู่ก่อนท่านนี้ แต่ยังมีอีกคนหนึ่งคือ มิสเตอร์ โบลเซอร์ ซึ่งเขียนประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เขาก็ได้กล่าวไว้เหมือนกันว่า สมัยที่ไทยดั้งเดิมที่เดียว ที่เรายังอยู่เห็นจนขึ้นไปนั้น จีนยังมีอาณาเขตไม่ต่ำกว่าแม่น้ำแยงซีลงมาเลย แล้วการที่ไทยเราต้องกระจัดกระจายลงลงมา จนกระทั่งมาถึงนานเจ้านั้น ก็มารวมกันเข้าเป็นชาติที่เข้มแข็ง ประเดี๋ยวก็ถูกจีนเขาคืบไปเป็นเมืองขึ้นของเขา ต้องถวายราชบรรณาการ ประเดี๋ยวก็ถูกย่นลงลงมาข้างล่าง ประเดี๋ยวก็ตกจนกระทั่งแตกกระจัดกระจายไปจนกระทั่งถึงสมัยพระเจ้าสันโล พระเจ้าโกะล้อฝง พระเจ้าฟะล้อโกะ อะไรที่มานี้ก็เป็นประวัติศาสตร์ ซึ่งคงจะทราบกันดีอยู่ กระผมจะ

ไม่นำมากล่าวอีกต่อไป คราวนี้จะขอรายละเอียดก่อนประธานสภาว่า คำว่า “สยาม” หรือในภาษาจีนเรียกว่า “เซียมล้อ” นั้นกระผมคิดว่าไม่ใช่เพิ่งมามีในสมัยรัชกาลที่ ๕ แต่มีมาตั้งแต่สมัยนานเจ้า คือสมัยพระเจ้าสุริยวงศา ๑๑๔๓ ซึ่งสมัยนั้นเราได้มีการติดต่อกับจีนอยู่แล้ว เมื่อเราไปถึง การที่นำเครื่องราชบรรณาการไปนั้น ไม่ใช่เข้าไปในฐานะเป็นเมืองขึ้น แต่ไปในฐานะเรียกว่าเจริญสัมพันธไมตรีทางการทูต แล้วในจดหมายเหตของราชวงศ์จีนในสมัยนั้น แล้วต่อมาราชวงศ์ชิง ก็มีจดหมายเหตจีน ซึ่งเราจะค้นได้ เกยวันก็มีแปลเป็นภาษาฝรั่งเศสอยู่แล้ว เขาเรียกว่าเซียมล้อ เรียกมาตั้งแต่สมัยนั้น เรียกมาตั้งแต่สมัยรัชกาลของพระเจ้าสุริยวงศาในสมัยนานเจ้า เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่าคำว่า “สยาม” นั้นคงจะมีมาตั้งแต่ยุคก่อนแล้วต่อมา เมื่อได้ค้นคว้ามาทางด้านอื่น ทางด้านพม่าสมัยพระเจ้าอนรรักษ์ หรือของมิสเตอร์ริทเทิล ซึ่งกล่าวถึงการเผยแพร่พุทธศาสนาในแหลมสุวรรณภูมินั้นก็ปรากฏชื่อสยามมาตั้งแต่ครั้งนั้น แล้วอันนี้กระผมแต่เพียงเรียกว่า ได้อ่านอย่างพิสดารอย่างงู ๆ ปลา ๆ คือว่าจะได้ประวัติศาสตร์ดั้งเดิมของเราเท่านั้น เพราะฉะนั้นในการที่เราจะมาแปลว่าสยามเป็นทาสหรือเป็นคนขี้อะไรเหล่านั้น กระผมไม่เห็นด้วย เพราะว่าเพียงหลักฐานทั้งสองแห่งเท่านั้นไม่ได้หมายความว่าจะทำให้เรากลายเป็นคนขี้ไปได้ทำไมเราไม่นึกถึงสยามแปลว่าสุวรรณภูมิหรือแปลว่าทอง เราควรระมัดระวังข้อนี้บ้าง แต่ทั้งนี้กระผมไม่ได้หมายความว่าความดั่งว่า จะไปสนับสนุนให้กลับไปหาสยามอีก เพราะอย่างที่ได้กราบเรียนมาแล้ว คือว่าเราจะทำอะไรในการที่จะเปลี่ยนประเทศไปสู่สยามนี้เป็นประการสำคัญ แล้วสำหรับคำว่าไทยนั้น ถ้าเราจะเขาเรียกว่าไทยเชื้อชาติจริง ๆ แล้ว ที่จริงมันก็ไม่ควรจะต้องมี ย. คือเอาไทยเฉย ๆ ก็ได้ ย. มาอย่างไร กระผมก็ศึกษาไม่ถึง หรือค้นคว้าไม่ถึง เพราะคำว่าไทยเป็นชื่อของคนไทย เชื้อชาติไทย ซึ่งสืบมาจากภาคใต้ของทะเลแคว้นเขมร ไทย TAI แล้วฝรั่งเขมรเขียนถึงคำว่าไทในประวัติศาสตร์ ก็คงเขียนอย่างนี้ คือไทยเฉย ๆ ไม่มี ย. เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าจะสืบเอาไทยเรียกว่าเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์กันแล้ว ก็ต้องเป็นไทย กระผมเห็นด้วย แต่ว่าชื่อประเทศคนเราควรจะเข้าไปเปลี่ยนเป็นชื่ออื่น กระผมก็สงสัย เดี๋ยวนี้มีมาจริง ๆ ทั้งแต่พวกเซิมัง ไชเก

มาอยู่ หรือพวกเขมร ซึ่งเส้นทางภาคใต้ของอินเดียน ไม่ใช้เขมรเคียน ยกมาทางภาคใต้ของอินเดียน มาครอบครองลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาอยู่ หรือตั้งแต่ปากแม่น้ำเขมรก็ลงมาถึงปากแม่น้ำโขง ก็ระยไ้แล้วว่ากินแดนกันเป็นของสยาม แต่ว่าส่วนคนนั้นในจดหมายเทศอนันนั้นเอง แม้แต่มีสเตอร์ริคเกวิส ก็เรียกว่าคนไทยเป็นอย่างนี้ ทกลงหลักที่เราจะปักก็คือว่า เราจะตั้งนามของประเทศนี้ โดยตั้งตามเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ หรือว่าตั้งโดยใช้เอาถิ่นประเทศ หรือภูมิประเทศที่เขาปกครองนั้นอยู่ มีอยู่สองประการ แต่ว่าโดยความรัก หรือความเห็นชอบของกรรม หรือความสัจย์จริง ๆ กรรมไม่ชักข้อง คือว่าจะเป็นคนไทยก็ได้ จะเป็นสยามก็ได้ แต่ขอให้มันถึงข้อสำคัญอยู่สองข้อ เราจะได้อะไรมาจากการเปลี่ยนอนัน และเราจะเสียอะไรไปบ้าง ถ้าเราไม่เปลี่ยนชื่อยุค

หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช: ผมขอประทานเรียนข้อเท็จจริงสักสองข้อเท่านั้น ได้มีท่านสมาชิกผู้เกียรติท่านหนึ่ง ได้อภิปรายว่าท่านควรคิดว่ารักไว้ว่าชาวสยามเป็นคนชั่ว ซึ่งความจริงท่านควรคิดว่ารักตามระเบียบว่าเข็มนกฏ แล้วก็มิภาพชาวสยามในสมัยนั้นยกทัพ คำว่าเข็มนกฏก็แปลว่าห้องหรือช่องสยามเท่านั้น เขาบอกว่าภาพของใครเท่านั้นเอง ส่วนจารึกอื่นผมไม่ทราบ ส่วนท่านควรคิดว่าเข็มนกฏจะไม่มีความแตกต่างเกิดขึ้นว่า เป็นช่องของชาวสยามอันหนึ่ง และอันสองได้มีท่านสมาชิกอภิปรายว่า คำว่าสยามนั้นเป็นคำที่คนต่างชาติต่างภาษาเรียก ไม่เคยปรากฏว่ามีในประเทศไทย ซอนผมขอประทานเรียนว่าในหนังสือชินกาลมาลี แต่งโดยพระศรีมังคลาจารย์ที่เมืองเข็มนกฏ เมื่อประมาณห้าร้อยปีมาแล้วนั้นได้มีคำว่าสยามรัฐอยู่หลายแห่ง หมายความว่าถึงกินแดนประเทศตั้งแต่สุโขทัยลงมา ก็ใคร่ขอประทานเรียนไว้ให้ทราบข้อเท็จจริงเท่านั้น

นายประยูร กาญจนกุล: ประเด็นที่จะเปลี่ยนชื่อประเทศไทยนี้ มีสมาชิกท่านหนึ่งได้อภิปรายโดยอ้างหลักฐานว่า การขนานนามประเทศในสมัยใหม่ หรือในสมัยปัจจุบันนี้ เขาถือหลักสัญชาติมากกว่าหลักเชื้อชาติ ซอนกระผมก็เห็นว่าเป็นหลักที่ถูกต้อง แต่กระผมก็เห็นต่อไปว่า ถึงแม้ว่าเราจะถือหลักสัญชาติในการกำหนด

ชื่อประเทศก็ตาม เราก็อาจใช้คำว่า “ไทย” ได้ เพราะว่าสัญชาติที่เราใช้มา
สำหรับคนไทยนั้น เราไม่เคยใช้คำว่า “สัญชาติสยาม” เลย เราใช้คำว่า “สัญ
ชาติไทย” ตลอดมา ก็ตรงกับชื่อชนชาวไทย ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ เพราะฉะนั้นก็
เป็นการที่ตรงกับหลักที่ใช้มาตั้งแต่เดิม และตรงกับหลักวิชาด้วย เพราะว่าประเทศไทย
นั้นมีชนชาติไทยเป็นเจ้าของประเทศแต่เดิมา แล้วคำว่า “ชาติ” นั้น ในทางนิติ
ศาสตร์ ก็หมายความว่าความถึงหมู่คณะบุคคลซึ่งอยู่ใต้สังกัดของประเทศใดประเทศหนึ่ง
โดยมีสัญชาติเป็นเครื่องหมายที่โดยนิตินัย เพราะฉะนั้นเมื่อชนชาติไทยเราเป็นเจ้า
ของประเทศแต่เดิมา เราก็ควรใช้คำชื่อประเทศว่าประเทศไทย และแม้จะถือหลัก
สัญชาติให้ถูกต้องตามหลักวิชาก็ตาม ประเทศไทยไม่ได้ประกอบด้วยชนหลายชาติ
เป็นเจ้าของประเทศ เหมือนอย่างบางประเทศ เช่นอย่างประเทศยูกอสลาเวีย ซึ่งประกอบ
ด้วยชนชาติโครแอต ชนชาติเซอร์เบียอะไรต่างๆ เหล่านี้รวมกันเข้าเป็นเจ้าของประเทศ
แต่ถือสัญชาติของยูกอสลาเวีย แต่ของเรานั่นชื่อของชนชาติก็ชัด ที่เป็นเจ้าของประเทศ
แต่คนเดียว และชื่อของประเทศตรงกันเช่นนั้นแล้ว กระผมเห็นว่าเป็นการถูกต้องมาก
กว่าที่จะใช้คำว่า “ประเทศไทย” ยิ่งกว่าประเทศสยาม แล้วนอกจากนี้คำว่า “ไทย”
นั้นก็เห็นคำที่เป็นมงคลแปลว่าความเป็นไทย ความเป็นอิสระแก่ตัวสมควรที่จะใช้มากกว่า
คำว่า “สยาม” ซึ่งจะแปลก็คงจะแปลกันไม่ได้ ก็สันนิษฐานไป บางคนก็แปลว่า
ลึกลับ โดยชอกว่ามาจากคำจีนว่าไฮยามอะไรอย่าง ก็สันนิษฐานกันไป ถ้าจะแปลว่า
ลึกลับจริง ก็ไม่เป็นมงคล สันแห่งความเศร้าหมอง เพราะฉะนั้นที่ใช้คำว่า “ไทย”
นั้นก็เห็นการดีกว่า กระผมจึงเห็นว่าควรจะใช้คำว่า “ประเทศไทย” ต่อไปตามเดิม

หลวงประกอบนิติสาร: ข้าพเจ้าได้ฟังท่านสมาชิกผู้มีเกียรติอภิปรายมาด้วยความ
สนใจยิ่ง และคิดว่าคงจะมีคนอภิปรายอีกมาก แต่เวลานี้ก็เพียง ๑๐ นาทีแล้ว
จึงใคร่ขอเสนอญัตติให้เลื่อนการประชุมไป นั่งประชุมกันมาพอสมควรแล้ว ใครเห็น
ด้วยโปรดยื่นขึ้นรับรองตามข้อบังคับ

(มีสมาชิกรับรอง)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ: เมื่อมีสมาชิกรับรองตามข้อบังคับแล้ว ข้าพเจ้า
ขอปิดการประชุม

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๔

วันพฤหัสบดีที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๐๔

ฯลฯ ฯลฯ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ: ระเบียบวาระที่ ๓ หัวข้อระเบียบวาระ
ซึ่งคณะกรรมการระเบียบวาระเสนอ หัวข้อที่ค้างการพิจารณา ๔ ข้อประเทศ
จะใช้คำว่า “ประเทศไทย” หรือ “สยาม” หรือชื่อน

นายประสงค์ บุญเจริญ: เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๑ สภาร่างรัฐธรรมนูญ
ในสมัยนั้นได้พิจารณาหัวข้อเกี่ยวกับกบฏสถานการณ์กำลังพิจารณาอยู่ในขณะนั้น เมื่อได้มีการ
อภิปรายกันแล้ว ผลของการลงมติปรากฏว่า มีคะแนนเสียงที่จะให้ใช้ชื่อประเทศสยาม
๑๔ เสียง และที่จะให้ใช้ชื่อประเทศไทยมี ๑๘ เสียง จากจำนวนสมาชิก ๔๐ ท่าน
ในสมัยนั้นมีผลออกเสียงรวมทั้งสิ้น ๓๒ มีคะแนนเสียง ๑๔ ต่อ ๑๘ ถ้าเราจะพิจารณา
กันให้ถี่ถ้วน เราจะถือว่าคะแนนเสียงข้างมากที่เกิดขึ้นก็ควรจะไม่ได้ เพราะเป็น
คะแนนเสียงข้างมากอย่างปกติ แต่ยังมีสมาชิกอีก ๘ ท่านที่ไม่ได้ออกเสียง จะด้วย
เหตุหนึ่ง เหตุใดก็ตาม ถ้าท่านได้ออกเสียง คะแนนเสียงนั้นก็ควรจะเปลี่ยนแปลงไป
และจะเปลี่ยนแปลงกันไปทางหนึ่งทางใดก็คงไม่มีใครทราบ อาจจะเป็นการตรงข้าม
กับที่ลงมติไปแล้วก็ได้ ด้วยเหตุนี้กระผมจึงคิดว่า ตามที่คณะกรรมการ ได้พิจารณา
นำหัวข้อเสนอเข้ามาให้สภาได้พิจารณาอีกวาระหนึ่ง จึงเป็นการกระทำที่ถูกต้อง
และเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิก ได้มีโอกาสพิจารณาเรื่องอย่างถ่วงน้ำหนักวาระหนึ่ง
เพราะเหตุว่าคะแนนเสียงคราวที่แล้วปรากฏว่า เราจะพอกันอย่างสามัญก็เรียกว่าเสียง
ข้างมาก ไม่ใช่เสียงข้างมากอย่างเด็ดขาด เพราะฉะนั้นกระผมขอขอยกคุณท่านกรรมา
ธิการ ที่ได้พิจารณาในข้อนี้ นอกจากนั้นกระผมจะต้องขอขอยกคุณท่านประธาน ที่ได้พิจารณา
เปิดโอกาสให้สมาชิก ได้อภิปรายทุกหัวข้ออย่างเต็มที่ การเปิดโอกาสให้อภิปรายกัน

อย่างเต็มทนเป็นวชิรเคียวที่จะทำให้สภานี้ ได้มีโอกาสไต่ทรวงอย่างถ้วนรอบคอบ
 และการไต่ทรวงอย่างถ้วนรอบคอบ ก็จะเป็นผลนำไปสู่การลงมติที่ถูกต้องต่อไป
 ข้างหน้า ในการประชุมสภาว่ารัฐธรรมนูญสมัยนี้ กระผมได้กล่าวมาแล้วว่า เป็นการ
 กงทนใหม่ทั้งหมด เพราะฉะนั้นสิ่งทั้งหลาย มา สิ่งที่มีอยู่แล้วเราอาจจะนำมาใช้ หรือ
 ไม่นำมาใช้ก็ได้ทั้งสองอย่าง ความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาในที่นี้ ก็ควรพิจารณา
 กันอย่างทุก ๆ หัวข้อ ทุกด้าน ทุกแง่ ทุกมุม เพื่อจะได้รู้ว่า สิ่งใดดีที่สุด เราก็จะได้
 นำมาใช้ เพื่อจะได้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของเราต่อไป เป็นการแน่นอนว่า ความคึก
 เห็นในเรื่องต่าง ๆ ทุก ๆ หัวข้อในเรื่องนี้ คงจะเป็นเอกฉันท์แน่นอน แต่ถ้าสมาชิก
 ผู้ใดจะออกเสียงไปทางใด ก็ย่อมเป็นเอกสิทธิ์ของท่านสมาชิกผู้นั้น คราวนี้ที่ท่าน
 ไต่ทรวงอย่างรอบคอบ และวินิจฉัยอย่างถ้วนแล้ว ว่าหัวข้อที่พิจารณานั้น ควรจะ
 เป็นไปในทางใด และการอธิบาย ก็คงจะเป็นไปด้วยความหวังประโยชน์ส่วนรวม และ
 ด้วยความบริสุทธิ์ใจ แล้วเรื่องผลการตกลงใจ ก็คงจะเป็นการตกลงใจที่ถูกต้อง
 แน่แน่นอน การพิจารณาคำว่านี้ เราทราบไม่ได้ว่าอาจจะเป็นครั้งสุดท้าย เพราะพิจารณา
 กันในเรื่องข้อประเทศ หรือเรื่องข้อใดที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นการตัดสิน
 ทกลงใจของสภานี้ ในวันนี้ หรือในวันข้างหน้าก็ตาม จะเป็นผลตราครั้งอยู่ในประวัติ-
 ศาสตร์ต่อไปอีกเป็นเวลานาน เพราะฉะนั้นเรื่องที่พิจารณาคือไป เราก็จะต้อง
 พิจารณากันด้วยความรอบคอบอย่างถ้วนที่สุด ความรับผิดชอบใด ๆ ที่สภานี้ได้ตกลง
 ไปย่อมเป็นความรับผิดชอบของสภานี้เท่านั้น กระผมเห็นว่าในการพิจารณาเรื่องนี้ เรา
 จะต้องไม่ประปนในปัญหา ๒ ประการ คือว่าเราพิจารณากันในเรื่องข้อประเทศ ไม่
 ใช้ข้อของชนชาติ ๒ อย่างนี้ เป็นคนละเรื่องกัน ข้อประเทศถ้าเราพบให้เฉพาะลงไปอีก
 เรากำลังจะพิจารณากันถึงข้อประเทศ อันเช่นทางราชการ เพราะจะเป็นข้อที่จะใช้ใน
 รัฐธรรมนูญของเราต่อไปที่จะร่างขึ้น ตามความเห็นส่วนตัวของกระผม เรื่องการ
 พิจารณาขณะนี้ ไม่ใช่เรื่องการเปลี่ยนแปลง แต่ความจริงเป็นเรื่องการเลอกระหว่าง
 ๒ ข้อ ซึ่งเรามีอยู่แล้ว และถึงแม้จะมีระเบียบวาระบอกว่าจะให้พิจารณาข้ออื่นด้วย
 กระผมเห็นว่า เราคงจะยุติกันไปแล้วว่าข้ออนันต์ เราคงจะไม่นำมาพิจารณา เพราะคง

จะไม่มีผู้ใดคิดซื้ออันชนมาอีก คงจะไม่มีปัญหา แต่ว่าเป็นการเลือกกระหว่าง ๒ ข้อ
 นั้นก็เพราะข้อเท็จจริงปรากฏอยู่ว่า เราใช้ข้อ ๒ อย่าง ทั้ง ๆ ที่ทางราชการเรา
 ประกาศใช้ ให้เรียกว่าประเทศไทย ก็ยังมีเรียกว่าสยามอยู่นั่นเอง โดยเฉพาะใน
 ต่างประเทศ ยังมีอีกหลายประเทศ ที่เขายังใช้คำว่าไซแอมอยู่ และเขายังไม่ยอมใช้
 คำว่าไทยแลนด์ แต่ถ้าเราจะอ้างว่า เราวางรัฐธรรมนูญสำหรับประเทศของเรา
 ประเทศชาติอื่นไม่เกี่ยวข้อง จะเรียกว่าอะไรก็ได้ การพูดเช่นนั้นกระผมคิดว่า เป็น
 ความคิดที่ค่อนข้างจะแคบ เพราะเหตุว่าในขณะนี้ ในโลกปัจจุบันนี้ ไม่ว่าประเทศใด
 จะอยู่โดดเดี่ยว โดยไม่ติดต่อกับใครไม่ได้เสียแล้ว เพราะโลกแคบลงทุก ๆ วัน และ
 ประเทศของเราเอง ก็กำลังมีบทบาทที่สำคัญในโลกมากขึ้น จะเกี่ยวข้องกับประเทศอื่น
 มากขึ้นทุก ๆ วันด้วย ส่วนในข้อที่สามว่า เราเปลี่ยนกันมาแล้วทั้ง ๒ ครั้ง
 และจะเปลี่ยนกันทำไมอีก ปล่อยให้เลขาตามเลยไปก็แล้วกัน การพูดเช่นนั้นกระผม
 คิดว่า เราไม่ได้คำนึงถึงความสำคัญของเรื่อง แต่คำนึงถึงว่า เราไม่อยากจะ
 ทำกันอีกเท่านั้น ส่วนในเรื่องสำคัญ ๆ เช่นนี้ กระผมคิดว่าถ้ามีโอกาส และมี
 ความจำเป็น เราก็ต้องพยายามจะแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุด ที่จะนำมาใช้แก่เรา
 เพราะฉะนั้นการพิจารณาอีกครั้ง หรือการจะเปลี่ยนไปใช้ของเดิมอีกครั้ง ก็ไม่เป็น
 ของเสียหายอย่างใด เพราะว่าความจริง เป็นเรื่องที่เรแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุด สำหรับ
 เราเท่านั้น สำหรับกระผมเอง ก็อยากจะกราบเรียนเสียว่า มีความเห็นว่า คำ
 ว่าสยามเหมาะกว่า คำว่าประเทศไทย เมื่อพูดถึงเรื่องของประเทศ ผู้ที่คิดจะ
 อภิปราย หรือผู้ที่คิดจะโต้เถียง ก็คิดถึงในข้อแรกทีเดียว คิดถึงความหมายของ
 ชื่อนั่นก่อน กระผมเองไม่ใช่นักประวัติศาสตร์ ไม่ใช่นักอักษรศาสตร์ ไม่ใช่นัก
 วรรณคดี แต่เขื่อนักอ่านหนังสือเหล่านั้นตนเอง แต่ท่านที่เป็นนักประวัติศาสตร์ นัก
 วรรณคดี นักอักษรศาสตร์ ก็ได้พยายามหาเหตุผลโต้เถียงกันมานาน และการม
 ที่กระผมจะนำมาอ้างถึงในวันนี้ ก็ได้มาจากการอ่านหนังสือเหล่านั้นนั่นเอง กระผม
 ไม่มีความรู้ในการที่จะอ้างที่ว่า เป็นนักประวัติศาสตร์ หรือนักวรรณคดีอะไรอย่าง
 ไรทั้งนั้น เป็นข้อการหมิ่นผู้คนที่ว่า และได้พบหลักฐานมาแล้ว และกระผมคิดว่า

ความหมายของชื่อนั้น ไม่ใช่เรื่องสำคัญที่สุดที่เราจะต้องพิจารณา แต่มีเหตุผลอื่น ๆ ที่เราน่าจะพิจารณาคำสำคัญมากกว่า สำหรับผู้ที่ไม่ชอบคำว่าประเทศสยาม ก็พยายามจะหาหลักฐานมาแสดงว่า ความหมายของคำว่า “สยาม” นั้นไม่เป็นมงคลอย่างที่ไม่ดีอย่าง เป็นชื่อของคนอื่นที่เขาให้เราย่าง หรือบางคนก็ว่า ไม่ทราบว่ามีความหมายว่าอย่างไรบ้าง แต่ตามความจริงกระผมคิดว่า ความหมายของคำว่าประเทศสยาม หรือสยามเป็นคำที่ดี มีความหมายที่ดี และเป็นมงคล และมีเหตุผล และมีผู้ที่รักอยู่มาดด้วย ส่วนการที่จะมีผลใดหนึ่ง คนหนึ่งหรือสองคนจะมาเขียนจารึกลงในประวัติศาสตร์ บอกว่าสยามเป็นชาติที่ฆ่าเถื่อนอะไรพวกนั้น เป็นของธรรมดา คนพวกนั้นก็เขาไม่ชอบเรา เป็นธรรมดาเมื่อเขาไม่ชอบเราก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่เขาไม่พอกอะไรที่จะให้เราดี เพราะฉะนั้นก็จะพบเข้าอย่างว่า มีผู้เขียนว่าประเทศสยาม หรือคำว่าสยามไม่ดีอย่างนั้นอย่างนี้ แต่คำว่าไทยนั้นมิใช่จะมีแต่ความหมายที่ดีอย่างเดียวเท่านั้น เช่นแปลว่าอิสระ หรือไม่ขึ้นแก่ใครเท่านั้น คำว่า “ไทย” ก็มีความหมายในทางไม่ดีเหมือนกัน เพราะว่ากระผมก็ได้อ่านพบมาว่า มีท่านผู้หนึ่งได้ไปค้นคว้า ปรากฏว่าท่านได้พบในหนังสือประวัติศาสตร์ชาติจีนว่า เขาแบ่งไว้ว่าในประเทศจีนมีชนชาติหนึ่งเรียกว่าชาติไทย แล้วเขาให้ความหมายไว้ด้วยว่าชาติไทยนั้น เป็นชาติที่ชั่วร้ายและเป็นชาติที่ล้าช้าทรากคร่ำ ถ้าเราดูอย่างนั้น คำว่า “ไทย” ก็ใช้ไม่ได้เหมือนกัน เพราะมีความไม่ดีเหมือนกัน กระผมคิดว่าเรื่องนั้นไม่ใช่เรื่องที่สำคัญ อีกแง่หนึ่งในทางประวัติศาสตร์ ก็คือว่ามีผลจิตใจพลกเลียงกันอยู่เสมอ ก็คือคำว่า “ประเทศสยาม” กับ “ประเทศไทย” นั้นชื่อไหนมีอยู่ก่อนกัน ชื่อนี้ก็เป็นชื่อที่กเลียงกันมาและไม่มีข้อยุติ เพราะเหตุว่าในประวัติศาสตร์เราค้นคว้าไปไม่ได้แน่นอน ว่าคำไหนเกิดก่อน แต่เท่าที่กระผมอ่าน เพราะว่าเขื่อนักอ่านก็เชื่อว่าคำว่า “สยาม” นั้นมาก่อนคำว่า “ประเทศไทย” เพราะว่าสยามเป็นชื่อของคนในแดนในแดนนั้น คนในแดนนั้นมียุ่ก่อน ที่คนไทยจะอพยพลงมาจากทางเหนือ เพราะฉะนั้นชื่อยุ่ก่อนแล้ว นี้กระผมเชื่ออย่างนั้น ตามที่ผู้อ้างต่อไปนี้ว่า ถึงแม้ชื่อประเทศสยามจะมีอยู่ก่อน เราก็ไม่นำมาใช้ ชื่อนี้เป็นชื่อที่

จะต้องถกเถียงกันแล้วไม่มีการสิ้นสุดยุติได้ ว่าเรานำคำว่าประเทศสยามมาใช้ครั้งแรก
เมื่อใด ในประวัติศาสตร์ค้นไปคนมา บางคนถือว่า ๕๐๐ ปี บางคนถือว่า ๑๐๐ ปีเศษ
ในสมัยรัชกาลที่ ๕ แต่เท่าที่กระผมอ่านดู และเชื่อว่าคำว่า “ประเทศสยาม”
นั้นใช้มานานแล้ว และก็อาจมีผลอย่างตกระผมนายเรียนเมื่อกัน ว่าเข้าไปไม่ได้
แต่ในทางกลับกัน ถ้าเราเชื่อว่า เราไม่ได้ใช้คำว่าประเทศสยามมาแต่เดิม แต่
ความจริงก็มีอยู่ว่า เราก็ไม่ได้ใช้คำว่าประเทศไทยมาแต่เดิมเหมือนกัน ถ้าอย่างนั้น
เราเรียกประเทศเราว่าอะไร เราก็เรียกตามชื่อของเมืองหลวงในสมัยนั้น ๆ เมื่อเรา
ตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เราก็เรียกประเทศของเราว่ากรุงสุโขทัย ครั้นมาถึง
กรุงศรีอยุธยา เราก็เรียกประเทศของเราว่ากรุงศรีอยุธยา นี่ก็เป็นชื่อถกเถียงกันได้
อีกเหมือนกัน แต่ทรมันการมีออกข้อหนึ่ง ซึ่งอ้างกันบ่อย ๆ โดยอาศัยประวัติศาสตร์
เมื่อเร็ว ๆ นี้ว่าในสมัยพระบาทสมเด็จพระรอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้มีชาวต่างประเทศ
เป็นผู้นำคำว่า “ไซแอม” เข้ามาใช้กับเรา ในการทำสัญญาทางพระราชไมตรี และ
ในการแปลสนธิสัญญาดับนั้นเป็นภาษาไทย พระบาทสมเด็จพระรอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ก็ทรงนำคำว่าสยามมาใช้เป็นครั้งแรก เพื่อให้ตรงกับคำภาษาต่างประเทศว่าไซแอม
อย่างตกระผมนายเรียนเมื่อกัน ความจริงการนั้นก็ไม่เป็นอันยุติ ยังอาจจะถกเถียง
กันได้ว่าจริงหรือไม่จริง สมมติว่าเรายอมรับ ๆ ว่าชาวต่างประเทศนำคำว่าไซแอม
มาใช้เป็นครั้งแรกในคราวนั้น ย่อมหากมีว่าชาวต่างประเทศนั้น เขาเอาคำว่า “ไซแอม”
เอามาจากไหน เป็นการแน่นอนว่า เขาจะคิดเอาเองไม่ได้เป็นแน่ เพราะฉะนั้น
เขาจะต้องเอามาจากที่ใดที่หนึ่ง ตามปกติเขาจะต้องถามคนอยู่ตนเอง เพราะฉะนั้น
ชื่อไซแอม ก็คงจะเป็นชื่อที่เขาได้มาจากถิ่นแดนในแดนนี้ หรือถิ่นแดนของประเทศ
เรานั้นเอง แต่จะต้องเป็นชื่อของประเทศเรายู่ก่อนด้วย เพราะมีฉะนั้นฝรั่งเขาก็
คงไม่กล้านำไซแอมมาใช้กับเรา เพราะเราคงจะไม่ยอมเป็นแน่นอน ถ้าหากว่าใคร
จะมาตั้งชื่อให้เราโดยเราไม่รู้รัก และไม่ไต่ยอมรับไว้ด้วย และเราคงจะเชื่อได้
แน่นอนว่า พระบาทสมเด็จพระรอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คงจะไม่ทรงยอมให้ชาวต่างชาตินำคำ
ไซแอมมาใช้กับประเทศเราเป็นแน่นอน คราวนี้สมมติจะไปอีกว่าเรายอมรับกันว่า คำว่า

“สยาม” เป็นครั้งแรกในการทำสัญญาคราวนั้นโดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเลือกใช้เป็นชื่อประเทศ เราจะคิดหรือว่าบุคคลที่ทรงพระปรีชาสามารถอย่างเช่น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะทรงเลือกคำที่ไม่เหมาะสมมาเป็นชื่อประเทศของเรา ในเมื่อท่านทรงทำสัญญากับชาวต่างประเทศ หรือท่านจะทรงเลือกคำที่ไม่เป็นมงคล และมีความหมายไม่ดีมาเป็นชื่อของเราเช่นนั้นหรือ หรือเราไม่มีข้อบกพร่องว่าท่านก็เลียบริบเอาคำว่า “สยาม” มาใช้เฉย ๆ นั่นเอง ผมคิดว่าสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เป็นสิ่งที่เราจะคิดอย่างนั้นไม่ได้ และสมมติข้อไปอีกว่า เวลานี้เรามีชื่อประเทศอยู่ ๒ ชื่อ คือประเทศสยาม และประเทศไทย เรียบกันทั้งสองอย่าง เราจะคิดหรือว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะทรงเลือกเอาในระหว่าง ๒ คำ เอาคำที่เลวกว่าอีกคำหนึ่งมาใช้ ท่านที่ทรงเลือกเอาคำสยามเป็นคำที่เหมาะสมกว่านั่นเอง การพิจารณาเรื่องนี้ ผมคิดว่าเราอาศัยเพียงแต่หลักประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ ก็คงจะไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม เพราะว่ามีหลักอื่นที่เราจะต้องพิจารณาอีกหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเมื่อเราเองก็ยังไม่แน่นอนในหลักฐาน ในประวัติศาสตร์ที่เราอ้างกัน เป็นเรื่องที่เรากล่าวกันเองอยู่ และเป็นเรื่องที่เถียงกันไม่รู้จักจบจบ เพราะฉะนั้นในการพิจารณาเรื่องนี้ เราน่าจะได้พิจารณาจากแง่มุมอย่าง และควรถือว่าปัญหาที่เรากำลังพิจารณา เป็นปัญหาเฉพาะหน้า เป็นปัญหาในปัจจุบัน ไม่ใช่เป็นปัญหาในประวัติศาสตร์ และไม่ใช่ว่าเป็นปัญหาในอดีต หลักที่ควรจะนำมาพิจารณาในที่นี้ ก็อาจจะได้แก่หลักทางสังคม หลักในทางการเมือง และในทางการปกครอง ซึ่งในคราวอภิปรายเมื่อคราวก่อน ได้มีสมาชิกผู้เกียรติคนหนึ่ง ได้นำหลักเหล่านี้มาแสดงอ้างอิง อย่างมีเหตุผล อย่างละเอียดละออ ซึ่งผมก็สนับสนุนทุกประการ และผมเองจะไม่กล่าวซ้ำข้อที่ท่านสมาชิกผู้นั้นกล่าวไว้แล้ว เพราะจะเป็นการเปลืองเวลา แต่คราวนี้ขอยกท่านอาจารย์ว่า ถ้าเราใช้ชื่อประเทศของเราว่า “ประเทศสยาม” ก็จะเกิดสงสัยขึ้นว่า คนไทยเหตุใดจึงไปอยู่ในประเทศสยาม ทำอะไรอยู่คนละประเทศเสียแล้ว ในขณะนี้ผมเห็นว่าไม่ใช่ของแปลก เพราะว่าในต่างประเทศเขาก็มี อันที่จริงในทางราชการของเรา เราควรจะเรียกคนของเราว่า “ประชาชนชาวสยาม”

ตามที่เคยเรียกกันมานานแล้ว แต่พลเมืองเขาจะเรียกตนเองว่าคนไทย เขาก็ยอมทำได้ ตัวอย่างในต่างประเทศ ก็มีอยู่หลายแห่ง เช่นประเทศชิลีนั้น ชื่อในทางราชการของประเทศนั้น เรียกว่า “เนเทอร์แลนด์” ทั้งนี้โดยอาศัยหลักถิ่นแคว้นเป็นสำคัญ แต่คนทั่วไป ก็อาจเรียกว่าชิลีก็ได้ แต่ยิ่งกว่านั้น พลเมืองของเขา เขาเรียกว่า “ดัตช์” ก็ไม่มีการเถียงข้อกันเลย แต่เป็นความจริงว่า ดัตช์ก็คือคนของเนเทอร์แลนด์นั่นเอง สำหรับเราในทางราชการ เราก็ควรจะเรียกว่า ประชาชนชาวสยาม อย่างที่กรมกรวยเรณูเมื่อตระหนัก เพราะจะเป็นการรักความรู้สึกในเรณู และเรื่องเชื้อชาติ อันจะก่อให้เกิดความรู้สึกกระเทือนใจ และความแตกแยกกันได้ ส่วนเวลานี้ใครๆ เขาก็รู้จักคำว่า “ประเทศไทย” ก็อยู่แล้ว นั่นอันกรมกิตว่าเป็นข้อเท็จจริง ซึ่งอาจจะเถียงกันได้ และไม่มีใครที่จะได้สำรวจมาอย่างแน่นอน ว่ารู้จักแค่ไหน หรือไม่รู้จักแค่ไหน แต่เท่าที่กรมประสมมาเอง ในขณะที่ยังราชการอยู่ต่างประเทศ รู้สึกว่ามีคนรู้จักคำว่า “ประเทศไทย” นั้นน้อย น้อยมากทีเดียว และทุกครั้งที่เราออกเขาถึงชื่อประเทศของเรา คือไทยแลนด์ เขาก็ต้องถามว่าอยู่ที่ไหน มาจากไหน กรมกิตก็ต้องมีหนาทอธิบายอย่างนั้นทุกคราวไป และที่น่าสนใจที่สุด ก็คือชาวต่างประเทศหนึ่ง ซึ่งมีปริญญาดังคุณวุฒิพิเศษ พดกัยผมเป็นนานไม่ทราบว่าประเทศไทยอยู่ที่ไหน ไม่ทราบว่าอะไรจริง ๆ ด้วยว่าประเทศไทยอยู่ที่ไหน แต่ครั้งหนึ่งให้ฟังว่า ประเทศไทยก็คือประเทศซึ่งเคยเรียกว่าไซแอมนั่นเอง เขาก็พอมีเค้า เขาก็บอกว่า อ้อพอจะรู้แล้วว่าอยู่ที่ไหน นั่นเป็นข้อเท็จจริง ซึ่งกรมกิตได้ประสมมากับตนเอง แต่ว่าทุกคราวมานี้ ก็ไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อเปลี่ยนชื่อใหม่ ๆ ความจริงนั้นเหตุการณ์ที่กรมกรวยเรณูมานั้น เกิดขึ้นเมื่อเราได้เปลี่ยนชื่อมาแล้วถึง ๑๐ กว่าปี ถึงเวลานี้ก็ยังไม่มีคนรู้จักพอ แล้วจนบัดนี้ ๒๐ กว่าปีแล้ว ก็ยังมีอีกหลายคน และหลายประเทศที่ยังไม่รู้จัก และยังใช้คำว่าประเทศสยามอยู่ ในเอกสารกิตติ ในหนังสือพิมพ์กิตติ ในต่างประเทศมีจำนวนมากกว่า เมื่อกล่าวถึงประเทศไทย ก็จะต้องมีวงเล็บว่าไซแอมไว้ทุกครั้ง นี่แสดงว่าเขายังไม่รู้จัก ถ้าเขารู้จัก ความจำเป็นในเรื่องวงเล็บก็ไม่ควรจะมี ส่วนมากคนที่รู้

จักแล้ว ก็คงจะเป็นนักศึกษา เรืองนักศึกษา ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติคนหนึ่ง ได้กล่าว
 มาเมื่อคราวก่อนว่า ถ้าเขาอยากจะร้องเขาก็ไปเปิดตำราตำราเอาเอง กระผมคิด
 ว่าเป็นการยากเหลือเกิน ถ้าจะให้ทำอย่างนั้น ทุกคนอยากจะทำทั่วประเทศ ต้องไป
 เปิดตำราทุกครั้ง ก็คงจะเป็นการลำบากเหลือเกินมาก นอกจากทวนการศึกษา ก็ยังมี
 พกชำระราชการของประเทศนั้น ๆ ซึ่งเป็นความจำเป็นที่เขาจะติดต่อกับเรา ก็มีความ
 จำเป็นที่เขาจะต้องรู้ว่าประเทศไทย คือประเทศไหน แต่คำว่า “ประเทศสยาม” นั้น
 เราอาศัยหลักดินแดน แต่คำว่า “ประเทศไทย” เราอาศัยหลักเชื้อชาติของคนส่วนใหญ่
 ซึ่งอยู่ในนี้ การที่เราใช้คำว่า “ประเทศไทย” ทำให้รู้สึกว่าเราเป็นคน
 ใจแคบ เพราะเราอยากแสดงว่าเราเป็นเจ้าของแต่คนเดียว เจ้าของดินแดนนี้
 เพราะฉะนั้นขอให้ตรงกับตัวเรา คนเชื้อชาติอื่นจะมาอยู่ในนี้ด้วย ก็ต้องกลายเป็น
 คนต่างชาติไปทั้งนั้น ถ้าเรามองในแง่นี้ เราก็จะเห็นว่าอันตรายน้อยอยู่ในเรื่องทางการ
 ปกครอง ส่วนหลักเชื้อชาตินั้น ในบางครั้งถึงกับก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องทางการเมือง
 ก็มากมายแล้ว และบางครั้งอาจจะเป็นเหตุให้ทำสงครามกันก็ได้ ดังที่เคยมีมาแล้ว
 ในประวัติศาสตร์ กระผมพูดมาดังท่อนนี้ นักชนได้จัดทำสมาชิกผู้มีเกียรติคนแรก
 เมื่อคราวก่อนท่านได้อ้างโคลงพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่
 รำลึกอยู่หน้ากระทรวงกลาโหม โคลงในบทนั้นท่านอ้างในบทแรกบทเดียวว่า แสดง
 ว่าชื่อประเทศของเรา คือประเทศสยาม ตามความในโคลงบทนั้น แต่ท่านสมาชิก
 ผู้มีเกียรติอีกคนหนึ่ง กระผมขอกราบเรียนด้วยความเคารพ ท่านค้านว่าถ้าให้ท่านไป
 ถึงบทที่ ๒ จะเห็นว่า ชื่อประเทศนั้นเป็นประเทศไทย กระผมขอประทานโทษที่
 จะต้องค้านท่านนักหนึ่ง เพราะเหตุว่าโคลงบทที่ ๒ นั้น ถ้าอ่านให้ดี อ่านต่อ
 ไปอีก ๓ บท ให้ครบทั้งบทจะเห็นได้ว่าโคลงบทที่ ๒ นั้นถึงคนไม่ใช่ประเทศ โคลง
 บทที่ ๑ พูดถึงประเทศ โคลงบทที่ ๒ พูดถึงคน เพราะเหตุที่ท่านว่า “ไครรานไคร
 รุกดาว แดนไทย” ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ที่กระผมกล่าวเมื่อก่อนท่านบอกว่า คำว่า
 “ไทย” คำนี้อธิบายประเทศไทย กระผมขอค้านด้วยความเคารพว่า “ไทย” คำนี้ท่าน
 หมายถึงคนไทย เพราะเหตุว่าถ้าเราอ่านบทต่อไปอีกก็จะพบว่า “ไทยรบจนสุดใจ

ขาดัน” การรบกับของไทยคน ไม่ใช่ใช้ประเทศรบ “เสียเนื้อเลือดหลังไหล ยอมสละ
 สันแธ” ประเทศสละเลือดเนื้อไม่ได้ คนเท่านั้นที่สละเลือดเนื้อได้ เพราะฉะนั้น
 กระผมคิดว่าท่านแห่งของท่านไว้ถูกต้องแล้ว โคลงพระราชนิพนธ์ทั้งสองบทนั้น บท
 แรกเป็นบทกล่าวถึงกินแค้น และชื่อประเทศ บทที่ ๒ กล่าวถึงคน ทนเมื่อพุด
 ถึงความมั่งคั่งของประชาชนพลเมือง ประชาชนพลเมืองทางภาคเหนือ ภาคใต้ของ
 เราก็คงตาม เมื่อครั้งเรายังเป็นประเทศสยามอยู่นั้น เราไม่มีการแบ่งแยก เราเรียก
 ว่าชนชาวสยามทั้งนั้น เราไม่เคยเรียกว่าชาวสยามกลาง ชาวสยามใต้ ชาว
 สยามอิสลาม ชาวสยามอิสลาม แต่พอครั้นมาเป็นประเทศไทยเข้า ก็มีคำเหล่านี้
 ชนมา ก็เพราะอะไร เพราะว่าคำว่าไทยเคยกว่าสยามนั่นเอง เพราะฉะนั้นคำว่า
 สยามจึงก่อให้เกิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทนปัญหาที่นักคิดออกข้อหนึ่งก็บอกว่า ในชน
 ชาติเดียวกันเราเปลี่ยนใหม่ ตามปกติที่เราจะเปลี่ยนอะไร เปลี่ยนเสื้อผ้าก็เพราะว่า
 มันเก่า มันขาด มันไม่ดี แล้วเราก็เปลี่ยน แต่เมื่อเราเปลี่ยนครั้งแรกนั้น
 เพราะอะไร ผมมองหาเหตุผลก็ไม่พบว่า คำว่าสยามนั้นยกพร้อมด้วยเรื่องอะไร ไม่ก็
 ทรงไหน และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติอย่างไร เราจึงได้ไปเปลี่ยนใน
 ชันตัน เขาเถอะถึงอย่างไร ๆ เราก็มาเปลี่ยนกันมาแล้ว แต่ทีนี้เราอยากจะกลับมา
 ใช้ของเดิม ก็มีผู้ค้านว่ากลับทำไม่อีกแล้ว ผมคิดว่าวิวิธคติว่าเปลี่ยนไปแล้ว ก็ปล่อย
 เลยตามเลยไปเถอะ อย่างนั้นไม่ควรจะเป็นนิสัยของคนไทย เพราะว่ามันเสียอย่างนั้นไม่
 ก่อให้เกิดความก้าวหน้า ไม่ก่อให้เกิดความกระตือรือร้น ที่จะคิด ที่จะค้น ที่จะ
 ทำงานให้ก้าวหน้าต่อไป ถ้าเลยตามเลยไปแล้ว ก็ปล่อยให้เลยตามเลยไปเถอะ
 นิสัยที่เรียกว่าช่างมันเถอะ หรือที่ฝรั่งเขาชอบเรียกเราว่าไม่เป็นอะไร ๆ ไม่น่าจะ
 เป็นนิสัยของเรา เพราะฉะนั้นเราก็ควรจะเสาะหาสิ่งที่ดีสกลมาใช้แก่เรา สิ่งที่ดีสกลใน
 ประเทศไทย ผมเห็นว่ามีย่อยมากมาย และในจำนวนนั้นขอประเทศสยามเป็นอันหนึ่ง
 อีกข้อหนึ่งความจริงก็ไม่ใช่สำคัญนัก แต่ผมคิดว่าเป็นข้อที่นักคิด คือเป็นเหตุผลใน
 ทางภาษา ผมออกตัวออกครึ่งหนึ่งว่า ผมเองก็ไม่ใช่นักภาษา แต่ว่าได้คบค้าสมาคม
 กับชาวต่างชาติ ก็ได้สอบถามเขาในเรื่องนี้ ก็มีผู้ในเรื่องภาษาหลายคน บอก

กัยผมว่า คำว่าไทยในภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะในภาษาเยอรมัน ภาษาเคนมารด์ สวีเดน และนอร์เวย์ เวลาเขียนเขามีความลำบากในทางไวยากรณ์มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาเยอรมัน เขาบอกว่าถ้าเป็นคุณศัพท์แล้ว คำคุณศัพท์นั้นจะต้องเปลี่ยนแปลงรูปไปตามพจน์ไปตามเพศทั้ง ๘ รูป และโดยคำว่าไทยที่ลงท้ายสระ เอ, โอ ก็เปลี่ยนไม่ได้ เมื่อเปลี่ยนไม่ได้จะทำอย่างไร เขาใช้เลียง แทนที่เขาจะเขียนคำว่ารัฐบาลไทย เขาก็เขียนว่ารัฐบาลแห่งประเทศไทย เพราะคำว่าประเทศไทยไม่ต้องเปลี่ยนรูป ถ้าจะเขียนว่ารัฐธรรมนูญไทย เขาก็จะเขียนว่า รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย วัฒนธรรมไทย เขาก็เขียนว่า วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งวิธีนี้ ไม่ใช่วิธีที่ถูกต้องในการถ่ายจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่ง เพราะทำให้ความหมายไขว้เขวไปได้ เขาใช้เป็นคนศัพท์ก็ต้องแปลเป็นคนศัพท์ เมื่อเขาแปลไม่ได้ก็ต้องเลียงอย่างนั้น หรือไม่ก็วิธีหนึ่ง เขาบอกว่า ถ้าบังคับให้เขาใช้เป็นคนศัพท์ เขาก็ใช้อย่างผิด คืออย่างที่เราบอกให้เขาใช้นั่นเอง ซ่อนผมจำได้ว่าเมื่อเราเปลี่ยนชื่อใหม่ ๆ มีประกาศบอกว่า คำภาษานั้นควรจะเขียนไทยอย่างนั้น ๆ เราบอกเขาไปด้วย ซ่อนทำให้ผมรู้สึกแปลกใจว่าเราอย่า ๆ เราไปบอกให้เขาเขียนภาษาของเขา จะอย่างไรอย่างนั้นไม่ทราบ ถ้าหากว่ามีใครมาบอกว่าภาษาไทยของเราควรจะเขียนอย่างนั้นอย่างนั้น เราจะรู้สึกอย่างไรบ้าง แต่อย่างรักก็ตาม นี่เป็นความรู้สึกของชาวต่างประเทศนั้น และโดยเฉพาะเมื่อสองสามวันมานี้เอง กระผมได้พบกับเพื่อนชาวฝรั่งเศสคนหนึ่ง พอเขาเห็นหน้าผมเขาก็ถามว่า ว่าอย่างไร ควรจะเป็นประเทศสยาม หรือเป็นประเทศไทย กระผมก็ถามเขาว่า ท่านล่ะว่าอย่างไร เขาก็บอกว่า ขอโทษเถอะ ถ้าพูดกะถือยาโกรธ เขาเห็นว่า คำว่า “สยาม” ก็ดีกว่าคำว่า “ไทย” เพราะเหตุผลง่าย ๆ อย่างเดียวว่า ในภาษาฝรั่งเศสคำว่า “สยาม” เพราะพยางค์ เขียนง่ายกว่า ฟังแล้วมันสะดวกกว่า แต่พอเขียนคำว่า “ไทย” เขาก็อึดอัดเต็มที เขาบอกว่าเขาก็พูดไม่ออก เพราะเหตุว่าราชการให้ใช้อย่างนั้น กระผมก็นำมาเล่าให้ฟัง กระผมก็บอกเขาว่า กระผมโกรธเขาไม่ได้หรอก เพราะเหตุว่าความจริงเขาได้ให้ข้อคิดผมอยู่ข้อหนึ่ง ที่ได้นำมาพูดใน

สภานี้ กระผมได้อภิปรายมากับยิวพอสมควร กระผมอยากจะสรุปว่า สำหรับ
 กระผมเองเห็นคำว่า “ประเทศสยาม” ดีกว่าคำว่า “ประเทศไทย” เพราะเหตุว่า
 มีความหมายกว้างขวางกว่า ถกหลักในการตั้งชื่อประเทศมากกว่า มีผลในทางจิตใจ
 ดีกว่า มีผู้รักมากกว่า แล้วในทางภาษาก็สะดวกกว่า เพราะฉะนั้นกระผมจึง
 ใคร่จะขอให้สภานี้ได้โปรดพิจารณาโดยดั่งนี้ แล้วตัดสินใจ การตัดสินใจของ
 สภานี้ในวันนั้นจะมีผลต่อไปในวันข้างหน้า ความรับผิดชอบจะไม่ใช้เงินของใคร นอก
 จากของสภานี้เท่านั้น

พลโท วิชัย พงศ์อนันต์: สำหรับในการที่เราจะพิจารณาว่า เราจะใช้
 สยาม หรือชื่อยุโรป คำไหนจะดีกว่า หรือเหมาะสมกว่ากันนั้น เท่าที่ได้ฟังสมาชิก
 อภิปรายมาแต่คราวก่อน รู้สึกว่าได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ และให้ความคิดเห็นกันด้วย
 เหตุผลหลายประการด้วยกัน ซึ่งโดยมากนักประวัติศาสตร์ นักรัฐศาสตร์
 นักสังคมศาสตร์ นักภาษาศาสตร์ ก็ให้เหตุผลตามทรรศนะของตัวเองว่า ไทยดี
 หรือสยามดี ตามที่ได้ทราบกันแล้วนั้น โดยสรุปข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่า คำว่า “สยาม”
 กับ “ไทย” ความจริงเป็นข้อถกเถียงกันมานาน ฝ่ายที่เห็นว่าสยามดีนั้น ก็โดยมาก
 มักจะอ้างว่าเป็นการรักษามรดกวัฒนธรรมไว้ เป็นการสามารถที่จะรวมคนหลายกลุ่ม
 เข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน หรือเหมาะทางด้านการปกครอง มีความหมายดี รักกันดี
 ซึ่งให้เหตุผลทำนองนั้น ส่วนที่เห็นว่าไทยดีกว่าสยามนั้น ก็ดังที่ได้ทราบมาแล้ว
 ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวยาวออกไปอีก แต่ ท่านประธาน เนืองแน่น เราจะใช้ประเทศไทย
 หรือประเทศสยามก็อะไรเหล่านั้น ความเห็นข้าพเจ้าตามข้อเท็จจริงไม่ได้โดยข้อของ
 ประเทศ อยู่กับบุคคลหรือการบริหารประเทศ หรือด้วยบุคคล หรือกับปกครอง
 หรือว่าประชาชนในประเทศนั้นมากกว่า ในการที่ประเทศนั้นจะดีหรือไม่ดี ข้าพเจ้า
 มีความคิดเช่นนั้น โดยธรรมดาในเรื่องการตั้งชื่อ จะเป็นชื่อคน ชื่อเมือง ชื่อประเทศ
 ชื่อบริษัทห้างร้านต่าง ๆ สำหรับของไทยเราก็มักนิยมชื่อซึ่งเป็นมงคลนาม ตามที่
 เรานิยมกันทางโหราศาสตร์ก็ตาม ถอดว่าชื่อเป็นมงคลนาม สำหรับชื่อประเทศสยาม
 หรือไทยทั้งสองชื่อเราได้ออกกันมาใช้กันมาแล้ว สยามก็ใช้มาตั้งแต่รัชกาลที่

ไทยก็ใช้มาถึงสิบกว่าปี ซึ่งเห็นชอบมงคลนาม ก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ก็มีคำความ
 หมาย และก็มีทุกสิ่งทุกอย่างก็เช่นเดียวกัน อีกอันหนึ่ง ข้อเท็จจริงที่ว่าเราจะใช้
 ชื่ออะไรนั้น ข้อสำคัญอันหนึ่ง คือความหมายว่าชื่อนั้น ถ้าเป็นชื่อยบุคคล บุคคล
 นั้นก็มีความพอใจ หรือชื่อของบริษัทห้างร้าน ผู้ทรงงานกับบริษัทห้างร้านก็ต้องมี
 ความพอใจ ชื่อของประเทศ คนของประเทศก็ต้องมีความพอใจ ท้ายที่สุดเราพิจารณา
 ถึงคนของประเทศส่วนมากมีความพอใจ นี่เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ทันเมื่อเราพิจารณา
 ทุกรายละเอียดก่อน ๆ หรือยกพวก หรือฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งใน
 ระยะนี้เห็นว่าเท่าที่ใดส่งมาในสภาบ้าง ในหน้าหนังสือพิมพ์ก็ ส่วนมากก็เห็นว่า
 คงไว้ซึ่งประเทศไทยมากกว่า จะเห็นผลซึ่งเห็นว่าควรใช้สยามมีจำนวนน้อย นี่เป็น
 ข้อเท็จจริง เรื่องนี้เห็นว่าประชาชนส่วนมากอาจจะยังไม่เห็นความจำเป็นในการเปลี่ยน
 ก็ได้ หรือจะยังไม่มีความสนใจอะไรก็ได้ในระยะนี้ เพราะว่าเท่าที่แลแล้วมาเราใช้
 สยามมาก็ ใช้ไทยมาก็ ปรากฏว่าทุกสิ่งทุกอย่างประเทศบ้านเมืองเราก็มมีความเจริญมา
 เป็นลำดับ ไม่มีเรื่องอะไรที่จะเคอะเขิน หรือมีความเสียหายในเรื่องการที่จะชื่อว่า
 ไม่ก็ ไม่ปรากฏขึ้นเลย ทนความจำเป็นในการเปลี่ยนชื่อคราวนั้น สาเหตุที่สำคัญ
 ไม่ใช่ว่าชื่อไม่ดี เนื่องจากว่าเราต้องร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ในการร่างรัฐธรรมนูญ
 ใหม่ก็ต้องบัญญัติชื่อประเทศลงในรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นจะต้องมาพิจารณากันในสภา
 ว่าเราควรจะใช้ชื่ออย่างไร จะขึ้นอย่างเดิมเป็นไทย หรือว่าควรที่จะเปลี่ยนใหม่ นี่ก็เห็นว่า
 สภาได้มีใจกว้างขวาง เพื่อให้สมาชิกได้อภิปรายกัน ได้พิจารณากันทุกแง่ทุกมุม
 ทันเมื่อเราพิจารณาดังกล่าว เรามีความจำเป็นจะต้องเปลี่ยนหรือไม่ ในแง่ที่จำเป็น
 ก็หมายความว่า เฉพาะในเรื่องที่เราจะต้องระบุชื่อของประเทศในรัฐธรรมนูญเท่านั้น
 สาเหตุอื่นยังไม่มีเลยว่าการใช้ชื่อประเทศไทย มีการเสียหายในทางด้านการปกครอง
 หรือว่าเสียหายในทางอื่นใด ไม่มีเลย หรือว่าคนรักกันน้อย ความจริงก็ไม่ถกถกอะไร
 ตรงข้ามในระยะหลังนี้ประเทศไทยรักกันมาก เช่นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จ
 ไปต่างประเทศ เราเป็นสมาชิกในซีเอโก กองบัญชาการของซีเอโกอยู่ในประเทศไทย
 หรือว่าเรามีนักมวยแชมป์โลกเป็นคนไทย อย่างนี้เป็นต้น ก็รู้สึกว่าเรื่องคนรักกัน

มากน้อยข้าพเจ้าเห็นว่าไม่สำคัญอะไรนัก ^๕ ทันทันเรามาคิดในแง่ที่ว่า เราเปลี่ยนแล้ว ^๕ จะไต่อะไรที่คนหรือเลวลง ^๕ ข้าพเจ้ายังจำสมาชิกคนหนึ่ง ที่ได้อภิปรายในวันก่อน ^๕ บอกว่าในการเปลี่ยนของเรา ^๕ เราจะไต่อะไรขึ้น ^๕ นี่เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ^๕ จะกั้น ^๕ หรือจะเลวลง ^๕ หรือจะไต่อะไรที่คน ^๕ หรือมีความจำเป็นอะไรแท้จริงไหมที่จะต้อง ^๕ เปลี่ยน ^๕ นักเป็นข้อคิด ^๕ ซึ่งข้าพเจ้าขอฝากต่อสถาบันว่า ^๕ ถ้าหากว่าเรายังไม่มีความ ^๕ จำเป็นอะไรแท้จริงแล้ว ^๕ เราก็ไม่ควรจะเปลี่ยน ^๕ เพราะประเทศไทยก็คือนั่นแล้ว ^๕ โดยสรุป ^๕ ข้อคิดเห็นของข้าพเจ้าขอเสนอว่าขอประเทศไทยนั้น ^๕ เป็นข้อที่เหมาะสม ^๕ และความจำเป็น ^๕ ในการเปลี่ยนในขณะนี้ก็ยังไม่มี ^๕ จึงเห็นว่าควรใช้ขอประเทศไทยไปอย่างเดิม

จอมพล ผิน ชุณหะวัณ: ข้าพเจ้าไปช่วยอยู่โรงพยาบาล ก็ได้ฟังทาง ^๕ หนังสือพิมพ์เกี่ยวกับคำอภิปรายในเรื่องขอประเทศว่าประเทศไทยก็ ^๕ หรือประเทศสยามก็ ^๕ แล้วก็ได้ฟังส่วนมากที่พวกอภิปรายอ้างประวัติศาสตร์บ้าง ^๕ อ้างทางการเมืองบ้าง ^๕ และอ้าง ^๕ ทางนักนิติศาสตร์บ้าง ^๕ ก็ทำให้คล้อยไปว่าข้าพเจ้าเองควรจะสนับสนุนว่าขออันนั้นควรจะ ^๕ ขอประเทศไทย ^๕ ตามเหตุผลซึ่งข้าพเจ้าได้ต้องเที่ยวไปตามประชาชน ^๕ เราเอาเฉพาะ ^๕ คนไทยเราก่อน ^๕ ซึ่งก็ปรากฏว่าประชาชนส่วนมากเห็นว่าขอประเทศไทยนั้นก็แล้ว ^๕ เพราะเหตุว่าทั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองมานี้ ^๕ ทำให้พลโลกรู้จักประเทศไทยขึ้น ^๕ ถึงที่พูดลาวเมื่อก่อนว่า ^๕ เราเข้าไปในสมาชิกสหประชาชาติครั้งหนึ่ง ^๕ ครั้งที่สองเราได้ ^๕ ทำสงครามอินโดจีน ^๕ ครั้งสามได้ทำสงครามมหาเอเชียบูรพา ^๕ และครั้งที่สี่เราได้ ^๕ ส่งทหารไปช่วยรบในประเทศเกาหลี ^๕ ซึ่งทั่วโลกได้กล่าวว่ากองพันทหารเสือ ^๕ นี้ก็ทำ ^๕ ให้รู้สึกว่าประเทศไทยเรามีพลโลกรู้จักมากขึ้น ^๕ ยิ่งไปกว่านั้น ^๕ ซึ่งข้าพเจ้าในขณะนั้นได้ ^๕ รับคำสั่งจากรัฐบาลให้เข้าไปที่เชียงกง ^๕ แล้วก็ได้เลยเป็นข้าหลวงใหญ่สหรัฐไทยเดิม ^๕ ซึ่งขณะนั้นได้เปลี่ยนเป็นสหรัฐไทยเดิม ^๕ เกือบวันเปลี่ยนเป็นเชียงกงแล้ว ^๕ ก็มีพี่น้อง ^๕ เผ่าไทยของเราในซานสเทท ^๕ เช่นเชียงกง ^๕ แส่นหัว ^๕ สี่เข่า ^๕ เมืองย่น ^๕ อะไร ^๕ เหล่านั้น ^๕ พวกเหล่านั้นก็นิยมชมชื่นว่าครั้งก่อนเขาไม่เข้าใจว่าคนไทยเรายิ่งทางไหนเข้าใจ ^๕ ว่าประเทศสยามนั้นคงเป็นคนชาติหนึ่งชาติใด ^๕ เขาจึงไม่กล้าที่จะรกล้างมา ^๕ หรือ ^๕ อพยพลงมา ^๕ ครั้นกองทัพไทยไปยึดเชียงกงได้แล้ว ^๕ และเปลี่ยนขอประเทศสยาม

เป็นประเทศไทย ก็ทำให้เขาค้นหาคนไทยยิ่งขึ้น ทำให้เขามีใจว่าพี่น้องไทยเรายังอยู่ทางใดเองไม่ใช่คนไกล ยิ่งไปกว่านั้นในขณะที่ข้าพเจ้าเป็นข้าหลวงใหญ่อยู่ที่เซี่ยงกงนั้น ได้มีเผ่าไทยในยูนานประมาณ ๕๐๐ ครอบครัวเรือนได้อพยพมาที่เซี่ยงกงโดยมีพระยาเสนาภิมุข และพระยาชัยยศเป็นหัวหน้าของเผ่าไทยเราในยูนาน ได้มาเจรจากับข้าพเจ้า และข้าพเจ้าได้สอบสวนด้วยตนเอง ก็ปรากฏว่าเช่นเดียวกับที่พนองซานสเคทเข้าใจผิดว่าประเทศสยามนั้น คงจะเป็นชาติหนึ่งชาติใด และยืนยันเขาทราบว่าประเทศสยามนี้ คือไทยเราเอง และเขายังได้กล่าวต่อไปว่านอกจากคนไทยในซานสเคทประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ คน แล้วยังมีอยู่ในยูนานอีกประมาณ ๑๐ ล้านคนเศษ แต่ข้าพเจ้าก็ไม่ค่อยเชื่อ ก็ได้อ่านหนังสือของหมะต็อก ซึ่งไปสำรวจคนไทยในยูนาน ก็ปรากฏว่าจำนวนใกล้เคียงกันกับที่พระยาเสนาภิมุข และพระยาชัยยศได้กล่าวนั้นเป็นความจริง ข้าพเจ้าจึงคิดว่าการที่ขอประเทศไทย ซึ่งพลโลกได้ทราบเป็นจำนวนมาก คงกล่าวแล้วนั้น ก็ไม่ควรที่จะเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นอีก คือจะทำให้เขาเวียนศีรษะ เพราะประเทศไทยอย่างที่ท่านสมาชิกผู้แก้ไขคนหนึ่ง ได้กล่าวว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ได้เสด็จเกือบทั่วโลก ทั้งอเมริกา และยุโรป ก็รู้จักประเทศไทยอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงขอเสนอว่าควรจะลงมติกันไว้ว่าเป็นชื่อประเทศไทยต่อไป

นายพลตำรวจโท บรรลือ เรื่องตระกูล: ปัญหาว่าควรจะใช้ชื่อประเทศว่า “ประเทศไทย” หรือ “สยาม” หรือชื่อนั้น ในที่ประชุมสถาน ได้พิจารณากันไปโดย ๒ ข้อ คือว่าควรใช้ประเทศไทย หรือสยาม โดยเฉพาะชื่อนั้นเข้าใจว่าจะไม่มีปัญหาอะไร เพราะอย่างไรรก็ตามสถานคงจะพิจารณาเพียง ๒ ข้อเท่านั้น คือว่าประเทศไทย และสยาม ที่กล่าวกันมาแล้วนั้น ท่านสมาชิกผู้แก้ไขที่ได้อภิปรายในแง่ข้อทั้งสองข้อ เป็นมาในทางประวัติศาสตร์ และในทางภูมิศาสตร์ อย่างไรก็ตาม โดยเฉพาะกระผมจะได้ชี้แจง หรืออภิปรายกันในวันนี้ ก็อยากจะใคร่ชี้แจงในเรื่องนี้มากกว่าในเรื่องประวัติศาสตร์ อภิปรายศาสตร์ ก่อนอื่นที่กระผมจะเรียนต่อสถาน กระผมก็ใคร่ขอให้คำจำกัดความคำว่าสยาม หรือคำว่าไทยไว้ก่อน คำว่า “สยาม” นั้นในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๕๓ หมายความว่าประเทศไทย แต่นำ

เสียถ่ายที่ไม่ปรากฏที่มาของคำ ๆ นั้นในพจนานุกรมฉบับนั้นว่า คำว่าสยามนั้นมาอย่างไร ความจริงถ้ามีการค้นคว้าอีกเล็กน้อย ก็อาจจะทราบได้ว่า คำว่าสยามนั้นมาอย่างไร เพราะเหตุว่าเมื่อจะเอาคำว่าสยามมาแปลว่าประเทศไทยแล้ว ที่มาของคำก็เกิดจากความสำคัญชน ซึ่งผมแสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการวิชาการที่จะเรียบเรียงวาระ แล้วก็คณะกรรมการก็ส่งมายังสถาบัน ซึ่งผมได้อ่านก็พบมีผู้ให้ความเห็นมาว่า คำว่าสยามนั้นมาจากคำว่า “ชะยาม” ในนั้นเขาก็ยกว่าเป็นภาษาฮินดู แต่ว่าจะเท็จจริงประการใดที่ผมก็ไม่กล้ายืนยัน เพราะผมได้กราบเรียนต่อสถาบันแล้วว่าผมไม่ใช่นักอักษรศาสตร์ และเสียใจที่พจนานุกรมของเราไม่ได้แสดงที่มาของคำว่า สยามไว้ ซึ่งควรจะแสดงไว้ด้วย ที่คำว่าไทย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพุทธศักราช ๒๔๙๓ ก็ให้ความเห็นไว้อย่างยืดยาวด้วย ผมใคร่จะตัดตอนเอามา แต่เพียงว่า ในนั้นมีความหมายว่า หมายถึงถึงไทยแห่งประเทศไทย ที่นั่นต่อไป คำว่าคนไทย ผมได้พบพระราชบัญญัติสัญชาติ พุทธศักราช ๒๔๙๕ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ที่มีสัญชาติไทย แต่อย่างไรก็ตาม ในพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนั้น ก็ยังได้กล่าวถึงบุคคลที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย เช่นคนต่างด้าว เป็นต้น ถ้าได้ประกอบกิจการมาความดีให้กับประเทศไทยในกรณีพิเศษแล้ว ก็อาจจะได้รับการแปลงชาติมาเป็นไทยได้ด้วยเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งมีคำกล่าวถึงคนไทย และประเทศไทยไว้ในพระราชบัญญัติสัญชาติ พุทธศักราช ๒๔๙๕ นั้นด้วย ต่อไปนั้นผมจะได้ชี้แจงถึงคำว่าไทย และสยามนี้ พระราชกำหนดกฎหมายแห่งประเทศของเรานี้ ได้เคยนำไปบัญญัติไว้ในที่ใดบ้าง ซึ่งหวังว่าท่านสมาชิกผู้เกียรติก็คงจะได้พบ หรือเคยได้อ่านกันมาแล้ว เท่าที่ผมได้ตรวจค้นกฎหมายที่มีอยู่ในมือของผมเองนั้น ก็คือกฎหมายตรา ๓ ดวง ซึ่งสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ได้ทรงตราลง และได้นำมารวบรวมไว้เรียกว่ากฎหมายตรา ๓ ดวง มีประมาณ ๑๔-๑๕ ลักษณะด้วยกัน และต่อมาหมอมรวิทย์ได้นำกฎหมายตรา ๓ ดวงนั้นมาพิมพ์เป็นกฎหมาย ๒ เล่ม เราก็ได้ใช้กฎหมายเหล่านั้นมาเป็นหลักในทางปฏิบัติ แต่ว่าสูงไปกว่านั้น เกินไปกว่านั้น จะมีพระราชกำหนดกฎหมายของเราบัญญัติ หรือไปรวมไว้ในที่ใดนั้นก็ไม่สามารถบอกได้ โดย

เฉพาะกฎหมายลักษณะฉ้อโกง สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ได้มีการประกาศกฎหมาย
 ชะรงกยท่านสมาชิกผู้มเกลยรทไคกล่าวเมอคน ก็ไคใช้เมืองหลวงนเป็นประเทศ
 กระผมก็อยากจะชออนมัทท่านประธานไคกล่าวเลกนอัย อันเกยวกับทวยทกฎหมาย ใน
 การประกาศกฎหมายลักษณะฉ้อโกงนั้น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ใช้คำว่า ให้ทรา
 พระราชกฤษฎีกาบัญญัติให้ประชาราษฎรทั้งหลาย ในแคว้นแคว้นพระนครศรีอยุธยา ใช้
 คำคองนี้ เห็นจะสมกนกับคำ ถ้ากล่าวถึงนามประเทศ ก็ใช้เมืองหลวงเป็นหลัก
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่าไทยนั้นผมได้พบเป็นมาตราแรก อยู่ในกฎหมายลักษณะฉ้อโกง
 สมัยนั้น ในมาตรา ๔๔ นั้นมีบัญญัติว่าชายไทยพึงใจข้าสาว ท่านมิไคกล่าวขอ
 ทำชู้ด้วยกัน และชายไทยมิไคเอาขันหมากไปให้นายเงิน และพ่อแม่หญิงไชร ท่านว่า
 ชายหากันนั้นนายเงิน และพ่อแม่หญิง ถ้าชายร้างหญิงให้เอาเขยเงินทำเป็นค่าตัว
 ทำเป็น ๓ ส่วนให้หญิง ๒ ส่วนให้ชายส่วนหนึ่ง คงั้นเราจะได้เห็นว่ากฎหมายลักษณะ
 ฉ้อโกงสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น ไค้นำเอาคำว่าไทยไปบัญญัติไว้ในเรื่องของกฎหมาย
 แทว่าตามความหมายก็หมายความว่าคนมากกว่า ทนต่อไคกระผมได้พบพระราชบัญญัติ
 ซึ่งใช้ในรัชกาลที่ ๓ เรื่องเอาไทยแก่ราษฎรไทย จีน ลาว เขมร แชก ฉวน และ
 ฝรั่งเศส ในนี้เราจะได้เห็นว่าไทยอีกเหมือนกัน ในการทำเงินปลอม หรือชอขายเงินปลอม
 ให้ลงโทษเขมร วิวาชาบุตร ทักนัว สักหน้า ทุเรเวนยก ๓ วัน ทุเรเวนเรือ ๓ วัน
 ส่งตัวไปจำคุกจนกว่าจะตาย ทนต่อมาก็คพบประกาศรัชกาลที่ ๓ ก็ใช้คำว่าไทย เรื่อง
 ราษฎรไทย จีน พกไม่เ็นความจริง ให้ลงพระอาญา ต่อมาก็คเ็นรัชกาลที่ ๓ เรื่อง
 การทำหนังสือสัญญาด้วยฝรั่ง ทท่านสมาชิกผู้มเกลยรทไคกล่าวถึงเมอคน มว่า ได้มีการ
 ทำสัญญาในสมัยนั้น ไคใช้คำว่าสยาม ซึ่งกระผมจะไคนำหลักฐานมาชี้แจง เพื่อ
 ประกอบกับท่านสมาชิกผู้มเกลยรทไคกล่าวถึงเมอคน ในประกาศรัชกาลที่ ๓ เรื่องการ
 ทำสัญญากับฝรั่ง ร.ศ. ๗๕ ใช้คำว่า ฝรั่งเศส อังกฤษ อเมริกัน เข้ามาทำการค้า
 ขายในแผ่นดิน ซึ่งเป็นราชอาณาจักรกรุงสยาม และคนในบังคับไทยจะต้องปฏิบัติ
 ตามกฎหมายไทย คงั้นท่านสมาชิกผู้มเกลยรทไคจะเห็นได้ว่าโดยเฉพาะประกาศรัชกาลที่ ๓
 ฉะนั้นไคมีคำกล่าวคำว่าไทย ๆ เอาไว้ในทวยทกฎหมายอันนี้ ทั้งสยามก็มี และทั้ง

ไทยก็มีปน ๆ กันอยู่ ถ้าจะกล่าวถึงประเทศก็ใช้คำว่ากรุงสยาม ถ้าจะกล่าวถึงคนใน
 บังคับ ก็บอกว่าไทย ถ้าจะกล่าวถึงกฎหมายก็บอกว่ากฎหมายไทย อย่างนี้เป็นต้น ท่าน
 ในประกาศรัชกาลที่ ๓ เรื่องการค้าขายกับคนนอกประเทศ ร.ศ. ๗๕ ก็ใช้คำว่า มี
 พระบรมราชโองการประกาศแก่ราษฎรไทย จีน ญวน ลาว พม่า มลายู แหก ฝรั่งเศส
 ให้รู้ทั่วกันว่า พระเจ้ากรุงอังกฤษ พระเจ้ากรุงฝรั่งเศส และอเมริกา ได้ขอทำ
 หนังสือสัญญาการค้าขายกับประเทศสยาม ก็มีคำว่าประเทศสยามอยู่ด้วย นั้นต่อมา
 ก็มีพระราชบัญญัติขึ้น ร.ศ. ๘๕ ใช้คำประกาศว่าอย่างนี้ ประกาศใช้ในกรุงเทพ
 พระมหานคร และหัวเมืองเขตประเทศสยาม ในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ หรือใน
 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ของเรานี้ ก็ดังที่กระผมได้นำเอาพระราชกำหนดกฎหมายมา
 กราบเรียนต่อสถาน จะเห็นได้ว่า ได้มีการใช้คำว่าไทย และคำว่าสยามปน
 กันอยู่ในพระราชกำหนดกฎหมายนั้น ๆ ซึ่งในส่วนสำคัญแล้ว ถ้าเราจะพิจารณา
 วิจารณ์ในการที่พระมหากษัตริย์ในสมัยนั้น พระองค์ได้ทรงนำเอาคำว่าสยาม และคำว่า
 ไทยไปใช้ในพระราชกำหนดกฎหมายนั้น ก็คิดว่าพระองค์มีพระราชประสงค์ จะแยก
 คำสองคำนี้ออก ถ้าใช้กับประเทศ ก็มักจะใช้คำว่ากรุงสยาม หรือประเทศสยาม
 เป็นต้น แต่ว่าถ้าจะใช้กับพลเมือง ก็ใช้คำว่าไทย ถ้าเป็นภาษา ก็บอกว่าภาษาไทย
 หรือกฎหมายไทยอย่างนี้เป็นต้น ซึ่งอันนี้จะไปตรงกับในนานาประเทศ ที่ใช้กันอยู่
 เช่นสหรัฐอเมริกา ก็ใช้ชื่อประเทศว่าอเมริกา แต่ว่าใช้ชื่อพลเมืองว่าอเมริกันเหล่านี้
 เป็นต้น รู้สึกว่าถ้าจะแปลเจตนาของพระมหากษัตริย์ในสมัยโบราณกาลนั้น ก็อาจจะ
 เจตนาที่จะให้คล้ายคลึงกับนานาประเทศ ที่ได้มีการบัญญัติคำกันอยู่ และได้ทราบความเป็น
 มาของในบางประเทศในสมัยนั้น อย่างไรก็ตามคำว่าสยาม และคำว่าไทย ก็ยัง
 ไม่หมดในตอนที่กระผมได้เขียน ยังมีเรื่องของกฎหมายที่จะได้กราบเรียนต่อสถานต่อ
 ไปว่าทั้งสองคำนี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาประการใด ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นปีที่ประเทศ
 ของเราได้เปลี่ยนระบอบการปกครองอย่างใหญ่ คือจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มา
 เป็นระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นในการเขียนร่างรัฐธรรมนูญ หรือนำรัฐธรรมนูญออก
 ใช้ ก็คงจะได้มีการถกเถียงกันอยู่มากในเรื่องการนำชื่อมาใช้ว่าควรจะใช้ชื่อกันอย่างไร

ซึ่งกระผมก็ไม่ทราบ ถึงว่าได้มีการตกลงกันแต่ไหน แต่อย่างไรก็ตาม ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ก็ใช้ชื่อว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม แล้วก็โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา ๑ แห่งรัฐธรรมนูญนั้น ก็ได้บัญญัติไว้ มีความสำคัญดังนี้ว่า “ประเทศสยามเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้” แล้วก็ใช้คำว่าประชาชนชาวสยาม ก็หมายความว่าแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับแรกนั้น เราได้นำเอาคำว่าสยามไปประปราย คือไปใช้ในคำสองคำ คำว่าประเทศ และคำว่าพลเมืองไม่ได้แยกไปจากกัน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ กับ พ.ศ. ๒๔๘๑ ประเทศของเราได้เข้าสู่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจศาลต่าง ๆ ที่จะให้เป็นไปโดยอำนาจของศาลโดยอิสระ เพราะเหตุว่าสัญญาทางพระราชไมตรีในสมัยก่อน พ.ศ. ๒๔๘๐ กับ พ.ศ. ๒๔๘๑ นั้น ท่านสมาชิกผู้แก้ไขทั้งหลาย คงจะทราบว่าหลักการศาลในเวลานั้นเป็นประการใด กระผมจะไม่กล่าวถึง กระผมจะกราบเรียนแต่เพียงว่าในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ กับ พ.ศ. ๒๔๘๑ นั้น ในการทำหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีก็ การพาณิชย์ก็ การเดินเรือก็ กับนานาประเทศ ปรากฏว่าในสนธิสัญญาทุกฉบับ เราใช้คำว่า “ประเทศสยาม” หรือ “ราชอาณาจักรสยาม” และอย่างไรก็ดี ในทางหนังสือสัญญานั้น ๆ ถ้าได้กล่าวถึงรัฐบาลก็ใช้คำว่า “รัฐบาลสยาม” ถ้ากล่าวถึงพระมหากษัตริย์ก็ใช้คำว่า “พระมหากษัตริย์สยาม” แต่ถ้ามองถึงภาษา เราใช้คำว่า “ภาษาไทย” ท่านสมาชิกผู้แก้ไขก็จะเห็นได้ว่า คำว่า “ไทย” กับ “สยาม” นั้น จะเอาไปใช้รวม ๆ กันเหมือนกัน แต่ก็แยก ๆ กันอยู่ โดยเฉพาะแม้แต่สัญญาทางพระราชไมตรี ซึ่งได้ทำไว้กับนานาประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ กับ พ.ศ. ๒๔๘๑ นั้น ก็ยังมีคำว่า “ไทย” และคำว่า “สยาม” ไปปน ๆ กัน ซึ่งท่านสมาชิกผู้แก้ไขได้กล่าวไว้ว่า ในวงการต่างประเทศรู้จักประเทศสยามดีกว่าประเทศไทย เห็นจะไม่ผิด เพราะว่าสัญญาทางพระราชไมตรีที่ทำกันไว้ ก็ใช้คำว่า “สยาม” ทั้งนี้ ไม่ใช่คำว่า “ประเทศไทย” เพราะฉะนั้นเหตุที่เขารู้จักกัน ผมเข้าใจว่า เขารู้จักจากสัญญาทางพระราชไมตรี ที่เราได้ทำกันไว้กับเขานั่นเอง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ รัฐบาลในสมัยนั้น ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับหนึ่ง โดยที่มีคำปรารภอยู่ในรัฐธรรมนูญ

ของรัฐบาลในสมัยนั้นว่า ชื่อประเทศไทยเราก็คือ หรือประเทศสยามเรา ในเวลานั้น
 ประชาชนได้ใช้ปะปนกันอยู่ บางพวกก็เรียกประเทศว่า “ประเทศไทย” บาง
 พวกก็เรียกประเทศว่า “ประเทศสยาม” แต่ว่าในส่วนใหญ่ประชาชนนิยมเรียกว่า
 “ประเทศไทย” และอย่างไรก็ตาม เพื่อที่จะให้คำเหล่านี้คงไปยังเชื้อชาติ และความ
 นิยมของประชาชน เพราะฉะนั้นรัฐบาลในสมัยนั้น จึงได้ประกาศรฐนิยมฉบับที่ ๑
 ให้ใช้ชื่อประเทศ ประชาชน และสัญชาติว่า “ไทย” ทั้งนี้มีข้อกำหนดไว้ก่อน
 ท้ายว่า ไม่กระทบถึงพระราชกำหนดกฎหมาย ที่ได้บังคับใช้ไปแล้ว ต่อมาในปี
 พ.ศ. ๒๔๘๒ ตอนหลังจากที่ได้ประกาศใช้รฐนิยมฉบับนั้นไปแล้ว ได้มีรัฐธรรมนูญแก้ไข
 เพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๒ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้บัญญัติไว้
 ในมาตรา ๓ ว่า ให้เรียกชื่อประเทศว่า “ประเทศไทย” และบทแห่งรัฐธรรมนูญ
 หรือกฎหมายอื่น ซึ่งใช้คำว่า “สยาม” ให้ใช้คำว่า “ไทย” แทน ท่านสมาชิก
 ผู้เคยรับฟังเห็นได้ว่า เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมชื่อประเทศนี้เป็นเหตุ
 ให้ชื่อประเทศของเราที่เรียกว่า “สยาม” นั้น ระวังลงโดยสิ้นเชิง เพราะรัฐธรรมนูญ
 แห่งราชอาณาจักรฉบับนี้ ถ้าจะกล่าวกันง่าย ๆ เป็นคนก็เหมือนกันว่าตายไปแล้วนั่นเอง
 คำว่า “สยาม” ตายไปโดยนิทรม เพราะรัฐธรรมนูญได้บังคับใช้ไปทั้งนั้น แล้วต่อมา
 ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ พ.ศ. ๒๔๙๐ พ.ศ. ๒๔๙๒ และ พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้มีรัฐธรรมนูญ
 ประกาศออกใช้เรื่อย ๆ มาในระยะ ๔-๕ ปีนี้ จะได้ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญนั้น ๆ
 ใช้ชื่อประเทศว่า “ประเทศไทย” แล้วใช้ชื่อพลเมืองว่า “ชาวไทย” มีคำว่า “ไทย”
 ไปปนกันอยู่ทั้งประเทศไทย และพลเมือง แต่ว่าในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้มีการประกาศของ
 คณะปฏิวัติฉบับที่ ๓ ได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม
 พุทธศักราช ๒๔๙๕ เพราะฉะนั้นคำว่า “ประเทศไทย” หรือ “ประเทศสยาม”
 บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น ก็เป็นอันระงับลงชั่วคราว ในระหว่างที่ได้มีการประกาศ
 คณะปฏิวัติฉบับที่ ๓ บังคับใช้อยู่ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้มีรัฐธรรมนูญการปกครอง
 แห่งราชอาณาจักรออกใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา ๒ บัญญัติว่า “ประเทศไทย
 เป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่ง

จอมทัพไทย” ก็เมื่อหลักกฎหมายที่มีอยู่ได้เปลี่ยนแปลงมา ที่สกลได้มามีหลักการกันขึ้น โดยธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักร ๒๕๐๒ ดังนั้นในการที่จะใช้ชื่อประเทศว่า “ประเทศไทย” หรือ “ประเทศสยาม” นั้น ผมเห็นว่ากล่าวโดยนิตินัยแล้ว มีอยู่ทางเดียวคือใช้คำว่า “ประเทศไทย” เท่านั้นเอง

นายบุญชนะ อรรถาภร: กระผมรู้สึกว่าการที่จะเรียกชื่อประเทศของเราว่า “ไทย” หรือ “สยาม” ความจริงก็เป็นปัญหาใหญ่ แต่ก็ขอขอบพระคุณที่ท่านประธานให้โอกาสได้มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางอีกครั้งหนึ่ง กระผมคิดว่าการที่จะพิจารณาเรียกชื่อประเทศเราว่าอย่างไร นั้นก็อาจจะพิจารณาได้ในหลายแง่ด้วยกัน หรือถ้าจะว่าในทางวิชาการ ก็พิจารณาในทางนิติศาสตร์ก็ได้อย่างที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้อภิปรายไปแล้ว หรือจะพิจารณาในทางประวัติศาสตร์ อย่างที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ เป็นนักประวัติศาสตร์ใหญ่ ก็ได้อภิปรายไปแล้วเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ก็ยังอาจจะอภิปรายในทางอักษรศาสตร์ ทางจิตวิทยา ทางชีววิทยา หรือทางรัฐศาสตร์ หรืออื่น ๆ ก็ได้อีกมากมาย กระผมคิดว่าจะใช้หลักวิชา หรือหลักการอย่างไร ในการอภิปราย หรือในการที่จะมาใช้ชื่อประเทศไทย นั้นเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาอย่างมากในการอภิปรายในวันนี้ ขึ้นต้นกระผมคิดว่าจะพิจารณาในแง่นิติศาสตร์เสียก่อน ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติคนแรกในวันก่อน ก็ได้อภิปรายไปในทำนองว่า ถ้าว่าในแง่ทางนิติศาสตร์ แล้วก็น่าจะชื่อว่าประเทศไทย เพราะว่าในสมัยเมื่อยังไม่มีกฎหมายสัญชาติ และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงตราพระราชบัญญัติกฎหมายสัญชาติ เมื่อประมาณปี ๒๔๕๖ นั้น ได้ทรงกำหนดหลักในเรื่องสัญชาติไว้ว่า ถ้าคนเกิดในประเทศสยามนั้น ถ้าถือหลักถิ่นแทนก็ให้เรียกว่า “ไทย” ให้มีสัญชาติไทย หรือถือหลักเชื้อชาติ ถ้ามีเชื้อชาติไทย เช่น บิดาเป็นคนไทย จึงจะเกิดที่ใดก็ตาม ก็ให้มีสัญชาติไทย ถ้าเกิดจากมารดาเป็นคนสัญชาติไทย บิดาไม่ปรากฏก็ให้ถือว่า มีสัญชาติไทยด้วย ท่านก็ได้อธิบายต่อไปถึงเหตุผลต่างๆ ว่า เมื่อกำหนดไว้อย่างนั้นแล้ว อะไรก็เป็นไทยไปหมด ประเทศของเราก็น่าจะชื่อ “ประเทศไทย” ไปด้วย กระผมเห็นว่าเหตุผลที่อ้างเพียงเท่านั้น คงไม่น่าหนักพอที่เราจะถือได้ว่า ประเทศเราสมควร

จะใช้ชื่อว่า “ประเทศไทย” เพราะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ เองก็ได้ทรง
พระราชนิพนธ์โคลงอันมีชื่อเสียง ซึ่งท่านผู้มีเกียรติหลายท่านได้อภิปรายแล้ว ใน
พระราชนิพนธ์โคลงบทนั้น ถ้าอ่านให้ดีพิถีพิถันจะเห็นว่า ที่ทรงวางใจแน่นอนว่า คำว่า
“สยาม” นั้นหมายถึงดินแดน ๆ ซึ่งพวกเราท่านทั้งหลายอาศัยอยู่ในปัจจุบันนี้ ส่วน
“ไทย” นั้นหมายถึงบุคคล ซึ่งอยู่ในประเทศ และอาจจะเป็นคนเพียงเชื้อชาติ
กลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่ง ซึ่งอยู่ในประเทศสยามเท่านั้นเอง ไม่มีความหมายเป็นอย่างอื่น
กระผมจะขออภิปรายในเรื่องการพิจารณา ในแง่ประวัติศาสตร์ต่อไปอีกเล็กน้อย ท่านสมาชิก
ผู้มีเกียรติเมื่อตระหนัก ก็ได้อภิปรายคือ รวิว หรือตรวจทบทวนหมายตั้งแต่ครั้งโบราณ
ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาจนถึงปัจจุบัน เราก็เห็นว่าในสมัยที่เราใช้คำว่า “สยาม”
นั้นมีความมุ่งหมายไปในทางที่จะให้เป็นชื่อดินแดน ซึ่งพวกเรา ท่าน หรือบรรพบุรุษ
อาศัยอยู่ ส่วนคำว่า “ไทย” ก็ให้มุ่งหมายถึงคน เชื้อชาติซึ่งอยู่ในประเทศนี้
รวมตลอดถึงใช้เป็นคุณศัพท์ประกอบ เช่นว่าคนไทย หนังสือไทย ภาษาไทย อะไรอื่น ๆ
ส่วน “สยาม” ก็มีมาใช้ในครั้งกรุงรัตนโกสินทร์ในสมัยหลัง ๆ เพราะฉะนั้น
ในการที่จะพิจารณา โดยถือหลักวิชาในทางประวัติศาสตร์ มากำหนดชื่อประเทศไทยนั้น
กระผมเห็นว่าเห็นจะใช้ไม่ได้ เพราะว่ากฎหมายเป็นเรื่อง ซึ่งรัฐบาล หรือผู้อำนาจใน
การปกครอง หรือสถานกฤษฎีกาเป็นผู้กำหนดขึ้นในสมัยหนึ่ง ๆ ให้สอดคล้องกับเหตุผล
นโยบายและความเป็นจริง เราจะต้องหลีกเลี่ยงนั้นอันนั้นมาอ้างไม่ได้ ถ้าจะอ้างประวัติ-
ศาสตร์ กฎหมาย หรือนิติศาสตร์ก็ตาม ก็อ้างได้ในแง่ของประวัติศาสตร์ ไม่ใช่ใน
แง่ของวิชานิติศาสตร์ ที่จะมากำหนดชื่อประเทศ ท่านกระผมจะขออภิปรายเกี่ยวกับเรื่อง
การพิจารณาในแง่ของประวัติศาสตร์ต่อไป ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ซึ่งเป็นนักประวัติ-
ศาสตร์ใหญ่ ซึ่งกระผมได้กราบเรียนเมื่อตะกี้นี้ ได้ชี้แจงและได้อธิบายให้สถานทราบว่
ความจริงชื่อ “สยาม” นั้นมานานมาแล้ว และสมัยก่อนที่ชาวไทยจะอพยพจาก
จีนตอนใต้ลงมาสู่ดินแดนนี้ ได้มีดินแดนอยู่สองแคว้นด้วยกันเรียกว่า “สยาม” และ
“ละโว้” ชาวจีนในสมัยนั้น หรือสมัยต่อ ๆ มา แม้กระทั่งเดิวนักเรียกสยาม
ละโว้ หรือเขมรลื้อ และยังกว่านั้นมาโคโยโลเดินทางมาสู่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ นั้นเป็น

เวลาทั้งร้อยกว่ามาแล้ว ก็ใช้ชื่อดินแดนแคว้นว่าสยาม หรือคำพูดทำนองเดียวกัน เพราะฉะนั้นสยามก็เป็นคำที่มานาน การอพยพชนรามคำแหงมาเปลี่ยนชื่อสยาม ในเมื่อปลัดจากแขกขอมแล้วมาเป็นสุโขทัยนั้น คำสยามนั้นก็ไม่ได้หายไปจากประวัติศาสตร์ ก็ยังมีมาเรียกชื่อยุ่เสมอ ๆ จนกระทั่งมาถึงรัชกาลที่ ๓ ที่ ๔ ก็ยังใช้ชื่อสยามอยู่ และในประวัติศาสตร์หลายเล่ม ซึ่งชาวฝรั่งเศสเป็นผู้เขียน ก็ใช้คำว่าไซแอม หรือคำว่าสยาม ฉะนั้นคำว่าสยามจึงเป็นชื่อของประเทศไทยในขณะนั้น การที่เขาเรียกชื่อยุ่อย่างนั้น ก็เพราะว่าเขาถือดินแดนเป็นหลัก ถือว่าดินแดนแคว้นแคว้นเรียกว่าสยาม เขาจึงเรียกว่าสยาม โดยไม่คำนึงถึงว่าจะมีคนเชื้อชาติจีน ไทย พม่า ญวน ลาว แขก อะไรอาศัยอยู่ก็เรียกว่าสยาม โดยถือหลักดินแดนเป็นหลักชื่อของประเทศนี้ เพราะฉะนั้น กระผมคิดว่าถ้าจะเอาชื่อในทางประวัติศาสตร์ เป็นเหตุผลที่เราจะวินิจฉัยว่าควรจะใช้ชื่อประเทศของเราว่าอย่างไรนั้น ก็ควรจะยังไม่เห็นเหตุผลที่สมควร เพราะว่าไม่ได้อาศัยหลักเกณฑ์อะไร นอกจากจะคิดว่า เมื่อเขาเรียกมาอย่างนั้น ก็ควรจะเปลี่ยนไปเสีย เมื่อเขาเรียกมาอย่างนั้น ก็ควรจะเปลี่ยนไปเสีย และถ้าถือว่าประเทศสยาม ชื่อสยามเคยเป็นเมืองเอกของขอมมาแต่ก่อน เราจึงไม่ควรจะกลับไปใช้ชื่ออีก อันนั้นกระผมก็คิดว่าไม่ใช่เหตุผลอีก สยามนั้นโดยปกติเราถือว่าเป็นชื่อดินแดน ไม่ใช่ชื่อของคน เราจะเรียกเป็นอะไรก็ได้ ที่ไปที่นั้นจะพิจารณาในแง่อักษรศาสตร์อีก เพราะว่ามีหลายท่านบอกว่า สยามมีความหมายไปทางไม้ก็กม ทางดินก็มี หรือบางท่านก็บอกว่าไทยมีความหมายไปแต่ในทางกัม คือหมายความว่า เป็นอิสระเสรี และเป็นใหญ่ เราก็ควรจะใช้คำนี้ สำหรับท่านผู้ชอบชื่อสยาม คิดว่าสยามแปลว่ามีความหมายในทางกัมเหมือนกัน มีผู้บอกกับกระผมว่าความจริงไทยนั้น นอกจากจะมีความหมายเป็นขโมยอย่างที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้อธิบายมาแล้ว ถ้ายังแปลได้อย่างอื่นอีก แปลว่าทหารก็ได้ หรือแปลอย่างอื่นอีกก็ได้ แล้วแต่ผู้ที่จะแปล ตามที่จะไปค้นหลักฐานได้มาแสดงกัน เพราะฉะนั้นการที่จะใช้วิชาอักษรศาสตร์เป็นเครื่องวินิจฉัยตัดสินว่า เราจะใช้ชื่อประเทศของเราว่าอย่างไรนั้น กระผมคิดว่าก็ไม่ควรจะใช้หลักในทางอักษรศาสตร์ เช่นเดียวกัน เพราะว่าจะแปลได้หลายทาง คำหนึ่งอาจจะแปลได้หลายอย่าง กระผม

สำรวจต่อไป และได้ปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้มีความรู้ในทางอื่น เช่นในทางชีววิทยา เฉพาะพวกที่เป็นหมอส หรือเป็นนายแพทย์ในสมัยปัจจุบัน เขาบอกว่าเลือดคนไทยนั้น ก็คล้ายกับเลือดของลาว พม่าและมลายูบางส่วน และเขมร แต่ไม่เหมือนกับพวกญวน เวียดนาม หรือจีน นั้นแสดงให้เห็นว่าในทางชีววิทยานั้นบุคคลหลายประเทศหลายสัญชาติ ก็อาจจะมีเลือดอย่างเดียวกันได้ เราจะเอาเหตุผลในการที่บอกว่า เลือดของเรานั้น เหมือนชาตินั้นชาตินั้น มาเป็นข้อประเทศก็ดูไม่เหมาะ และถ้าว่ากันโดยทั่วไปในเรื่องผสมพันธุ์นั้น ชาวไทยในสมัยก่อนอพยพซึ่งอยู่ตอนใต้ของประเทศจีน เมื่อได้อพยพมาอยู่ในแถบนี้แล้ว ก็ได้ผสมพันธุ์กับชนพื้นเมืองอื่น ๆ ซึ่งอยู่ดั้งเดิม คือพวกขอม และละว้า และอาจจะมีเชื้อชาติอื่น ๆ ออกผสมพันธุ์กันชน ชาวไทยที่เรีกตัวเองอยู่เวลานี้ก็เป็นแต่ผสมสืบกัน หรือผสมมรดกในทางวัฒนธรรม ในทางสายโลหิตมาจากบุคคลที่เป็นบรรพบุรุษของเรา อาจจะไม่เป็นชนชาติไทยอย่างเดียว เราจะไปยืนยันว่ามีเลือดไทยบริสุทธิ์นั้นเห็นจะเป็นการยาก เช่นเดียวกับในสหรัฐอเมริกา ถึงแม้ว่าเขาจะใช้ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาของเขาคนส่วนมากก็เป็นพวกแองโกลแซกซัน เขาก็ไม่ได้ทิ้งชื่อของเขาว่า เป็นพวกแองโกลแซกซัน ในทางชีววิทยากระผมคิดว่ายังหาถ้าไม่มี เราจะไปใช้ชื่อไทย เพราะว่าโดยการสืบเชื้อชาติ ชาติพันธุ์แล้วเราก็คือคนไทย จะไปใช้ชื่อประเทศด้วย กระผมคิดว่าก็ไม่มีเหตุผลอันสมควรเช่นเดียวกัน ทั้งในทางมนุษยวิทยา หรือแอนโทรโพลยี ซึ่งอาจจะพิจารณาไปในทางไบโอโลยี หรือชีววิทยา หรือทางวัฒนธรรมของบุคคลก็อาจจะทำได้ในทางมนุษยวิทยา ผู้สนใจศึกษาในทางนี้ จะคิดถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยมาแต่โบราณ นักศึกษาบางคน ซึ่งเป็นชาวอเมริกันได้ท่องเที่ยวไปในดินแดนซึ่งเขามาราชอาณาจักรลาว เวียดนาม และเหนือ ๆ ขึ้นไป เขาได้อธิบายชี้แจงให้กระผมฟังว่า ในทางมนุษยวิทยา หรือที่เรียกว่าแอนโทรโพลยีนั้น ความเป็นอยู่ของพวกลาวหรือที่เรียกว่าเป็นไทย ทางตอนเหนือ ๆ ขึ้นไปคล้ายคลึงกันมาก มีความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน ส่วนชาวไทยซึ่งอยู่ในประเทศไทยขณะนี้ ความรู้สึกนึกคิดวัฒนธรรมหรืออะไรต่างๆ ได้ถูกครอบงำโดยวัฒนธรรมของชาวต่างประเทศ ทางยุโรป และอเมริกัน ย่อมเปลี่ยน

แปลงไปมาก เพราะฉะนั้นเราจะเอาสาเหตุที่ว่า ตามมนุษยวิทยาเรามีเชื้อชาติไทย
 มีวัฒนธรรมไทยเข้ามาอ้างเห็นจะไม่ได้ เพราะว่าวัฒนธรรมของไทยในขณะนั้น ก็เปลี่ยน
 แปลงไปแยะ ส่วนพวกลาวหรือพวกไทยทางเหนือ ซึ่งอยู่ในมณฑลอิสสัมพวกชานสเตท
 หรือตอนใต้ของประเทศจีนแถบยูนานนั้น เขายังรักษาวัฒนธรรมของเขาในทางมนุษย
 วิทยานี้ไว้ได้เขื่อนมาก มีอีกทางหนึ่งซึ่งควรจะพิจารณา ก็คือในทางจิตวิทยา ใน
 ทางจิตวิทยานั้น กระผมคิดว่ามองดูได้ในสองแง่ด้วยกัน คือมองทีหนึ่งที่ว่า คนไทย
 ในขณะนั้นต้องการมีชื่อว่าประเทศสยามหรือไม่ หรือต้องการมีชื่อว่าประเทศไทย อัน
 นี้เป็นการยากที่จะตอบได้ กระผมได้สนทนา และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ
 นักจิตวิทยาบางคน ก็ให้ความเห็นว่า การที่เราจะสำรวจความคิดเห็นของคนที่เราเรียกว่า
 มีสัญชาติไทยในปัจจุบันว่า ควรจะใช้ชื่อประเทศไทย หรือชื่อประเทศสยามนั้น เห็นจะ
 ทำได้ยาก เว้นแต่เราจะมีวิธีการให้ถูกต้องตามวิชาการทางวิจัยเสียก่อน สถาบัน
 ศึกษามหาวิทยาลัยพริ้งความึกเห็นของประชาชนอยู่ในเรื่องนี้ด้วยเหมือนกัน แต่โดย
 ทั่วๆไปจากสถิติ โดยระเบียบข้อบังคับ ไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ในการที่จะสำรวจ
 ความึกเห็นของประชาชนได้โดยทั่วถึง เพราะฉะนั้นปัญหาที่วินิจฉัยว่า คนไทย
 ชอบชื่อสยามหรือชื่อไทยนั้น กระผมคิดว่าเป็นการยากที่จะทราบได้ แต่อย่างไรก็ตาม
 ในเมื่อเราได้พบปะสนทนากับบุคคลต่างๆ ในท้องถิ่นต่างๆ ทั้งในถิ่นแคว้นจังหวัดภาคใต้
 และประชาชนที่อยู่ทางภาคอีสาน และภาคเหนือแล้ว กระผมก็กล้ากราบเรียน ถ้าเรา
 ค่อก็คือความจริง เราก็จะทราบว่าบุคคลต่างๆ ที่อยู่ท้องถิ่นต่างๆ เหล่านั้น ถ้าได้
 รับการศึกษาแบบปัจจุบัน และอยู่ในเมือง มีเพื่อนฝูง ซึ่งทำมาหากินอยู่ในเมือง ในโรง
 งาน หรือในสถานราชการ ความรู้สึกที่จะใช้ชื่อเป็นไทยนั้นน้อยเขื่อนมาก แต่ว่าถ้า
 ไปถามพวกเขาเอง ซึ่งอยู่ตามบ้านนอกในหมู่บ้านเล็กๆ ซึ่งมีจำนวนเพียงยี่สิบสามสี่หลัง
 คาเรือน คำตอบอาจจะตรงกันข้าม เป็นเรื่องที่น่าคิดมาก แล้วอีกประการหนึ่ง
 ถ้าจะขยายความต่อไปอีก ในจำนวนพลเมืองของประเทศไทย ซึ่งมีอยู่ในจำนวน
 ๒๕.๒ ล้านคนตามการสำรวจครั้งสุดท้าย ภาคอีสานก็ ๘ ล้าน ภาคเหนืออาจจะ
 ๔-๕ ล้าน แล้วทั้งในจังหวัดภาคใต้อีกประมาณ ๑ หรือ ๒ ล้าน เพราะฉะนั้นคน

ที่อยู่ภาคกลาง และภาคอื่น ๆ ทดกันว่า มีเชื้อชาติไทยแทน ก็คงมีอยู่ประมาณไม่ถึง
 ครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่านั้น แต่ถ้าเราจะคิดรวม ๆ กันทั้งหมด ประชาชน
 ในประเทศไทยนี้ ก็ไม่ไ้มีเชื้อชาติไทยโดยบริสุทธิ์ถึงครึ่งหนึ่ง หรือแม้แต่เพียงหนึ่งใน
 สิบ กระผมยังสงสัยอยู่เป็นอันมาก ในแง่จิตวิทยา กระผมจึงคิดว่า เป็นการยากที่
 เราจะเอาความรู้สึกของประชาชนมาแบ่งแยก ว่าควรจะใช้ชื่อว่าประเทศสยาม หรือ
 ประเทศไทย กระผมมีข้อข้องหนึ่งซึ่งเป็นข้อสุดท้าย กระผมมีความคิดอยู่ว่า กฎหมาย
 รัฐธรรมนูญนั้น คือกฎหมายที่สำคัญที่สุดของประเทศ เป็นหลักในการปกครองบ้าน
 เมืองซึ่งเราต้องการให้คงอยู่ตลอดไป ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ เมื่อเห็นกฎหมาย
 ที่เกี่ยวกับวิชาทางการเมือง หรือวิชาประวัติศาสตร์ การตั้งชื่อประเทศก็ดี การที่จะ
 ตั้งชื่อเชื้อชาติก็ดี เราควรจะต้องถือหลักวิชาทางประวัติศาสตร์ เป็นหลักเช่นเดียวกัน ถ้าเรา
 จะออกกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการคลัง การค้าระหว่างประเทศ การศุลกากรหรืออื่น ๆ
 เราควรจะถือหลักในทางเศรษฐศาสตร์เป็นหลัก ถ้าจะออกกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา
 การสาธารณสุข เราจะต้องถือหลักวิชาในทางสังคมศาสตร์เป็นหลัก มีแนวอยู่
 อย่างนั้น กระผมจึงคิดว่า คงไม่มีใครที่จะกล้าปฏิเสธได้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ ไม่ว่า
 ของประเทศไทย หรือของประเทศใดก็ตาม เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการเมือง เกี่ยว
 กับการปกครอง และเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เพราะฉะนั้นกระผมจะขอกราบเรียนหลัก
 ขอประทานโทษทำเป็นจะต้องเอาหลักวิชามากกราบเรียนให้ทราบ เพื่อประโยชน์ใน
 การที่จะวินิจฉัย เมื่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หรือทาง
 การเมือง เราควรจะถือหลักในทางประวัติศาสตร์เป็นสำคัญกว่าอย่างอื่น ๆ ในเบื้องต้น
 ระบียบวาระได้กำหนดว่าจะใช้คำว่า “ประเทศไทย” หรือ “สยาม” หรือชื่อนั้น
 กระผมขอกราบเรียนเสียก่อนว่าความหมายของประเทศนั้น ถ้าเราแปลให้ตรงกับคำว่า
 กันทร (Country) แต่มีความหมายเป็นอีกอย่างหนึ่ง คือถ้าประเทศตรงกับคำว่าสเทท
 (State) หรือรัฐ ก็มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง จะขอกราบเรียนเพื่อทราบ เช่นในประเทศ
 อยู่ในสหราชอาณาจักรนั้นย่อมประกอบด้วยประเทศ
 เช่น อังกฤษ สกอตแลนด์ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ ประเทศอังกฤษ หรือที่

เรียกว่าอังกฤษก็ดี สกอตแลนด์ก็ดี หรือเวลส์ก็ดี ไอร์แลนด์เหนือก็ดี ความจริงเป็นประเทศ เป็นคนทั้ง แต่รวมกันแล้วเป็นสหราชอาณาจักร เรียกว่าในสหราชอาณาจักร สำหรับเมืองไทยเรามักจะเอาคำว่า “ประเทศ” ไปปนกับคำว่า “รัฐ” เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่าในทันทีที่เราตั้งชื่อประเทศไทย หรือสยามเป็นการตั้งชื่อรัฐ ไม่ใช่ตั้งชื่อประเทศ อย่างที่เข้าใจกันทั่ว ๆ ไป เพราะประเทศนั้นหมายความว่าเฉพาะดินแดนกับคนที่อาศัยอยู่เท่านั้น อย่างของเนิยวเราก็เรียกว่าประเทศของเนิยว ทั้ง ๆ ที่ของเนิยวไม่ใช่เป็นเอกราช ไม่มีอธิปไตยของตนเองโดยเด็ดขาด ประเทศประกอบด้วยเพียงดินแดนกับบุคคลที่อาศัยอยู่ ส่วน “รัฐ” ประกอบด้วยดินแดน บุคคลที่อาศัยอยู่ เอกราช และอธิปไตยด้วยสัอย่างประกอบกัน แต่เพราะว่าการอภิปรายในวันก่อน และวันนี้ และตามความเข้าใจทั่ว ๆ ไป แม้แต่ในวงการศึกษาก็เข้าใจว่าประเทศคือรัฐ เพราะฉะนั้นในการอภิปรายของกระผม ก็จะพยายามอภิปรายไปในความหมายที่ว่าประเทศคือรัฐ ในรัฐที่เราเรียกว่าสหราชอาณาจักรตามปกติก็มีเนชั่น หรือประชาชาติตามมา และคนที่เป็นบุคคลในเนชั่น หรือในประชาชาตินั้น ๆ เราใช้คำว่า “สัญชาติ” อย่างประเทศเราก็เรียกว่า สัญชาติไทย ประเทศสยามก็เรียกว่า สัญชาติสยาม แต่คนที่เป็นสัญชาติสยามนั้น ความจริงมีอยู่หลายเชื้อชาติด้วยกัน ในประเทศไทยนี้เป็นलगันก็มี แต่เราบังคับขยอกว่าให้เรียกว่า ไทย เรียกว่าलगันไม่ได้ อย่างนี้เป็นต้น หรืออาจจะเป็นเชื้อชาติอื่น ๆ กฎหมายก็บังคับขยอกว่าต้องเรียกว่าเชื้อชาติไทย เรียกว่าเชื้อชาติอื่น ๆ ไม่ได้ แต่ความจริงคำว่า “เชื้อชาติ” หรือคำว่า “เรซ” (Race) นั้นในทางวิชาการเขาก็แบ่งเป็นใหญ่ ๆ เพียง ๓ ประเภทเท่านั้นเอง คือว่าคอเคซอยด์ คือว่าเป็นพวกฝรั่งผิวขาว หมกโคง หัวเรียวอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ แล้วก็มองโกลอยด์ ก็หมายความว่าพวกผิวเหลือง พวกที่อยู่ทางตะวันออก รวมทั้งไทยจีนต่าง ๆ ด้วย แล้วก็กรอยด์พวกผิวดำหัวหยิกต่าง ๆ เหล่านี้ เชื้อชาติต่าง ๆ เหล่านี้ยังแยกเป็นแขนงเชื้อชาติอื่น ๆ ต่อไปเรียกว่าซับเรซ (Sub-Race) คือว่าแขนงเชื้อชาติ อย่างเชื้อชาติมองโกลอยด์ของทางตะวันออก คำว่า “ไทย” ก็ถือว่าเป็นซับเรซ คือว่าเป็นแขนงเชื้อชาติหนึ่งของมองโกลอยด์ แขนงเชื้อชาติไทย แขนงเชื้อชาติลาว แขนง

เชื้อชาติเขมร พม่า หรืออื่นๆอีก อย่างที่ได้กราบเรียนมาแล้วในตอนต้น ทกระผม
 กราบเรียนเรื่องเชื้อชาตินี้ ก็เพราะเหตุเห็นเป็นเหตุผล ซึ่งในสมัยที่เปลี่ยนแปลงข้อ
 เป็นประเทศไทยนั้น ได้เอาไปใช้ในการที่เปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นไทย โดยถือ
 หลักเชื้อชาติเป็นเกณฑ์ ในทางหลักวิชาประวัติศาสตร์ เราถือว่าการที่เรเรียกชื่อรัฐว่า
 อย่างไรนั้น โดยปกติถือหลักดินแดน ชื่อของดินแดนเป็นสำคัญ ท่านสมาชิกผู้
 มีเกียรติ๒-๓ ท่านได้อภิปรายมาแล้วว่าดินแดนนี้ เขาเรียกว่าสยามมาแต่ไหนแต่ไร
 ทำไมเราถึงจะกลับไปเรียกว่าไทย ไปยังคำเรียกเสียใหม่ อย่างนั้นมีเป็นการผันความ
 จริงที่คนเรียกหรือ การวินิจฉัยปัญหาต่างๆ กระผมคิดว่าถ้าเราอาศัยข้อเท็จจริงเป็น
 หลักใหญ่ เราก็อาจจะทำได้ง่าย ไม่ต้องมาโต้เถียงกันมาก แต่ถ้าเราจะถือเอา
 เหตุผลส่วนตัวหรือความมักใหญ่ใฝ่สูงไปประกอบด้วยแล้ว การวินิจฉัยก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง
 เพราะฉะนั้นประเทศสยามจึงได้เปลี่ยนเป็นไทยในสมัยนั้น โดยถือหลักเรเชี่ยลลัสม์
 (Racialism) หรือหลักเชื้อชาตินิยมเป็นสำคัญกว่าอย่างอื่น การที่เขาไม่เชื้อชาติ
 เป็นไทยก็บังคับให้เขาเป็นไทย การที่เขาคิดว่าเขาเป็นลูกจีน แต่เขามีสัญชาติสยาม
 ก็ไปบังคับเขาว่ามีเชื้อชาติไทยและสัญชาติไทยไปด้วย สิ่งต่างๆ เหล่านี้กระผมคิดว่า
 ไม่น่าจะถูกต้องอะไรนัก อย่างที่กราบเรียนมาแล้ว ก็ขอกราบเรียนย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า
 การที่จะตั้งชื่อรัฐหรือประเทศของเราว่าอย่างไรนั้นควรจะถือหลักทั่วไป ที่เห็นที่เขาใจ
 และรับรองกันอยู่ว่าถือหลักดินแดน เราทั้งคำว่าเชื้อชาติไว้ต่างหาก ส่วนสัญชาตินั้น
 จะติดอยู่กับคำว่ารัฐ คือถ้าเป็นประเทศสยามก็เรียกว่าสยาม ส่วนคนไทยหรือคนลาว
 หรือลูกจีนหรืออื่นๆ ในประเทศไทยก็มีเชื้อชาติตามที่เขาเป็น ซึ่งไม่สามารถจะเลือกได้
 สัญชาตินั้นอาจจะออกกฎหมายบังคับเขาให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่เชื้อชาตินั้นจะออก
 กฎหมายบังคับเขา ก็ยังมีความรู้สึกว่าเขาไม่เชื้อชาตินั้นเชื้อชาตินั้น ท่านสมาชิกผู้
 มีเกียรติคนหนึ่ง ได้กล่าวไว้ด้วยว่า การตั้งชื่อประเทศสยามนั้นทำให้เกิดการแบ่งแยก
 นกระผมรู้สึกว่าเป็นความจริงอย่างยิ่ง แม้แต่ผลที่คิดการยกย่องเมื่อเร็วๆ นี้ ซึ่งถูก
 ประหารชีวิตไปก็ได้ออกเขาเป็นหลักใหญ่ ไปอ้างอิงกับประชาชนผู้โง่เขลา ไร้การ
 คึกษาให้เข้าใจผิด ถ้าเราใช้ชื่อเสียว่าสยามปัญหาที่จะโต้แย้งก็คงจะไม่มี เพราะทุกคน

ในประเทศสยามก็เป็นสยาม มีสัญชาติสยามแล้ว จะมีเชื้อชาติอะไรนั้นก็เป็นอย่างอื่น
 หนึ่ง ในบางประเทศเท่าที่กระผมสังเกตเห็น ประเทศในท้นกระผมหมายความว่ารัฐ
 ที่ใช้ชื่อเชื้อชาติเป็นชื่อประเทศนั้น ย่อมมีปัญหาขึ้นหลายอย่าง เฉพาะอย่างยิ่ง
 ในเรื่องการแบ่งแยก หรือในการแตกแยกอย่างพม่า ในพม่าก็มีมอญ มีรัฐฉาน
 และเชื้อชาติอื่น ๆ อยู่ร่วมกันแล้วเรียกว่ายูนีอัน ออฟ เบร์มา (Union of Burma)
 โดยเขาถือว่าเบร์มาหรือพม่านั้นเป็นเชื้อชาติใหญ่กว่าชาติอื่น ซึ่งครอบงำเชื้อชาติอื่น
 ทั้งหมด เพราะฉะนั้นความแตกแยกในประเทศพม่าจึงยังมีอยู่ ท้นเรามาก็คิดถึงอย่าง
 ประเทศมลายาอีกนั่นแหละ ในประเทศมลายามีพลเมือง กระผมจำจำนวนไม่ได้
 แน่นนอน แต่ว่าการก่อกวนระหว่างคนที่มีเชื้อชาติมาเลย์กับคนเชื้อชาติจีน สองพวกจะ
 มีความรู้สึกแบ่งแยก และความคิดเห็นอาจะขัดกันอยู่เสมอ ก็เพราะว่าใช้คำว่ามลายา
 ซึ่งเป็นชื่อของชนชาติหนึ่ง ท้นเหตุผลอย่างอื่นอีกที่จะขอกราบเรียนได้ในท้น แต่
 กระผมใคร่จะสรุปว่า ถึงอย่างไรก็ตาม เราจะใช้ชื่อคำว่าสยาม หรือใช้ว่า
 ประเทศไทยก็ตาม แต่กระผมก็ยังเป็นไทยอยู่ เป็นคนเชื้อชาติไทยอยู่นั่นเอง การ
 ที่จะวินิจฉัยว่าอะไรผิดอะไรถูกนั้น ในการปกครอง หรือในวิชาการทางปกครอง
 เขาไม่ควรจะถือ ไม่มีอะไรจะผิด ไม่มีอะไรจะถูก แต่ว่าเราจะต้องพยายามแก้ไข
 เรื่อย ๆ ไปให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถึงเราจะใช้ชื่อคำว่าประเทศสยาม กลับไปใหม่
 อย่างที่เคยทำ กระผมคิดว่่าก็ไม่ผิด หรือเราจะลงมติว่าใช้ชื่อประเทศไทยต่อไป กระผม
 ก็คิดว่าไม่ผิดเช่นเดียวกัน อนันท์เป็นเหตุผลซึ่งเราจะวิเคราะห์วิจารณ์ไปตามยุคตามกาล
 การที่เราเคยเปลี่ยนจากประเทศสยามเป็นไทยมาแล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะกลับไป
 เปลี่ยนเป็นชื่อสยามอีกไม่ได้ เราควรจะมีเหตุผลในทางวิชาการและอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงกลับไป
 ไปอีกก็ได้ ถ้าเรามีเหตุผลสมควรที่จะแก้ไขกราบเรียนแล้ว การที่จะเรียกชื่อประเทศ
 หรือรัฐของเราว่าอย่างไรนั้น ในฐานะที่กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายทั่วๆ ไปด้วยการ
 เมือง การปกครอง เราจึงควรใช้วิชารัฐศาสตร์เป็นหลัก กระผมจึงขอสนับสนุนว่าเรา
 ควรจะใช้ชื่อประเทศของเราว่าประเทศสยาม

หลวงประกอบนิติสาร: ข้าพเจ้าเห็นพ้องกับสมาชิกผู้เถียงอีกฝ่ายคนแรกว่า ในข้อที่ว่า ในการที่เราระพิจารณาปัญหาว่าในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเรากำลังร่างอยู่นั้น ประเทศจะขอสยามของไทยเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นปัญหาที่สมาชิกแห่งสถานทุกคนมีหน้าที่ต้องใช้พิจารณาอย่างนี้ เพราะว่าข้อประเทศนี้ได้มีการพิจารณากันมาแล้ว และการพิจารณาดังนั้นอาจเป็นครั้งสุดท้ายก็ได้ อย่างที่ท่านว่าในข้อนี้ ข้าพเจ้าเห็นพ้องด้วย สิ่งซึ่งข้าพเจ้าวิตกเป็นนักหนาไม่ใช่ว่าจะวิตกว่าจะใช้สยามเป็นการผิดหรือไทยเป็นการผิด แต่ข้าพเจ้าวิตกว่าหากสถานใดลงมติจะใช้สยามก็ใช้ไทยก็ ภัยเหตผลซึ่งใช้ไม่ได้ เหตุผลผิด ๆ แล้วละก็ กระนั้นขอว่าสภาของเราจะใช้ข้ออย่างนั้นอย่างนั้นภัยเหตผลผิด ข้าพเจ้าก็ไม่ใช่นักประวัติศาสตร์ นักภาษาศาสตร์หรือแม้แต่นักศึกษาค้นคว้าข้าพเจ้าไม่น่าจะอ้างว่ามีความชำนาญอะไร เป็นแต่ผู้หนึ่งที่เรียนกฎหมายเท่านั้น แต่ว่าที่สำคัญของข้าพเจ้าอยากกราบเรียนท่านประธานนี้ว่า การอภิปรายของข้าพเจ้าส่วนใหญ่ที่กล่าวต่อไปซึ่งอาจจะยาวสักหน่อย ต้องขอประทานโทษ แต่ว่าเพื่อขอโอกาสกราบเรียนกับสมาชิกว่าคำอภิปรายของสมาชิกท่านใดหรือแม้แต่คนที่เคยพูดกันนอกสถานที่เหตุผลควรเป็นสยามหรือควรเป็นไทยนั้นมิใช่เรื่องกันข้างและในทรรศนะข้าพเจ้าเห็นว่าผิดถูกประการใด เพราะยิ่งฟัง ๆ แล้วทั้งนอกสภาและในสภาที่ประหนึ่งว่าถ้าใครเห็นว่าสยามเป็นสิ่งที่ควรใช้ คำว่าไทยก็เป็นเรื่องเสียหยาใช้ไม่ได้ไปเสียเลยที่เดียว และโดยกลับกัน ฝ่ายที่เห็นว่าควรใช้ไทยก็ว่าคำว่าสยามนี้ใช้ไม่ได้ เป็นต้นว่ามาสาธยายว่าสยามนั้นเป็นชื่อซึ่งชาวต่างชาติ คนต่างต่างต่างต่างแถมมาเรียกประเทศของเราหรือคนของเราว่าสยามในความหมายที่ไม่ถูกต้อง ๆ ถึงกับอย่างศิลาจารึก อังพงศาวดารต่างประเทศ พงศาวดารราม เขมร หรือพม่ารามัญอะไรก็ไม่ทราบ เป็นทำนองว่าชาวสยามเป็นคนชั่ว สำหรับขอมเฉียงไว้เป็นทาสหรือใช้เป็นทาสอะไรนั้น ข้อนี้ข้าพเจ้าฟังแล้วข้าพเจ้าสลดใจ ก็จริง อย่างที่ท่านสมาชิกท่านหนึ่งว่า ก็คนต่างต่างต่างต่างแถมอะไรเหล่านั้นก็ไม่ได้มีความหวังดีต่อประเทศไทยและเสาคำสยามไปว่าเสียสาละเลยเหละเลียม ทำไมเราไปรับเอา เราต้องถือว่าคำกล่าวเช่นนั้นเป็นคำกล่าวแกล้ง เขาบางทีก็มีเหตุผลที่ควรจะต้องกลับคิดซึ่งเรา เรา

ไปทำอะไรเขาบ้างในครึ่งโยธาณ เราทุกคนก็ทราบอยู่ทั้ง ๆ ที่เรามีเหตุผลควรกระทำหรือไม่ก็ตาม เขาก็ไม่ชอบ เมื่อไม่ชอบเขาก็อาจจะเขียนสาทอะไรสกปรกมาให้เรารู้ก็ได้ ไม่ใช่เรื่องที่เราจะไปรับเอา ถ้าเราไปถือเอาชาวต่างชาติมาเขียนเรื่องของเมืองไทย ประวัติศาสตร์เมืองไทยเป็นลูกต้องไปหมดแล้ว นั่นแหละไทยเราจะกลายเป็นคนขำจริง ๆ เพราะว่าเราไม่มีอะไรของเราเอง เราไปเชื่อเขา ถ้ากระนั้นแล้วพระราชประวัติของ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรามีต้องไปเชื่อมากราบแลกกันหรือ ข้าพเจ้าคิดว่าคนไทยทุกคนทราบกันว่าพระราชกรณียกิจ พระเกียรติคุณพระเกียรติยศแห่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีเพียงไรเป็นวิมรรยเป็นมหาวรรยเพียงไร เราไม่เชื่ออย่างนั้นจริงแลนกลั ใจหรือแลนกลั ฉันทักัดทำไมเราจะไปเชื่อพงศาวดารต่างประเทศที่ชาวสยามเป็นคนขำเป็น ทาสอะไรเช่นนั้น ในบ้านกลักันก็มีคนว่าไทย คำว่า “ไทย” เป็นชาติซึ่งมีมย ะไรเหล่านี้ นักลักเป็นเรื่องของคนที่ต่างกล่าวว่าเรารู้ไม่ควรเอาใจใส่ เช่นเคยกับเรา ก็ทราบว่าไทยเรามาจากไหน เรามีความภูมิใจในเชื้อชาติของเราเพียงใดเรารู้ก็ทราบ อยู่ก็ เพราะฉะนั้นในการที่เราจะพิจารณาคำว่า “สยาม” กับ “ไทย” นี้ไม่ควรเอา ความคิดเห็นของคนต่างชาติอื่นมากล่าว เขาจะนิยมหรือไม่นิยม เขาจะเรียกได้ไม่ได เขาจะอ่านถูกอ่านไม่ถูก ข้าพเจ้าคิดว่าไม่ใช่เรื่องของเรา เรื่องของเราควรพิจารณา ว่าอะไรถูกผิดอย่างไรและสมควรอย่างไรเท่านั้น ข้าพเจ้ากราบเรียนท่านประธานเสย ที่เคยได้ว่าสมั ยหนึ่งข้าพเจ้าเองก็เคยมีความคิดอย่างที่ท่านสมาชิกที่อภิปรายในทางบ้าน สยามมีความคิดอย่างนั้น ข้าพเจ้ามีความคิดไปในแง่คล้ายตามไปในแง่รัฐศาสตร์ อย่างที่ว่าถ้าเรียกประเทศสยามแล้วก็เป็นชื่อของดินแดนที่ไม่เป็นเรื่องแสดงใจของชนเชื้อ ชาติต่างๆ ที่มีในแผ่นดินที่เราเรียกประเทศไทยเวลานี้หรือเรียกว่าประเทศสยามเมื่อสมั ยหนึ่ง ข้าพเจ้าเคยคิดอย่างนั้นจริง แต่คราวนี้มาขยคนกาลล่วงเลยมาเป็นเวลาถึง ๒๒ ปีแล้วที่เราใช้ประเทศไทย ข้าพเจ้าเฝ้าคิดเหตุการณ์ใน ๒๒ ปี ข้าพเจ้าก็ยังมองไม่ เห็นว่าทฤษฎีในรัฐศาสตร์ดังกล่าวนี้เป็นความจริง เราใช้ประเทศไทยมา ๒๒ ปีมี ะไรร้ายแรงเกิดขึ้นเพราะเหตุเราใช้ประเทศไทยอย่าง ข้าพเจ้าเห็นไม่มี การที่ทุกคนคิด แบ่งแยกดินแดนก็ควรจะมยจะปล้นดินแดนของเราไปให้เพื่อนบ้านหรืออะไรเหล่านี้ไม่ใช่

เพราะเหตุเราใช้ประเทศไทยแน่ พวกนักคิดแยกดินแดนไม่ใช่เพราะว่าอยากจะเป็นสยามแน่ ถ้าเขาอยากจะเป็นสยามเขาคงปฏิวัติรัฐประหารอย่างนั้นแล้วก็เปลี่ยนชื่อประเทศสยาม คนที่คิดแบ่งแยกนั้นถ้าเราวิจัยไปให้คิดแล้วเห็นพวกที่มีใหญ่โตสูงเป็นพวกที่รับสินบาทคาดสินบนจากต่างชาติ เป็นพวกที่เขาเรียกว่าแฟนาติก (Fanatic) บ้าคลั่งในการเมืองอะไรเหล่านั้น ไม่ใช่ผู้ที่สติสัมปชัญญะสมบูรณ์เลย ข้าพเจ้าคิดว่าไม่มีหลักฐานอะไรไปว่าเขาคิดแบ่งแยกดินแดนเพราะเหตุที่เราเปลี่ยนชื่อประเทศ เพราะฉะนั้นในเรื่องที่ว่าถ้าเราเปลี่ยนกลับเป็นสยามแล้วความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติจะดีขึ้นข้าพเจ้าขอกราบเรียนท่านประธานว่า ข้าพเจ้ายังปลงใจเชื่อไม่ลงเสียแล้ว ทั้งทั้งที่ข้าพเจ้าเคยคิดไปอย่างนั้นสมัยหนึ่ง ตามที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้อภิปรายในหลักนิติศาสตร์และได้กรุณาให้ข้อเท็จจริงเราว่าการเปลี่ยนชื่อประเทศเป็นล้าสมัยมาอย่างไหน ข้าพเจ้าขอโอกาสเพิ่มเติมข้อเสริมอีกเล็กน้อยเพื่อประกอบความวินิจฉัยของท่านสมาชิกซึ่งโปรดอย่าหาว่าข้าพเจ้าหมิ่นสติปัญญา แต่อาจจะไม่ได้คิดตามเหตุการณ์หรือคิดตามแล้วลืมไป ข้าพเจ้าขอโอกาสที่จะทวนความจำอีกครั้งหนึ่งว่าเป็นมาอย่างไรและในการทวนความจำจะได้เห็นว่าที่ประชาชนชาวไทยบางส่วนรู้สึกถึงภัยภัยว่า “ประเทศไทย” ข้าพเจ้าไม่ได้หมายความว่าในสถานที่ เพราะว่าสถานที่ยังไม่ได้ถึงภัยภัยที่เกี่ยว ขนบขงหม่ขงเหล่าถึงภัยภัยภัยภัยว่า “ประเทศไทย” ที่เกี่ยว เพราะเหตุอะไร เรื่องเป็นมาคือว่า เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๒ ได้มีประกาศรฐินิยามว่าด้วยชื่อประเทศ ให้เรียกประเทศของเราว่า “ประเทศไทย” โดยอ้างเหตุว่า ชื่อประเทศนั้นเรียกเป็นสองอย่าง เรียกสยามก็เรียก เรียกประเทศไทยก็เรียก แต่ประชาชนนิยมเรียกไทยมากกว่า จึงเป็นการสมควรใช้ตามความนิยมของคน คือให้เรียก “ประเทศไทย” รัฐนิยามฉบับนั้นได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่มีผลเป็นกฎหมาย เพราะไม่ใช่ประกาศในแผนกกฎหมาย ไม่ได้มีมติด้วยคำในทางบังคับ เป็นแต่เพียงรัฐนิยาม ที่ประกาศนั้นนั้นก็ไม่มีผลลงล่างรัฐธรรมนูญซึ่งใช้อยู่ในขณะนั้น ซึ่งเรียกว่า “ประเทศสยาม” เพราะเหตุฉะนั้นใน ๒ เดือนต่อมาวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ณ สถานที่นั้น

สิทธานัฐ รัฐบาลสมัยนั้นได้เสนอร่างพระราชบัญญัติที่จะให้ใช้ชื่อประเทศเป็น “ประเทศ
 ไทย” ที่แรกเรียกว่า “ร่างพระราชบัญญัติ” แต่ผลที่สุด โดยมติของที่ประชุมเปลี่ยน
 เป็นรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยชื่อประเทศ พฤติการณ์ที่เป็นในสมัยนั้น ซึ่งจะ
 ตรวจดูได้จากรายงานการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ ๒ ชุดที่ ๓ ประจำวันที่ ๒๖
 สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ บรรดากระเบื้องจาระถมหลายเรื่อง ก็มีเรื่องร่างพระราชบัญญัติ
 ว่าด้วยชื่อประเทศอะไรขึ้นมา การอภิปรายได้เข้าไป ๑ ชั่วโมง คือจาก ๑๖.๐๐
 นาฬิกาถึง ๑๗.๒๐ นาฬิกา แล้วก็ลงมติให้ชื่อประเทศไทย คือรับหลักการร่างรัฐ-
 ธรรมนูญสมัยนั้น ส่งกรมมาธิการตรวจพิจารณา แล้วประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญ
 ในวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ นั้นเอง ที่ข้าพเจ้าจะเรียนต่อไปขอได้โปรดฟังให้ถี่
 ไม่ใช้ข้าพเจ้าจะเอาผิดทรงอำนาจในสมัยนั้นหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของมานินทา แต่เป็น
 การเล่าพฤติการณ์เพื่อประกอบการวินิจฉัย และชี้ให้เห็นว่าทำไมคนไทยบางส่วนจึง
 รังเกียจคำว่า “ประเทศไทย” ในการอภิปรายครั้งนั้น มีนายรัฐมนตรีคนเคียว
 คือ จอมพล. ป. พิบูลสงคราม ขออนุญาตออกนาม ท่านอภิปรายให้เหตุผลว่า ประเทศ
 ของเราใน ทชื่อประเทศสยามนั้นได้ค้นคว้ากันแล้ว ใครเป็นผู้ตั้งชื่อว่า “ประเทศสยาม”
 ก็ไม่ทราบ ท่านเหตุผลต่อไปก็อย่างที่เราภาครัฐนิยมมันเอง คือเรียกกันเป็น ๒ อย่าง
 ประเทศไทย ประเทศสยาม อย่างนี้ แคนไทย เมืองไทย แต่คนส่วนมากนิยมคำว่า
 “เมืองไทย” “ประเทศไทย” ก็จึงเสนอให้ใช้ประเทศไทย และเพื่อทวนความจำของท่าน
 สมาชิก การอภิปรายในวันนั้นไม่มีคนค้านเลย มีแต่สนับสนุน ๒-๓ คน สนับสนุน
 ก็ไม่ได้ให้เหตุผล ก็กล่าวนามว่า การใช้ชื่อประเทศไทยนั้นก็เชื่อว่าท่านสมาชิกผู้ใด
 ในสภานั้นคงไม่ขัดข้อง อะไรทำนองนั้น ในที่สุดก็ลงมติเรียกชื่อเป็นรายตัวเป็นมติเอก-
 ฉันทน์ มีผลไม่ออกเสียงคนเคียว คือประธานสภา นอกนั้นเป็นมติเอกฉันทน์ ท่านเหตุการณ์
 ที่ตามมาท่านทั้งหลายก็ทราบอยู่แล้วว่า ใน พ.ศ. ๒๔๘๓ เรามีการกระทุงกระทุงกับ
 อินโดจีน ที่พม่าเคยพาไปยึดกินแดนมาได้อะไรเหล่านั้น สิ่งเหล่านั้นประมวลกันเข้าแล้ว
 ทำให้คนเป็นอันมากคิดว่า การเปลี่ยนชื่อประเทศไทยนี้เป็นเพียงการสนองนโยบายขยายดิน
 แดนเพื่อรวบรวมคนที่มีเชื้อชาติไทยทุกเหล่าในทุกดินแดนเข้ามาเป็นดินแดนอันเดียว

กัน นั้นเขาเชื่อกันว่าอย่างนั้น เมื่อเกิดเชื่อย่างนั้นแล้วก็เกิดความรักเป็นปฏิปักษ์
 ต่อการที่จะขอประเทศนั้นออกมาเป็นประเทศไทย ในเรื่องนี้ในความคิดข้าพเจ้า—
 ข้าพเจ้าคิดว่าบรรดาผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับเลือกคงได้รับการแต่งตั้งให้ได้รับพระบรม
 ราชโองการบริหารแผ่นดินนั้น ที่แล้ว ๆ มาทุกคนทุกท่านและทุกคณะก็มีความรักประเทศ
 ไทยอย่างที่เราท่านทั้งหลายก็อยู่ในเวลานี้ การทำอะไรไปก็ทำไปด้วยความหวังดีต่อ
 ประเทศไทยของเรา คงไม่มีท่านผู้ใดที่จะทำการเปลี่ยนชื่อประเทศเป็นประเทศไทย
 โดยมีความแฉฉ่งให้เป็นอันตราขายแก่ประเทศไทยเป็นแน่ เพราะฉะนั้นในเรื่องเจตนา
 ของแต่ละท่านเราคงยอมรับนับถือ ส่วนนโยบายจะเป็นประการใดนั้น ข้าพเจ้าคิด
 ว่าทุกคนก็คงยอมรับนับถือ ในเมื่อผู้ใดมีความรับผิดชอบบริหารประเทศแล้ว ก็ต้อง
 พยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ประเทศชาติบ้านเมืองของตน นอกจากปลอดภัยแล้วก็ต้องให้
 ก้าวหน้าให้เจริญให้อะไรขึ้น เพราะฉะนั้นนโยบายของแต่ละคณะแต่ละสมัย เราจะ
 ไปถือว่าผิดอย่างนั้นเลวทรามอย่างนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าเราพูดไม่ได้ แม้ในความเห็น
 เราว่าผิด เราก็ยังยอมรับนับถือว่าเขาทำเพื่อหวังดีต่อบ้านต่อเมือง เพราะฉะนั้น
 ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นการสมควรที่เราจะเชื่อว่าความคิดเปลี่ยนชื่อจากสยามเป็นไทยนี้ เป็น
 ความคิดโดยบริสุทธิ์และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการที่เปลี่ยนครั้งนั้นไม่ได้มีประกาศหรือ
 แถลงการณ์หรืออะไรไปในทางว่า คำว่า “สยาม” เป็นการเลวทรามเลย ไม่ได้ประ
 กาศหรือแถลงว่าการที่ขอมมา แต่ก็กล่าวบรรพว่าประเทศสยาม สยามรัฐอะไรเหล่านั้น
 หรือสยามสมัย สยามวงศ์อะไรเหล่านั้น ไม่มีประกาศบอกว่าคำที่คนต่างชาติมาตั้ง
 ให้ หรือว่าเป็นคนป่าเถื่อนทาสของขอมอะไร ไม่มีเลย เพราะฉะนั้นในการที่เราพิจารณา
 กันในวันนี้และต่อไปนี้ ข้าพเจ้าอยากจะวิงวอนท่านนักประวัติศาสตร์ นักอะไรศาสตร์ก็
 ตามขอได้เล็กเสียดังที่ทราบว่าเราจะเอาไทยแล้วไปว่าสยามเราจะเอาไทยแล้วว่าสยามอะไร
 อย่างนี้ ทว่าผลที่สุดมติไป ถ้าว่าไปในทางเหตุผลว่าอีกฝ่ายหนึ่งเลวแล้วมันไปกระทบ
 กระตังใจของคนเป็นอันมากซึ่งยังเชื่อว่าอีกอย่างหนึ่งดี สมมติว่าเราลงมติว่าไทย
 แล้วไปให้เหตุผลว่าสยามเลวอย่างนั้นอย่างนั้นถ้าอย่างนั้นเราจะต้องเปลี่ยนพระสยามเทวา
 วิราช ซึ่งเป็นเทพารักษ์ดั่งสูงสุดของเราหรือ เราจะคงเปลี่ยนคำว่า “สยามินทร์”

ซึ่งเป็นพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของหลายรัชกาลหรือ สยามไม่
ใช้แล้ว สยามเป็นคำกิตติมศักดิ์ของไทยก็เป็นคำกิตติมศักดิ์ เพราะฉะนั้นเราจะเลือกอะไร
ไม่ใช่อะไรก็อย่างหนึ่งแล้ว ท่านเพียรประกอบเหตุผลคำว่า “สยาม” ซึ่งมีคนกล่าว
กันในสถานวาเพ่งเกิดมชนในสมัยรัชกาลที่ ๕ เพราะว่าไปทำสัญญาฉบับฝรั่งแล้วไป
เรียกตามฝรั่งอะไรนี้ สมาชิกหลายท่านก็ได้อภิปรายแล้วว่าสยามนี้ได้มีมาก่อน และ
สมาชิกท่านหนึ่งซึ่งในวันนั้นไม่ได้มาประชุม บอกว่าในพงศาวดารทางฝ่ายเหนือมีคำว่า
“สยามรัฐ” มาตั้งแต่ครั้งกรุงเก่าบรรพอะไรเหล่านั้น ข้าพเจ้าก็อยากจะขอความกรุณา
กราบเรียนท่านประธานขอเวลาเล็กน้อยไม่มากนัก จะชี้ให้เห็นไปที่เดียวว่า “สยาม”
ที่ใช้กันมาที่ไหนบ้าง ข้าพเจ้าไม่ใช่นักประวัติศาสตร์ แต่ข้าพเจ้าเป็นนักอ่านอย่าง
ท่านสมาชิกท่านหนึ่งว่า และนักถามด้วยคือไปถามนักภาษาศาสตร์ประวัติศาสตร์ที่
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยบ้าง นอกมหาวิทยาลัยบ้างและอ่านในหนังสือบ้าง ก็ปรากฏว่า
คำว่า “สยาม” นั้นมีมานานเหลือเกิน ในพงศาวดารล้านนา สมัยจุลศักราช ๓๐๐ ถึง
๕๐๐ ซึ่งประมาณพุทธศักราช ๑๕๐๐ เศษเป็นเวลาร่วม ๆ พันปี เขาเรียกแคว้นแคว้น
ล้านนาซึ่งสมัยนั้นเรียกว่าหริภุญชัยว่า “สามเษะ” ซึ่งในบาลี “สยาม” ตรงกับ
สันสกฤตว่า “ศยามะ” แล้วไทยเอามาเขียนแปลงเป็น ส. ภาษาสันสกฤตเขียนเป็น ศ.
สมัยล้านนาซึ่งเป็นสมัยที่เจริญมากจนถึงกับเจ้านายฝ่ายเหนือสืบเชื้อสายมาจากล้านนาก็
เรียกว่า “สมเษะ” ซึ่งแปลศัพท์เป็นไทยว่า “สยามประเทศ” นั่นเอง ในพงศาวดาร
โยนกสมัยจุลศักราชเกือบ ๆ ๗๐๐ หรือพุทธศักราช ๑๕๐๐ เศษ ซึ่งก็ ๗๐๐ กว่าปี
ก็มีนักประวัติศาสตร์กันแล้วและถอดจากคำเดิมภาษาสมัยโน้นมา ก็มีพระภิกษุสังฆาวงค์
นำพุทธศาสนาเข้ามาสู่สยามประเทศ อันนี้ถ้าเราไล่ตามพงศาวดารลงมาถึงแผ่นดินพระ
นารายณ์ ๕๐๐ ปี พุทธศาสนาในลังกาวงศ์ก็เสื่อมถอย ถิ่นมณฑลของไทยไปทั้งเป็นสยาม
วงศ์นั้นก็เรื่อยมาอย่างนั้นพวกคหบดีลัทธิขงจื๊อท่านบอกว่าไม่เคยเห็นคำว่า “สยาม” นี้ใน
ศิลาจารึก ข้าพเจ้าก็ไม่ขออ่านจากเขา ข้าพเจ้าอ่านเองไม่เป็น ก็แต่คำแปล หลักศิลา
จารึกสุโขทัยหลักที่ ๕ แผ่นที่ ๓ ซึ่งจารกว่าจุลศักราช ๗๕๐ ก็ตรงกับพุทธศักราช . .
เขตกองขวอกเขา เป็นเวลา ๕๖๓ ปีมาแล้ว พวกนี้ง่าย ๆ ก็ประมาณพุทธศักราช ๒๐๐๐

อะไรเหล่านี้ คำจารึกเหล่านี้เป็นเรื่องของพระสังฆราชที่ได้รับแต่งตั้ง และมีพระมากว่า
 อธิการว่าเป็นสังฆราชไม่ถูกต้องก็อธิกรณ์กันเป็นการใหญ่ และในนั้นก็มีกล่าวถึงพระ
 มหาเถรที่แต่งตั้งไปหรือที่เถวของกบฏเรือนก็มีอยู่ข้อหนึ่ง “มหาเถรสุพรรณสยาม”
 อันนี้อาจจะไม่ใช่ชื่อประเทศ เพราะว่าเป็นชื่อพระ สุพรรณ ก็ทราบกันอยู่แล้วว่า แปล
 ว่าทอง สยามบางท่านก็แปลว่าสีคล้ำ บางท่านก็บอกว่าทองสีคล้ำ แต่อย่างไรก็ตามคำ
 สยามมีอยู่ในศิลาจารึกบันทึกที่ ๒๐ ของแผ่นที่ ๓ ดังที่เคยเรียนมานี้ เพราะฉะนั้นขอ
 เรียนว่า คำว่า “สยาม” นี้ไม่ใช่คำใหม่ ถัดมาในสมัยอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๐๐๐ เศษ
 ในรัชกาลพระรามาธิบดี ๒ ซึ่งเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าช้างเผือกหรือพระบรมไตร-
 โลกนาถ ได้มีการประพันธ์โคลงเรียกว่า โคลงยวนพ่าย หรือที่เราเรียกว่า ลิลิตยวน
 พ่าย เป็นโคลงขอพระเกียรติพระเจ้าช้างเผือกในการที่ยกไปตีกรุงเชียงใหม่ซึ่งในสมัยนั้น
 เราเรียกว่า “ยวน” ไม่ใช่ “ญวน” ญ. เป็น “ยวน” ย. ในโคลงยวนพ่ายนั้นลงสยท
 บทที่ ๕๘ เขียนว่า “สารสยามพากย์พร้อม กะกานทนฤฯ” บทที่ ๒๗ “สารเร็วรวจ
 เพียงพาง แสะสยาม” นี้บอกว่าช้างเร็วเท่าม้าไทย บทที่ ๒๔๗ “สยามกรรมสุพรรณ
 หงษ์ เขียนแข่ง งามแะ” บทสุดท้าย ๒๕๕ สยามกวนยวนพ่ายแพ้ ศักติยา ธิราช
 อติสสรสร เพ็ชเจ้า กรุงศรีอยุธยาสามร้อยยี่ เมืองแะ จบบทหมดต้นเค้า เท่านั้น เอย
 นั้นเห็นได้ว่าสยามนั้นมีทั้งสยามและมีทั้งกรุงศรีอยุธยา แต่สยามทั้งสยทนั้นไม่ได้ใช้เป็นชื่อ
 ประเทศ แต่ใช้ในความหมายว่าไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์มีว่าพันธิราชของสุนทรภู่
 แต่งระหว่างอุปสมบทอยู่วัดเทพธิดา เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๕ ซึ่งเป็นเวลาก่อนพระบาทสมเด็จพระ
 พระจอมเกล้า ฯ เสวยราชย์ ๘ ปีปรากฏในหนังสือทกรมศิลปากรแจกเมื่อสองสามวัน
 เอง แจกในงานกวีวรรณนาเมื่อวันที่ ๒๖ นี้ในหน้า ๒๕ มีว่า “มันไม่ยั้มทิมเตงจะเล่า
 นิยาย เรื่องกระต่ายตื่นตูมเหลือมมาม ไม่รู้เหาะก็มีได้ขึ้นไปเห็น มันเหมือนเช่นชาว
 สุทธาภาษาสยาม” ในหน้า ๕๗ ก็มีอีก “ไม่เพริดพรั้งหญิงชายคล้ายคล้ายเงา ไม่มี
 เหมะหมดจคไม่งดงาม ไม่แงงอนอ่อนแอ้นแขนไม่อ่อนไม่เหมือนสมรเสมอภาษาสยาม”
 สุนทรภู่ใช้ภาษาสยามให้อ่านเป็นภาษาไทย เพราะฉะนั้นคำว่า “สยาม” มีมาแต่และ
 มีมาแต่สมัยกติกายวรวี แซก พม่า รามัญ อะไร มาทั้งให้ ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่สำคัญ

ผมเคยถือปฏิปายมา ข้าพเจ้าเคารพความกตัญญูของท่านเป็นอย่างยิ่ง แม้ว่าข้าพเจ้า
 กตัญญูตามเรื่องศีลจารกน หลังจากประชุมกันแล้วข้าพเจ้าก็ติดตามกันไปไตร่ตรองอธิบาย
 จากอาจารย์ฟาลงกรณมหาวิทยาลัย ซึ่งถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องศีลจารกน ผู้เชี่ยวชาญ
 ชาญในภาษาเขมรและเขาเป็นเขมรด้วย เขาบอกว่านครวัดที่มีรูปทหารไทยอยู่ แล้ว
 ข้างบนเขียนไว้ว่า “สยามก” ซึ่งข้างท่านอ่านเป็นสยามกนั้น ภาษาเขมรเขียนตาม
 ตัวอักษร ถ้าอ่านอย่างเราไม่รู้ เราอ่านว่า “สยามก” ถ้าเขมรเขาอ่านเขาด่านว่า
 “สยามก” คือมาจากเสียงมกนั่นเอง และรูปที่ปรากฏบนนครวัดนั้นเป็นรูปทหารไทย
 กำลังเดินขบวน แต่งตัวอย่างทหาร ไม่ใช่รูปภาพ ไม่ใช่รูปคนป่า และตามบันทึก
 ประวัติศาสตร์ซึ่งเขายกบอกว่า ที่เขารักไว้เช่นนั้นแสดงว่า กองทัพไทยนั้นเข้าไปสวน
 สนามหรือเดินขบวนเข้าไปฉลองอะไรอันหนึ่งในเขมร ในสมัยขอมไม่ใช่สมัยเขมร
 เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าคิดว่าอยากจะสรุปว่าในการที่เราจะเลือกอะไร ขอกราบไหว้ขออวยวอน
 อย่างหนึ่งว่าให้เลือกนี้ไม่ใช่เลือกในทางที่จะเอาแพ้ชนะกันอย่างใดว่าที่ ไม่ใช่ว่าเขา
 ชนะทุกประเทศ ไม่ได้ด้วยเล่ห์เอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยเวทมนต์เอาด้วยคาถา ต้องให้เป็นว่า
 เหตุผลที่เราจะเลือกนั้นเป็นเหตุผลของเราเอง และได้ใคร่ครวญคิดแล้วและเป็นเหตุผลที่
 สมควร ถ้าเช่นนั้นแล้วข้าพเจ้าจะขอมอบให้ “ประเทศไทย” ได้อย่างสบายใจที่เดียว
 หรือถ้าสมาชิกสามารถจะให้เหตุผลดีกว่าแล้วมาให้ข้าพเจ้าไปขอมอบให้ “สยาม”
 ข้าพเจ้าจะโต้กลับได้อย่างนอนตาหลับเช่นเดียวกัน

พันเอก หลวงวิจิตรวาทการ: กระผมไม่ได้ตั้งใจจะมาพูดในวันนี้ แต่
 เผอิญได้ฟังคำอธิบายของท่านสมาชิกหลายท่านซึ่งอ้างถึงข้อปฏิปายของกระผมเมื่อวัน
 ก่อน กระผมก็มีความจำเป็นที่ต้องขอประทานอนุญาตขแรงพอสมควร เริ่มต้นจาก
 ท่านสมาชิกคนแรกที่ได้อ้างถึงคำอธิบายของกระผม เริ่มต้นจากที่ว่าคำว่า “สยาม”
 นั้น ไม่ใช่มาโคโยโลเป็นผู้นำไป นักเขียนอยู่หาข้อเท็จจริง คือว่าผมเข้าใจว่า
 ทั้งท่านผู้อ่านและทั้งผมเองเราไม่ได้เคยอ่านกันฉบับกันทั้งสองคน เราก็อ่านจากคำแปล
 คำแปลนั้นก็มีย่ออย่างแปลเต็มบ้าง อะไรบ้าง แต่ผมก็จำได้มันเหมาะว่า ผมอ่านคำแปล
 มีคำอยู่ในนั้นว่า “สยาม” ซึ่งผมขอว่าเขียน เอส วาย เอ เอ็ม (Syam) แต่ที่เสียใจที่

ไม่สามารถแนะนำหลักฐานมายืนยันกับท่านได้ เป็นหนังสือที่อ่านมาช้านานแล้ว แต่ว่า
 เรื่องนี้ไม่สำคัญ ถ้าหากว่าเป็นคดีในโรงศาล ศาลก็คงจะบอกว่าย่าไปเสียเวลาน่าสับ
 เลบ เพราะเหตุว่าข้อเท็จจริงเราทั้งสองต้องกันในเรื่องที่ท่านสมาชิกผู้หนึ่งกับผม นอกจาก
 ข้อขัดแย้งเพียงอันเดียวว่า มีอยู่ในหนังสือมาโคโปโลหรือไม่ แล้วข้อความอื่น ๆ เราเห็น
 พ้องกันหมด ท่านบอกว่าอย่าไปนึกว่าคำว่า “สยาม” เพิ่งมีขึ้นในสมัยสุโขทัย แต่มีมา
 ก่อนนั้นช้านาน ผมรับรองผมไม่ได้พูดว่าคำ “สยาม” มีในสมัยสุโขทัย ผมบอกว่าใน
 สมัยสุโขทัยเขาเลิกกัน คำ “สยาม” ท่านสมาชิกผู้หนึ่งบอกว่า คำ “สยาม” นั้นได้มี
 ใช้ในแถวต้นนั้นมาแล้วตั้งแต่เราอยู่นานแล้ว ผมบอกมือให้ ผมรับรองว่าเป็นความ
 จริง คำว่า “สยาม” ได้ใช้ในแถวต้นนั้นมาตั้งแต่เรายังอยู่นานแล้ว ได้ใช้มาตั้งแต่
 คนไทยยังไม่ได้ลงมาทางแถวนี้สักคนเดียว จึงไม่ใช่ชื่อของชนชาติไทย ผมตั้งปัญหา
 แต่เพียงว่าถ้าเหตุใดที่เราจะไปเอาชื่อของใครก็ไม่รู้ซึ่งไม่ใช่ชื่อของชนชาติไทยเอา
 มาเป็นชื่อประเทศเรา หลายท่านอธิบายว่าชื่อประเทศกับชื่อคนนั้นไม่จำเป็นจะต้อง
 เหมือนกัน อันนี้เป็นความจริง แต่ถ้าเราสับสนว่าความเป็นไปทั้งหลายในโลกนั้นว่า
 ชื่อประเทศมาจากไหนแล้ว ๕๕ เปอร์เซนต์ ชื่อประเทศมาจากคน คำว่าสยามเองก็
 มาจากคนพวกหนึ่งซึ่งมีชื่อว่าชาวสยาม พวกนี้คือลาวารกนครวัด อันนี้กระผมก็ขอ
 สารภาพว่ากระผมไม่ได้เคยเห็นศิลาจารึก แต่ว่ากระผมก็เอามาจากตำรับตำราที่คน
 เชื้อถือได้ นอกจากศิลาจารึกฝรั่ง ๒ คนแล้วยังมีคนไทยอีกคนหนึ่งซึ่งยืนยัน กระผม
 คือขอประทานอนุญาตออกนาม คือหม่อมหลวงมานิจ ชุมสาย ซึ่งเป็นนักภาษาศาสตร์
 คนหนึ่งว่าได้เห็นคำที่อธิบายไว้ซึ่งเจนนี้อยู่ที่จารึกของจำปาศักดิ์และที่เมืองนครวัด กล่าว
 ถึงชาวสยามว่าเป็นคนป่าพวกหนึ่งซึ่งยอมเอามาใช้เป็นทาส ถ้ามีอยู่ในศิลาจารึกนคร
 วัดจริง ถ้ามีคำว่าสยามจารึกอยู่ที่นครวัดจริงกระผมยืนยันว่าไม่ใช่คนไทย เพราะเหตุ
 ว่านครวัดได้สร้างขึ้นมาเกือบพันมาแล้ว คนไทยเรายังไม่ได้ลงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในแถบ
 นี้ เพราะฉะนั้นกระผมไม่โกรธศิลาจารึกนครวัด หรือว่าจะมีหรือไม่มี ถึงแม้จะมีจริง
 กระผมก็ไม่โกรธ เพราะเหตุว่าเขาไม่ได้หมายถึงคนไทย ท่านท่านสมาชิกผู้หนึ่งก็
 อธิบายเมื่อก่อนบอกว่าเห็นด้วยกับท่านสมาชิกผู้อธิบายในวันก่อนว่ามีคำว่าสามเทสะทั้ง

สองท่านนี้มาจากคำวาทะกัณฑ์หนึ่ง คือท่านชินกาลมาลี ซึ่งท่านสมาชิคนก่อนได้อ้าง
ใช้คำว่า สามเษะ แต่ท่านไม่ได้ชี้ชัดแย้งกับข้ออธิบายของกระผมในวันก่อน กระผม
บอกว่าในกฎหมายในหนังสือราชการหรือในหนังสือไตรภูมิพระร่วงเองในจารึกไม่ได้เคย
เรียกประเทศเราว่าประเทศสยาม กระผมว่าอย่างนั้น หนังสือที่แต่งคือพวกนักปราชญ์
เขาอาจจะมึนสับสนรพลาณนักปราชญ์พลั้ง ท่านสมาชิคนก่อนว่าคำว่า สยามรัฐ แต่
อันที่จริงไม่ใช่ คำว่าสามเษะ ผู้แต่งเป็นนักปราชญ์ของลานนา ซึ่งในเวลานั้นยังไม่
ได้รวมเข้าเป็นราชอาณาจักรไทยเป็นอาณาจักรอีกส่วนหนึ่งต่างหาก ท่านก็เรียกชื่อตาม
เดิม ท่านมีสิทธิที่จะเรียกชื่อตามเดิมได้ กระผมรับรองว่าแต่เดิมนั้นได้เคยเรียกชื่อว่า
สยาม อันกระผมจึงชี้แจงแล้วซึ่งคำขี้ระไคว่ กระผมไม่ได้บอกเลยว่าสยามเพิ่งจะมีใน
รัชกาลที่ ๔ กระผมว่าเป็นข้อทมิฬมาช้านาน ส่วนคำในกวีนิพนธ์นั้นเป็นอันมาก นอก
จากที่ท่านได้อ่านมาแล้วที่ท่านอ้างถึงกวีนิพนธ์ที่ใช้คำว่าสยาม คำว่าสยาม กระผมรับ
รองว่ามีจริงในเรื่องนี้ กระผมก็ไต่ถามปรึกษาเสด็จในกรมรองนายกรัชมณฑลมาแล้วเหมือน
กัน ท่านบอกว่าในกวีนิพนธ์นี้ แต่ทว่าคิดว่ากวีนิพนธ์ที่মনันพวกกวีนั้นเป็นธรรมดาคือ
อยากจะเรียกชื่ออะไรก็ได้ ชื่อที่พวกนักเคยเรียกว่าสยามมาท่านก็เรียกในกวีนิพนธ์ ของ
ฝรั่งมีคนไปเรียกประเทศฝรั่งเศสว่าโกล คือเป็นชื่อเก่าแก่ของฝรั่งเศส หนังสือพิมพ์
ออกในกรุงปารีสชื่อว่า โกลล์ ก็ยังมี เครื่องหมายของประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นรูปไก่
เขาเรียกว่า ค็อกโกลล์ คือหมายความว่า เป็นของชาติโกล ซึ่งเป็นชื่อดั้งเดิมเก่า
แก่ของฝรั่งเศส ในเรื่องกวีนิพนธ์นี้เขาอาจจะทำได้ ผมไม่ได้บอกว่าเพิ่งมีขึ้นในสมัยรัชกาล
ที่ ๔ มีมาช้านาน แต่ทว่าทางราชการเราไม่ได้ใช้ ในศิลาจารึกหลักที่ ๕ ที่ว่า คำ
พระมหาเถระ ชื่อนั้นกระผมรู้ แต่ว่าเรื่องชื่อนี้โดยเฉพาะท่านนั้นเป็นชาวเหนือ คือทาง
เหนือยังใช้สามเษะหรือคำว่าสยาม อาจจะใช้ได้ เพราะเหตุว่าที่แตงโมได้มีจริง ๆ
นักรวมความว่าในหนังสือที่ท่านสมาชิพุดถึงวันก่อนและท่านสมาชิก็ได้อ้างอีกนั้นได้แต่ง
ในระหว่าง พ.ศ. ๒๐๖๐-๒๐๗๑ ๔๔๐ ปีเศษมาแล้ว ซึ่งในทางลานนาก็ยังไม่ได้
รวมเข้าเป็นราชอาณาจักรไทย กระผมกราบเรียนคำชื่อนี้ก็เพราะว่าที่กระผมได้กราบ
เรียนต่อท่านเมื่อวันก่อนว่าในทางกฎหมายในทางราชการเราไม่เคยเรียกประเทศเราว่า

ประเทศสยามมานั้น จึงไม่เป็นการผิดพลาด ผมไม่ได้เคยบอกว่าชื่อสยามนั้นจะเป็นชื่อที่ไม่ใช่อะไร แต่ก็มีความวิตกว่าเมื่อมีคำรบคำราอ้างอิงเช่นนั้น ผู้อ้างอ้างมาผิดหรือถูกต้องตามที่ แต่ผมเขียนคำราเช่นผลมคณนยถอมมาก ผมก็บอกว่าอาจจะเป็นช่องทางให้เราถูกคำว่าโหมคืออะไรก็ได้ ทนคำว่าประเทศไทย ผมก็ขอเรียน คำว่าประเทศไทยก็เหมือนกัน ไม่ใช่คำที่ใหม่ ไม่ใช่มาคิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ แต่เป็นคำที่ได้ใช้มาช้านานเช่นเดียวกัน โดยมากใช้ว่าเมืองไทยอย่างที่ผมเรียนในวันก่อนว่ามีศิลาจารึกใช้ว่าเมืองไทย คำว่าประเทศไทยมีครัย ในพระบรมราชโองการเกี่ยวกับการเก็บภาษีอากรค่าน้ำซึ่งออกในรัชกาลที่ ๔ พ.ศ. ๒๓๘๕ เมื่อ ๑๐๕ ปีมาแล้วมีความว่าอย่างนี้ อากรค่าน้ำก็เป็นทางให้เกิดพระราชทรัพย์อย่างหนึ่งทั้งแก่กรุงศรีอยุธยา พระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งองค์ใดจะเพิกเฉยเสียมิได้ เพราะว่าคนชาวประเทศไทย นี่มีเขียนประเทศไทยจริง ๆ มีเนื้อและปลาเช่นกับข้าวเป็นนิตยไปทั่วทุกคนหมดความในกฎหมายรัชกาลที่ ๔ ในฉบับเดียวกันนั้นเองมีต่อไปว่า คือลงท้ายเป็นกฎหมายบอกว่า จึงให้เทียบอากรแก่คนหากุ้งหาปลาเหมือนเก็บค่านาสมพัศตรแก่ผู้ทำนา ทำไร่ทำสวนเสมอกันไปทั่วทั้งพระราชอาณาเขต รวบรวมพระราชทรัพย์มาจ่ายทำนบารุงแผ่นดิน ปกครองราษฎรทั้งปวงให้อยู่เย็นเป็นสุข และประเพณีรักษาแผ่นดินอย่างในประเทศไทยนี้ ประเทศไทย พระจอมเกล้าฯ ทรงใช้ว่าประเทศไทย ก็เห็นว่าสมควรแก่กาลในขณะนั้นอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นคำว่าประเทศไทย ผมจึงยืนยันว่าไม่ใช่คำใหม่ แม้ในเวลาที่รัฐบาลสมัยนั้นจะพยายามเปลี่ยนชื่อสยาม จะมีความคิดเปลี่ยนสยามลงมาไทยนั้นเราก็ได้หาถามมาเหมือนกัน แต่ก็ไม่ได้หาได้ คำว่าประเทศไทย แม้องค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งเป็นผู้ทรงบัญญัติให้เอาคำว่าสยามกลายมาใช้ใหม่นั้น หรือใช้ในหนังสือสัญญาหรือทางราชการนั้นก็ยังทรงใช้คำว่าประเทศไทย กระผมได้พบอีกอย่างหนึ่ง ขอประทานกราบเรียนเพื่อประกอบการพิจารณา ใน พ.ศ. ๒๔๗๘ ภายหลังที่เปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ๓ ปีก่อนที่รัฐบาลจะคิดเปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทยนั้นสมเด็จพระบรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ พระบรมวงศ์พระองค์หนึ่งพวกเราทราบอยู่แล้วว่าเคยทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มาหลายครั้ง

ได้มีลายพระหัตถ์ลงสมเด็จพระบรมราชาธิราชฯ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๔๗๘ ข้อความ
 ในตอนหนึ่งมีว่า ทางภาคพายัพทางพวกทางช่วงซึ่งกันว่าคนไทยเพราะถือว่าไทยนั้น
 มีศักดิ์สูง ถ้าถูกเรียกว่าลาวก็เขินเขินแค้นนัก ส่วนชาวสยามนั้นเห็นเราเป็น
 พวกเมืองใกล้เคียงทางภาคใต้เขาคงสมญาให้แก่เรา หรือจะเป็นที่อยู่มาก่อนเราก็อาจะ
 เป็นได้ เขมรจึงเรียกว่าเชียมและจีนจึงเรียกว่าเซียม แล้วฝรั่งก็เลยเขาไปเรียกว่าไซแอม
 แต่เราถนัดปากชื่อไทยมากกว่าชาวสยาม ผมอ้างลายพระหัตถ์ฉบับนั้นมาพิสูจน์ว่าไม่ใช่
 รัฐบาลสยามนั้นเป็นผู้แรกที่เห็นว่าคำว่าประเทศไทยนั้นเหมาะสมกว่าสยาม เจ้า
 นายผไทราญยังเป็นผู้ที่ปราชาญ ซึ่งย่นส์โคกกำลังจะทำพิธีฉลองวันครบ ๑๐๐ ปีของวัน
 ประสูติ คุณหมอนจะโนนหรือโนนหน้าซึ่งได้รับการรับรองของนานาประเทศ ก็ยัง
 ทรงเห็นว่าคำว่าไทยเหมาะ จากลายพระหัตถ์ฉบับสมเด็จพระบรมราชาธิราชฯ ได้ทรง
 ทอຍไปว่า ทรงทอຍไปเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๔๗๘ ว่า คำว่าไทยกับ
 สยามทรงมีความหมายต่างกัน ไทยเป็นชื่อมนุษย์พวกหนึ่ง สยามเป็นชื่อ
 แผ่นดินประเทศหนึ่ง หม่อมฉันแห่งหนึ่งสีก้อยเรียกว่าไทยและเมืองไทยมาช้านาน
 นักปราชาญทั้งสองพระองค์ทรงรับรองว่าชอบคำว่าไทย เพราะฉะนั้นกระผมนำความ
 ขอนมกราบเรียนต่อเสนาว่า ถ้าเราจะคงใช้ชื่อประเทศไทยของเราต่อไปแล้วก็ไม่ใช้
 เรืองนอกคอกนอกครุ ครบวอจารย์ขนาดปรมาจารย์ขนาดพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ก็
 ได้เคยใช้มา ผมได้เคยเข้าไปสำรวจภาวะของคนไทยในเขตไทยใหญ่ ไม่ได้ไปมาก
 นัก แต่ได้เห็นมากในภาคเหนือของทั้งเกบและเข้าไปมณฑลกลวงสี่ของจีน ถ้าท่าน
 สมาชิกทั้งหลายได้เข้าไปเห็นอย่างที่ผมเห็น ผมเชื่อว่าท่านจะรักคำว่าไทยอย่างจริงใจ
 คนไทยเรานั้นเราเห็นลักษณะที่ผิดแผกแตกต่างกับชาวญวนและชาวจีนอยู่เป็นอันมาก รัป
 ร่างสง่างามและเชื้อชาติของคนเป็นสิ่งสำคัญมาก แก่งกายสีน้ำเงินทั้ง ๆ ที่ญวนใน
 ทั้งเกบแต่งสีน้ำตาลและในประเทศจีนก็ใช้สีดำ พุทธศาสนาไทยกันเข้าใจว่า ผม
 เข้าใจมากกว่าที่จะพอกับพวกเราทางภาคเหนือและภาคอีสาน โดยอาศัยการศึกษาค้น
 และอยู่กับพวกทำให้ผมรู้เข้าใจภาษาไทยขึ้นอีกเป็นอันมาก ทำให้รู้ว่าภาษาไทยนั้นมิ
 หารัดเกลเหมือนภาษาฝรั่ง เขาเรียกว่าอินมูก อินทุ อินตา อินปาก แล้วใช้

ชาวพื้นถิ่นเหมือนฝรั่งเหมือนกัน ได้ความรู้อีกหลายอย่าง สิ่งที่ยังใจมากที่สลดคือว่าคนจีน ซึ่งเป็นผู้ปกครองซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ปกครองได้บอกกับผมเอง บอกพวกนักเรียนให้เรียน หนังสืออ่านไม่ยอมเรียน เรียนหนังสือไทยแบบเดียวกับที่เชียงใหม่ ที่เชียงใหม่ เชียงรุ่ง โรงเรียนทั้งโรงเรียนต้องสอนหนังสือไทยแบบเชียงใหม่ให้ เพราะพวกมันถือกันว่าเป็นคนไทยไปถามละกันไต่ ไต่ ทมด มันไปถามว่ารู้ไหมว่าประเทศสยามมีอยู่ทางนี้ ไม่รู้แน่ พอพูดใช้คำว่าเมืองไทยก็เลยตาลุกโพล่ง เรืองเป็นอย่างนี้ แสดงให้เห็นว่าที่เราเรียกประเทศเราว่าเมืองไทยนั้นยังเป็นที่เข้าใจผิดเข้าใจผิดไปถึงชนเชื้อชาติเดียวของเราด้วย รวมความความทักกระผมได้กราบเรียนชี้แจงมานานก็ไม่ใช้มีอะไร ที่จะเพิ่มเติมมากกว่าครั้งก่อน นอกจากจะขอประทานเรียนว่าข้อความที่ผมกราบเรียนมาแต่ละครั้งก่อนนั้นผมไม่ได้พดพิศไป แต่ว่าเป็นเรื่องที่จากข้อความหมายของเอกสารที่ผมได้แลเห็นและเหตุไฉนจึงเขียนอย่างนั้น และอีกประการหนึ่งเพื่อให้เห็นว่าถ้าเรายังคงใช้ประเทศไทยต่อไปอย่างเดิม ก็ไม่ใช่เรื่องนอกคอกนอกครุ หรือไม่ใช่ว่าจะผิดกับที่บรรพบุรุษของเราได้เคยใช้มา เพราะคำว่าเมืองไทยใช้ได้ตลอดมา ประเทศไทยมิใช่จริง ๆ อยู่ในกฎหมายรัชกาลที่ ๕ และในพระบรมราชโองการในเรื่องที่จะเป็นชื่อไทยและประเทศไถ่กันก็แล้วแต่คุณพินิจของท่านสมาชิกทั้งหลายในสภา

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เนื่องจากวันนี้ก็ได้ประชุมกันเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเลื่อนการประชุมต่อไปในวันหน้า สำหรับวันนี้ข้าพเจ้าขอปิดการประชุม

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๕

วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๐๔

๗๓

๗๓

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ: ระเบียบวาระที่ ๓ หัวข้อระเบียบวาระ
ซึ่งคณะกรรมการระเบียบวาระเสนอหัวข้อที่ค้าง พิจารณา ๔ ข้อประเทศ จะใช้คำว่า
“ประเทศไทย” หรือ “สยาม” หรือ ชอน

พันเอก พงศ เกษนันทน์: เรื่องการเปลี่ยนชื่อประเทศ เป็นสิ่งที่พึงกระทำได้
แต่ว่าการกระทำนั้น ควรกระทำเมื่อมีเหตุผลเพียงพอ และ เมื่อกระทำลงไปแล้ว ควร
จะได้ผลคุ้มค่า และอยู่ในกาลอันสมควรที่พึงกระทำได้ กระผมเชื่อว่าเราได้
อภิปรายกันมาหลายครั้งแล้ว และ เมื่อได้พิจารณาเหตุผลที่สมาชิกได้อภิปรายกันหลาย
ท่านก็เห็นว่า เหตุผลที่หยิบยกขึ้นมา เพื่อจะเปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยนชื่อประเทศนั้น
สรุปแล้ว ในสารสำคัญก็เห็นว่า เป็นเหตุผลในทางสังคมบ้าง เป็นเหตุผลใน
ด้านชื่อของประเทศแพร่หลายหรือไม่แพร่หลายบ้าง เป็นเหตุผลที่ว่าประเทศไทย
มีความหมายในทางที่ไม่ดีบ้าง และเป็นเหตุผลในด้านประวัติศาสตร์บ้าง ที่กระผม
จึงใคร่ขอกราบเรียนชี้แจง เพื่อการอภิปรายในวันนี้ว่า เกี่ยวกับด้านประวัติศาสตร์
ไม่ควรจะหยิบยกมาพิจารณาได้แล้ว เพราะเหตุว่าท่านผู้มีชื่อเสียง ในด้านประวัติศาสตร์
ทั้งสองฝ่าย ซึ่งได้อภิปรายกันมาก็คือท่านเองตลอดเวลา จึงเห็นว่าประวัติศาสตร์
ของไทยนั้น หาหลักฐานที่แน่นอนไม่ได้ อนึ่ง หลักฐานต่างๆ ก็ได้เผาเสียเมื่อคราว
เสียกรุงศรีอยุธยาไปเป็นจำนวนมาก เราจึงหลงเหลืออยู่นักสันนิษฐานกันบ้าง . ออกจาก
หนังสือพิมพ์เขียนกันบ้าง จึงเห็นว่าเหตุผลในด้านประวัติศาสตร์นั้น ไม่ควรจะหยิบยก
ขึ้นมา ที่กระผมมาเหตุผลในด้านทิวาชื่อของประเทศไทยนั้น มีความหมายที่ไม่ดี
ยกตัวอย่างเช่น สมาชิกบางท่านได้อภิปรายว่า ไทย แปลว่าคนขี้โมย อย่างนี้เป็นต้น

กระผมเห็นว่าเข็นสารที่ไม่สำคัญเลย ไม่ควรจะหยิบยกขึ้นมาอีก เพราะว่าคำพูด
 ของชาติหนึ่งหรือภาษาหนึ่งนั้น อาจมีความหมายไปในทางที่ขำขัง ไม่ดีขำขัง ของอีก
 ภาษาหนึ่ง เราจะยกเข็นสารไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่นคำว่า “ชเหว” ภาษาไทย
 เราว่า แหม ไม่สวย แต่ญี่ปุ่นเขาบอกว่า ชเหว สวยเหลือเกิน อย่างนี้เป็นต้น ซึ่งจะ
 เขาเป็นนิยายไม่ได้ เรื่องความหมายของภาษา ของคำซึ่งพูดออกมา เป็นเสียง
 คล้าย ๆ กัน แล้วมีความหมายไปอีกอย่างหนึ่ง หรือในภาษาอังกฤษ ซึ่งตกท่านในต้น
 เรียนภาษาอังกฤษ จะเห็นว่ามีความขำ คำ คือหมายความว่า ถ้าหากฟังแล้วรู้สึกว่ามัน
 เพราะเหตุ ในภาษาอังกฤษ ซึ่งผมไม่อยากจะยกตัวอย่างในที่นี้ แต่ว่าคนอังกฤษเขาฟัง
 แล้วเขาเฉย ๆ อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่าในด้านความหมายของคำว่า
 “ไทย” ก็หรือไม่ก็เข็นอีกภาษาหนึ่งนั้น ก็ไม่เป็นสารสำคัญ ที่จะหยิบยกขึ้นมา ทน
 มาอีกเหตุผลหนึ่ง ที่สมาชิกอภิปรายกันว่า คำว่า “ไทย” นั้นไม่แพร่หลายในต่าง
 ประเทศ อันนี้กระผมคิดว่า คงจะไม่เป็นความจริงสำหรับในขณะนี้ เพราะว่าบางท่าน
 ว่าเคยยกเพื่อน แล้วเพื่อนไม่รู้จักว่าไทย แต่รู้จักว่าไซแอม กระผมคิดว่าชาวต่าง
 ชาติที่ไม่รู้จักว่าไทย คือผู้นั้นเป็นผู้ไม่สนใจในประเทศไทย ไม่ได้ศึกษาอันแท้จริง
 ผู้ที่ศึกษาอันแท้จริงจะรู้จักชื่อประเทศไทย ในชาวต่างประเทศก็เหมือนกัน ไม่ใช่ชื่อว่า
 เขาก็ไปทุกคน ผมเคยไปอยู่กรุงนิวเจอร์ซีย์ในอเมริกาแล้ว นิวเจอร์ซีย์กับนิวยอร์กใกล้
 กันราว ๒ ชั่วโมงเศษ ถามคนทนนิวเจอร์ซีย์ว่า รู้จักนิวยอร์กไหม ไม่รู้จักครับ
 ครับ มีบางคนไม่รู้จัก อย่างนี้เป็นต้น แสดงว่าเขาไม่ได้สนใจ เขาก็ไม่รู้
 ครั้นในสารที่ว่าชาวต่างประเทศบางคน ไม่รู้จักประเทศไทยนั้นถือเข็นสารไม่ได้ แต่รวม
 ความว่าส่วนใหญ่ก็รู้จัก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใต้เสด็จประพาสทั่วโลก
 ในยุโรปและอเมริกา แล้วต่อไปเสด็จไปทางภาคอื่นของโลก ก็เข้าใจว่า คงจะ
 แพร่หลายขึ้น เพราะฉะนั้นในเหตุผลอันนี้ ก็ควรจะยกทิ้งได้ ไม่ควรนำมาพิจารณา
 ที่มีเหตุผลอันสำคัญ ที่จะหยิบยกมาพิจารณา คือเหตุผลในด้านสังคม ซึ่งจะ
 เห็นได้ว่าสมาชิกคนแรกที่ท่านขึ้นมาอภิปราย ท่านให้เหตุผลในทำนองว่า ประชาชน
 ในประเทศนี้ คือว่าถ้าหากว่า ไม่ได้เปลี่ยนชื่อของประเทศให้เหมาะสมแล้ว จะมี

การแตกแยกกัน ในระหว่างกลุ่มชนเชื้อชาติต่าง ๆ ที่มีสัญชาติเดียวกัน ยกตัวอย่าง เช่น ไทอาวว่าอังกฤษ ได้เปลี่ยนเป็นบริเตนใหญ่ครั้งหนึ่ง แล้วต่อมาก็เปลี่ยนเป็นสหราชอาณาจักร ตัวอย่างอันนี้รู้สึกว่าจะเหมาะสมสำหรับเขา แต่ไม่แน่ว่าจะเหมาะสม สำหรับประเทศอื่น ๆ เพราะเหตุว่าถ้าเราจะพิจารณาประเทศอังกฤษ จะเห็นว่าเขามีหลายเชื้อชาติ แล้วเป็นคนกลุ่มใหญ่เสียด้วย เช่นไอร์แลนด์ สก็อตแลนด์ อิงแลนด์ อะไรพวกนี้ เป็นคนกลุ่มใหญ่ เพราะฉะนั้นเขาจำเป็นต้องเปลี่ยนชื่อของประเทศ ให้เหมาะสม หรือไปอ้างว่าอเมริกาก็ได้ชื่อเป็นกลาง ๆ อันนี้ก็เป็นความจริงก็เหมาะสมสำหรับเขามาก เพราะในอเมริกานั้น มีหลายเชื้อชาติเหลือเกิน มีทั้งนิโกร มีทั้งฝรั่งเศส อังกฤษ สเปน โปรตุเกส เยอรมัน เข้าไปผสมกันอยู่หลายเชื้อชาติอยู่ในนั้น ก็เป็นการเหมาะสมสำหรับเขา และไม่แน่ว่าจะเหมาะสม สำหรับบ้านเรา หรือประเทศอื่น มีหลายประเทศ ในโลกนี้ ที่ยังคงใช้ชื่อประเทศตามเชื้อชาติของตนอยู่ ครั้นเมื่อเรามาพิจารณาใกล้บ้านเราในกลุ่มเอเชียอาคเนย์ เช่น พม่า ไทย จีน ลาว เขมร ญวน อะไรพวกนี้ ก็อยู่ในสภาพใกล้เคียงกัน ที่สมควรจะหยิบยกเอามาพิจารณา จึงเห็นว่าเขาก็น่าจะใช้ชื่อประเทศตามเชื้อชาติเขา เช่น พม่าก็น่าจะเป็นพม่าอยู่นั่นแหละ คือว่าไม่ได้เปลี่ยนชื่อเป็นอย่างอื่น อย่างนั้นเขาคงเห็นได้ว่า กลุ่มชนส่วนใหญ่ของพม่าก็เป็นชาติพม่า แต่มีกลุ่มชนส่วนน้อย ซึ่งเขาไม่หยิบยกขึ้นมาเป็นสาร หรือเป็นเหตุผลที่จะมาพิจารณา ในการเปลี่ยนชื่อประเทศเขา คนไทยเราก็น่าจะเหมือนกัน กลุ่มชนส่วนใหญ่ของคนไทยก็ยังเป็นไทยอยู่ เราจะมียุทธศาสตร์ส่วนน้อย เผ่าต่าง ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ พวกอยู่ตามเขาเขาย้าง พวกอยู่ในแถบที่ต่าง ๆ ย้าง เป็นกลุ่มชนส่วนน้อย เพราะฉะนั้นกลุ่มชนส่วนน้อย ยังไม่ได้ก่อปัญหาอันมีเหตุผลเพียงพอ ที่จะให้เราเปลี่ยนชื่อประเทศของเราได้ เราจะเห็นได้ว่า พวกเราซึ่งอยู่ทางภาคเหนือก็ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ ภาคกลาง ภาคใต้ก็ ยังนิยมใช้ชื่อว่าไทยอยู่ เรียกตัวเองว่าไทยอยู่ ยกตัวอย่างเช่น กระผมคิดว่า ท่านสมาชิกท่านอยู่ ณ ที่นี้ บางท่านก็อาจจะเกิดทางภาคเหนือ มีภูมิฉานมาจากภาคเหนือ หรือตะวันออกเฉียงเหนือ ท่านคงไม่พอใจเป็นแน่ ถ้าผมเรียกท่านว่า

เป็นลาว อย่างนี้เป็นต้น ท่านพอใจที่เรียกว่าตัวท่านเป็นไทย อย่างนี้เป็นต้น ยก
 ตัวอย่างให้เห็นว่า การที่เอาภาคเป็นที่เกิดขึ้น ๆ มาแบ่งแยกเชื้อชาติ นั้นจะทำให้
 เกิดการแตกแยกกันไปเปล่า ๆ ส่วนทางภาคใต้ ซึ่งอาจจะมีปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ
 ที่เกิดขึ้น เช่นใน ๔ จังหวัด เราอาจจะถือว่าเขาเป็นแขก หรือเป็นมลายู แต่
 เราเรียกเขาว่าไทยอิสลาม ซึ่งเขาก็เป็นที่พึงพอใจ ว่าเขาเป็นไทยอิสลาม เป็น
 ไทยกลุ่มหนึ่ง ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามนั้น จึงเห็นได้ว่าไทยรวมตัวกันอยู่ดี ๆ แล้ว
 ไม่ควรจะไปแคะ ไปฟันฝอย หรือฟันให้แตกแยกกัน เราเป็นไทยด้วยกันทุกคน ถิ่นที่
 พอใจที่ได้เป็นไทยอยู่แล้ว ส่วนการที่เกิดกรณีขบวนการทางภาคอีสาน หรือกรณีขบวนการ
 ๔ จังหวัดภาคใต้ ไม่ใช่เป็นเรื่องเหตุผลที่มาจากข้อไทย หรือข้อสยาม แต่
 เป็นเหตุผลทางการเมืองของกลุ่มบุคคลที่คิดจะล้มล้างรัฐบาล ไปยุแหย่ยุยงเขี่ยขึ้นมา
 และทำให้เกิดการแตกแยกต่างหาก ไม่ใช่เหตุผลทางด้านเชื้อชาติของประเทศเลย อีก
 อย่างหนึ่งเป็นเทคนิคของการปกครอง ซึ่งกระผมคิดว่ารัฐบาลท่านมีเทคนิคอย่างสูง
 ในการจะแก้ไขปัญหานี้ จะไม่ให้มีการแบ่งแยกกัน เพราะฉะนั้นด้วยเหตุผลอัน
 จึงเห็นได้ว่าไม่ควรจะเปลี่ยน มากคนที่พอใจในข้ออยู่แล้ว ท่านมาว่า ถ้าเปลี่ยนแล้ว
 จะคุ้มค่าไหม ด้วยเหตุผลไม่เพียงพอแล้ว เปลี่ยนก็ยอมไม่คุ้มค่า อย่างที่ท่าน
 สมาชิกผู้เถียงทั้งหลายท่าน ซึ่งมีคุณวุฒิได้อธิบายกันมาแล้วว่า จะก่อให้เกิดโกลาหล
 ไปในต่างต่างประเทศ ในบ้านเอกสาร ในบ้านการศึกษาของนักเรียน ๆ วันหลัง
 เกิดของเรานักวาลจะล้มชอสยาม กำลังจะล้มแล้ว กำลังจะรื้อประเทศไทยเป็นอย่างดี
 ถ้าเราเปลี่ยนหลักสูตร เปลี่ยนบทเรียนกันใหม่ก็จะปั่นป่วนอีก ในทางเศรษฐกิจ ก็
 สิ้นเปลืองไปโดยใช่เหตุ ในทางต่างประเทศก็ปวดหัวไม่น้อย เพราะเอกสารที่เกี่ยวข้อง
 กับสัมพันธไมตรียัง กฎหมายนานาประเทศยัง จะทำให้เกิดโกลาหล เห็นว่า
 ผลที่ได้ยอมไม่คุ้มค่าเลย ท่านมาพิจารณาว่า เกือบสมควรไหมที่จะเปลี่ยน ก็ตอบ
 ได้ทันทีเลยว่าไม่สมควร เพราะว่าไม่มีปัญหาใด ๆ ที่เกิดขึ้นที่จะให้เกิดการเปลี่ยนข้อ
 ของประเทศ กระผมจึงมีเรื่องที่จะอธิบายเพื่อเรียนต่อท่านประธานเพียงเท่านี้

พลตรี แสวง เสนาณรงค์: เนื่องจากการอธิบายเรื่องชื่อประเทศของเรา
 ได้ดำเนินมาอย่างยืดยาวจนบัดนี้ เข้าครั้งที่ ๓ แล้ว กระผมในฐานะที่เริ่มแรกได้
 เสนอคำว่า “สยาม” เข้ามาในต้น จึงรู้สึกว่าเป็นการสมควร ที่ใคร่จะขอประทานร
 บกวนเวลาอันมีค่า ของที่ประชุม กล่าวเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่งเกี่ยวกับชื่อประเทศ ตามที่
 ได้ฟังท่านสมาชิกผู้เกียรติหลายท่าน ได้อภิปรายกันมาในครั้งต่าง ๆ ที่แล้วนั้น ส่วน
 ใหญ่ก็พอจะสรุปได้ว่า ได้อภิปรายกันมามากในด้านประวัติศาสตร์ ด้านภาษาศาสตร์
 และด้านความหมายของคำ ส่วนใหญ่ในรูปต้นสน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วกันขี้ว่า
 ประโยชน์ในการพิจารณาเรื่องนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะท่านสมาชิกผู้เกียรติ
 เมื่อการประชุมครั้งแรก ก็ได้พิจารณาแยกแยะทั้งในด้านหลักวิชาแขนงต่าง ๆ และ
 ในข้อเท็จจริงไว้อย่างกว้างขวางน่าฟัง แม้แต่ท่านสมาชิกผู้เกียรติที่อธิบายเมื่อก
 ี้ให้เหตุผลไว้ก็เหมือนกัน กระผมได้เรียนตั้งแต่ต้นแล้วว่า สำหรับการอธิบาย
 เรื่องชื่อประเทศนี้ การแพ้ชนะไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เหตุผล ไม่ใช่อย่างที่ท่าน
 คิวว่าเท่าที่ได้ฟังมาแล้ว บางท่านก็คัดค้านคำว่าสยามสนับสนุนคำว่าไทย บางท่าน
 ก็สนับสนุนโดยตรง บางท่านแม้ไม่สนับสนุนโดยตรง แต่ก็คัดค้านคำว่าสยาม
 ซึ่งกระผมในฐานะที่เป็นผลสนับสนุนคำว่าสยาม ก็ขอขอบคุณไว้ในบัดนี้ แต่ทั้ง
 กระผมได้กราบเรียนที่ประชุมแล้วว่า ครั้งแรกกระผมเสนอเรื่องชื่อประเทศเข้ามา
 กระผมได้เรียนว่า ในการพิจารณาเรื่องชื่อประเทศนี้ กระผมไม่สละจิตใจในการ
 พิจารณาในทัศนะประวัติศาสตร์ หรือภาษาศาสตร์ เพราะว่าถ้าจะพิจารณากัน ในทัศ
 นั้นคงจะได้ยินอภิปรายกันไม่จบจบ บ้างก็คงจะไม่จบ อย่างที่ท่านสมาชิกผู้
 เกียรติ สมมติว่า กระผมจะเอาในแง่ประวัติศาสตร์ มากล่าวสนับสนุนบ้าง กระผมก็
 พยายามมาได้บ้าง เป็นต้นว่าสยาม เป็นคำที่มีความหมายดี เป็นชื่อของดินแดน ซึ่ง
 ชาวอินเดียโบราณได้ให้ชื่อแก่อาณาจักรอินเดีย ก่อนที่คนชาติไทยจะอพยพมาจากประเทศ
 จีนจากเหนือมาสู่ใต้ ซึ่งเป็นความหมายที่หมายถึงพระฤๅษณ์เทพเจ้าของอินเดีย ตาม
 คำแถลงของด็อกเตอร์ เฮมคันทร์ ซึ่งให้ความหมายของคำว่า “สยาม” ไว้ว่า
 เหมือนกัน คือท่านผู้ใดเป็นผู้ช่วยการสำนักแถลงข่าวอินเดีย ประจำประเทศไทย

ไต่ถามว่าเมื่อปี ๒๔๕๘ ณ สำนักอบรมครูวัดสามพระยา มีข้อความย่อ ๆ ว่า คำว่าสยามหมายถึงสัตว์วรรคในท้องฟ้าในยามพลบ ชาวอินเดียนักมีความรู้สึก ที่เต็มไปด้วยความยินดี ระลึกถึงพระกฤษณะ ซึ่งเป็นพระเจ้าแห่งอารมณธรรม พระเจ้าแห่งคนตรี พระเจ้าแห่งการร่ำรำ ความงาม ความกล้าหาญ ความยุติธรรม ความเมตตาการุณา ความมีสติปัญญา และความสว่างไสว ล้วนเป็นความดีพร้อมถ้าผมจะเอาในทางประวัติศาสตร์มา ก็พอจะนำมาได้เหมือนกัน แล้วคำนี้ ถ้าตามเหตุผลแล้ว ที่บอกเตอร์ เอมคิน มากล่าวเมื่อปี ๒๔๕๘ หรือประมาณ ๗-๘ ปีมาแล้ว ท่านผดุงไม่มีอคติ ในเรื่องจะมาทำการณรงค์หาเสียงในชื่อประเทศ เพราะท่านกล่าวในหลักวิชา กล่าวในที่ประชุมซึ่งมีนักศึกษาก็กล่าวในแง่หลักวิชามากกว่า และถ้าจะพูดถึงในแง่เหตุผลว่า คำสยามเป็นคำที่หมายถึงดินแดนเหล่านี้ เป็นชื่อคำอินเดียโบราณ หมายถึงพระกฤษณะ ก็พอจะฟังเหมือนกัน เพราะในบริเวณแหลมทอง หรือสุวรรณภูมิของเรา ก็มีหลายชื่อ ซึ่งชาวอินเดียโบราณได้มาทงไว้ จะเห็นได้ว่า เช่นคำพชาน ก็เป็นชื่อแคว้นกัมพูชา แคว้นโบราณในอินเดีย ซึ่งเวลานั้นอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าเขตกัสตาน หรือในปากีสถานตะวันตก กัมพูชานี้ไม่ใช่ชื่อเก่าอย่างที่ท่านสมาชิกลิขิตบรรยายเมื่อกันผมขอความกรุณาไปยังถิ่นนั้น นอกจากนั้นก็มีหลายคำอย่างสิ่งไปรษณีย์หมายถึงสิ่งหีบ คริสต์กาลก็คัสตานคร แม้แต่มีหลายก็เป็นคำอินเดียโบราณหมายถึงคนเผ่าอินเดียโบราณ เผ่ามัลละ อย่างมัลละกษัตริย์ นี่ก็เป็นคำในแง่ประวัติศาสตร์ ก็มีความหมายเหมือนกัน เพราะฉะนั้นคำว่าสยามก็อาจจะเป็นคำโบราณที่มีมาก่อนที่ชนเผ่าไทยจะอพยพมา ในเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องเล็ก อย่างที่ผมกล่าวมาแล้ว ผมไม่คิดใจในทัศนะประวัติศาสตร์ หรือภาษาศาสตร์ เพราะว่าท่านหนึ่งฝ่ายหนึ่ง ท่านอาจจะค้นคว้ามาได้ว่าสยามหมายถึงทาส แต่ฝ่ายค้านค้นคว้ามาว่าหมายถึงทองนิกการประชุมครบที่แล้ว ฝ่ายหนึ่งอาจจะค้นคว้ามาสนับสนุนว่าไทยหมายถึงอิสระเสรี หรือฝ่ายค้านก็ค้นคว้าว่าไทยหมายถึงชชโมยอย่างคราวที่แล้ว หรือเมื่อคราวประชุมร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อปี ๒๔๕๒ ก็ได้มีผู้นำมาอธิบาย เพราะฉะนั้นผมเห็นว่า ถ้าจะนำมาในที่คณะนั้นแล้วก็ไม่ดีเสีย และโต้เถียงกันไป ยิ่งถ้าเป็นเหตุผลประวัติศาสตร์

ที่ได้มาจากนักประวัติศาสตร์ประเภทที่สามารถเป็นพิเศษ ในการค้นคว้าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มาเป็นประโยชน์ในทางการเมืองของยุคภัยแล้ว ก็ยังไปกันใหญ่ หากันมาได้หมด หยิบก้อนหินมาอ่านเกี่ยวกับสิ่งที่ใดว่าอะไรเป็นอะไร ถ้าจะต้องการให้สอดคล้องความหมายในทางการเมือง นักระดมถึงเห็นว่า ในทางทัศนะประวัติศาสตร์หรือภาษาศาสตร์ ไม่น่าจะนำมาพิจารณา ผมเห็นด้วยกับที่ท่านสมาชิกผมเกียรติเมื่อครั้งใดกล่าว กระผมเห็นว่าเหตุผลสำคัญที่เราจะนำมาพิจารณา ในเรื่องข้อของประเทศนั้นน่าจะเป็นเหตุผลในทางรัฐศาสตร์ อย่างที่ท่านสมาชิกผมเกียรติคนหนึ่ง เมื่อครั้งแล้วกล่าวยืนยันสนับสนุนหลักข้อนี้ เพราะขณะนี้เราอยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่อยู่ในอดีต เหตุผลที่สมควรคือในทัศนะรัฐศาสตร์ เป็นเหตุผลที่แสดงเจตนาหรือเจตจำนงของคนก่อนซึ่งเป็นสำคัญ การขีดเขียนหรือกระทำต่าง ๆ มาทีหลัง เจตจำนงสำคัญที่สุด และเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัจจุบัน และอนาคต ไม่ใช่เรื่องของอดีต ในทัศนะรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะในด้านเป็นเรื่องของปัจจุบัน และอนาคต เป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาในทางการเมือง การปกครอง ซึ่งเกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียของเราขณะนี้ และในกลางข้างหน้ามากกว่าที่เราจะมาเขียนในเรื่องโบราณ เป็นเรื่องของอดีตอันไกล เรื่องอดีตอันไกลที่ต่างก็ค้นคว้ากันมาได้ในทัศนะทางๆกันทั้งสิ้น ประเด็นที่ผมสนใจในทัศนะรัฐศาสตร์ ซึ่งกระผมก็ใดกล่าวไว้แล้วเหมือนกัน เมื่อครั้งแรกที่ได้มาข้อสยามเข้ามาเสนอในที่ประชุม คือเกี่ยวกับข้อประเทศ คืออยู่ที่เจตนาารมณ์ของการใช้ข้อประเทศ ผมมีความเห็นว่าถ้าได้ใช้ เพื่อมุ่งถึงเชื้อชาติ หรือเผ่าพันธุ์ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่าเรซ (race) ข้อนี้ก็เป็นข้อไม่เหมาะ เพราะเป็นข้อที่แคบ เป็นข้อที่แยกคนมากกว่าเป็นการรวมคน ถ้าข้อใดเป็นข้อ ซึ่งใช้เพื่อมุ่งถึงสัญชาติ หรือมุ่งถึงชาติ ตรงกับภาษาอังกฤษว่าเนชัน (nation) ตามความหมายเนชัน ท่านทั้งหลายคงทราบแล้วว่า คำว่าเนชันหมายความว่าอย่างไร ประเทศที่มีดินแดนแน่นอนอธิปไตยแน่นอนประชาชนเป็นกลุ่มเป็นก้อนแน่นอน ตามหลักแนวความคิดของการปกครองสมัยใหม่ และหลักสากลหรือกฎหมายระหว่างประเทศปัจจุบันเป็นต้น ก็รับหลักข้อนี้ ถ้าข้อนี้มุ่งถึงในทางสัญชาติหรือทางเนชันแล้ว ข้อนี้เหมาะกว่า เพราะเป็นข้อซึ่ง

รวมคนไม่ใช่แยกคน ซึ่งเป็นข้อกลางๆ แล้วเข้าหลักสากล เข้าหลักที่ในกฎหมายระหว่างประเทศในสมัยปัจจุบันนิยมใช้กันเกือบทั้งสิ้น ซึ่งข้อนี้เมื่อเราพิจารณาแล้ว จะเห็นว่ากระผมได้เรียนแล้ว เมื่อครั้งที่แล้วว่า กระผมไม่มีความรังเกียจระหว่างคำว่า “ไทย” หรือ “สยาม” แต่อย่างใด ผมรักทั้งสองคำ เพราะว่าแม้ประเทศเราจะกลับไปใช้ชื่อสยามอีก ผมก็ยังเรียกผมว่าเป็นไทย เพราะผมมาจากเผ่าไทย แต่ว่าประเด็นที่ว่าเจตนารมณ์ของการใช้ชื่อ ถ้าชื่อใดมุ่งถึงเชื้อชาติ ชื่อใดมุ่งถึงสัญชาติ ท่านเราพิจารณาเมื่อการเปลี่ยนไปแล้ว เมื่อปี ๒๔๘๒ การเปลี่ยนครั้งนี้มุ่งถึงในทางเชื้อชาติ เหตุผลก็มีอยู่ชัดแจ้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เปลี่ยนชื่อประเทศ ๒๔๘๒ ถ้าท่านเปิดดูที่สำนักงานเลขาธิการได้รวบรวมไว้หน้า ๔๓ จะบอกว่าการเปลี่ยนชื่อประเทศ เหตุผลสำคัญเพื่อให้เป็นไปตามเชื้อชาติ นี่แสดงว่าการใช้ชื่อ เจตนารมณ์นั้น เป็นเจตนารมณ์ที่ผิดหลักไม่เหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามก่อนที่จะกล่าวต่อไป โดยสรุปแล้วชื่อซึ่งทรงชนโดยอาศัยเชื้อชาตินิยม ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Racism ก็เป็นชื่อที่ไม่เหมาะสม ชื่อใดที่ทรงชนโดยอาศัยสัญชาตินิยม หรือที่เราเรียกสั้น ๆ ว่าชาตินิยม Nationalism ย่อมเป็นชื่อที่เหมาะสมกว่า แต่ก่อนที่กระผมจะได้กราบเรียนต่อไป นั้นกระผมใคร่ขอรบกวนเวลาสักเล็กน้อย ที่ใคร่จะทำความเข้าใจระหว่างคำว่าเชื้อชาตินิยม Racism กับสัญชาตินิยม หรือที่เราเรียกทั่วไปว่าชาตินิยม Nationalism สักเล็กน้อย เพราะคำสองคำนี้ ความจริงมีความหมายแตกต่างกันมาก แต่มักจะมีผู้นำมาใช้ปนกัน โดยเฉพาะท่านที่ยังหลงใหลยังติดใจอยู่ ในเรื่องเชื้อชาติ หรือเลือด หรือเผ่าพันธุ์ เป็นสำคัญ มักจะติดใจ มักจะปนกันเสมอ คำว่าชาตินิยมเนชั่นแนลลิสม์ไม่ใช่เป็นของเลี้ยวหาย ทรายใดที่ชาติต่าง ๆ ในโลกนี้ยังรักความเป็นเอกราช ยังต้องการอธิปไตย ยังมีการแบ่งเป็นอาณาเขต เขตแดนอะไรต่าง ๆ อย่างชัดเจน หรือทรายใดที่โลกเรายังไม่รวมเป็นโลกเดียวกัน สหประชาชาติยังไม่ทำให้โลกเป็นโลกเดียวกัน ไม่มีอาณาเขตต่อไปแล้ว ชาตินิยม หรือเนชั่นแนลลิสม์ยังเป็นสิ่งจำเป็นอยู่ทุกชาติ คงไม่มีการผู้ใดปฏิเสธว่าชาติเสรีประชาธิปไตย เช่นชาติอังกฤษ ชาติอเมริกา จะไม่มีชาตินิยม เขามีอยู่มาก แต่การแสดงชาตินิยมของชาติเสรีประชาธิปไตย เขาแสดงไปโดย

แบบประชาธิปไตย ไม่ได้แสดงอย่างเอ็กเกริกไวยวายน หรือแสดงอย่างที่เราเรียกว่าชาตินิยม
หลงใหลลุ่มหลุมตาไม่ขึ้น หรือจนกลายเป็นอย่างที่เราเรียกว่าหลงชาติ อย่างเช่นประเทศ
เผด็จการบางชาติที่เคยทำมาแล้ว และประสบความสำเร็จอย่างที่เราทราบใน
ประวัติศาสตร์มาแทบทุกครั้ง เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า ชาติถึงกล่าวแล้ว ชาติเสรีประชา
ธิปไตย อย่างผมชักตัวอย่างแล้ว เขาก็มีชาตินิยมของเขา เขาอาจไม่แสดงความ
รักชาติ หรือชาตินิยมอย่างเอ็กเกริกแล้วอย่างผมเรียน หรือคริกโครมเพื่อเป็น
การโฆษณาชวนเชื่อแต่อย่างใด แต่เมื่อถึงคราวจำเป็นคุณประวัติศาสตร์ ชาติเหล่านั้น
เมื่อถึงคราวจำเป็น แล้วจะสู้อย่างยิบตา และสู้ไม่ยอมถอยง่าย ชาติที่เอ็กเกริก
ในทางชาตินิยมมาก ๆ ยางที่ด้อยก่อน ในประวัติศาสตร์หลายครั้ง จะเห็นว่า
คำว่าชาตินิยมไม่ใช่ของเสียหาย เนชั่นแนลลิสม์ แต่อย่าไปปนกับเชื้อชาตินิยม
ส่วนคำว่าเชื้อชาตินิยม Racism เป็นสิ่งเสียหาย โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบัน ซึ่งผมได้
เรียนแล้ว เพราะว่าเป็นการแยกคนในชาติมากกว่าเป็นการรวมคน และมีภะนำ
ไปสู่ความรุนแรงหลงใหลอย่างเกินขอบเขต อย่างเยอรมันนาซี เมื่อครั้งสงคราม
โลกครั้งที่ ๒ ผมต้องขอประทานโทษ ที่ต้องนำเอาประวัติศาสตร์ก่อนนั้นมากล่าว แต่ไม่
ใช่ประวัติศาสตร์อีกตอนใดอีกตอนใดเลยเพียง ๒๐ ปีเท่านั้น ไม่ใช่ไปพูดเขาเมื่อ
๗๐๐ ปีมา ความจริงเนอแทแล้ว ถ้าจะพิจารณาแล้ว เนอแท็ของระบอบนาซี เป็น
เชื้อชาตินิยม เป็นเรซีสซึม (racism) ไม่ใช่ชาตินิยม แต่เยอรมันนาซี ได้ใช้ชาติ
นิยมเนชั่นแนลลิสม์ (nationalism) ยิ่งหน้า จึงเรียกว่า เนชั่นแนล โซเชียลลิสม์
(national socialism) ซึ่งความจริง ถ้าจะเรียกตามเนอแท็แล้ว ควรจะเรียกเรซิ่งโซ
เชียลลิสม์ (racism socialism) ควรจะเรียกว่ามากกว่านาซี เพราะใช้เชื้อชาติ
เป็นใหญ่ เอาเชื้อชาติอารยันเป็นหลัก ในการที่จะสร้างอำนาจของชาติ เชื้อชาติอัน
เป็นชาติที่ด้อยกว่า ไม่เจริญกว่า เลวกว่าทางสัน ชาติอารยันได้รับพรจาก
พระเจ้า ให้มาปกครองชาติต่าง ๆ เราได้ทราบแล้วว่า เยอรมันนั้นไม่สามารถ
จะดำเนินระบอบลัทธิอันนี้ไปได้ ประสบความสำเร็จมาถึงที่เราได้ทราบแล้ว เพราะ
ฉะนั้นจะเห็นว่าชาตินิยมต่างกับลัทธิชาตินิยม และมีความเสียหายอย่างไร เพราะฉะนั้น

จะเห็นคำว่าเชอชาตินิยม เรสซึสม์ (racism) มีรากฐานมาจากทางอารมณ์ อิมโชน (emotion) ส่วนสัญชาตินิยม หรือชาตินิยม หรือเนชันแนลลิสม์ มีรากฐานมาจากเหตุผลจากเนชัน เพราะฉะนั้นเมื่อสรุปแล้ว เราจะเห็นได้ว่าข้อประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานเหตุผล รากฐานเนชันแนลลิสม์ เป็นที่ถูกต้อง รากฐานสัญชาติที่ถูกต้อง ย่อมเหมาะกว่าข้อที่ทรงชนโดยรากฐานในทางอารมณ์ เพราะอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ วนหนึ่งซออย่างนี้ วนหนึ่งอาจจะเปลี่ยนเป็นอย่างนั้น นี่เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ไม่ใช่เป็นเรื่องของอารมณ์ ไม่ใช่เรื่องเหตุผล ข้อใดที่ทรงชนโดยรากฐานเหตุผล ซอนนั้นน่าจะเหมาะกว่า นี่เป็นเจตนารมณ์ที่ผมนำมากล่าว เจตนารมณ์ของการใช้ชอน เมื่อการเปลี่ยนแปลงครบที่แล้ว ครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๘๒ เราได้เปลี่ยนโดยหลักเชอชาติหลักอารมณ์ เพราะฉะนั้น ก็ย่อมตามหลักนี้ ก็ไม่น่าจะเหมาะสม อย่างไรก็ตาม เมื่อการประชุมครบที่แล้ว ได้มีสมาชิกท่านหนึ่ง ได้อภิปรายไว้อย่างน่าฟังเหมือนกัน ท่านสมาชิกผู้เกียรติคนหนึ่งได้อภิปรายไว้ ท่านบอกว่า ครั้งหนึ่งท่านเคยสนับสนุนคำว่าสยาม เมื่อก่อนปี ๒๔๘๒ แต่เห็นว่าเมื่อเปลี่ยนมาเป็นไทยแล้ว ก็ไม่เห็นมีอะไรเสียหายนี้ ผมต้องขอประทานอภัยอย่างมาก เพราะท่านเป็นสมาชิกอาวุโสผู้ใหญ่ ผมจะต้องขอแย้งในเรื่องนี้ นั้แหละครับเป็นจุดสำคัญ ประเด็นที่เรามาถกเถียง จุดสำคัญที่สุดอยู่ตรงช่องโหว่อยู่ตรงนั้น ท่านบอกว่าเมื่อเปลี่ยนมาจากปี ๒๔๘๒ มาเป็นไทย ก็ไม่เห็นเสียหายอะไร เพราะฉะนั้นเวลานั้นท่านก็ไม่ทิดใจคำว่า “สยาม” นั้แหละครับจุดสำคัญอยู่ตรงนั้น จะเห็นได้ว่าทั้งแต่เราเปลี่ยนชอนมานี้ นโยบายต่าง ๆ นโยบายในทางการเมือง การปกครอง นโยบายหลักสำคัญ เราได้ผิดไปหมด นโยบายการกำหนดสัญชาติก็ผิด นโยบายสิทธิทางการเมืองของพลเมืองก็ผิด นโยบายหน้าที่ของพลเมืองเรา ได้กำหนดผิดพลาดหมด เพราะได้อาศัยแต่หลักเชอชาติ นี่หลักอย่างที่ผมกล่าวไว้ อย่างคึกคึกของนาซี หลักเชอชาติตอนนั้น มาเป็นบรรทัดฐาน เราจะเห็นแล้วว่า เมื่อสมัยก่อนที่เราไม่มีการเปลี่ยนชอประเทศ เราใช้คำว่า “สยาม” ประชาชนก็เรียกว่าคนไทย ความรู้สึกแตกต่างในเรื่องเชอชาติ หรือผิวเผ่าพันธุ์ ไม่มีรุนแรงอย่างใด พลเมืองของเรา ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากต่างท้าว หรือไม่ใช้เผ่าพันธุ์ไทยได้กลายเป็น

คนไทยอย่างสนิทสนม เพราะจากระบบการศึกษาในโรงเรียน เราได้สร้างสภาพจิตใจ หรือที่เรียกว่าเมนทัลลิตี (mentality) อันเดียวกัน กลายเป็นคนไทย กลายเป็นคนทรงพื้นฐานอย่างสนิทสนม ความรู้สึกในเรื่องเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ไม่มีรุนแรง เราจะเห็นว่าข้าราชการผู้ใหญ่ แม้ท่านผู้เกิดที่ท่งหลาย ท่านอยู่ในขณะนั้น เราก็ไม่ปฏิเสธ ถ้าพวกมันอย่างตรงไปตรงมา ขอประทานโทษเกี่ยวกับในคำสัมภาษณ์ เราจะเห็นว่าจำนวนไม่น้อย ที่ได้เสียเชื้อสายต่างกันในสมัยก่อน เราจะเห็นแม้แต่ข้าราชการผู้ใหญ่ ทั้งแต่เสนาบดี รัฐมนตรี องคมนตรี ก็ต้องยอมรับว่าเสียเชื้อสายมา แต่เขาได้กลายเป็นคนสยาม หรือคนในแผ่นดินอย่างสมบูรณ์ ไม่ได้เอาใจออกห่าง ไม่ได้มีจิตใจว่าจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร ยอมเป็นยอมตาย ร่วมเป็นร่วมตายกับแผ่นดิน บ่ของกันแผ่นดิน แต่ควรที่จะเปลี่ยนแปลงขอมา เมื่อ ๒๔๘๒ จากสยามมาเป็นไทย เราจะเห็นว่า ความรู้สึกแตกแยกกันมากขึ้น เพราะเราได้นำเข้าเอาลัทธิเชื้อชาตินิยมเรอซีสม์ขึ้นมา แทนที่จะใช้ลัทธิชาตินิยมที่ถูกต้อง ซึ่งความจริงนโยบายนี้ บรรพบุรุษโบราณของเรา ได้ใช้มาดำเนินมาสู่ความเจริญอย่างที่สุดแล้วในสมัยโบราณ ทั้งแต่สมัยที่เราใช้สยาม ทำให้คนที่มีเชื้อสายเป็นต่างต่าง หรือมีเชื้อสายมาจากเผ่าพันธุ์อื่น กลายมาเป็นคนสยามอย่างสมบูรณ์ อย่างสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ก็ได้ยืนยันข้อนี้ ในประวัติศาสตร์รัชสมัยรัชกาลที่ ๒ ถ้าท่านมีเวลากรุณาไปอ่านได้ ยืนยันว่าคนไทยนั้นมันสำคัญอยู่อย่างหนึ่ง คือประสานผลประโยชน์ ทำให้คนที่มีเชื้อสายกลายเป็นคนในแผ่นดินได้ อย่างสมบูรณ์ร่วมเป็นร่วมตายกันได้ แต่ทั้งนี้เราเปลี่ยนแปลงขอมา เมื่อ ๒๔๘๒ ความรู้สึกในการแตกแยกระหว่างเชื้อชาติใดมีขึ้น ๆ อย่างรุนแรง มีการเริ่มแย่งแยกกัน ทั้งข้อเท็จจริง มีความรู้สึกเกี่ยวกับว่าไทยแท้ ไทยไม่แท้ เกิดขึ้นกับคนไทย หรือไม่ก็พยายามบีบบังคับ นโยบายบางครั้งก็พยายามบีบบังคับให้เป็นไทยแท้ โดยเอาคำไทยไปผนวกหน้าไว้ เรียกว่าไทยอิสลามบ้าง ไทยอิสลามบ้าง เมื่อเขายอมรับก็ไม่ใช่ในใจ เขาขอสมัครใจรักก็ไม่มีปัญหา เพราะเผ่าไทยก็เป็นส่วนมาก majority อยู่แล้ว เรามีจำนวนยิ่งมากก็ยิ่งดี นี่ก็ไม่เสียหายนะไร แต่ข้อประเทศก็ออกอย่างหนึ่ง อย่างชาวอังกฤษเขาก็เรียกว่าอังกฤษ เป็นส่วนใหญ่ แต่ข้อประเทศเรียกสหราชอาณาจักร

ถ้าเขาสมัครใจบ๊องชื่อนี้ ก็ไม่เป็นไร ถ้าเขาไม่สมัครใจ เขาก็ต้องฝันไว้รับ เขาก็ต้องการ
ผลประโยชน์ตอบแทนในทางการเมืองบางอย่าง เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า ในสมัยนั้นมีการ
การพิมพ์นามบัตร ๒ ชื่ออะไรต่างๆ เกิดขึ้น เขาก็ต้องการผลประโยชน์ตอบแทนในทาง
การเมือง หรือในทางอะไรอย่างอื่น ซึ่งเห็นว่าการเกิดเลือกเกิดไม่ได้ เราจะได้เกิด
ในเผ่าพันธุ์ บิดาเป็นต่าง้าว มารดาเป็นไทย เลือกเกิดไม่ได้ แต่เราเลือกที่จะ
สมัครใจเป็นชาติหนึ่งชาติใดในเมื่อชาตินั้นไม่ตั้งข้อรังเกียจ หรือกีดกันในทางเผ่าพันธุ์
ชื่อนี้เป็นหลักฐาน การเลือกการเกิดเลือกเกิดไม่ได้ เราได้ไปว่าอย่างกฎหมาย
สัญชาติของเรา ที่ได้เกิดตามขึ้นมาในสมัยนั้น เราได้แบ่งแยกไทยโดยกำเนิดไว้
เป็น ๒ ประเภท คือไทยประเภท ๑ ไทยประเภท ๒ ไทยประเภท ๑ คือบิดา ไทย มารดา
ไทย ลูกเกิดมาเป็นไทย ไทยประเภท ๒ บิดา ต่าง้าว มารดา ไทย เกิดในไทยเป็นไทย
แต่พวกนี้ไปถูกจำกัดสิทธิในทางการเมือง เช่นในกฎหมายเลือกตั้ง จะสมัครได้
จะต้องมีคุณสมบัติอย่างอื่นอีก จะต้องรับราชการทหาร จะต้องสำเร็จการศึกษา
อย่างนั้นอย่างนี้ กลายเป็นไทยประเภท ๒ คือเขาอยู่กินในแผ่นดินไทย เขาถือ
สัญชาติไทยโดยกฎหมายแล้ว แต่กลายเป็นไทยประเภท ๒ เพราะฉะนั้นเรื่องเหล่านี้
กลายเป็นทำให้เกิดมีเรื่องซ้ำ ๆ เกิดขึ้นมาในจิตใจหลายเรื่อง เป็นต้นว่ากระทรวงมหาด
ทั้งหลายคงจำได้ว่า เราได้กลับไปวันหน้า ๆ สำคัญของพลเมือง คือหน้าที่ใน
การเป็นทหารให้แก่ไทยประเภท ๒ ไม่ต้องเป็นทหาร ซึ่งความจริงเขาก็รักใจ คงทราบ
แล้วว่า ไม่มีใครอยากมารับราชการทหาร ซึ่งหลักฐานในประเทศต่างๆ ในรอบบ้าน
เราอย่างเวียตนามได้ โดยเฉพาะต้องการให้ผสมเชื้อสายต่าง้าวกลายมาเป็นชาว
เวียตนาม ก็เพราะต้องการให้มาเป็นทหาร พอพวกนี้ไม่ยอมเป็นทหาร ก็ให้กลับไป
ไปประเทศของตัว เพราะฉะนั้นหน้ากัน เป็นหน้าที่สำคัญ เรากลับไปวันให้เขา
เพราะห่วงกลัวเขาจะเอาใจออกหาก จะเป็นอันตรายนในความปลอดภัยของประเทศชาติ
นั้นชื่อนี้ แต่ในขณะเดียวกัน เขาก็ไปจำกัดสิทธิในทางการเมือง ซึ่งผมได้เรียนแล้ว
คือว่าเช่นในเรื่องกฎหมายเลือกตั้ง ทำให้เขาเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นไทยไม่สมบูรณ์
ไทยประเภท ๒ หรือไทยก็ ๒ ไป ทำให้พวกนี้เกิดความรู้สึก ซึ่งในสมัยก่อนไม่มี

ความรู้สึก เมื่อมีเช่นนั้น พวกนักมีความรู้สึกว่า เราเป็นไทยประเภทที่ร่วมสุข
 เท่านั้น ไม่รวมทุกขภัยด้วยสบายไป ร่วมสุขด้วยแต่ไม่ร่วมทุกขภัย ไทยประเภท ๒ อยู่
 ในที่ ๆ ได้รับความคุ้มครองในทางกฎหมายก็ อยู่ในเขตเทศบาล มีบริการความ
 สุขมีน้ำ มีไฟ แต่ไทยประเภท ๑ อยู่ท้องไร่ท้องนา พวกเราเกณฑ์มาเป็นทหาร
 เลือดเนื้อไทยแท้ นครเป็นข้อหนึ่ง เพราะว่ากฎหมายเราบังคับแล้ว กฎหมาย
 สัญชาติเราไปให้เขาเป็นไทยโดยกำเนิดแล้ว แต่กลายเป็นไทยประเภท ๒ เช่นนี้ ซึ่ง
 หลักอันนี้ผิดกับหลักปฏิบัติของประเทศ ซึ่งเผชิญกับปัญหาพลเมือง ซึ่งสืบเชื้อสาย
 มาจากชนชาติต่างกั้ว ในประเทศเพื่อนบ้านของเราทั้งสี่ อย่างประเทศเวียดนาม
 พม่า อินโดนีเซีย เรามีแต่ตั้งรังเกียจเพิกเฉย ไม่คิดแก้ไขเพื่อรวม มีแต่ตั้งรังเกียจ
 นอกจากนั้นยังมีเรื่องซ้ำ เมื่อครั้งหนึ่งไม่ทราบว่าถูกยิงให้อยู่หรือไม่ในทางทหาร ผู้ที่
 เป็นนายทหารได้ ถ้าบิดาหรือมารดายังเป็นคนต่างกั้ว หรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าดอสัญชาติ
 ไทยแล้วไม่สามารถจะเป็นนายทหารได้ เป็นได้อย่างมากพลทหารหรือนายสิบ เรื่อง
 นี้เป็นเรื่องจริง แล้วนายทหารผู้หนึ่ง บิดาเป็นคนชั้นเจ้าพระยามีชื่อเสียง แต่มารดา
 ยังพิสูจน์ไม่ได้ว่ามีสัญชาติไทย เกือบจะเป็นนายทหารไม่ได้ แต่ในขณะเดียวกัน
 ผู้ใหญ่ในราชการของเราขณะนั้น รัฐมนตรีกลาโหมหรือองคมนตรีกลาโหม ขอประทานโทษที่
 ผมยกเอาเหตุผลข้อนี้มา เอาตัวอย่างดังกล่าวมา หรือคณะผู้สำเร็จราชการในยุค
 นั้นในยุคเดียวกันนั้น สืบเชื้อสายมาจากคนต่างกั้ว บางท่านก็ใน Generation เดียวกัน
 คือในช่วงคนเดียวกันนั้น เป็นเรื่องซ้ำที่เกิดขึ้น เพราะว่าเราเปลี่ยนเมื่อครั้ง ๒๔๘๒
 มา ทำให้เกิดผลกระทบต่อมาในขณะนั้น และปัจจุบันก็มีผลกระทบมาเป็นเครื่องมือ
 ทางการเมือง อย่างที่กระผมได้เรียน แต่ไม่ขอเรียนซ้ำในที่นี้เป็นคาบสองคม พยายาม
 แสวงหาผลประโยชน์ในการเมืองจากจุดนี้ ความรู้สึกในเรื่องแตกต่าง ในเรื่อง
 เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ เป็นเครื่องมือในการเมืองตลอดมา และอาจจะใช้ต่อไป
 อาจจะเป็นเรื่องรุนแรงหนักขึ้น กระผมขอเรียน ที่ท่านบอกว่า พวกนี้เป็นพวกที่มีความ
 มักใหญ่ใฝ่สูงนั้น กระผมขอแย้ง คือพวกนี้จะมีจุดอ่อนจุดไหนที่เราได้ทำไว้ เขา
 จึงแสวงผลประโยชน์อันนั้นทั้งหมดเหล่านั้น หรือเป็นคนเหี้ยมมา หรือดึกดำมา เอง

จากการเปลี่ยนชื่อประเทศ จากสยามมาเป็นไทยในครั้งนั้น กระทบกระเทือน
สำคัญอย่างที่ว่า ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ก็ใคร่เกิดขึ้นแหละ และก็เห็นเรื่องของขั้ว
หรือเรื่องจะมีไปในวันข้างหน้า ฉะนั้นเท่าที่กระทบได้ก็บรรยายมาอย่างยาวนาน จะเห็น
ว่าแก่นารมณ์ของการใช้ชื่อไทยในครั้งแรก ที่เปลี่ยนมาจากสยามนั้นไม่เหมาะสม
เพื่อจะให้ชั้กว่าเปลี่ยนจากสยามมาใช้ไทยในครั้งนั้น ไม่เหมาะสมด้วยหลักกติกาล้วนแล้ว
ให้ผลสะท้อนเสียหายในทางการเมือง การปกครองขั้วขั้ว และอนาคตอย่างไรนั้น
ด้วยเหตุผลดังกล่าว กระทบเห็นว่าเมื่อเราผลิตผลออกไปแล้วก็ควรจักแก้ไขให้ถูก และ
คำว่าสยามอาจจะใช้แก้ปัญหาลำบากกันได้ เพราะสยามเป็นคำกลางๆ รวมจิตใจของ
พลเมืองของเราที่มีเชื้อชาติไทยเป็นส่วนใหญ่ และสืบเชื้อสายมาจากคนชาติอื่นอีกด้วย
เป็นการแสดงความใจกว้างของคนไทย เป็นการรวมคนให้เป็นเอกภาพยกแผ่น บุก
การกระทบกระเทือน อันเนื่องมาจากการแตกต่างเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ซึ่งมีผลนำมาหา
ประโยชน์ทางการเมืองเสียได้ กระทบยังมั่นใจอยู่เสมอว่า เรื่องเชื้อชาติหรือ
เผ่าพันธุ์ไม่สำคัญนัก สำคัญอยู่ที่การกระทำ ไทยแท้ ไทยไม่แท้ไม่สำคัญ ๆ
อยู่ที่การทำความดีหรือทำชั่วเท่านั้น พระพุทธศาสนายืนยันหลักข้ออยู่เสมอ เราเป็น
ชาวพุทธควรคำนึงถึงเชื้อชาติเผ่าพันธุ์เป็นใหญ่ เป็นสิ่งที่พหุสมัย กระทบเชื่อว่าคนไทย
ทั่วไปไทยนึ้สยแล้ว เรามีใจกว้าง แล้วไม่รังเกียจในเรื่องผิว ในเรื่องเชื้อชาติกัน
ไม่มี ถ้าหาไม่แล้วเราคงไม่ผสมกับชาวต่างด้าว ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ไม่
เหมือนคนอเมริกันขาว และอเมริกันนิโกรดำ ที่เราทั้งรังเกียจไทยไม่เท่ากัน ถ้าหาก
พิจารณาซึ่ง ๆ แล้ว ไม่ใช่ปัญหาเชื้อชาติ เป็นปัญหาอย่างอื่น เป็นปัญหาในทาง
เศรษฐกิจ ปัญหาทางการเมือง เราจึงเกียจเห็นเขาหากินเก่งกว่าเรา ๆ รังเกียจเขา
เพราะเกรงว่าเขาจะเอาใจห่างจากเรา ถ้าเป็นปัญหาเชื้อชาติแล้ว เราจะไม่ผสมกับ
คนต่างด้าว ที่เขามาอยู่ในประเทศไทย ไม่เหมือนกับคนอเมริกันขาวและอเมริกันดำ
แก่คนอเมริกันขาว และอเมริกันดำก็เหมือนกัน ถ้าจะพิจารณาให้ชัดแล้ว ไม่ใช่
อยู่ที่เชื้อชาติ โดยเฉพาะในปัญหาทั่ว ๆ ไป อยู่ที่ปัญหาเศรษฐกิจ ทรายโคกฝรั่ง
เขาเห็นนิโกรดำยังเป็นข้อย่อยในโฮเทิล หรือเป็นคนยากจนอยู่ ฝรั่งขาวไม่รู้สึกเดือดร้อน

ถ้าทราบโคฝรั่งชาวเห็นนิโกรดำ เริ่มมีบทบาทในเรื่องสังคมเศรษฐกิจ ฐานะเท่าเทียม
 ฝรั่งชาวทมิฬไม่ได้ นี่เป็นเรื่องเศรษฐกิจ ไม่ใช่เชื้อชาติ ถ้าเราพิจารณาให้ชัด ๆ
 แล้วจับประเด็นใหญ่ให้ชัด ไม่ใช่แก้ผล เราจะเห็นว่าวิสัยทัศน์หาเรื่องนั้น เป็น
 เรื่องใหญ่ การที่จะแก้คำว่าชอสยาม จะมีส่วนควรที่จะแก้ปัญหานี้ มีอยู่หลายข้อไม่
 นึกเป็นเหตุผลที่กระผมได้นำมาเฉพาะประเด็นที่เป็นจุดสำคัญ สาเหตุการใช้เทคนิค
 ของการใช้ชื่อไม่เหมาะสมอย่างไร กระผมขอประทานรบกวนเวลามาถึงเพียงเท่านั้น ต่อไป
 นี่เป็นส่วนที่ผมนำมากล่าวเพิ่มเติม กับที่ท่านสมาชิกบางท่าน ได้เสนอที่ประชุมไว้
 เมื่อครั้งที่แล้วตามสมควร คือ ที่บางท่านอ้างว่า คำว่า “ไทย” กระทั่งคิดว่า
 “สยาม” นั้น กระผมขอเรียนตามหลักวิชา ทางความไพเราะของสำเนียง
 ภาษาอังกฤษเรียกว่ายูโฟนี จะเป็นการตรงกันข้าม สำเนียงไทยเชื่อว่าผิดหลัก
 ความไพเราะ เพราะพยางค์เดี่ยวและหัวัน ไม่เหมือนคำว่า “สยาม” ซึ่งไพเราะกว่า
 ถึงจะเห็นได้ เวลาเราออกฝรั่งว่า ฉันเป็นคนไทย โอแอมไทย ครั้งแรกส่วนมากไม่ค่อย
 เข้าใจ เพราะเขาจะเข้าใจเป็นอย่างอื่น แต่ถ้าบอกว่าโอแอมไซมิส จะเข้าใจทันที
 หรือไม่ก็ต้องใช้บอกว่า โอแอมฟรอมไทยแลนด์ นี่ถึงจะเข้าใจ ช่อประเทศอื่น ๆ ที่สั้น ๆ
 ก็มี แต่ของเขาเป็นกลาสองพยางค์ เช่น ประเทศกรีซ เป็นเสียงยาว และไพเราะ
 แต่เรื่องนี้เป็นเรื่องเล็กน้อยสำคัญอะไร ซึ่งนำมาพูด เพื่อแก้กับบางท่านได้อ้างถึง
 ในข้อนี้ เพราะว่าที่อ้างคำว่า “ไทย” กระทั่ง และเพราะดี โดยหลักความไพเราะ
 ของสำเนียงแล้ว ก็ไม่สำคัญนัก แต่ความจริงไม่ใช่เรื่องสำคัญอะไร ที่ผมนำมานี้
 ก็เพื่อบอกกล่าวถึง ที่บางท่านได้กล่าวมาแล้วเท่านั้น นอกจากนั้น เมื่อครั้งที่แล้ว
 ได้มีสมาชิกผู้เกียรติท่านหนึ่ง ได้กรุณาอ้างว่า เสียงประชาชนส่วนใหญ่ ที่ส่ง
 มาให้คณะกรรมการพิจารณาเห็นประชาชนให้คงใช้คำว่า “ไทย” นั้นมีจำนวน
 มาก ควรจะเป็นเครื่องหมายได้แล้ว สำหรับข้อนี้ กระผมกลับเห็นด้วยกับสมาชิก
 ผู้เกียรติท่านหนึ่ง เมื่อคราวที่แล้ว ซึ่งได้ค้านไว้ว่าเรารู้ได้อย่างไร ถ้าการวัด
 เสียงนั้น ไม่วัดด้วยวิธีการสำรวจที่ถูกต้อง จะเอาเพียงจำนวนความคิดเห็น
 ที่ผมนำมาส่งมาว่ามีจำนวนมากกว่ากัน กระนั้นหรือ ความเห็นที่ส่งมา ก็เป็นเพียงความ

เห็นส่วนหนึ่ง ของประชาชนบางคนเท่านั้น เราไม่ควรจะเอาจำนวนความเห็นที่มากเป็นใหญ่ เราควรพิจารณาเหตุผลเป็นสำคัญด้วย เรื่องนี้ก็ตัวอย่าง สมมติว่าการเดินขบวน ประชาชนสัก ๒ หมื่น เดินขบวนขึ้น เสียงแสดงมติอย่างหนึ่ง เราจะเหมาเอาหรือระดมเอาไว้หรือไม่ว่า นั่นเป็นเสียงของประชาชนส่วนใหญ่ หากไม่มีการสำรวจทวิวิธีถูกต้อง ประชาชนส่วนใหญ่อีกหลายล้านคน ซึ่งอาจจะไม่มีความเห็นกับกลุ่มเดินขบวน ๒ หมื่นคนนั้นเลย แต่เขาไม่อยากจะมาแสดงออก ซึ่งความเห็นในการเดินขบวนอย่างนั้นก็ได้ นี่กระผมเห็นว่า หลักการถือเสียงข้างมาก ฟังรว้งเหมือนกันในเรื่องนี้ เพราะเสียงข้างมาก ไม่ใช่หมายความว่า จะเป็นเสียงสวรรค์เสมอไป ข้อนี้ก็เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันมาก ในเรื่องการเปลี่ยนชื่อกลับมาใช้ชื่อสยามนี้ บอกว่าถ้าเปลี่ยนมาแล้ว เถวจะเกิดสับสนแก่ชาวต่างประเทศ เพราะรู้จักคำว่า “ไทย” แล้ว เปลี่ยนมาเป็นสยาม เด็กเล็กจะพลอยจำลำบากอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ กระผมเห็นว่าเรื่องนี้ไม่สำคัญ เป็นประเด็นย่อยไม่ใช่ประเด็นใหญ่ ประเด็นใหญ่อยู่ที่ว่า หากเรายอมรับว่าการเปลี่ยนมาใช้ไทย ในครั้งแรกนั้นผิดหลัก และไม่เหมาะสมแล้ว ก็ควรแก้ไขใหม่ให้ถูก คิดว่าปล่อยเลยตามเลย ดังที่ท่านสมาชิกผู้เกียรติคนแรก ได้กล่าวเน้นหลักข้อนี้ไว้ เมื่อคราวประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งที่แล้ว สำหรับในเรื่องนี้ กระผมขอใช้อีกครั้งหนึ่งว่า ในยุคซึ่งโลกแคบเข้า ด้วยเครื่องมือในการติดต่อการคมนาคม อย่างสื่อสาร ท่านสมาชิกผู้เกียรติ ที่ได้อภิปรายเมื่อก่อน ท่านก็เป็นนักสื่อสารคมนาคม ท่านคงทราบดี ในสมัยปัจจุบัน เครื่องมือสื่อสารคมนาคม วิธีการสัมพันธ์กันสมัยเหลือเกิน เราก็อาจจะแก้ไข—หาเรื่องทสับสนนี้ไว้ภายในเวลาอันจำกัดที่สุด สมัยก่อนกว่าจะติดต่อจากกรุงเทพ ฯ ไปเชียงใหม่ใช้เวลาเป็นแรมเดือนแรมปี แต่สมัยนี้ใช้เวลากันเพียงนาทีกว่าที่ท่านในเรื่องนี้อาจจะไม่ถึง ๓ เดือนเท่านั้น วิก แม้ขณะนี้เด็ก ๆ ที่ผมเลี้ยงไว้เป็นลูกบุญธรรม กลับจากโรงเรียน ยังถามเรื่องชื่อสยามกับไทย เพราะพวกมันในโรงเรียน ครูพวกมันยังการติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ในยุคที่แคบเข้า เรื่องนี้เป็นเรื่องเล็กเหลือเกิน แล้วประการสำคัญ เราไม่ได้กลับไปใช้ชื่อใหม่อะไร ไม่ใช่ไปอินเวนท์

หรือไปมีช่อใหม่ขึ้น เราใช้ช่อเก่า ซึ่งยังรู้จักกันอยู่ กลับมาใช้ใหม่เท่านั้น
 ไม่ใช่ไปทิ้งช่อเอาใหม่ ซึ่งคนโง่งงเขินมากไม่รู้ว่าช่ออะไร เป็นช่อซึ่งยังรู้จัก
 กันอยู่ ช่อเก่าซึ่งยังรู้จักกันอยู่แล้ว นำมาใช้ใหม่เท่านั้น ส่วนผลที่จะได้ในทาง
 การเมือง การปกครอง ทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต มีมากถึงที่ผมได้บรรยาย
 มาแล้วแต่กัน แล้วกระผมก็ไม่อยากจะกล่าวซ้ำอีกว่าชาติต่าง ๆ ที่แม้จะเป็นชาติใหญ่
 เขาก็เคยเปลี่ยนชื่อมาหลายครั้งแล้ว อย่างลัทธิชาตินิยมประเทศ กับเชื้อชาติไม่เหมือนกัน
 อย่างที่เม็กซิโก ท่านสมาชิกผู้เกียรติได้กล่าว อย่างชาติอังกฤษเขาเปลี่ยน เขา
 มุ่งในทางประโยชน์ เพื่อให้สอดคล้อง ช่อประเทศให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ ในทาง
 การเมือง และการปกครองในปัจจุบันเป็นใหญ่ เปลี่ยนมาจากอังกฤษมาเป็นบริเตนใหญ่
 มาเป็นสหราชอาณาจักร แต่คนก็ยังเรียกเชื้อชาติ ก็ยังเรียกตามของตัวเป็นอังกฤษ
 เป็นสกอต เป็นไอร์แลนด์ เป็นเวลส์ ไปตามนั้น แม้ในประเทศเพื่อนบ้านของเรา อย่าง
 อินโดนีเซีย ถ้าตามเชื้อชาติ ควรจะเรียกประเทศชวา อย่างเรารู้จักมากกว่า ทำไม
 เขาเรียกอินโดนีเซีย ซึ่งไม่มีความหมายในทางเชื้อชาติเลย ก็เพราะเขาต้องการรวมคน
 นั้นกระผมก็ได้กล่าวมาอีกยาว เพราะฉะนั้นท่านประธานที่เคารพ ในที่สุดก่อนจบใคร่
 ขอเรียนฝากที่ประชุมอันมีเกียรติไว้ด้วยความเคารพอย่างยิ่งว่า ก่อนที่ท่านสมาชิก
 ผู้เกียรติแห่งที่ประชุมนี้ จะได้ตกลงใจให้ใช้ช่อประเทศว่าอย่างไร สยาม หรือ ไทย
 นั้น ขอให้โปรดพิจารณาซึ่งใจด้วยเหตุผลให้จงหนัก ขอให้เอาเรื่องอารมณ์ออกไปเสียด้วย
 และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีผู้พูดกันว่าสภาร่างรัฐธรรมนูญของเรานี้ ประกอบด้วยสมาชิก
 ส่วนมากเป็นคนไทยภาคกลาง หรือไม่มีภูมิฐานะส่วนใหญ่อยู่ภาคกลางด้วย แล้ว
 ก็ควรจะพิจารณาให้มากที่สุดหน่อย กระผมเห็นด้วยกับสมาชิกผู้เกียรติท่านหนึ่ง เมื่อ
 คราวประชุมครั้งที่แล้ว ซึ่งได้กล่าวไว้อย่างน่าฟังว่า ในการอธิบายเรื่องช่อประเทศ
 การแพ้ชนะไม่สำคัญ เราไม่ใช่มาโต้ว่ากัน สำคัญอยู่ที่เหตุผล ที่จะรู้จักว่าเป็น
 ประวัติศาสตร์ ในการใช้ช่อประเทศของเราว่า เหมาะสมสมควรหรือไม่ อย่าให้
 คนรุ่นหลังมาหัวเราะเยาะได้ว่า เป็นเหตุผลที่ไม่สมควรแล้วกัน นิตานสมาชิก
 ผู้เกียรติ ท่านเคยบอกท่านชอบคำว่า “สยาม” ด้วยเหมือนกัน ท่านก็ได้

สนับสนุนหลักข้อนี้ ขอให้ไปทออ่านว่า การให้ชื่อประเทศนั้น เป็นเรื่องซึ่งไม่สำคัญ
ทรงกันขาม ชื่อประเทศจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลได้ผลเสีย และโชคชตา และอนาคต
ของประเทศไทยอย่างมาก ขอบพระคุณ

พลเรือตรี หม่อมเจ้ากาพวรรณดิศ ดิศกุล: ก่อนอื่นผมต้องขออภัยด้วย ใน
ฐานะที่ผมเป็นสมาชิกหน้าใหม่ ก็อาจจะไม่จึกเจนในเทคนิคของการอภิปรายนัก แต่
ผมก็ได้นั่งฟังการอภิปรายเรื่องชื่อของประเทศเรานี้ มาเป็นเวลา ๓ ครั้งแล้ว แล้วก็
มีบุคคลบางคน หลายคน ที่ได้อ้างพระนามของเสด็จพ่อของผม ผมเองก็ไม่ใช่นัก
ประวัติศาสตร์อะไร แต่ผมก็เคยได้ยินท่านเล่าให้ผมฟังเหมือนกัน ผมก็อยากจะมา
เรียนให้ที่ประชุมทราบถึงเหตุผลบางอย่าง ซึ่งบางท่านก็ได้อ้างถกบ้าง ผิดบ้าง ก่อนอื่น
กระผมเสียใจที่จะเรียนว่า กระผมไม่เห็นด้วยกับท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ๒ ท่าน ที่ได้
ขึ้นมาก่ออภิปรายในวันนี้ ในเรื่องที่ว่า การที่จะเรียกชื่อประเทศเรานั้น ไม่ควรเรียก
ชื่อหลักในประวัติศาสตร์ กระผมมีความเห็นว่าตรงกันข้าม เพราะว่าไม่มีประเทศใด
ที่จะหนีประวัติศาสตร์พ้น ไม่ว่าประวัติศาสตร์นั้นจะเลวหรือดี ก็ย่อมจะต้องคงอยู่
จะหนีไปไม่พ้น ดังนั้นท่านจะเห็นได้ว่า เมื่อมีชาวต่างประเทศเข้ามาทำงาน มาเที่ยว
หรือมาค้าขายในประเศเรา สิ่งแรกที่เขาคงจะทำ เขาคงต้องอ่านประวัติศาสตร์
ของประเทศเราก่อน เพราะฉะนั้นการที่ประเทศไทยเรามีชื่อเสียงดี หรือมีกิตติ
ในต่างประเทศนั้น ก็เพราะว่าเรามีประวัติศาสตร์ดี เช่นพระเจ้าแผ่นดิน พระมหากษัตริย์
ส่วนมากเกือบจะทุกพระองค์ ทรงมีทศพิธราชธรรม คนไทยมีนิสัยใจคอกว้างขวาง
ไม่เคยเกลียดชังชนหมิ่นน้อยที่เข้ามาหาถิ่น หรือเข้ามาอาศัยในประเทศเรา ดังนั้น
จะเห็นได้ว่า เมื่อครั้งยุโรปยกเข้ามาครั้งแรก พระเจ้าแผ่นดินเรา ก็พระราชทานทุก
จะสร้างโบสถ์ให้เขากระทำการพิธีทางศาสนา ในขณะที่เดียวกันในยุโรปเองจะฆ่าฟันกัน
ก็เพราะว่าบางคนถือลัทธิแคชอลิก บางคนถือโปรเตสแตนท์เหล่านั้นเป็นต้น นี่แสดงว่า
ประวัติศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะทำให้ชื่อเสียงของประเทศหนึ่ง ประเทศใดหรือเลว
เพราะฉะนั้นกระผมมีความเห็นว่า ในการที่จะตั้งชื่อประเทศเรานั้น ควรจะยึด
หลักทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ไทยเรานี้ เป็นประวัติศาสตร์ที่ดีเลิศ

จะเห็นได้ว่า เมื่อ ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว ในประเทศจีนนั้นมีคนไทยมากกว่าจีน และประเทศไทย
 เป็นประเทศเดียว ที่จีนเคยยกย่องว่า เป็นเดอะเกรต (The great) คือเรียกว่าไท่โหม่ง
 โหม่งนี้แปลว่าใหญ่ ตามธรรมเนียมแล้วจีนจะเรียกทุกชาติว่าป้าเถื่อนทั้งนั้น คือว่าไทย
 เป็นชาติเดียว ที่จีนยกย่องเรียกว่าประเทศไทยใหญ่ นี้กระผมก็ถือว่า เป็นสิ่งที่น่า
 สนใจมากเหมือนกัน อนึ่งชนเผ่าไทยทั้งแต่ ๔,๐๐๐ ปีมาแล้วนั้น เราเคยเรียกเรา
 ว่าไทยตลอดมา เราไม่เคยเรียกเราว่าชาวสยาม หรือประเทศสยามเลย สยามนั้น
 มีท่านนักประวัติศาสตร์เคยกล่าวว่า มาจากชื่อเก่าของกรุงสุโขทัย คือเสียม ท่านสมาชิ
 กผู้เคยรบเมื่อก่อนก็บอกว่า เป็นชื่อตอนเคยตั้งให้ เรียกเรา แต่เท่าที่กระผมจำได้
 เสียมพ่อของกระผมได้เคยเล่าให้กระผมฟังว่า คำว่าสยามหรือไซแอมนั้น มาจากชื่อ
 ของเมืองที่ชนเผ่าไทยอยู่ในเมืองจีน ชื่อเชียน เมื่อครั้งจะเป็น ๔,๐๐๐ ปี หรือ ๒,๐๐๐ ปี
 กระผมจำไม่ได้ แต่มาจากเมืองเชียนก็เรียกว่าชาวเชียน ต่อไปคำว่าเชียน ก็ถ้า
 จะสะกดเป็นภาษาอังกฤษก็เขียนกับเขียนนี้ ต่อไปก็กลายเป็นไซแอมไปนั่นเอง ท่าน
 เคยเล่าให้กระผมฟังอย่างนี้ จะผิดหรือถูกอย่างไร เพราะว่าทุกคนก็มีเหตุผลที่จะอ้าง
 ได้อย่างไรก็ได้ กระผมขอยืนยันว่า เมื่อก่อนรัชกาลที่ ๔ นั้นเราไม่เคยเรียกประเทศเรา
 ของเราว่าสยามเลย และแม้แต่หลังรัชกาลที่ ๔ คนส่วนมากก็ไม่นิยมเรียกชื่อประเทศเราว่า
 ประเทศสยาม ก็ยังเรียกว่าเมืองไทยอยู่นั่นเอง แม้ว่าเสียมพ่อของกระผมเอง ซึ่ง
 เป็นนักประวัติศาสตร์ ก็ยังเรียกว่าเมืองไทยเราอยู่เรื่อย ๆ ไม่เคยรับสั่งเรียกว่า
 ประเทศสยามเลย เพราะฉะนั้นคำว่าสยามนั้น เป็นชื่อที่ชาวต่างชาติให้เรา เรา
 ไม่ได้เรียกเราเอง เพราะฉะนั้นกระผมจึงเห็นว่าไม่มีเหตุอะไร ที่เราจะนำมาเอา
 ชื่อสยามมาใช้เรียกชื่อประเทศเราว่าเช่นนั้น นอกจากนั้น เมื่อในภาษาไทยเราเรียก
 ประเทศที่คนอังกฤษอยู่ว่า ประเทศอังกฤษ ที่พวกคนลาวอยู่เรียกว่า ประเทศลาว
 ประเทศเขมร ทำไมเราจึงเรียกประเทศที่คนไทยอยู่ประเทศสยาม ไม่ใช่ประเทศไทย

พันเอก สุข เปรมวีน : ข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปอ่านหนังสือเล่มหนึ่งใน
 หอสมุดของสมาคมภูมิศาสตร์ในประเทศไทยซึ่ง หนังสือฉบับนั้นเป็นหนังสือเก่าที่สุด
 เล่มหนึ่ง เรียกประเทศไทยเราว่า เอส.ไอ.เอ.เอ็น. (SIAN) ไม่ใช่ เอส.ไอ.เอ.เอม,

(SIAM) ซึ่งจะอ่านว่า ซิอาน หรือไซแอน อะไรก็แล้วแต่ และเล่มหลัง ๆ ต่อมาจึงเขียนว่า เอส.ไอ.เอ.เอ็ม. (SIAM) ไปต่อมา และเมื่อข้าพเจ้าได้ไปประเทศปอร์ตุเกศก็ปรากฏว่าเขาเรียกเราว่า เอส.ไอ.เอ.โอ. (SIAO) ซึ่งนานาประเทศก็เรียกชื่อเราต่าง ๆ กัน ไปมลายูปรากฏว่าเขาเรียกเราว่าโอริงเซียม อย่างนี้คำชื่อประเทศที่ต่างประเทศเรียกกันข้าพเจ้าเห็นว่าเราซึ่งเป็นเจ้าของประเทศเราควรมีสติที่จะตั้งชื่อของเราเองดีกว่า หลักฐานอันนี้พอที่จะอ้างอิงได้คือหลักฐานซึ่งใช้อยู่ในสมัยอยุธยาแล้วก็ปรากฏชื่อว่าเรียกชื่อประเทศไทยเราว่าแวนแคว้นทวารวดีศรีอยุธยา เรียกว่าแวนแคว้นทวารวดีศรีอยุธยา นี้ปรากฏในกฎหมายที่ใช้ในสมัยอยุธยาแล้ว ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงสั่งให้ชำระสะสางกฎหมายที่ใช้ในสมัยอยุธยานานเมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๐ ซึ่งเราก็นำมาใช้เป็นบางส่วนในกฎหมายปัจจุบันนี้ เราเรียกกันว่ากฎหมายตรา ๓ ดวงนั้น ขึ้นต้นในคำปรารภของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า ท่านก็ทรงเรียกว่า ใช้คำว่าพิภพกรุงเทพทวารวดี อันนี้หมายถึงชื่อประเทศนั่นเอง ต่อมาก็ปรากฏในกฎหมายตรา ๓ ดวง ที่ไปชำระสะสางแล้วชัดเจนว่าได้ใช้คำว่าไทย ไท มีบ. สกตกัวย ในกฎหมายนั้นเขียนไว้ชัดทีเดียวว่าให้หมายถึงอิสรภาพ คำว่าอิสรภาพนั้ได้ใช้มานานแล้ว คำว่าไทยหมายถึงอิสรภาพ เมื่อปรากฏเช่นนั้นแล้วข้าพเจ้าก็ได้คิดในพจนานุกรมของราชบัณฑิตยสถานก็ปรากฏว่าคำว่าไทย มีบ. สกตกัวย หมายถึงความเป็นอิสระแก่ตัว คำว่าประเทศไทยหรือไทยนั้นก็เขื่อนนามมงคลเป็นนิมิตอันดีก็หมายถึงอิสรภาพที่เราได้รักษาเอกราชของชาติมาในอดีตและในปัจจุบันและเป็นนิมิตมงคลที่เราจะได้พยายามรักษาเอกราชของชาติไทยนี้ให้ยืนยงคงอยู่ชั่วกาลปาวสานต่อไป เพราะฉะนั้นข้าพเจ้ามีความเห็นว่าชื่อประเทศไทยนี้เหมาะสมแล้วท่านประธานที่เคารพ เราไม่ควรจะเปลี่ยนเป็นอื่นต่อไป ควรคงคำว่าประเทศไทยไว้ตามเดิม

นายมาลัย ชูพินิจ: นี่ก็เป็นครั้งที่ ๓ ในการที่เราได้พิจารณาเห็นว่าเราควรจะใช้ชื่อคำว่าประเทศไทยต่อไปตามเดิมหรือว่า ควรจะกลับไปเปลี่ยนเป็นประเทศสยาม ทนก่อนอันผมขออภัยกว่าจะอภิปรายเพิ่มเติมเพียงเล็กน้อยภายหลังที่ได้สัปดาห์ที่ผ่านมาเป็น

เวลาช้านานแล้ว ก็กรรมเห็นอย่างที่ท่านสมาชิกได้กล่าวเมื่อก่อนว่าเรื่องการพิจารณา
ชาติก๊ก ประเทศก๊ก เราหนีประวัติศาสตร์ไม่พ้น แม้แต่โลก กำเนิดของโลก
การแบ่งแยกชาติมนุษย์ตามยุคตามสมัยเราต้องอาศัยประวัติศาสตร์ เพราะว่าประวัติ
ศาสตร์เป็นข้อเท็จจริง ความผิดพลาดในการที่เราต้องมาเสนอระเบียบวาระอันนั้นขึ้นมา
ว่าไทยหรือสยามนั้นมาจากผิดพลาดที่ไม่ได้คู่ประวัติศาสตร์กัน หรือว่าเราละทิ้งประวัติ
ศาสตร์เสีย เพราะว่าในการที่คำปรารภของรัฐบาลในสมัยที่จะเปลี่ยนชื่อจากสยาม
เป็นไทยครั้งกระนั้นก็เห็นได้ชัด ๆ ที่เกี่ยวกับไม่ได้อ้างเหตุอันเลย นอกจากว่าเป็นคำที่
เลื่อนลอย จากกันต่อ ๆ มา ไม่มีกฎหมายบังคับและเป็นคนชาติอันเขากังขาม ไม่ใช่
คำของไทย มีอยู่เท่านั้นเองที่ได้อ้าง แต่ว่าท่านหาได้คิดไม่ว่าที่ว่ากันไม่พบทางประวัติ
ศาสตร์นั้น ประวัติศาสตร์มีปรากฏอยู่แล้วทั้งที่กระผมได้เคยกราบเรียนมาบ่อย ๆ เมื่อ
คราวก่อนนั้น แต่ว่าภายหลังที่เราได้อภิปรายกันมา ๒ ครั้งแล้วก็เหมือนกับระยิกันได้
ว่าคำว่าสยามมีมาตั้งแต่ดั้งเดิมในท้องถิ่นที่เราอยู่เป็นเมืองไทยในขณะ อาจะสมัยทั้ง
แต่พวกอินเดียนหรือพวกเขมร เขมรดั้งเดิม ไม่ใช่เขมรในปัจจุบันนี้ ย้ายมาจาก
ทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอินเดียนหรือทางหนึ่งของปากีสถานเดียน อาจะทั้งแต่สมัย
พวกนั้นมาทางช่องไวกี๋ยหรืออาจะในระยะต่อ ๆ มา ภายหลังที่ไทยเราตกอยู่ใต้อาณัติ
ตั้งแต่ ๑๘๔๖ ลงมาอยู่ในภาคพม่าแล้วก็ได้ นี่ไม่สำคัญ แต่ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า
กันแดนแห่งนั้นชื่อเดิมก็คือสยาม และทั้งที่กระผมเคยกราบเรียนเมื่อคราวก่อนแล้วว่าสมัย
ปี ๑๘๓๕ เมื่ออยู่ใต้อาณัติของโจวทากวนหรือโจวทากวนซึ่งได้เข้ามาอยู่ในต้นครุฑเป็น
เวลาถึง ๑๑ เดือน ก็ได้เขียนเล่าความเกี่ยวกับครุฑเกี่ยวกับพญาและประเทศสยาม
ไว้มาก อันนั้นปรากฏชัดอยู่เพราะว่ากฎหมายเทศาภิบาลฉบับมีสเตอร์ อาจะถามว่าได้พิมพ์
ขึ้นเป็นภาษาฝรั่งเศสที่กรุงปารีสเมื่อ ๑๘๒๕ อันนั้นพลที่เราจะหาอ่านกันได้ นี่เขาได้
ระบุชัดที่เกี่ยวกับกันแดนมีชื่อสยามอยู่ก่อนแล้ว นี่แหละครุฑคือประวัติศาสตร์เป็นข้อ
เท็จจริงซึ่งเราหนีไม่ได้ ที่นี่ยังมีคำว่าไทยหรือสยามนั้นกระผมมีความเห็นว่าเรา
ควรจะแยกออกเป็น ๒ ประการ คือว่าสยามคือดินที่อยู่เป็นภูมิภาคเหมือนกันบ้าน
แต่ส่วนไทยเป็นบุคคลเป็นเชื้อชาติไทยที่เราได้พบพบลงมาถึงแต่เหนือ หรืออย่างท่าน

สมาชิกผู้เคยรักโลกกล่าวมาเมื่อตระหนักว่าประวัติศาสตร์มาไม่ใช่สองพันปีอย่างที่มีนักประวัติศาสตร์รุ่นก่อน ๆ ได้เคยเขียนไว้ การค้นคว้าต่อมาภายหลังได้ปรากฏแน่ชัดว่าประวัติศาสตร์ของไทยเราสับสนกว่าและแทนที่จะอยู่เฉพาะใต้แม่น้ำแยงซีเกียงลงมาทางกลีบปรากฏว่าอยู่ไปถึงภาคใต้ของทะเลสาบแคสเปียน อันนี้กระผมก็ได้ไปพลิกดูเสร็จแล้วก็ปรากฏว่าค้นคว้ากันใหม่ ๆ เป็นอันมาก ปัญหาที่มีอยู่ว่าโดยคำว่าไทยแล้วเรามีประวัติศาสตร์ กี่กึ่งมาตั้งแต่ตอนไหน แต่ส่วนคำว่าสยามนั้นเป็นไทยหรือเป็นภาคพื้นซึ่งเราได้อพยพภายหลังที่ได้ถูกเขาขับไล่ลงมาเพราะความรักสันโดษโดยความรักสงบสยยาของเรามากเกินไป นักโบราณคดีมาอยู่ทุกเป็นคล้าย ๆ เราได้ Migrate หรือได้อพยพลงมาหรือ Exodus ลงมาสู่ภูมิภาคนี้ แล้วเราก็คงเป็นคนไทย แต่พจนานุกรมประเทศนี้ก็บอกสยาม อันนี้กระผมจะไม่ขออ้างหลักฐานอะไรมาอีก เพราะว่าเท่าที่ท่านสมาชิกผู้เคยรักทั้งหลายได้อภิปรายกันมาก็รู้สึกว่าควรระงับไว้แล้ว แต่ถ้าหากว่าเราอ้างกันตามประวัติศาสตร์แล้วข้อโต้เถียงไม่มี แล้วถ้าโต้เถียงก็ไปลงข้อข้อยว่าสยามนั่นเอง เพราะว่าหลักฐานที่ปรากฏอยู่จากประเทศโน้นข้างประเทศนี้ข้างที่เขาเคยมาเกี่ยวข้องกับเรา เพราะฉะนั้นเราจะไปบอกว่าของเรานี้หลักฐานไม่มี เพราะว่าไฟเผาเสียข้าง พม่าทำลายอะไรข้าง นั่นตอนหลังไม่ใช่ตอนนั้น สยามนั้นเข้าใจว่ามีมากกว่าพม่าแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าหากว่านามอันนี้ไม่เป็นมงคลนามหรือว่ามีใช้ว่าสยามแล้วจะทำให้เกิดกลียุคเกิดอะไรต่าง ๆ บรรพบุรุษของเราเห็นจะไม่ใช้กันมาเป็นเวลาถึงพันกว่าปีเนี่ย ปัญหาที่มีอยู่ว่าโดยที่เราต้องการพิจารณาเห็นว่าควรเปลี่ยนชื่อจากสยามเป็นไทยหรือไม่ กระผมจึงได้ขอให้แยกออกในระหว่างชาติหรือในระหว่างเชื้อชาติกับประเทศซึ่งเป็นดินที่อยู่ก็เหมือนกันบ้านซึ่งเราย้ายไปอยู่ใหม่ บ้านเดิมมีชื่อว่าชาวตึกก็เพราะอยู่แล้ว ที่นี้เราจะไปเปลี่ยนกลับไปอีกบอกเป็นชนตึกตกลามาหรืออะไรก็สุดแล้วแต่ นั่นก็เปรียบได้ แต่เสร็จแล้วเราหันกลับไปสู่สัณฐานของก๊วนไปเวียนมาอย่างนั้นนี่ประการแรก คือว่าตามความรู้สึกของกระผมการเปลี่ยนอะไรบ่อยนักก็ไม่ดี นอกจากเหตุผลของความหมกหมองความยุ่งยากในการการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องเสียไปหลายอย่าง โดยจิตใจหรือความรักของผม ผมเป็นคน Mental นิทหน้อยคือว่ารักคำว่า

สยามเป็นของจริง ๆ และสนับสนุนด้วย เพราะฉะนั้นในการที่เปลี่ยนครั้งแรกนั้นผมจึงเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนซึ่งมีวัตถุประสงค์ไปในทางการเมือง มีวัตถุประสงค์ไปในทางที่ไม่ได้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เลย เพราะฉะนั้นจึงได้อ้างแต่เพียงว่าไม่มีหลักฐานในทางประวัติศาสตร์ กำหนดคร่าว ๆ มา อันนี้ผมขอประธานอภัยที่จะขึงท้าวความลงเรื่องเก่า ๆ ซึ่งบุคคลที่ไม่อยู่ในนั้นก็อย่ากล่าวถึง เพราะว่าไม่มีโอกาสจะมาแก้ไขกันได้ แต่ว่าโดยจิตใจของผมแล้วขอรับรองเต็มที่ว่าควรจะเป็นสยามเพราะเป็นสยามไม่ใช่ชองคน เชื้อชาติเราเป็นไทยแต่บ้านที่เราอยู่เป็นสยาม อันนี้ผมจึงอยากขอรับรองและขอกราบเรียนต่อที่ประชุมว่า โดยความสมัครใจในกระผมเองสนับสนุนเต็ม ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เลยเรื่องคำว่าสยาม เพราะเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ แต่คราวนี้ เมื่อเราได้เปลี่ยนมาเป็นไทยแล้ว ผลของการเปลี่ยนนี้อาจจะมีข้อเสียหลายข้อยกพร้อมตามที่ท่านสมาชิกผู้เกิดติได้กล่าวมาแล้ว แต่ว่าก็เป็นความเสียหลายซึ่งเป็นโยราณของเราอย่างก็เหมือนกัน ในการที่เรียกว่า จะมาเปลี่ยนนั้นก็ทำให้ความยุ่งยากจะเกิดขึ้น ทั้งที่เกิดขึ้นมาก่อนแล้วเหมือนกัน จึงอยู่ท่านบอกว่าเคยวนโลกแคบ เครื่องมือสื่อสาร การสัญจรนั้น เราอาจจะกระทำให้โลกรู้จักได้ภายใน ๓ ชั่วโมงหรือ ๓ เดือน แต่ว่าทางปฏิบัติจริง ๆ อย่างนั้นจะรู้ไปได้หรือแก้ไขใหม่อย่างโน้นอย่างนี้ หรือที่ผมไปเห็นมาที่ได้เดินทางมาหลายประเทศก็ไปเจอโดยมากแผนที่ก็ไทยแลนด์และ (สยาม) ถ้าเราเปลี่ยนอีกทีก็เป็นสยาม (ไทยแลนด์) ซึ่ง (สยาม) ก็คงจะเป็นไปอย่างโน้นหรืออย่างใดก็ไม่ทราบ นี่แหละครับ คือประวัติศาสตร์ เพราะฉะนั้นผมก็ขอรับรองว่าเราได้ริyman ถึงเราจะผิดหวัง เราไม่เห็นชอบด้วยหรือด้วยประการใด ๆ ก็ตาม ผมอยากจะขอให้เป็นที่ไปในทางที่เรียกว่าอย่าให้เกิดความเสียประโยชน์หรือเกิดความยุ่งยากวุ่นวายจนมากอีกครึ่งหนึ่งก็จะดีมาก สิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้วเป็นของแน่นอนว่า เราควรจะแก้ไขอย่างที่ผมกราบเรียนในการอภิปรายครั้งแรกแล้วว่า ถ้าเราเปลี่ยนจากไทยกลับไปเป็นสยาม จะได้อะไรเพิ่มขึ้น และอีกอย่างหนึ่ง ถ้าเราไม่เปลี่ยนจะเสียหลายอะไรไหม นี่เป็นประเด็นสำคัญที่ผมก็นั่งอยู่ในใจเสมอ และก็ขอประธานกราบเรียนในวันนี้อีกด้วย ถ้าหากว่ามีเหตุผลพอ ถ้าเราจะเปลี่ยนไปเป็น

สยามอย่างเก่าเป็นมรดกนามที่จะมีความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ปัญหาเรื่องการแบ่งแยก
จิตใจ แบ่งแยกดินแดนกลับมาได้ละก็ ผมยกมือให้เต็มทีเลยอนันต์ และผมคิดว่า
ไม่ใช่อย่างนั้น ปัญหาเรื่องนั้นเรื่องคน และเรื่องผลของการปกครอง ถ้าหากว่า
เราจะคงใช้นามว่า “ไทย” ท่อไปตามเดิมละก็ ทุกคนได้มีความเข้มแข็งขยันขันแข็ง
กล้าหาญช่วยกันบำรุงบ้านเมืองต่อไปก็คงจะเจริญรุ่งเรือง ไม่ว่าเราจะใช้คำว่า “ไทย”
หรือ “สยาม”

พลโท ฉลอง อุชุกอมล : ตามที่ท่านสมาชิกหลายท่านได้อภิปรายในเรื่อง
“ไทย” กับ “สยาม” นี้ ก็เป็นเวลาานาน ถ้านับเป็นชั่วโมงก็ประมาณ ๗ ชั่วโมง
๘ ชั่วโมงแล้ว นับว่าได้ฟังเรื่องราวซึ่งบางท่านก็ได้อ้างถึงเรื่องประวัติศาสตร์ อ้างเรื่อง
ภาษาศาสตร์ อ้างเรื่องรัฐศาสตร์ ล้วนแต่เป็นสารความวุ่นวาย จนกระทั่งทำให้เกิดสิ่งเล
วักทั้งสองฝ่ายว่าไทยหรือสยาม เรื่องนี้จะเห็นสารคดีเล่มหนึ่ง ซึ่งทราบว่าหน่วยราช
การแห่งหนึ่งจะพิมพ์แจกงานกันขึ้นเสียแล้ว ซึ่งนับว่าเป็นสารคดีมากทีเดียวจะเป็นคู่มือ
ของนักศึกษาหรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นนักโต้วาที จะได้ไปเรียนเป็นบทความมี สัมมัตถ์ว่า
ถ้าหากสถานการณ์ลงมติว่าใช้สยาม ซึ่งคำว่าไทยเราใช้ถึง ๒๒ ปีแล้ว เอกสารต่าง ๆ ที่เรา
ได้พิมพ์เอาไว้ที่ใช้คำว่า “ประเทศไทย” นั้นมีปริมาณมากหลาย ทดกระทั่งทรงทวง
กรมเชื่อว่าคงจะมีแบบพิมพ์ต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งแม้แต่ในโฉนดที่ดินก็ยังเขียนไว้ว่า
อย่างนี้ครับ “โฉนดที่ดินฉบับนี้ ได้ทำโดยพระบรมราชานุญาต ในพระบาทสมเด็จพระ
พระมหากษัตริย์ แห่ง ประเทศไทย” ถ้าอย่างนั้นแล้วก็แบบพิมพ์ของโฉนดที่ดินที่จะออก
มารุ่นใหม่ต้องพิมพ์ใหม่หมด ของเก่าอาจจะทิ้งทั้งหมดก็ได้ เฉพาะอย่างยิ่งแผนที่
หลายประเภท ประเทศไทยหรือแผนที่ที่มีอยู่ในกรมแผนที่มีประมาณหลายล้านฉบับ
แก้ว่ามีหลายแบบหลายชนิด ซึ่งถ้าหากว่าเราจะยกเลิกเอาแต่เพียงว่าในแผ่นแผนที่
นั้นพิมพ์ว่าประเทศไทยอยู่นั้น เวลานั้นมีอยู่ถึง ๒,๘๕๕,๓๕๕ แผ่น ถ้าหากว่าทาง
รัฐบาลหรือทางราชการสั่งบอกว่า ท่อไปนให้ใช้สยามละ ให้แก้เอกสารแบบพิมพ์ต่าง
ๆ ในกรมแผนที่ได้ไปคำนวณดูแล้วจะต้องใช้ค่าใช้จ่ายครั้งนี้ไม่น้อยกว่า ๒๘๕,๐๐๐ บาท
ก็หมายความว่าต้องเสียแรงงาน เสียค่าคนงาน เงิน ๒๘๕,๐๐๐ ถ้ามาพูดในทันที

ว่าเป็นเงินเพียงเล็กน้อย แต่ถ้าวางเงินไปสร้างโรงเรียนประชาบาลก็เห็นจะได้สัก ๒-๓ หลัง กันขี้ว่าประโยชน์น้อยในการที่ต้องเสียเงิน เพราะฉะนั้นตามที่ท่านสมาชิกคนหนึ่งที่ได้อภิปรายมาว่า การเปลี่ยนแปลงอะไรต่าง ๆ นั้นกระทบกระเทือนถึงเอกสารต่าง ๆ กระผมก็เลยสนับสนุนด้วยตัวเลขจำนวนนี้ นอกจากนั้นยังมีแบบพิมพ์ของสถานเอกอัครราชทูตต่าง ๆ ซึ่งเขาจะเขียนไว้ว่า “ไทยแลนด์” ทั้งหลายก็จะต้องแก้หมดเหมือนกัน รวมความว่าเขาก็เลยเรียกว่าเกาหัวละ เพราะเขี้ยวเปลี่ยนเป็นไซแอมเขี้ยวเปลี่ยนเป็นไทยแลนด์ ไทยแลนด์เปลี่ยนเป็นไซแอมอีกแล้ว เลยกลายเป็นว่าเราจะไม่เลอะอะไรไปเสียข้าง เลยกลายเป็นไซแอม ไซแอมก็เป็นไซมัส ไซมัสก็เขี้ยวก็บอกว่าไซมัสก็ขอมาอีกแล้ว กระผมก็ยังรักว่าอย่าเปลี่ยนเลย

พลตรีแสง เสนาณรงค์ : ตามที่ท่านสมาชิกผู้เกียรติคุณเมื่อกี้ได้ยื่นท้วงติงในเรื่องปัญหาทางเศรษฐกิจ ถ้าเกิดการเปลี่ยนชื่อประเทศ กลัวจะต้องใช้ง่ายในการพิมพ์เอกสารใหม่นั้น กระผมเห็นว่าเรื่องนี้เป็นประเด็นเล็กน้อยเกินไป เพราะว่าถ้าจะเพียงแค่ออกมาให้ใช้ของเก่าไปจนกว่าจะหมดก็ทำได้ เราทำมาหลายครั้งแล้วแบบนี้ จนกว่าของเก่าจะหมดไป ก็ไม่น่าจะมีปัญหาอะไร

นายพลตำรวจตรีตรี หนนวกิต : โภยที่กระผมได้ประสบข้อเท็จจริงมาคงที่จะกราบเรียนสนับสนุนว่าควรจะเป็น “ไทย” ไม่ต้องเปลี่ยน ทั้งนี้ก็เพราะว่ากระผมได้ไปเป็นตำรวจซึ่งอยู่ตามชายแดนและได้เป็นผู้นำกับการตำรวจถึง ๒ จังหวัด คือจังหวัดจำปาศักดิ์ และจังหวัดลานช้าง ในพจนานุกรมประเทศเทือกแถววิมานแม่น้ำโขงนั้นเขาได้เรียกตัวเขาเองว่า ไทยปากลาย ไทยนาหง ไทยเชียงแมน นี่ก็แสดงให้เห็นยืนยันในข้อประวัติศาสตร์ว่าพเนจรของเรามีคนไทยมีใช้แล้ว กันนั้นแล้วด้วยเหตุผลคำว่า “สยาม” ก็คือ หรือ “ไทย” ก็คือ ได้ฟังมาถึง ๘ ชั่วโมงนั้นรู้สึกว่ามีเหตุผลสมควรเคารพด้วยกันทั้งสองฝ่ายว่าถูกต้อง แต่ว่าถ้าสวสสคงคงมาและเป็นการที่เรียบร้อยแล้ว กระผมคิดว่าเราควรจะเป็นคำว่าไทยไว้ เพราะเรามีบ้านเราควรจะเป็นของเรา เราไม่ควรจะให้ใครเข้ามาเกี่ยวข้องกับ ถ้าด้วยกันทั้งสองฝ่ายแล้วกระผมขอยืนยันว่ากระผมเห็นด้วยกับคำว่าไทย ไม่ควรเปลี่ยนแปลง

นายเดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์: กระผมเองยังไม่ได้เตรียมตัวมาอภิปรายเรื่องว่าจะใช้ไทยหรือสยาม แต่กระผมได้เคยเดินทางไปต่างประเทศ ได้ประสบปัญหาที่สำคัญอย่างประการเกี่ยวกับชื่อประเทศ คือโดยเฉพาะชื่อประเทศเรา ถ้าจะใช้คำว่า “ไทย” หรือว่า “สยาม” กระผมก็คิดว่าจะไม่เสียหายอะไรมากนัก ที่ผมเห็นว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือประเทศไทย ชื่อประเทศเขียนแปลกกว่าเพื่อน คือว่าเขียนอย่างหนึ่งแต่ว่าอ่านอย่างหนึ่ง เราว่าประเทศไทยแต่เขียนด้วย ที เอช เอ ไอ เวลาอ่านแล้วไม่ใช่ไทยเป็นไอ กระผมว่าเวลาไปต่างประเทศลำบากใจเหลือเกิน อธิบายว่าที่เขียน ที เอช นั้นต้องอ่านเป็นตัวทีเฉย ๆ คืออ่านว่าไทย ที่กระผมมาสังเกตอย่างหนึ่งก็คือว่าหนังสือพิมพ์ประเทศอังกฤษเกือบทุกฉบับไม่เคยใช้คำว่า “ไทยแลนด์” ผมได้เคยไปพุดาและพบปะกับบรรณาธิการหลายฉบับ บอกว่าทำไมไม่ใช่คำว่าไทยแลนด์ เขาบอกว่า ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่รักของเก่า และอยากจะสงวนของเก่าไว้ แม้ประเทศไทยจะเปลี่ยนชื่อเป็น THAILAND ก็ยังรักคำว่า SIAM อยู่ เขาบอกว่าเขาเริ่มคุ้นชินกับประเทศไทยในฐานะเป็น SIAM และเมื่อเปลี่ยนประเทศ SIAM มาเป็น THAILAND นั้นผมขออภัยใช้ภาษาอังกฤษมากหน่อย เหตุผลทางการเมืองของประเทศไทยซึ่งประเทศอังกฤษไม่ยอมรับในสมัยนั้น นั่นเป็นคำแถลงซึ่งคนอังกฤษที่ผมเคยไปพบเขากล่าวไว้ และรู้สึกว่าเป็นคำที่ไม่มีความพิพลอะไรมากมายนักในเมืองไทย แต่ผมมีความรู้สึกก็คือว่าใครประธานเสนอให้เขียนประเทศไทย ชื่อประเทศเป็นภาษาอังกฤษให้ตรงกับเสียงอ่านสักหน่อยก็จะดีกว่า เพราะจะง่ายขึ้น สำหรับการที่จะพูดต่อไปในภายภาคหน้า

นายประสงค์ บุญเจิม: กระผมลุกขึ้นมาอภิปรายอีกครั้งหนึ่ง ไม่ใช่เพราะความกลัวที่จะได้มาอภิปรายปรากฏในหนังสือที่จะไปแจกในงานกุศล แต่รู้สึกว่าการอภิปรายของสมาชิกทุกท่านเกี่ยวข้องกับคำอภิปรายของกระผม มีบางข้อความ แต่ความจริงก็มีอยู่ ๒-๓ ข้อ แต่ว่าท่านสมาชิกซึ่งเป็นผู้นำอภิปรายคำว่า สยาม ก็ได้ตอบไปบ้างแล้ว ก็มีอีกข้อเดียว ที่กระผมจะพูด ถ้าหากว่าจะมีการรับความเข้าใจกันสักหน่อยอาจจะเป็นการดี คือขอทบทวนบอกท่านนักเรียนขณะกำลังจะลงชื่อประเทศสยาม

กระผมรู้สึกว่ ถ้าเป็นความจริงอย่างนั้นแล้วก็เป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง เพราะ
 ว่าการอธิบายที่ผ่านมามีข้อบกพร่องอย่างแน่ชัดแล้วว่า เราละลืมอะไรก็
 ลืมได้ แต่เราละลืมประวัติศาสตร์ของเราเองละลืมไม่ได้ เพราะฉะนั้นถ้าความจริงมีอยู่
 ด้านนักเรียนกำลังจะลืมคำว่าประเทศสยามก็เป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง แต่เขาจะลืม
 ใ้โดยอย่างไรในเมื่อทุก ๆ วันทั้ง ๆ ที่ทางราชการเราเรียกชื่อประเทศว่า ประเทศไทย
 แต่คำว่าประเทศสยามยังมีอยู่หลายแห่ง และยังมีความสำคัญที่คนชอบยกมาอ้าง
 บ่อย ๆ คือโคลงพระราชนิพนธ์ของต้นเกล้ารัชกาลที่ ๖ นั้นเอง ซึ่งเราได้ถือปริยายกัน
 มาแล้ว เพราะฉะนั้นความเห็นของกระผมนั้น นักเรียนหรือใคร ๆ ก็ตาม จะลืมคำว่า
 ประเทศสยามมิได้ แต่การอธิบายของเราได้ผ่านมาก็เป็นเวลานานพอสมควร แต่ว่า
 ความจริงถ้าหากว่าเรามีผลสนใจปริยายไปอีก ก็น่าจะกลับไปอธิบายกันอีก เพราะเหตุ
 ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง แต่สำหรับกระผมเองอยากขอขอยทวนคำอธิบายของ
 กระผมเมื่อคราวที่แล้วสักหน่อยว่า การอธิบายของเราควรจะแบ่งอย่างที่ท่านสมาชิก
 ๒ คนได้กล่าวเมื่อก่อนว่าเป็นเรื่องสองประเด็น ๆ หนึ่งก็คือเรื่องคนซึ่งเป็นคนไทย ไม่มี
 ปัญหา แต่ประเด็นที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้ คือเรื่องชื่อประเทศ เพราะฉะนั้นเหตุผล
 ต่าง ๆ ที่เราจะมาประกอบการพิจารณา ก็จะต้องเป็นเหตุผลที่จะประกอบการพิจารณา
 ชื่อประเทศเท่านั้น ไม่ใช่ตัวคน แต่การอธิบายของเราจะลงเอยด้วยประการใดก็ตาม
 กระผมเชื่อว่าท่านสมาชิกผู้เกียรติทั้งหลายคงจะได้ไตร่ตรองโดยดั่งแท้ และ ออกเสียง
 ลงมติด้วยความแน่ใจและความบริสุทธิ์ใจว่า สิ่งที่ท่านกระทำไปนั้นเป็นสิ่งที่ท่านเห็น
 ว่าถูกต้องและดีที่สุดแล้ว เพราะเหตุว่าอย่างที่เราได้กล่าวมาเมื่อคราวที่แล้ว สิ่งท
 ี่ท่านจะกระทำในเวลานี้เป็นความรับผิดชอบของสภาโดยเฉพาะ และคงจะเป็นครั้งแรก
 ที่สภาเราแนะนำเรื่องมาพูดอีก ไม่ว่าท่านหรือทนายใดก็ตาม เพราะฉะนั้นท่านสมาชิก
 ข้างท่านเป็นห่วงว่า เคยบ่เราจะกลับไปเปลี่ยนกันอีกนั้น กระผมเชื่อว่าคงจะไม่มีโอกาส
 จะกระทำเช่นนั้นได้ ส่วนประเด็นเล็ก ๆ น้อย ๆ อีกข้อหนึ่งซึ่งกระผมอยากกราบเรียน
 ก็คือว่า ท่านสมาชิกผู้เกียรติเมื่อก่อนบอกว่าในเอกสารแผนที่ต่าง ๆ คงจะต้องมีการวง
 เล็บ เพราะว่าเคยบ่มีการวงเล็บอยู่แล้ว ถ้ามีไทยแลนด์ก็ต้องมีวงเล็บใช่แถม ถ้า

เราเปลี่ยนกลับไปเป็นไซแอมก็คงจะมีวงเลี้ยวไทยแลนด์ กระผมคิดว่ากรณีเช่นนั้นคงจะไม่
 เกิดขึ้น เพราะว่าไซแอมเป็นชื่อที่มีคนรู้จักอยู่แล้ว และการที่จะเถียงกันว่ามีผู้รักมาก
 หรือรักน้อยนั้น เป็นเรื่องที่คงต้องสอบสวนและสำรวจอย่างถูกต้องด้วยหลักวิชาการจริงๆ
 เพราะฉะนั้นการที่เราจะบอกว่าไม่มีคนรักหรือมีคนรักน้อยอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น เป็น
 เรื่องที่พูดกันก็ยากลำบากได้ กระผมมีข้อทศนาประการกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ถ้าหากสถานะ
 ลงมกัไปในทางใดก็ตาม กระผมเชื่อว่าเราคงจะไม่มีการบังคับหรือว่าชี้แจงแสดง
 เหตุผลให้ต่างประเทศเขาเรียกชื่อเราว่าเป็นอย่างไร อย่างที่แล้มา เพราะเหตุว่าเรื่อง
 ต้องเป็นเรื่องของเขาไม่ใช่เรื่องของเรา เขาจะเรียกเราว่าประเทศสยามหรือไทยแลนด์
 นั้น ก็อยู่ที่เขา เช่นเดียวกับชื่อประเทศเยอรมัน ชาวเยอรมันเองเขาเรียกว่า คอยทซ์
 ลันท์ แต่ชาวฝรั่งเศสเรียกว่า อัลมาน ชาวอังกฤษเรียกว่า เยอรมันนี้ ไม่มีเหมือน
 กันเลย แต่ก็ไม่มีการไปบังคับว่าให้อังกฤษเรียกว่า อัลมาน หรือให้ฝรั่งเศสเรียกว่า
 คอยทซ์ เพราะฉะนั้นกระผมเชื่อว่า ถ้าหากเราจะใช้ชื่ออะไรก็ตาม เราคงจะไม่มีการ
 กระทำเช่นนั้น

นายทวี แรงขำ: ความจริงขึ้นเกมกระผมไม่ได้ตั้งใจจะอธิบาย แต่เมื่อ
 ได้ฟังท่านสมาชิกหลายท่านอธิบายเรื่องนี้ในแง่ต่างๆ และหลายท่านได้อ้างถึงหลัก
 วิทยาศาสตร์ กระผมจึงใคร่ถ้อยโอกาสกราบเรียนว่า ในวิชาวิทยาศาสตร์นั้น ไม่มีตำราการ
 ทดสอบประเทศว่าจะต้องทดสอบอย่างนั้นอย่างหนึ่งเหมือนอย่างเรื่องการทดสอบบุคคล ถึงที่
 กันอยู่ เช่นเกิดวันนั้นให้ทดสอบอย่างนั้นเช่นคือนั้นเป็นมงคลอะไรต่างๆ เหล่านี้
 ทางวิทยาศาสตร์การทดสอบประเทศไม่มีตำราการทดสอบประเทศ คงเป็นเรื่องของเหตุผล
 ในทางวิทยาศาสตร์หรือว่าเหตุผลในทางการเมืองนั้นเอง จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าประเทศที่
 อย่างนั้นละก็ผิด ทดสอบอย่างนั้นละถูกต้อง ควรจะเป็นไปในทางว่ามาชื่ออย่างนั้นทดสอบอย่าง
 เหตุผลในทางการเมืองก็หรือไม่สมควรหรือไม่มากกว่า ไม่ใช่ผิดไม่ใช่ถูก ปัญหาเรื่อง
 ชื่อประเทศนั้น โดยมากนักก็ศึกษาทางวิทยาศาสตร์ได้พิจารณาจากผลไปหาเหตุ คือว่าผล
 เป็นอย่างนั้นแล้ว ก็พิจารณาในแง่ที่ว่าที่เป็นอย่างนั้นเพราะเหตุอย่างนั้นๆ เมื่อเรื่องการ
 ทดสอบเป็นเรื่องของเหตุผลในทางการเมืองแล้ว ก็ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคตาม

สมัย ที่ประเทศนั้น ๆ หรือรัฐนั้น ๆ เผชิญอยู่ เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่องนครแอมสแตร์ดัม เป็น
 เรื่องเหตุผลในทางการเมืองมากกว่า ไม่ใช่หลักว่าจะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้จริงจะถูก
 นอกจากนั้น กระจกมีความเห็นว่าการดำเนินการของรัฐนั้น เราไม่ใช่มองแค่ความผาสุก
 ของประชากรแต่อย่างเดียว ต้องมองถึงความมั่นคงของรัฐนั้นด้วย ถ้าเรามองแค่ความ
 ผาสุกแต่อย่างเดียว แม้บ้านเมืองเราจะรุ่งเรืองผาสุกอย่างไรก็ตาม แต่ถ้าไม่มีความ
 มั่นคงแข็งแรงแล้ว เราจะมีความผาสุกอีกเมื่อไหร่ได้หรือ เพราะฉะนั้นในการบริหาร
 ประเทศนั้น จะคิดแต่ในแง่ของความผาสุกแต่อย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ จะต้องคิดถึง
 ความมั่นคงด้วย อย่างที่ท่านสมาชิกผู้เสนอได้กล่าวถึงว่า คนที่อยู่ในประเทศซึ่งไม่
 ใช่เชื้อชาติไทยนั้น เขารู้สึกเพียงว่าได้มาร่วมสุขแต่ไม่ได้มาร่วมทุกข์ ทำให้เขารู้
 สึกคล้าย ๆ กันว่าขาดความรับผิดชอบไป ในเรื่องความรับผิดชอบของคนที่ไม่ใช่เชื้อ
 ชาติเดิมนี้จึงวิ่งตามที่ว่า แต่เมื่อเปรียบเทียบกับอย่างว่าในบ้านของเรานั้นก็ย่อมจะต้อง
 มีตัวเจ้าบ้านแท้ คือครอบครัว และก็มีคนอาศัยอยู่ ความรับผิดชอบในครอบครัวหรือความ
 รับผิดชอบในความมั่นคงในบ้านนั้น หลักธรรมคำกั่มอยู่ว่าอยู่กับเจ้าของบ้านนั่นเอง ถึง
 แม้นโยบายการดำเนินการปกครองประเทศมาตั้งแต่สมัยเริ่ม ๆ มา กระจกก็เข้าใจว่ายุค
 หลากนั้น แม้ในสมัยที่บังเอิญประเทศว่าสยาม กระจกว่าประเทศนั้นถ้าจะอนุมานก็
 เหมือนอย่างวัตถุทั้งหลาย ก็ย่อมจะต้องมีแก่นมีแกน ความสำคัญในแง่ของความมั่ง
 คั่งแข็งแรงอยู่ที่แก่นอยู่ที่แก่นนั้น ถ้าแก่นนั้นมั่นคง แก่นนั้นแข็งแรง วัตถุนั้นก็อยู่
 ได้ หลายท่านได้กล่าวถึงพระราชชนพินธราชกาลที่ ๖ ในพระราชพินธินาถาพาราณา
 ให้คิดจะเห็นว่ามีค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องนั้นซ่อนอยู่ ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของแก่นนั้น
 เอง ในบทที่ว่า “ใครรานใครรด้าว แดนไทย ไทยรบจนสุดใจ ขาดคั่น” ซึ่งแสดง
 ว่าถ้าเมื่อมีภัยสงครามมา หรือบ้านเมืองอยู่ในภาวะอย่างนั้น ความรับผิดชอบอยู่ที่คนไทย
 ผู้เป็นเจ้าของประเทศนั่นเอง ในปัญหาที่ท่านสมาชิกกล่าวอ้างว่า การเลือกตั้งกติก
 หรือการเป็นทหารกติก ว่าเป็นการกติกกันไม่ให้คนที่ไม่ใช่เชื้อชาติไทยมีส่วนในความรับผิดชอบ
 ของประเทศ กระจกว่าถูกแล้ว กระจกว่าไม่ใช่กติกกัน เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้อง
 เสด็จถึงในแง่ความมั่นคงของประเทศเป็นเรื่องสำคัญมากกว่า แทบทุกรัฐหรือโดยมากก็

เป็นดังนี้ ในต่างประเทศการเข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยย่อมมีข้อกำหนดกฎเกณฑ์
 หลายอย่างเกี่ยวกับวิชาและงานที่ถึงไป ในการเลือกทั้งก็เช่นเดียวกัน เป็นปัญหาที่
 ทุกๆ ประเทศถึงถึงความรับผิดชอบต่อบุคคลที่เป็นแทนของประเทศนั้นๆ เพื่อที่จะให้เกิด
 ความมั่นคงอยู่ เพราะฉะนั้นปัญหาจึงเป็นปัญหาสำคัญ เราลองนั่งนึกดูว่าในการ
 ดำเนินการปกครองประเทศก็ดี ในการดำเนินการบริหารประเทศก็ดี หากปล่อยให้
 ให้แก่คนทุกคนในประเทศมาว่ากันไป นโยบายการปกครองประเทศก็ย่อมจะผันผวนไป
 ได้ หากแต่ในแง่ที่จะให้มีความผาสุกแต่อย่างเดียวแล้วประเทศนั้นอาจจะสลายลง
 ก็ได้ ทกกระผมยกมาเสนออันนี้ไม่ได้หมายความว่าขอ “สยาม” แล้วจะเป็นเหตุหนึ่งที่จะ
 ทำให้ประเทศของเราอ่อนแอหรือสลายไป แต่เพื่อที่จะชี้ให้เห็นความสำคัญในการดำเนิน
 การปกครองประเทศนั้นว่า จะต้องยึดถือเอาความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ อีกข้อหนึ่ง
 ด้วย และความสำคัญในเรื่องนี้เกี่ยวกับประชากรที่เป็นแทนของประเทศนั้นเอง ปัญหา
 ในเรื่องที่ว่าถ้าเราเปลี่ยนจาก “ไทย” กลับไปเป็น “สยาม” จะได้อะไรขึ้นมา ซึ่ง
 ท่านสมาชิกหลายท่านก็ได้อภิปรายมาแล้ว ถึงแม้จะขอ “สยาม” ก็ไม่ผิด อย่าง
 ทกกระผมว่า จะขอ “ไทย” กระผมว่าก็ไม่ผิด แต่ว่าถ้าจะเปลี่ยนแล้วจะได้อะไรขึ้นมา
 กระผมว่าอย่างน้อยย่อมกระทบกระเทือนความรู้สึกของประชาชนเป็นแทนของประเทศเกิดความ
 เสียหายแน่ สิ่งใดที่ปกครองประเทศได้ให้แก่ประชาชนจะเป็นโดยทางกฎหมายก็ดีโดย
 ทางประกาศรัฐนิยมก็ดี หรือโดยทางประกาศพระบรมราชโองการทั้งหลายเหล่านั้นก็ดี
 ถ้าสิ่งใดที่ออกไปเกี่ยวข้องกับประชาชนส่วนใหญ่ และประชาชนส่วนใหญ่พอใจก็รับไว้และ
 คงอยู่ตลอดกาล แต่บางสิ่งบางอย่างที่ให้เป็นไปในรูปกฎหมายก็ดี ประกาศหรือ
 อะไรก็ดี ถ้าประชาชนไม่พอใจสิ่งนั้นย่อมสลายไปเอง เรื่องประเทศนี้ก็เช่นเดียวกัน
 ขอประเทศนี้เมื่อประกาศเปลี่ยนแปลงจากสยามมาเป็นไทยนั้น สิ่งแรกที่ส่วนใหญ่
 ก็พอใจและเป็นทุกข์ใจของคนส่วนใหญ่ที่เวลานั้น ถ้าจะเปลี่ยนกลับไปก็ย่อมมีความเสียคาบ
 เป็นธรรมดา กระผมรู้สึกขอประเทศนี้เราจะเขาเป็นหลักเรื่องดินแดนหรือเป็นหลัก
 เรื่องเชื้อชาติก็ตาม อย่างทกกระผมกราบเรียนมาตอนนี้ขออะไรก็ได้ไม่ควรถือว่า
 เป็นผิดเป็นถูก ปัญหาว่าการเปลี่ยนกลับไปจะกระทบกระเทือนใครบ้าง กระผมกระเทือน

กินแคนหรือ กินแคนย้อมไม่มีความรู้สึก จะกระทบกระเทือนก็แค่จิตใจของคนส่วนใหญ่
ที่เห็นแกนของประเทศมากกว่า นอกจากนั้นใครเสนอเป็นข้อสังเกตว่าชื่อประเทศ
นั้นยาวตกลงแม้ว่าจะเป็นชื่อกินแคน แต่ชื่อกินแคนนั้นบางทีก็สนธิมาจากชื่อของบุคคล
เช่นชื่อที่คุ้นกันอยู่คืออเมริกา ก็กินแคนนั้นจะมีชื่อมาก่อนอย่างไรไม่ทราบ แต่
หลังจากที่อเมริกา เวสปกก ไปพบแล้วในปี ๑๕๐๗ ชาวตะวันตกก็ให้ชื่อว่าอเมริกา
เป็นการตั้งชื่อตามบุคคลที่ไปพบทวีปนั้น ถึงแม้ว่าจะใกล้เคียงกันว่ามีคนพบก่อน
พบหลังก็ตามจะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อนั้นเป็นชื่อตามบุคคลก็มี ที่นสำหรับประเทศไทยใน
กินแคนแห่งนี้ชื่อเดิมจะเป็นประการใดก็ตาม อาจจะเป็นสยามหรือจะเป็นอะไรก็ตามที่
ถึงที่ไทยก็ปรายกันมา แต่ถ้ามองว่าคนหมู่หนึ่งซึ่งเป็นบรรพบุรุษของเราอพยพลงมา
และไปยึดครองกินแคน การที่เราจะตั้งชื่อประเทศว่าไทยให้เป็นอนุสรณ์แก่บรรพบุรุษ
ของเรา กระผมก็ว่ามีเหตุผลมากและเป็นมงคลนามด้วย เพราะฉะนั้นตามที่คณะ
และความเห็นของกระผมแล้วชื่อใดไม่มีผลก็ถูกตามคำเรา ปัญหาอยู่ที่ชื่อใดนั้นจะเปลี่ยน
ไปนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศแก่รัฐประการใด ในเรื่องชื่อประเทศนั้นตามความเห็น
ของกระผมแล้วกระผมรักที่จะให้ใช้ชื่อว่าประเทศไทยตามเดิม

พลเรือโท อนันต์ เนตรโรจน์: กระผมได้ฟังท่านสมาชิกผู้มีเกียรติที่อภิ-
ปรายมาข้างประการที่ใครจะขอเรียนคัดค้านในแง่ที่ว่าอังกฤษไม่ได้พูดถึงคำว่า “ไทย”
เลย ทั้งนี้เนื่องจากกระผมได้อ่านหนังสือฉบับหนึ่งเป็นหนังสือเขียนบอกการเปลี่ยนชื่อ
สยามมาเป็นไทย เขียนโดยคนในตระกูลชอว์กับตระกูลบริดจ์ กระผมได้อ่านหนังสือ
ฉบับนี้ทั้งสองเล่มจนจบ หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือเรียนเรื่องเมืองไทยและหนังสือ
ที่เขินตันไว้ว่า ทำไมคนไทยจึงเรียกชื่อประเทศของตัวเองตามที่คนอื่นเขาเรียก คนไทย
ทั้งประเทศได้เรียกตัวเราว่าเมืองไทยๆ อยู่แล้ว บางท่านนั้นได้อ้างว่าในอังกฤษนั้นไม่
รู้จักคำว่าไทยหรือไม่นิยมเรียกว่าไทย แต่คนอังกฤษเขียนโดยตระกูลชอว์และตระกูล
บริดจ์ ๒ ท่าน หนังสือฉบับนี้พิมพ์มาประมาณ ๕๐ ปีแล้วและยังจะหาอ่านได้ และ
อีกประการหนึ่งตามที่ผมข้างท่านกล่าวว่า สำหรับผู้ที่เขินตันหรือเขินตันมาอยู่ใน
เมืองไทยและทำงานให้แก่ไทยนั้นมีความรู้สึกในแง่ไม่ค่อยพอใจในคำว่าไทยนั้นในเรื่องนี้

ตัวกระผมเองได้พบคนจีนย่านกลางนี้เป็นจำนวนมาก เขาชอบแสดงถึงว่าเขาเป็นคนไทย
 เคยว่าเขาทำงานกับคนไทยต่าง ๆ เหล่านี้มาชอบแสดงออกอย่างนี้มาก อันนี้ก็เป็นเรื่อง
 หนึ่งที่น่าจะได้เห็นว่าการที่จะใช้คำว่าไทยนั้น ไม่ใช่เป็นของที่จะทำให้สะท้อนใจแก่ใคร
 อย่างไรแล้วในสมัยนี้ และอีกประการหนึ่งในการที่จะเปลี่ยนแปลงเวลานตามที่ได้มีบาง
 ท่านได้กล่าวไว้แล้วว่าอะไรจะอะไรขึ้นมา อันนี้กระผมได้เห็นชัดแล้วว่าเราคนไทยทั่วไป
 นั้นได้นิยมใช้หรือเรียกคำว่าไทยและใช้กันมาแล้วเป็นระยะเวลาพอสมควร เวลานี้
 ก็ไม่มีใครรู้สึกว่าคำไทยเป็นเครื่องหมายแสดงใจ ถ้าหากว่าจะเปลี่ยนคำไทยเป็นสยามคราว
 นี้ขึ้น กระผมเชื่อแน่ว่าจะต้องมีคนเกิดการแสดงใจขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะ
 เจ้าของประเทศหรือเจ้าของกลุ่มคนไทยใหญ่ ๆ กลุ่มนี้ เพราะคนไทยส่วนมากนั้นก็มี
 ความรู้สึกเป็นใหญ่อยู่เสมอ และก็ใครที่จะได้เห็นประเทศของตนนั้นใช้ประเทศไทย
 ไม่ใช่ประเทศอื่น อันนี้เป็นสิ่งที่เราจะได้ในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ถ้าหากว่าจะ
 เปลี่ยนแปลงคำไทยเป็นสยาม ทั้งนี้เพราะเหตุว่ามีคนจำนวนมากที่ไม่มีความรู้สึกใน
 เรื่องคำว่าสยามนั้นจะเป็นของทำเป็นสำหรับเราแล้ว และได้นิยมใช้คำว่าไทยอยู่แล้ว
 ก็จะเป็นเรื่องของการแสดงใจเกิดขึ้น

พลตรี ทวนชัย โกตินิกานนท์: กระผมได้ฟังการอธิบายในเรื่องนี้มาหลาย
 เวลาแล้ว ต่างคนต่างก็มีเหตุผลกันทั้งนั้นในเรื่องที่จะขอประเทศว่าสยามหรือไทย ทั้ง
 ในแง่ประวัติศาสตร์ ในแง่เชื้อชาติ แต่ผมใคร่จะขออธิบายในแง่ของสามัญสำนึก
 ในการที่ได้กล่าวกันมานานแล้วว่าในการที่จะเปลี่ยนชื่อจากไทยเป็นสยามนั้นมีผลอย่างไร
 บ้าง หรือจะใช้คำว่าประเทศไทยอย่างเดิมนั้นจะมีผลอย่างไรบ้าง ในความสำนึกของ
 กระผม ผมใคร่จะอธิบายในแง่ของจิตวิทยา ในแง่ของสังคม ในแง่ของภูมิศาสตร์
 และประชากรของประเทศ ในแง่ของจิตวิทยาเราทั้งหลายแล้วว่าคำว่าไทยนั้นหมายความว่า
 อิศระ ความหมายของคำว่าสยามซึ่งหมายถึงความสวยงามสง่างามอะไรนั้น เป็น
 เรื่องของเทพนิยายซึ่งต่างประเทศเขาต้องให้แก่เรา คำว่าไทยเป็นคำซึ่งมีมาแต่โบราณ
 บรรพบุรุษของเราต้องให้มา แปลว่าอิสระไม่ขึ้นแก่ใคร และในปัจจุบันนี้กระผมคิดว่า
 คนที่อาศัยอยู่ในประเทศท้องถิ่นในภูมิภาคนี้ย่อมรักที่จะใช้คำว่าไทยซึ่งหมายถึงไม่ขึ้น

แก่ใคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนั้นรอยประเทศเราเหตุการณ์ต่าง ๆ ก็ยังบังคับให้เรา
 ต้องต่อสู้เพื่ออิสระเพื่อไม่ชนแก่ใคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งแพร่หลาย
 อยู่และพยายามที่จะควบคุมท้องถิ่นบริเวณนี้ เป็นเรื่องที่เราจะต้องป้องกัน การใช้คำ
 ว่าไทยนั้นมีความหมายเป็นอิสระไม่ชนแก่ใคร เพราะฉะนั้นในการที่จะป้องกันเหตุร้าย
 ต่าง ๆ คือลัทธิคอมมิวนิสต์ที่จะเข้ามาควบคุม เพื่อยังบังคับ ทำให้ประชาชน ทั้งหมดไม่
 เป็นอิสระ ซึ่งเป็นที่ไม่พอใจย่อมต้องอาศัยจิตใจร่วมกันว่าเราทุกคนไม่ต้องการที่จะอยู่
 ใต้อำนาจใคร ต้องการเป็นอิสระ เพราะฉะนั้นใช้คำว่าไทยต่อไปจะเป็นเครื่องหมาย
 เห็นอย่างหนึ่งในการที่จะไม่ยอมให้ลัทธิอื่นเข้ามาครอบงำในดินแดนส่วนนี้ นั้นใน
 ด้านของจิตวิทยา ในด้านสังคมคือด้วยความรู้สึกนึกคิดของกระผมแล้ว เราต้องการที่จะ
 ให้ความเป็นเอกแผ่นของคนไทยในส่วนภูมิภาคส่วนนี้ การที่จะทำให้เป็นเอกแผ่นได้นั้น
 เราจะต้องมีความเป็นอยู่ มีเชื้อชาติอันเดียว มีความสามัคคีปรองดองกัน ความ
 สามัคคีปรองดองกันนั้นถ้าหากว่าเราจะต้องมีขนบธรรมเนียมประเพณี ใกล้เคียงและเป็น
 เชื้อชาติอันหนึ่งอันเดียวกันยิ่งดีใหญ่ ในทำนองนี้ ถ้าหากว่าเราปล่อยให้ใจกว้างเกินไป
 อย่างที่สมาชิกได้อภิปรายมาแล้วนั้นว่าการใช้คำว่าสยามนั้นแสดงถึงความใจกว้างก็หมายความว่า
 หมายความว่าใคร ๆ จะเข้ามาอยู่ในภูมิภาคส่วนนี้ของเราก็ได้ การที่จะใช้คำว่าประเทศไทย
 เป็นสาเหตุอันหนึ่งทำให้เกิดการแตกแยกนั้น แม้ว่าจะใช้คำว่าประเทศสยามก็มีการ
 แตกแยกเช่นเดียวกัน แต่ว่าปัญหาว่าทำอย่างไรเราถึงจะไม่พยายามให้ประชากรที่อยู่
 ในภูมิภาคส่วนนี้ไม่แตกแยก นั้นเป็นปัญหาเรื่องทางการปกครอง การสังคม การ
 เศรษฐกิจ ซึ่งเราจะต้องแก้ไขกันไป ปัญหาในเรื่องภูมิศาสตร์และประชากรเรา
 เป็นที่ยอมรับกันว่าในภูมิภาคส่วนนี้ซึ่งคนไทยอาศัยอยู่มีพื้นที่ประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ ตาราง
 กิโลเมตรเศษนั้น ในปัจจุบันนี้มีประชากร มีประชาชน ๒๕ ล้าน และในอนาคตข้าง
 หน้าอีกประมาณ ๒๐-๓๐ ปี ประชากรของเราในภูมิภาคส่วนนี้อาจจะเพิ่มขึ้นถึงประมาณ
 ๔๐ ล้านเศษ ปัญหาอยู่ที่ดินแดนส่วนนี้เราจะเพิ่มออกไปได้หรือไม่ เราไม่สามารถ
 จะขยายขยายดินแดนออกไปได้ เพราะฉะนั้นประชากรที่เพิ่มเป็นจำนวน ๔๐ ล้านในดิน
 แดนภูมิภาคส่วนนี้นั้น เราควรจะคำนึงถึงความเป็นเอกแผ่นของประชากรที่อยู่ในดิน

แดนส่วนนี้ จำนวน ๔๐ ล้านที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตนั้นทำอย่างไรจึงจะรวบรวมประชากร
 ประชาชนที่อยู่ในภูมิภาคส่วนนี้ให้เป็นชนกลุ่มใด นั่นก็โดยอาศัยความเป็นชนกลุ่มใน
 เรื่องเชื้อชาติ เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าเราใจกว้างเกินไปจะทำให้คนอื่นเข้ามา แม้จะมี
 สัญชาติอื่นเขามาร่วมอยู่ในดินแดนของเรานี้มากมาย ลูกหลานที่จะเกิดต่อไปอีก ๒๐
 -๓๐ ปีข้างหน้าจะเอากันที่ไหนอยู่ จะเอาทรัพยากรธรรมชาติที่ไหนที่จะขุดคนขึ้นมา
 กัน ถ้าหากว่าใจกว้างเกินไป เพราะฉะนั้นในเรื่องภูมิศาสตร์และประชากรที่จะเพิ่มขึ้น
 เป็นเรื่องที่น่าคำนึงว่าเราควรจะรักษาคำว่า “ไทย” เอาไว้เพื่อความเป็นชนกลุ่มของ
 ชาติไทย ของเชื้อชาติไทย

พลโท อัมพร จินตกานนท์: ความจริงเราก็ได้อภิปรายกันมาในเรื่องคำว่า
 “ไทย” หรือ “สยาม” นั้นเป็นเวลาต่อเนื่องกันมาถึง ๓ วาระแล้ว คราวนี้เป็น
 วาระที่ ๔ ในเรื่องนี้ผมก็ไม่มีข้ออภิปรายอะไรมาก เพราะเหตุที่ว่าท่านผู้เถียงกันหลาย
 สมาชิกได้ค้นคว้าประวัติศาสตร์ วรรณคดี เรื่องราวต่าง ๆ มาชี้แจงกันในสภาเป็นที่
 ยึดยาวอยู่มากแล้ว กระผมขอเสนอข้อคิดแต่เพียงว่าการที่เราจะมาเปลี่ยนชื่อประเทศ
 ไทยเป็นประเทศสยามเพราะเหตุว่ามีชาวต่างประเทศเขารักในนามของสยามนั้นก็เป็นเรื่อง
 เรื่องที่ประหลาดอยู่เหมือนกันว่าทำไมเราจะต้องไปเอาตามคำตักตวงเขาเรียก ถ้าฝรั่ง
 เรียกอะไรเราก็ต้องเปลี่ยนชื่อตามไป ก็ทำให้เหตุผลการที่เราต้องเปลี่ยนชื่อนั้นน้อยไป
 น้อย ผมขอชักตัวอย่างว่ากรุงเทพพระมหานครซึ่งเป็นนครหลวงของเรานี้ฝรั่งเขา
 เรียกว่าบางกอกหรือแบงค็อก แต่ทำไมเราไม่เปลี่ยนเสียด้วย ถ้าหากว่าเราจะเปลี่ยนชื่อ
 ประเทศเราต้องเปลี่ยนตามเขาเพราะฝรั่งเขารัก คนชาวต่างประเทศเขารักบางกอก
 มากเราก็ต้องเปลี่ยนกรุงเทพ เป็นบางกอกไปด้วย แม่น้ำเจ้าพระยาเราเรียกของเร
 เราชื่อนานามแม่น้ำเจ้าพระยาของเรามาเป็นเวลานานแล้วนับศตวรรษก็ได้ ที่ฝรั่ง
 มาถามว่าแม่น้ำอะไร คนไทยบอกว่าแม่น้ำ เขาฟังไม่ถนัดเขาก็เรียกว่ารีเวอร์
 แม่น้ำ ทำไมเราไม่เปลี่ยนแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำ ๆ เสียบ้าง เพราะฝรั่งเขาเรียก
 อย่างนั้น นี่กระผมเห็นว่าเราไม่ควรจะคำนึงถึงว่าถ้าชาวต่างประเทศเขาเรียกชื่อเรา
 อย่างไร เขารักอย่างไร เราจะต้องหันไปตาม ที่ไม่เอาประเทศไทยละ เอา

ในต่างประเทศบ้างเช่นอย่างประเทศเยอรมัน ในภาษาอังกฤษเขียนในแผนที่ว่าเยอรมันนี้
แต่ประชากรเขาเรียกตนเองหรือเรียกประเทศของเขาว่าคอบซ์ หรือคอบซ์ลันด์แล้วเขา
ไม่เห็นจะต้องถือครองไปเปลี่ยนเป็นเยอรมันก็ตามไปด้วยในภาษาของเขา หรือชนชาว
เยอรมันเขาเรียกประเทศของเขาอย่างนั้นเขาไม่เห็นถือครองอะไร เพราะเหตุที่ว่าใครจะ
เรียกเขาอย่างไรก็ตาม แต่ว่าประเทศของเขา ประชาชนพลเมืองของเขา เขา
ภาคภูมิใจ เขารู้สึกมีเกียรติในชื่อนี้ เขาก็ควรภาคภูมิใจเช่นเดียวกันในการที่เรามี
ชื่อว่าเป็นคนไทยและประเทศของเรา ก็ตรงต่อจำนวน ประชาชน พลเมืองคือประเทศไทย
นี้เป็นเหตุผลที่กระผมอยากจะเสนอเพื่อประกอบเป็นข้อคิดเท่านั้น แต่ทบทวนมาถึงหลัก
ขณะนี้ เราใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร มาตรา ๒ ของธรรมนูญการปกครอง
นี้ ที่เราใช้อยู่และที่เรามาตั้งประชุมกันอยู่ในขณะนี้ มาตรา ๒ ว่า “ประเทศไทยเป็น
ราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขและ
ดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย” เพราะฉะนั้นในขณะนี้เราจึงต้องมาคิดคำนึงถึงร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย เพราะประเทศเรายังชื่อเป็นไทย แต่ถ้าหากว่าเราจะ
เปลี่ยนชื่อประเทศเป็นสยามแล้ว เราจะร่างรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสยามได้อย่างไร
เพราะเหตุที่ว่า ขณะนี้ในธรรมนูญการปกครองว่าเรามีชื่อเป็นประเทศไทย ถ้าหาก
ว่าเราตกลงจะเปลี่ยนชื่อประเทศก็จะต้องแก้ธรรมนูญการปกครองฉบับนี้เสียก่อน ร่าง
มาเป็นกฎหมายเข้ามาสู่สภาเสียก่อน เมื่อสภาเห็นว่าควรที่จะเปลี่ยนชื่อประเทศก็
ต้องออกกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง แล้วการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเราประสงค์ที่จะให้ดำเนินไป
ด้วยความสะดวกเรียบร้อยก็คล้าย ๆ กันว่าเราต้องมีเครื่องมาดัดง้างให้แน่นเข้าออกไปอีก เข้าใจ
ว่าคงจะไม่ตรงกับความรู้สึกของสมาชิกในสภานักชัย ปัญหาจึงเกิดขึ้นหลายประการ
ถ้าหากว่าเราจะตกลงเปลี่ยนชื่อจากประเทศไทยมาเป็นประเทศสยาม ส่วนเรื่องอื่น ๆ
เรื่องประวัติศาสตร์ เรื่องความเหมาะสมหรืออะไรนั้น ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติก็ได้
อภิปรายมามากแล้วกระผมจึงไม่ขออภิปรายซ้ำ ขอเพียงเสนอข้อคิดดังที่กราบเรียน
มาแล้ว

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มีท่านผู้ใดจะอภิปรายต่อไปอีกหรือไม่

พลเรือตรี นัย นพคุณ: ในการอธิบายเปลี่ยนชื่อประเทศไทยเป็นชอน
 นั ผมก็เฝ้าฟังมาหลายหนหลายครั้งแล้ว และบางท่านก็อ้างเหตุผลต่าง ๆ นานา ซึ่ง
 เป็นเหตุผลที่สมควรด้วยกันทั้งนั้น แต่ความคิดเห็นของผม ผมก็อยากจะใคร่ยืนยัน
 ว่าความจริงมีท่านสมาชิกผู้ใดคนหนึ่งได้อ้างแล้วว่า เราจะตั้งชื่อประเทศ หรือจะ ตั้งชื่อ
 อะไรก็ตามที่ เราควรจะใช้ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นความจริง ซึ่งปรากฏอยู่ ซึ่ง
 ใครจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ดังนั้นผมก็อยากขอเรียนว่า ท่านทั้งหลายเรียกว่าประวัติศาสตร์
 เป็นความจริงแล้ว เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นเวลา ๔ พันปี หรือ ๒ พันปีลงมาแล้วนัก
 ตาม กันແຕ່เราเข้ามาอยู่เคยวัน เมื่อก่อนจะมีชื่อว่าอย่างไรก็ตาม แต่ว่า
 เมื่อเราอพยพเข้ามาอยู่ เราได้สร้างสรร เราได้บำรุง เราได้สละ ล้ายากยากเข็ญ
 ได้สละเลือดเนื้อและชีวิต จรรโลงมาจนเจริญรุ่งเรืองมาจนถึงแผ่นดินของชาวไทย
 แล้ว ทำไมเราจึงจะเปลี่ยนชื่อเป็นประเทศอื่นซึ่งไม่ใช่เป็นประเทศของคนไทยและเป็น
 เมืองไทย ผมขอกราบเรียนແຕ່นี้

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ: เมื่อไม่มีท่านผู้ใดอธิบายต่อไปแล้ว ก่อ
 นัไป ข้าพเจ้าจะขอมติต่อที่ประชุม แຕ່ก่อนที่จะขอมติ ข้าพเจ้าขอเรียนว่าใน
 ระเบียบวาระนี้ ชื่อประเทศนี้ ในข้อกล่าวจะใช้คำว่าประเทศไทยหรือสยามหรือชอน
 ในการอธิบายมา ๓ ครั้งมาแล้ว นี้ไม่มีชอนเลย นอกจากว่าอธิบายเฉพาะ
 ประเทศไทยหรือว่าสยามเท่านั้น เพราะฉะนั้นการลงมติ ข้าพเจ้าจะขอข้ที่ชอน
 เอาออกเสียเลย ไม่ต้องขอลงมติ จะขอมติเฉพาะว่าชื่อ “ประเทศไทย” หรือ
 “ประเทศสยาม” เท่านั้น มีผู้ชี้ข้อประการใดบ้าง

(ไม่มีสมาชิกชี้ข้อประการใด)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ: ไม่มีผู้ชี้ข้อข้ง ก่อไปนี้ข้าพเจ้าจะขอมติ
 ต่อที่ประชุมว่าชื่อประเทศสมควรจะใช้ชื่อว่า “ประเทศไทย” หรือ “ประเทศสยาม”
 ท่านผู้ใดเห็นว่าควรใช้ชื่อประเทศว่า “ประเทศไทย” โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๑๓๔ คน)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรใช้ชื่อประเทศว่า “ประ-
เทศสยาม” โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๕ คน)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มีผู้เห็นว่าควรใช้คำว่า “ประเทศไทย”
๑๓๔ เสียง เห็นว่าควรใช้คำว่า “สยาม” ๕ เสียง เป็นอันว่าชื่อประเทศใช้คำว่า
“ประเทศไทย”

ยางรัก-ทรัพย์ากรมีค่า

คำนำ

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ไปสำรวจภาวะอุตสาหกรรมเครื่องเงินที่เชียงใหม่ ได้พบว่าร่วงโรยลงไปใกล้จะสูญ เป็นที่น่าเสียดาย ศิลปหัตถกรรมอันสูงส่งของชาติ จึงได้เริ่มดำเนินการส่งเสริมแล้วก็ได้จัดครูผู้สำเร็จวิชาหัตถกรรมเครื่องเงินจากกรมศิลปากรไปเยี่ยมการอบรมขึ้นโดยใช้สถานที่วัดชลอเคราะห์ ใน พ.ศ. ๒๔๕๔ และต่อมาได้สร้างโรงงานเป็นสถานอบรมขึ้นที่ถนนทุ่งโฮเต็ล และเริ่มทำการอบรมรุ่นที่ ๑ ใน พ.ศ. ๒๔๕๗ มาจนกระทั่งทุกวันนี้ก็ยังเยี่ยมทำการอบรมอยู่ และได้เกิดขอความช่วยเหลือของกิจการกรมระหว่างประเทศส่งครูชาวญี่ปุ่น ชื่อ มร. ชิโรชิ อิคิม่า มาช่วยทำการอบรมใน พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๐๔ ด้วย ผลของการอบรมเป็นที่พอใจทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งผลนี้ใจจะสังเกตเห็นจาก ปริมาณและคุณภาพของผลิตภัณฑ์เครื่องเงินที่มีในตลาดทั่วไป โดยเฉพาะที่ในเชียงใหม่และกรุงเทพฯ

นอกจากทำการอบรมวิชาเครื่องเงินให้แล้ว มร. ชิโรชิ อิคิม่า ยังได้สละเสาะศึกษายารักของไทยด้วย ทั้งนี้เพราะในการทำเครื่องเงินนั้นต้องใช้ยารักเป็นส่วนใหญ่ และคงจะเป็นเพราะอุปนิสัยนักศึกษาค้นคว้าของ มร. ชิโรชิ อิคิม่า ด้วยอีกสาเหตุหนึ่ง ประจวบกับทางประเทศญี่ปุ่นกับประเทศจีนคอมมิวนิสต์ที่ความสัมพันธ์ทางการค้ากัน เป็นเหตุให้อุตสาหกรรมเครื่องเงินของญี่ปุ่นขาดแคลนยารัก เขาจึงส่งผู้ชำนาญและนักการค้าออกสำรวจไปในประเทศต่างๆ แลพบเอเชียอาคเนย์ เพื่อหาแหล่งที่จะซื้อขายยารักไปใช้ทดแทนที่เคยซื้อจากประเทศจีนคอมมิวนิสต์ เมื่อคณะสำรวจมาทำการในประเทศไทยก็ได้มีการร่วมมือกันระหว่าง มร. ชิโรชิ อิคิม่า กับคณะสำรวจด้วย จนถึงคณะสำรวจได้ให้พันธันรักไว้แก่ มร. ชิโรชิ อิคิม่า เพื่อทดลองปลูก

มร. ชิโรชิ อิคิม่า ได้แจ้งการปฏิบัติของเขาให้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมทราบทั้งแต่ต้น ทั้งโดยรายงานเป็นหนังสือและโดยการสนทนา ทำให้กรมส่งเสริม

อุตสาหกรรมมีความรักของไทยเราน่าจะเป็นทรัพยากรอันมีค่าอย่างหนึ่ง ซึ่งนอกจาก
จะใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องเงินของเราเองแล้ว ก็คงจะส่งเป็นสินค้าออกไปขายให้ประเทศ
อื่นๆ ได้อีกด้วย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงได้เริ่มศึกษาเรื่องยารักหลังจากที่ได้ทราบ
จาก มร. ซีโรซี อีโคมา ไม่นานนัก

การศึกษาได้นำไปสู่เอกสารภาษาญี่ปุ่นหลายฉบับ ซึ่งกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่จะแปลออกเป็นภาษาไทยได้ จึงได้ติดต่อให้ นางอุบล หทัยช
แห่งธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้แปลหลายเรื่อง จนทำให้สามารถเรียบเรียงเป็น
เรื่อง “ยารัก-ทรัพยากรมีค่า” ขึ้นได้ เพื่อใช้เผยแพร่ด้วยความมุ่งหมายที่จะให้เป็น
ประโยชน์แก่ประเทศชาติ นับว่า นางอุบล หทัยช ได้มีส่วนช่วยให้เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไป
อยู่ด้วยเป็นอันมาก

เนื่องในงานฉาปนกิจศพ นายบรรจง ศรีสุชาติ ผู้เป็นบิดา ณ วัดมกุฏกษัตริย
าราม ในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๐๕ นางอุบล หทัยช ได้มาติดต่อขออนุญาตให้พิมพ์
เรื่องนวมเข้ากับเรื่องอื่น ๆ เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์แก่ผู้มาร่วมงาน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
จึงมีความยินดีอนุญาตให้พิมพ์ได้ตามความประสงค์ และขอเสนอไมทนาในกศล
ทักษิณานุปทานที่ นางอุบล หทัยช ได้บำเพ็ญอุทิศแก่ นายบรรจง ศรีสุชาติ ผู้เป็นบิดา
รวมทั้งการที่พิมพ์หนังสือออกแจกจ่ายเป็นสาธารณะประโยชน์ ขอขอบคุณนางอุบล
บาลให้ นายบรรจง ศรีสุชาติ ผู้ล่วงลับ ได้ประสิทธิ์คุณมณูผลตามควรแก่ศิวสัย
ในสัมปรายาททุกประการ.

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

๒ พฤษภาคม ๒๕๐๕

ยางรัก-ทรัพย์สินมรดก

รวบรวมโดย

สอาด หงษ์ยนต์

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ศิลปหัตถกรรมอันวิจิตรของไทยอย่างหนึ่งคือ การทำลายนก ลาย
ประติมากรรม ลายประติมากรรม เครื่องเงิน หรือจะเรียกกันว่าเครื่องรักนั้นมีประวัติมา
เก่าแก่ไม่น้อยกว่าสมัยสุโขทัย มีคนไทยหลายคนเข้าใจว่าไทยได้วิชาการทำเครื่องรัก
หรือเครื่องเงินมาจากพม่า แต่ที่จริงนั้นพม่าได้วิชาทำเครื่องเงินไปจากไทย มีเอกสาร
หลายแห่งที่รับรองความข้อนี้ เช่น สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาปริยัติวิธานสาธิต
ทรงเรียบเรียงพงศาวดารพม่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ ว่า “ได้ความรู้แปลกในทางโบราณคดีเนื่อง
ด้วยเรื่องทำของรักในเมืองพม่าอย่างหนึ่ง เรียกว่าไวทองนี้ด้วย ฉันได้เห็นในหนังสือ
พงศาวดารพม่าฉบับหนึ่งว่า วิชาทำของรักนั้นพระเจ้าหงสาวดีทรงส่งไปจาก
เมืองไทย (คือว่าได้ช่างรักไทยไปเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาได้ใน พ.ศ. ๒๑๑๒) ถ้าจริง
ทั้งนี้ ก็พึงสันนิษฐานว่า ครั้งนั้นได้ไปแต่ช่างทำรัก “น้ำเกลี้ยง” กับทำ “ลายนก”
จึงมีของพม่าทำเช่นนั้นมาแต่โบราณ แต่วิชาช่างพ่นรักลงไปในรูปภาพและลวดลาย
ต่าง ๆ นั้น พวกช่างชาวเมืองพม่าเขาบอกฉันว่า เพิ่งได้วิชาไปจากเมืองเชียงใหม่
เมื่อไม่นาน” นอกจากไปทางพม่าแล้ว วิชาทำเครื่องรักไทยยังแพร่ไปถึงประเทศญี่ปุ่น
เขาเรียกชื่อว่า คิมมา-เด Kimma-de ซึ่งเมื่อได้ลวดลายพ่นภาชนะเสร็จแล้วก็
ก็เอาไปแกะหรือชุบให้เป็นลวดลายแล้วจึงลงรักสี (แดง น้ำเงิน เหลือง และน้ำตาล)
ให้เต็มตามเส้นที่แกะไว้เมื่อแห้งแล้วก็ให้เรียบเสมอกัน ศาสตราจารย์ โทยิโอะ โยชิโน
อาจารย์วิชาศิลปเครื่องรักในโตเกียวมหาวิทยาลัยกล่าวว่า “กรรมวิธีนี้แรกเริ่มมีใน
ประเทศไทยและพม่าใช้กันมาช้านานสำหรับใส่ คิมมา (ยารักษาโรคชนิดหนึ่ง) ได้เข้าไปสู่

และญี่ปุ่นได้รับเอากรรมวิธีนี้ในสมัยเอโดะ พ.ศ. ๒๑๕๘ - ๒๔๑๑” ชาวญี่ปุ่นที่
เข้าใจภาษาไทยดีได้อธิบายว่า คำว่ากิมา มา ไม่ใช่ภาษาญี่ปุ่น เห็นจะเพี้ยนไปจากคำ
ไทยว่า กินหมาก หรือ เชี่ยนหมาก วัตถุที่ใช้ในกรรมวิธีเครื่องรักมีหลายอย่าง เช่น
ยางรัก สี ไซก มุก ชันกระดกต่าง ๆ ทองคำเปลวหรือเงินเปลว ขางสะเทาะหรือ
มะขวิด หอระกาน น้ำส้มข่อย ไม่ว่าจะทำเป็นลายรดน้ำ ลายประคัมมุก หรืออื่น ๆ
ก็ตาม ขางรักเป็นวัตถุสำคัญที่จะต้องใช้เป็นส่วนใหญ่ คือ ทาลงพ่นหลายครั้ง

ขางรักได้มาจากต้นไม้ซึ่งเราเรียกกันว่าต้นรัก มีชื่อตามภาษาพฤกษศาสตร์
ว่า Melanorrhoea Usitata. เท่าที่รู้จักทั่วไปในปัจจุบันนี้อยู่ในเชียงใหม่ แต่เดิม
เมื่ประมาณ ๒๐ ปีมาแล้วและก่อนนั้นขึ้นไปไซยาก็มีขางรัก นายวัฒนา ตรีพฤษพันธ์
(เอส. มิก) ชาวญี่ปุ่นซึ่งกรมศิลปากรจ้างมาสอนวิชาเครื่องเขียนอยู่ระยะหนึ่ง ได้เขียน
ไว้ในหนังสือตำราสำหรับทำเครื่องภาชนะต่าง ๆ ทารัก ทาสี ทาสีน้ำมัน ทาวานิช
(พิมพ์เมื่อ ๑/๑/๘๔ หรืออ่านใต้ที่หอสมุดแห่งชาติ พระนคร) ว่า “รักไซยา
ราคาประมาณซึ่งละ ๑ บาท รักเชียงใหม่ราคาซึ่งละ ๖๐ สตางค์” ต่อมาในชั้น
หลังนี้ รักไซยาได้สูญหายไป ทางสืบสวนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมทราบว่า รัก
ไซยาปลูกทำกันมากในตำบลเสวียก ตำบลปากหมาก และตำบลโมก้าย ต่อมาตำบล
เสวียกได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอท่าช้างมีความเจริญขึ้น ต้นรักก็ถูกตัดฟันโค่นลง
หมด และใช้พื้นที่ทำการอย่างอื่นซึ่งได้ผลดีกว่าปลูกต้นรัก ส่วนที่ตำบลปากหมากและ
ตำบลโมก้ายก็ได้เลิกการทำรักไปทำอย่างอื่นโดยเหตุที่งานนี้เก็บกัน มีเหตุผลที่ควรจะ
สนับสนุนอีกประการหนึ่งคือ ในสมัยก่อนการทำเครื่องลงรักต่าง ๆ แพร่หลายและทำ
กันเป็นจำนวนมาก ที่เป็นของประจำบ้านเช่นขันน้ำ ถ้วยชาม โอ โต๊ะ แจกัน พาน
เชี่ยนหมาก เป็นต้นก็มี ขางรักจึงขายได้มากพอควรแก่การทำขาย ในสมัยหลัง ๆ
มาเครื่องรักเสื่อมลงและพวกที่เป็นของใช้ประจำบ้าน ก็ถูกแข่งขันโดยสินค้าเครื่องเหล็ก
เคลือบ เครื่องอลูมิเนียม เครื่องพลาสติก ฯลฯ ราคาย่อม ๆ น้อยลงจนหมดการทำเครื่อง
รักหมดวิถืลงทุกที (ที่เชียงใหม่เคยทำกันอยู่กว่า ๑๐๐ ครัวเรือน เหลือ ๔-๕ ครัวเรือน
ใน พ.ศ. ๒๔๕๓) ขางรักจึงขายได้น้อยลง ๆ จนผู้ทำไม่ได้ผลประโยชน์เพียงพอ

ก็ต้องค่อย ๆ เลิกลาไป ทางไซยาหมีดไปก่อนเพราะอยู่ห่าง ส่วนทางเชียงใหม่นั้น
เพราะอยู่ใกล้หมู่บ้านอุตสาหกรรมเครื่องเงิน ก็พอทรงอยู่ได้ข้างมากกับอุตสาหกรรม
เครื่องเงิน

นายวัฒนา ตรีพฤตพันธ์ กล่าวไว้ว่า รักที่มีในประเทศญวน ไทย พม่า
อินเดียน เป็นคนละชนิดกับรักที่มีในประเทศจีนและญี่ปุ่น (Rhas Vernicifera D.C. —
ผู้เขียน) รักไทยใช้กรำแตกกรำฝนอยู่กลางแจ้งทนทานดีมาก แต่ไม่ทนทานต่อน้ำกรด
โซดาไฟ หรือน้ำร้อนได้เหมือนรักญี่ปุ่น รักไทยทนน้ำร้อนได้ไม่เสีย แต่ก็มักลื่น

ประเทศญี่ปุ่นใช้ยางรักมากที่สุด เขาใช้ทารถ ทาเรือ อุตสาหกรรม และใช้ใน
ในการทำเครื่องรักเครื่องเงินใช้เองทั่วประเทศ ทั้งยังส่งไปขายต่างประเทศเป็นอันมาก
ด้วย เมื่อสมัยก่อนสงครามโลกที่แล้วมาใช้ถึงประมาณปีละ ๒๐๐๐ ตัน และต้องสั่งจาก
ต่างประเทศแทบทั้งสิ้น เพราะในญี่ปุ่นปลูกต้นรักได้ก็จริงแต่น้อยมาก ประเทศที่ขาย
ยางรักส่วนใหญ่ให้ญี่ปุ่นคือจีน และเนื่องจากต้องซื้อยางรักเป็นเงินมาก ๆ ทุกปี ญี่ปุ่น
จึงประดิษฐ์ยางรักเทียมขึ้นใช้ในที่สุดใช้แทนยางรักแท้ได้ ทำให้ความต้องการยางรัก
ลดลงจนถึงเหลือเพียงปีละ ๗๐๐-๘๐๐ ตันในขณะปัจจุบัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔
ญี่ปุ่นซื้อจากจีน ๗๔๖,๓๐๗ ก.ก. เงิน ๑.๒๗๓ ล้าน เหรียญอเมริกัน พ.ศ. ๒๔๕๕
เงิน ๑.๒๘๒ ล้าน พ.ศ. ๒๕๐๐ เงิน ๑.๐๔๔ ล้าน

คงจะเป็นโดยเหตุที่ ยางรักของประเทศจีนมีคุณภาพสูง เช่นเดียวกับยางรัก
ของญี่ปุ่นเองญี่ปุ่นจึงไม่สนใจยางรักไทยมาก่อน และทางฝ่ายไทยเรานั้นก็ไม่มีผู้ใดสนใจ
ยางรัก เพราะเท่าที่เห็น ๆ กันอยู่ในประเทศของเราเองนั้นก็เป็นสิ่งเล็กน้อยเหลือเกิน
ยางรักจึงมีที่ใช้เกี่ยวกับการทำเครื่องลงรักเครื่องเงินภายในประเทศเท่านั้น และปริมาณ
ไม่มากนัก เมื่อเครื่องลงรักเครื่องเงินเสื่อมความนิยมผลิตน้อยลง ยางรักก็ขายได้
น้อยลงจนทางไซยาหมีดหายไปเหลือแต่ทางเชียงใหม่อุ้ยบ้าง ดังที่กล่าวมาแล้ว

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ทราบภาวะของอุตสาหกรรม
เครื่องเงินเชียงใหม่ว่าเสื่อมลงจนใกล้จะสูญ จึงเกิดความห่วงใยในศิลปวัฒนธรรมอัน

สังกาของชาติขึ้นและได้เริ่มทำการส่งเสริมโดยสังครม สำเร่ววิชาเครื่องเงินจากกรม
 ศิลปากรไปขอบรมราชานุญาต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔ ใช้สถานที่ทอกลอยเคราะห์ ต่อมาจึงได้
 สร้างโรงงานเป็นสถานอบรมชนที่ถนนทุ่งโฮเต็ล และเปิดทำการอบรมวันที่ ๑ ธ.ค. ที่ใหม่
 เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ และยังคงดำเนินการอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ เพื่อที่จะให้การฟื้นฟูขึ้น
 ด้วยดีอย่างยิ่ง กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้เกิดข้อขอความช่วยเหลือของคณะกรรมการ
 ระหว่างประเทศ ส่ง มร. ซีโรซี อีโคมา ผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่นมาช่วยฝึกหัดอบรมด้วย
 เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ถึง ๒๕๐๔ มร. ซีโรซีอีโคมา ได้ขึ้นไปทำการอบรมที่เชียงใหม่
 และได้พบว่าชาวรักที่ใช้ทำเครื่องเงินนั้นคุณภาพไม่ดีทั้งมีสิ่งเจือปนด้วย เขาจึงสละ
 ศึกษารองอย่างรักไทย โดยออกไปศึกษาดูสถานที่เพาะกรักเขาอย่างรักและสถานศึกษา
 ย่างรัก และทำการทดลองต่าง ๆ ด้วย ในระยะนี้ทางประเทศจีน (แผ่นดินใหญ่-
 คอมมิวนิสต์) กับประเทศญี่ปุ่นก็มีความสัมพันธ์ทางการค้าต่อกัน ประเทศญี่ปุ่นเคยซื้อ
 ย่างรักจากจีนแถมเยอะมาก ๆ จึงเกิดการขาดแคลนย่างรักขึ้น การสละศึกษาของ
 มร. ซีโรซี อีโคมา จึงน่าจะนอกจากค้นคว้ารักไทยเพื่อใช้ในการผลิตเครื่องเงินของ
 ไทยแล้วก็น่าจะหวังที่จะให้ส่งออกไปขายให้ญี่ปุ่นด้วย และเป็นนิสัยชอบของเขาเองด้วย
 ในระหว่างที่ย่างรักไทยยังมีคุณภาพไม่ดีก็ใช้ในการทำเครื่องเงินทุกลำก็ยังงานไม่ได้น
 มร. ซีโรซี อีโคมา ก็ต้องสั่งซื้อย่างรักอย่างจากประเทศญี่ปุ่นมาใช้ในการหัดฝึก
 อบรม เช่นที่เรียกว่าย่างรักโสเป็นต้น

เนื่องจากญี่ปุ่นขาดแคลนย่างรัก เพราะซื้อจากจีนแถมไม่ได้ เขาจึงต้อง
 พยายามชวนชาวเขาทางทิศเหนือจากทอน มีเวียตนามได้ ไทย ลาว กัมพูชา
 พม่า ฯลฯ เพื่อให้ได้ปริมาณที่ต้องการในอุตสาหกรรมเครื่องเงินเครื่องเงินอื่นมี
 ข้อเสียทั่วโลกของเขา โดยความมุ่งหมายที่จะให้เป็นแหล่งย่างรัก อันมั่นคงถาวร
 แทนแหล่งเงินแถมด้วย เขาจึงคิดไปจนถึงแผนการที่จะปลูกต้นรักเพื่อเขาอย่างในประเทศ
 ต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งเป็นข้อที่น่าสังเกตว่าแทนที่ประเทศเจ้าของทรัพยากรจะชวนชาว
 ช่างชิงโอกาสจำหน่ายทรัพยากรสินค้าของตน กลับกลายเป็นประเทศผู้ซื้อต้องเป็นผู้ชวน
 ชาวเขาที่จะให้เจ้าของทรัพยากรมีของขาย

สมาคมทางเศรษฐกิจญี่ปุ่นเชื่อว่าเอเชียใต้ทั้งคณะกรรมการชนพิจารณาปัญหา
นี้อย่างจริงจัง ๑๒ คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ที่น่าสังเกตก็คือ มีบุคคล
(ชาวญี่ปุ่น) แห่งสมาคมส่งเสริมการพัฒนารักเวียตนามร่วมอยู่ด้วย ๒ คน * คณะ
กรรมการได้ประชุมกันแสดงความคิดเห็นเป็นนโยบายริบด่วนและนโยบายระยะยาว
ดังต่อไปนี้

๑. นโยบายริบด่วน

ก. ภายในประเทศ ปริมาณการผลิตยางรักภายในประเทศนั้นกล่าวกันว่า
ในสมัยรัชกาลเมย์ มีประมาณ ๗๐๐ ตัน เป็นอาชีพรองของชาวนาที่ค่อย ๆ ลดน้อย
ถอยลง จนปัจจุบันเหลือเพียงประมาณ ๒๐ ตันเท่านั้น การที่จะกลับเพิ่มผลผลิต
ให้ได้เท่าเดิมจึงออกจะเป็นการยากอยู่ ฉะนั้นพวกชาวอุตสาหกรรมรักจึงควรวางแผน
การกันเองที่จะเพาะปลูกและดูแลกัน ในการนี้รัฐควรให้ความอุดหนุนอย่างเต็มที่ เพื่อ
ให้ได้จำนวนที่ต้องการแม้อย่างน้อยที่สุด

(หมายเหตุ.-ความต้องการใช้ภายในประเทศมีประมาณ ๖๐๐-๗๐๐ ตัน)

ข. ต่างประเทศ ต้องส่งเสริมความรู้ความชำนาญไปทำการสำรวจแหล่ง
ทรัพยากรยางรักในจีนแ่ง เอเชียอาคเนย์ ตลอดจนบราซิล โดยริบด่วน ค่าใช้จ่าย
ในการเดินทางครั้งนี้ ๖ ล้านเยน สำหรับการนำรักพันธุ์ที่จะไปปลูกที่เวียตนามได้นั้น
ได้มีผู้กระทำมาแล้วและปรากฏว่าสามารถทำได้ จึงหวังใจว่าการลงมือปลูกบ้ำ
กันนี้จะกระทำได้โดยด่วน

สำหรับการลงทุนนั้น ๓ ปีแรก ปีละ ๑๐ ล้านเยน รวม ๓๐ ล้านเยน หลัง
ปีที่ ๕ ไปแล้ว เริ่มเก็บผลได้ มีรายได้จากผลผลิตติดต่อกัน ประมาณ ๕-๗ ปี ก็มี
หวังว่าจะได้ทุนเริ่มแรกคืนมา นอกจากนั้น ทางภาคเหนือของลาวก็มีหวังมากที่จะไปทำ
การเพาะปลูกได้

* หมายเหตุ.- ทั้งนี้ แสดงว่ายางรักของเวียตนามได้กำลังได้รับการพัฒนาอยู่แล้ว โดยฝ่ายญี่ปุ่นร่วมอยู่
ด้วย โอกาสของเวียตนามได้ที่จะขายยางรักออกนอกประเทศจึงได้เปรียบประเทศอื่น ๆ

อันนี้เกี่ยวกับการเก็บยางรักพันธุ์พม่าที่กัมพูชา ไทย พม่าและรวบรวมเป็น
สินค้า และการปลูกป่าต้นรักที่ซานเปาโล ประเทศบราซิล หรือใช้รักพันธุ์พม่าที่
อเมซอน เหล่านี้ต้องจัดส่งผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้ไปดำเนินการสำรวจและค้นคว้าโดยด่วน

ค. เงินทุนที่ต้องการสำหรับนโยบายยี่สิบตัวนี้

๑) เงินอุดหนุนภายในประเทศ	๑๐๐ ล้านบาท
	(๔ ปี ๆ ละ ๒๕ ล้านบาท)
๒) เงินลงทุนในต่างประเทศ (ที่เวียดนาม, ลาว และซานเปาโล
ในบราซิล)	๕๐๐ ล้านบาท
	(๓ ปี ๆ ละ ๓๐๐ ล้านบาท)
๓) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปสำรวจ	๖ ล้านบาท
รวม	๑,๐๐๖ ล้านบาท

รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปสำรวจ

๑. ทางเอเชียอาคเนย์ ไปยังลาว กัมพูชา ไทย พม่า เวียดนาม
ได้ ๓ คน ใช้เวลาประมาณ ๒ เดือน คนละ ๑ ล้านบาท รวม
๓ ล้านบาท
๒. ทางบราซิล-ไปซานเปาโล และอเมซอน ๒ คน ใช้เวลา
ประมาณ ๒ เดือน คนละ ๑.๕ ล้านบาท รวม ๓ ล้านบาท
รวมทั้งสิ้น ๖ ล้านบาท (ประมาณ ๑๕ เยนต่อ ๑ บาท)

นโยบายระยะยาว

- ก. สำหรับภายในประเทศซึ่งมีการปรับปรุงคุณภาพของชนพันธุ์ ควบคุมการปลูกโดยใช้ปุ๋ย ตลอดจนค้นคว้าอย่างถาวรเกี่ยวกับวิธีการกรีดด้วย
- ข. เกี่ยวกับการปลูกรัก ต้องค้นคว้าหาวิธีของการแพทย์ของรักด้วย
- ค. ถ้าทำดังนี้แล้วก็จะเห็นชาวพรองที่มีประโยชน์แก่กสิกรรมและการส่งเสริม
เพิ่มเติมผลผลิต ก็มีหวังที่จะทำได้สำเร็จ

ง. ควรให้มีการศึกษาอย่างกว้างขวางถึงแหล่งทรัพยากรของรักทกชนิติน
ต่างประเทศ สภาพพื้นที่จริง ตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตรักเหล่านั้น และ
อาศัยความรู้เหล่านั้นเป็นพื้นฐานพิจารณาเห็นว่าเพิ่มเติมอย่างละเอียดถี่ถ้วน
เงินทุนที่จะต้องใช้สำหรับนโยบายระยะยาว

การปรับปรุงชนิตพันธุ์ ๕ ล้านเบน (๕ ปี ๆ ละ ๑ ล้าน แต่ดำเนินการ
จำนวน ก็ทำต่ออีก ๕ ปี)
ควบคุมการปลูกโดยใช้ปุ๋ย ๕ ล้านเบน (๓ ปี ๆ ละ ๓ ล้านเบน)
วิธีการเก็บยาง ๕ ล้านเบน (๒ ปี ๆ ละ ๒ ล้านเบน)
การค้นคว้าวิจัยของการแพथวิธ ๒ ล้านเบน (๒ ปี ๆ ละ ๑ ล้านเบน)
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาเห็นว่า ๐.๕ ล้านเบน (๕ ปี ๆ ละ ๐.๑ ล้านเบน)
รวม ๒๐.๕ ล้านเบน” *

ต่อมาเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๐๒ ก็ปรากฏว่ากระทรวงการค้าต่างประเทศ
และอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นได้ตั้งงบประมาณให้ ๑,๕๐๐,๐๐๐ เบน (ประมาณ ๑๐๐,
๐๐๐ บาท) สำหรับทำการสำรวจขั้นต้นในประเทศเวียดนามใต้ ไทย ลาว และกัมพูชา
จากความรู้ที่เขามีอยู่ในสภาพของประเทศต่าง ๆ เหล่านั้นมาก่อนสงคราม
และระหว่างสงคราม เขาเชื่อว่าการปลูกป่าต้นรักนั้นพอจะกระทำได้ เขาจึงกะการไว้
ทั้งแก่ก่อนสำรวจทั้งต่อไป

๑. เป้าหมายและทุน

(๑) เป้าหมายในการผลิต	๓๐๐-๕๐๐ พัน
(๒) เนอทเพาะปลูก	๑,๒๐๐-๒,๐๐๐ เฮกตาร์
(๓) เงินทุนที่จะต้องใช้ ปีแรก	๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ เบน

* ที่มา- นิตยสาร “นิซงซิกโก” (อุตสาหกรรมรักญี่ปุ่น) ฉบับที่ ๑๑ เดือนกรกฎาคม ๒๕๐๒

๔๖
 ๒๓
 ๔๖
 ๒๓

๘๐,๐๐๐,๐๐๐ เยน

๘๐,๐๐๐,๐๐๐ เยน

รวม ๒๖๐,๐๐๐,๐๐๐ เยน

๒. วิธีการพัฒนา

วิธีการพัฒนาอาจทำได้ ๒ ทาง ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้ แต่จะทำโดยวิธีไหนก็ตาม จำเป็นที่จะต้องตั้งบริษัทพัฒนาแหล่งทรัพยากรรักในเอเชียอาคเนย์ (ต่อไปจะเรียกว่าบริษัท ฯ) ขึ้นภายในประเทศโดยมีสมาคมอุตสาหกรรมรักเป็นหลักสำคัญ

วิธีที่ ๑. นำเงินไปลงทุน

คือ ร่วมมือกับชาวพื้นเมืองร่วมทุนกันจัดตั้ง บริษัทพัฒนาอุตสาหกรรมขน (ต่อไปจะเรียกว่าบริษัทร่วมทุน) ลงทุนปลูกข้าวและจัดการดำเนินงาน ในการนี้จำเป็นอย่างยิ่ง

ก. เงินทุนที่จะต้องใช้ในการร่วมทุน

ข. เงินที่จะต้องให้รัฐบาลประเทศที่เราจะไปตั้งบริษัทร่วมทุน

ค. เงินที่จะให้รัฐบาลประเทศที่เราจะไปตั้งบริษัทร่วมทุนนำไปเป็นเงินลงทุนซึ่งจะยกยืมจากธนาคารเอ็กซ์พอร์ต-อิมพอร์ต

ปัญหา

๑. วงการอุตสาหกรรมนั้นไม่มีกำลังเงินที่จะไปลงทุน จะต้องอาศัยเงินกู้ยืมจากธนาคารเอ็กซ์พอร์ต-อิมพอร์ตเสียมากกว่า แต่การให้กู้ยืมเพื่อการลงทุนในต่างประเทศของธนาคารนั้น จำกัดให้เพียง ๗๐% ฉะนั้นที่เหลือจำเป็นอย่างยิ่งต้องหาทุนจากประชาชน

๒. ทว่าบริษัทเองนั้นไม่มีหลักประกันอันใด ฉะนั้นในการกู้ยืมเพื่อไปร่วมทุนนั้น ไม่มีหนทางอื่นนอกจากเอาใบหุ้นให้เป็นหลักประกัน

๓. การที่ธนาคารเอ็กซ์พอร์ต-อิมพอร์ต ให้รัฐบาลต่างประเทศกู้ยืมไปเป็นเงินลงทุนนั้น ก็มีปัญหาในเรื่องฐานะอันควรแก่ความเชื่อถือ และหลักประกันด้วยเหมือนกัน

๔. ตามข้อบังคับเกี่ยวกับธุรกิจของธนาคาร กำหนดไว้ว่า การกู้ยืมเพื่อใช้เป็นทุนนั้นจะทำได้อัตโนมัติ เงินนั้นเป็นเงินที่คงไว้เพื่อการจัดหาอุปกรณ์ให้ใหม่ หรือขยายของเดิมให้ใหญ่โตขึ้น แต่เงินที่คงจากการควรวินจะใช้สำหรับการจัดหาอุปกรณ์หรือไม่ยังเป็นปัญหาอยู่

๕. การใช้คนเงินที่กู้ยืมนั้น ไม่ยอมให้เริ่มใช้คนหลังจากจัดปลูกป่าเสร็จแล้ว (คือในระหว่างนั้นอยู่เฉย ๆ ไม่มีการใช้คน)

วิธีที่ ๒ กู้เงินพัฒนาไปทำ

จัดตั้งบริษัทขึ้นใหม่เป็นบริษัทพัฒนาของพนเมือง สำหรับดำเนินการปลูกป่า เงินลงทุนเป็นของพนเมืองทั้งหมด และเงินที่จำเป็นต้องใช้ในการพัฒนาให้กู้ยืมเอา

ปัญหา

ก. อาจใช้วิธีจากธนาคารเอ็กซ์พอร์ต — อิมพอร์ต เพื่อเป็นสินค้าเข้าได้ แต่ตามข้อบังคับเกี่ยวกับธุรกิจของธนาคารนั้น สินค้าเข้าประเภทที่อยู่ในเกณฑ์เงินเพื่อการพัฒาสินค้าเข้าได้นั้น ไม่มีบางกรณอยู่ด้วย

ข. ในกรณีเช่นเดียวกับกรณีไปลงทุน คือ จำนวนเงินที่จะให้กู้ยืมได้ไม่เกิน ๗๐% ของจำนวนที่ต้องการ และยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องหลักประกันของบริษัทเองอีกด้วย

ค. บริษัทพัฒนาที่ใช้เงินทุนของพนเมืองล้วนนั้นจะต้องได้หรือไม่ยังเป็นปัญหา

ง. การใช้คนหนี้เงินกู้ยืมนั้น ขึ้นอยู่กับกำลังยวกรทไปพัฒนาไว้เข้ามาในราคาถูก แต่ทว่าบางกรณจะส่งเข้ามาได้ตลอดไปเป็นเวลานาน และสม่ำเสมอหรือไม่ยังเป็นปัญหา (เกี่ยวกับกรเงินแดง) *

อุตสาหกรรมเครื่องรถหรือเครื่องเขิน เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวหรืออุตสาหกรรมขนาดย่อมที่สำคัญไม่น้อยในประเทศไทยปัจจุบัน มีคน ๒๐๐,๐๐๐ ครอบครัว (ถ้าคิดเฉลี่ยครอบครัวละ ๕ คน ก็เป็น ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน) ทำอุตสาหกรรมนี้

* ที่มา - จากนิศยสาร นิสองชิกโก ฉบับที่ ๑๐๖ เดือนกรกฎาคม ๒๕๐๒

หรือมีอาชีพขนอภัยอุตสาหกรรม เพราะฉะนั้นเขาจึงมีความห่วงใย ช่วยเหลือส่งเสริมกันอย่างเต็มที่ทั้งทางด้านการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมเป็นสมาคมอาชีพช่วยเหลือซึ่งกันและกันปัญหาของส่วนรวม และทั้งทางด้านการศึกษาลักษณะนิสัยสนับสนุน ช่วยเหลืออยู่ตามจังหวัดเมื่อยามรกร่อนเป็นวัตถุดิบสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมของคนท้องถิ่นไว้บนขาแข้งเราจึงเห็นว่าทุกฝ่ายเขา “เด่น” กันเต็มที่เลย เพราะถ้ามีแต่ไอ้เอ๋อขายยาอยู่คนท้องถิ่นไม่มีงานทำไม่มีเงินใช้จ่ายยังชีพ อะไรจะเกิดขึ้นยกยักที่จะวาทภาพให้ชัดแจ้งได้

รักบี้เป็นผลิตภัณฑ์ของประเทศตะวันออกโดยเฉพาะมี ญี่ปุ่น จีน เวียดนาม ไทย ลาว กัมพูชา และพม่า ปริมาณการใช้ยางรักบี้ในญี่ปุ่น ปัจจุบันมีประมาณ ๗๐๐ - ๘๐๐ ตันต่อปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ทว่าปริมาณการผลิตรักบี้ในประเทศนั้นมีเพียงประมาณ ๒๐ ตัน หรือไม่เกิน ๓-๔% เมื่อก่อนสงครามนั้นเพื่อจะให้อุตสาหกรรมรักบี้ภายในประเทศมีวัตถุดิบพอเพียง บริษัทไซโต้ได้ดำเนินการปลูกป่ารักบี้เกาหลี่และไคหวิน ที่เกาหลี่ (เหนือ) ใช้รักบี้ญี่ปุ่น ได้ผลประมาณ ปีละ ๕ ตัน ที่ไคหวินใช้พันธุ์เวียดนาม ได้ปีละประมาณ ๓๐ ตัน (ทั้งเข้าหมายไว้ ๓๐๐ ตัน) และก็ได้สนองความต้องการของวงการอุตสาหกรรมรักบี้มาด้วยดี แต่หลังสงครามต้องสูญเสียแหล่งผลิตไป วงการที่เกี่ยวข้องในเรอกรักบี้ทั้งหมดจึงต้องแสวงหาโซคชะดาไว้กับผลผลิตของประเทศจีนคอมมิวนิสต์แต่เพียงแห่งเดียว

ดังนั้น เพื่อให้เป็นทแน่อนในเรอกรักบี้ใช้เป็นวัตถุดิบ เพื่อความมั่นคงของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และเพื่อส่งเสริมสินค้าออก เขาจึงได้เกิดมีความคิดกันที่จะไปทำการปลูกป่ารักบี้ในประเทศต่าง ๆ ทางแถบใต้ แต่เนื่องจากยังมีปัญหาเกี่ยวกับค่าปฏิกรรมสงครามบ้าง การชักใช้ค่าเสียหายอื่น ๆ บ้าง จึงยังมีได้ทำอะไรลงไป จนกระทั่งญี่ปุ่นเกิดทัศนคติความสัมพันธ์ทางการค้ากับจีนแดงเมื่อเดือน พฤษภาคม ปี พ.ศ. ๒๕๐๑ แล้ว จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องรีบกระทำเช่นการด่วน

ต้นรักบี้ให้รักบี้ชนิดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. พันธุ์จีน พันธุ์ญี่ปุ่น (Rhus Vernicifera D.C.)

๒. พันธุ์เวียงคานาม พันธุ์ไคหวน (Rhus Succedanea)

๓. พันธุ์ไทย พม่า ลาว กัมพูชา (Melanorrhoea Laccifera Melanorrhoea Usitata Wall)

การที่จะไปทำการปลูกข้าวในเวียงคานามไค ลาว กัมพูชา และไทย นั้นขึ้นอยู่กับ
การใช้พันธุ์เวียงคานามและเขาได้กำหนดข้อมูลประกอบการสำรวจไว้ดังต่อไปนี้ *

๑. ความจำเป็นที่จะต้องไปทำการสำรวจยังแหล่งผลิต

(๑) สภาพของแหล่งผลิตแต่ละแห่ง

ก. สภาพของความถี่ของการรกรักพืชเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบภายในประเทศ
ณพื้นที่ที่มีดังต่อไปนี้

ปี	ท	ณพื้นที่	แหล่งผลิต		หน่วย : พัน	
			จีน	เวียงคานาม	ไทย	รวม
โซวา	เทียบ พ.ศ.					
๑๐	(๒๔๗๘)	๔๑	๑,๒๑๐	๑,๐๗๓		๒,๓๒๔
๑๑	(๒๔๗๙)	๔๓	๕๖๑	๑,๑๘๒		๒,๑๘๖
๑๒	(๒๔๘๐)	๔๕	๕๓๗	๑,๑๘๒		๑,๘๐๒
๓๐	(๒๔๙๘)	๒๖	๕๐๐	๑๐๐		๖๒๖
๓๑	(๒๔๙๙)	๑๕	๕๘๐	๑๕๐		๗๔๕
๓๒	(๒๕๐๐)	๒๓	๔๘๐	๑๒๐	๒๐	๖๔๓
๓๓	(๒๕๐๑)	—	—	—	๘๐	๘๐

การผลิตข้าวของณพื้นที่ในสมัยไทยกรุงวราชซึ่งมีการส่งเสริมกันมากและเจริญ
ก้าวหน้าที่สุดผลิตได้ถึงปีละ ๗๐๐ พัน แต่มาทรงโครมลงสมัยพัฒนาอุตสาหกรรม
นครราชสีมา หลังจากนั้นก็เริ่มส่งเข้าจากจีนและเวียงคานาม ที่ผลิตได้เองก็ลดน้อย
ลงเรื่อย ๆ เพราะเมื่อเปรียบกับการเพาะปลูกชนิดอื่นแล้ว ได้ผลตอบแทนน้อยกว่า
เพราะฉะนั้นการเพิ่มผลผลิตจึงมีหวังน้อย

* ที่มา- จากนิตยสาร นีโองซิกโก ฉบับที่ ๑๐๖ เดือนกรกฎาคม ๒๕๐๒

ข. ปริมาณความต้องการรักษากิจแยกตามประเภทของการใช้มีดังนี้

ประเภทอุตสาหกรรม	๒๔๘๐-๒๔๘๑	๒๔๘๕
เครื่องลงรัก (หรือเครื่องเงิน)	๘๒๗	๔๐๐
เรือ	๘๘	๘
เครื่องใช้ในการศาสนา	๑๐๐	๕๒
ยุทโธปกรณ์	๓๓๖	—
รถ	๓๗	๘
กระสวยไม้ทอผ้า	๒๓๕	๓๐
เครื่องใช้ในบ้าน	๖๔	๑๕
คำม่อมเย็บญี่ปุ่น แบบฝรั่ง	๕๗	๘
การก่อสร้าง	๕๖	๔๕
หนังเทียม	๓๘	—
กระเป๋าทึบไม้ไผ่ ของเข้กเหล็ก	๒๐	๘
ผ้าพิมพ์	๑๒	๖๐
กระดาษแบบ	๑๓	๕๐
รถจักรยาน	๑๑	๘
เครื่องมือขยบสัทวนา	๔	๘
อื่น ๆ เช่น หีบเก็บเงิน เป็นต้น	๑๕๐	๑๕
รวม	๒,๑๒๘	๗๕๕

ค. ปริมาณการผลิตรักษากิจในประเทศต่าง ๆ

- ๑) ญี่ปุ่น ปริมาณการผลิตตามมณฑลต่าง ๆ ใน พ.ศ. ๒๔๘๕
ผลิตได้ประมาณ ๒๐ คัน
- ๒) จีนแดง ปริมาณการผลิตแยกตามมณฑลต่าง ๆ ใน พ.ศ. ๒๔๘๕
ผลิตได้ ๗๔๐ คัน

๓) เกาหลี การผลิตธัญพืชของเกาหลีนั้น เมื่อประมาณปี ๒๕๕๑ ได้
นำพันธุ์จากญี่ปุ่นไปปลูกไว้ ในปีถัดมาก็ได้ผลประมาณ ๕ ตัน เข้าใจว่าหลังสงคราม
แล้วได้กลืนย่อยลง จนปัจจุบันนี้ไม่ทราบเลยว่ามีสภาพเป็นอย่างไร และโดยที่เป็น
เกาหลีเหนือด้วย จึงจะหวังคอยอะไรไม่ได้เลย

๔) ไต้หวัน ที่ไต้หวันนั้นเดิมไม่มีต้นรักเลย แต่เมื่อปี ๒๔๗๘
บริษัทไชไคได้นำพันธุ์จากนามเหนือมาจากตงเกียไปปลูกเป็นผลสำเร็จ หลังจากนั้น
ก็ได้ทำการค้นคว้าเพิ่มจน วางโครงการปลูกป่าที่มณฑลชิงโจว ๔๐๐ เฮกตาร์ ไท
หนันโจว ๔๕๐ เฮกตาร์ ลงทุนเป็นจำนวนมากเพื่อให้เป็นวัตถุดิบสำหรับญี่ปุ่น คง
เข้ามามีไว้จะให้ไคบัส ๓๐๐ ตัน แต่เมื่อเสร็จสงครามแล้วได้ทิ้งกันไป

ทั้งแต่กองทหารจีนคณะชาติเข้ามาอยู่แล้ว ได้ทิ้งไปทำฟันเสียเป็นอันมาก
เวลานี้เหลือเพียงไม่กี่ต้น ความต้องการภายในประเทศประมาณ ๕ ตันเท่านั้น แผนการ
สำหรับไต้หวันนั้นปัญหาที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับจีนแดงอยู่มากจึงนำ
มาเปรียบเทียบกับในการสำรวจคราวนี้ไม่ได้

๕. เวียดนามเหนือ ปริมาณการผลิตตามมณฑลต่าง ๆ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๘
มี ๒,๐๐๐ ตัน แต่ในปี ๒๕๐๑ มีเพียง ๓๐๐ ตัน

ตั้งแต่ราวปี ๒๔๕๓ เป็นต้นมา ไทส่งเข้ามาในญี่ปุ่นทีละน้อย ในปี
๒๔๖๘ เมื่อได้ทำการสำรวจทันทันแล้ว บริษัทญี่ปุ่นได้เข้าไปตั้งทำการและให้คำแนะนำ
ทำให้คุณภาพสินค้าดีขึ้นอย่างรวดเร็วและผลผลิตก็เพิ่มขึ้นด้วย ทำให้ปริมาณที่ส่ง
เข้ามาในญี่ปุ่นมากกว่าที่ส่งจากจีน

แต่เนื่องจากที่เวียดนามเหนือมีอาหารไม่พอเพียง และได้เปลี่ยนเนื้อที่
ปลูกรักเป็นปลูกฝิ่นอีก มัน เสียเป็นจำนวนมาก ทำให้ปริมาณการผลิตลดลงเหลือ
ประมาณ ๓๐๐ ตัน ส่วนใหญ่ใช้ภายในประเทศ ที่เหลือใช้ประมาณ ๑๐๐ ตัน ส่ง
ไปประเทศจีนเป็นการชำระค่าสินค้า เมื่อรวมเป็นของจีนแล้วได้ส่งต่อไปยังญี่ปุ่นอีก
ทีหนึ่ง

๖. เวียดนามใต้ แต่ก่อนการปลุกและการใช้รักมีอยู่แต่ในเวียดนามตอนเหนือเท่านั้น แต่เมื่อไต่แบ่งแยกเป็นเวียดนามเหนือ และเวียดนามใต้แล้ว ผู้ที่เคยทำมาก่อนจากเขตเหนือย้ายไปอยู่เขตใต้นำไปทำชนอีก ปัจจุบันมีคณะต่างฝีมือเครื่องลงรักเกิดขึ้นทั่วไป ไซ่ง่อน และกำลังหวังที่จะได้รักกลับมาใช้ในการผลิตอย่างแท้จริง

การปลุกรักในประเทศนั้นกำลังทำอยู่ด้วยความร่วมมืออันเข้มแข็งระหว่างเวียดนามใต้กับญวน

๗. ลาว มีรักพันธุ์ไทยชนอยู่ แต่ทว่าชนอยู่กระจัดกระจายมากตามป่าและชาวเมืองก็ใช้น้อย รัฐบาลลาวได้ขอให้ฝ่ายญวนจัดทำแผนที่รวบรวมสายโยงโรเป็นกับลุ่มแม่น้ำโขงอยู่ จึงมีหวังที่จะใช้ทรายส่งนเป็นทปลูกป่ารักได้

๘. กัมพูชา มีรักพันธุ์ไทยชนอยู่กระจัดกระจายเช่นเดียวกับลาว ชาวพนเมืองโตใช้กับภาชนะในครัวเรือนบ้าง เมื่อการส่งเข้าจากจีนต้องยุติลง ญวนจึงได้รวมส่งของกัมพูชาได้เล็กน้อยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๑

๙. ไทย เป็นแหล่งผลิตรักพันธุ์ไทย คนรักนั้นชนอยู่มากมายในทางภาคเหนือ มีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางพอเพียงแก่ความต้องการภายในประเทศที่จะทำเครื่องลงรัก อุปกรณ์ในทางศาสนาพุทธ ภาชนะใช้ในบ้าน ฯลฯ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลิตของจีนและเวียดนามเหนือแล้วคุณภาพก็ต่ำกว่า จึงไม่ได้ส่งเข้ามาในประเทศญวนมาก่อน ปริมาณการผลิตนั้นมีประมาณปีละ ๗๐-๑๐๐ ตัน เมื่อได้ส่งเข้ามาหลังจากตัดสัมพันธ์กับจีนแล้วก็ทำให้ผลิตมีความกระตือรือร้นที่จะผลิตให้มากขึ้นเกี่ยวกับคุณภาพนั้นมียุ่งยากอยู่บ้าง แต่ในฐานะที่เป็นประเทศผู้ผลิตรัก คิดว่าไม่เฉพาะแต่พันธุ์ปลูกอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น แม้จะเอาพันธุ์เวียดนามเหนือไปปลูกก็คงทำได้

ดังที่ได้กล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า เวียดนามใต้ ลาว กัมพูชา ไทย นั้น จะว่ายังไม่มีความเจริญก้าวหน้าในเรื่องเกี่ยวกับรักก็ได้ แต่หลังจากตัดความสัมพันธ์กับจีนแดงแล้ว การที่จะนำรักพันธุ์เวียดนามเหนือ ซึ่งผลิตรักดีคุณภาพดี ไปปลูก

ยังที่ ๆ เหมาะ ๔ ประเทศนี้ ก็เป็นปัญหาที่รบกวนของญี่ปุ่นขึ้นมา ซึ่งถ้าหากปลูกได้เหมาะสมแล้วจะได้ผลดีกว่าพันธุ์อื่น

ตามตารางต่อไปนี้ ไร่เวียตนามเหนือนี้มีระยะเวลาเลี้ยงกสนมาก และการเก็บยางรักทำได้เกือบตลอดปี ใช้แรงงานแม่บ้าน ผู้หญิง เด็ก ก็ได้เป็นอย่างดีและปริมาณที่เก็บได้ก็มากกว่ารักพันธุ์อื่น นอกจากนั้นต้นทุนในการผลิตก็ต่ำกว่าของรักจีนแดง

	พันธุ์ญี่ปุ่น	พันธุ์จีน	พันธุ์เวียตนามเหนือ
ระยะเวลาเลี้ยงกสน	๑๐ ปี	๑๐ ปี	๒-๕ ปี
ระยะเวลาเก็บยาง	๑ ปี	๓ ปี	๓ ปี
จำนวนครั้งที่เก็บได้ใน ๑ ปี	๓๐ ครั้ง	๔๐ ครั้ง	๗๕ ครั้ง
จำนวนวันทำการทั้งหมด	๑๒๐ วัน	๑๖๐ วัน	๓๐๐ วัน
ปริมาณที่เก็บได้ต่อ ๑ ต้นใน ๑ ปี	๒๐๐ กรัม	๒๐๐ กรัม	๓๕๐ กรัม
วิธีเก็บยาง	กรีดทิ้ง	กรีดเลี้ยง	กรีดเลี้ยง

ราคารักดิบเมื่อขนส่งนครามเขินตง					
ปี	หน่วย	ของญี่ปุ่น	ของจีน	เวียตนามเหนือ	
๒๔๗๘	ก.ก.	๘.๒๘	๓.๓๕	๑.๒๖	เบน
๒๔๗๙	,,	๖.๑๕	๓.๐๖	๑.๔๗	,,
๒๔๘๐	,,	๘.๐๐	๓.๗๓	๑.๘๗	,,
๒๕๐๑	,,	๓๒๐๐.๐๐	๑๒๑๕.๐๐	๘๙๑.๐๐	เบน
ราคาในสัญญา					

จากตารางข้างบนนี้ก็จะเห็นได้ชัดว่า ต้นทุนในการผลิตต่ำกว่ากันมาก และถ้ายังเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้นทุก ๆ ปีแล้วก็จะได้กำไรมาก เนื่องจากไร่เวียตนามเหนือเก็บได้เกือบตลอดปีถึงใกล้แล้ว ประเทศญี่ปุ่นก็จะได้รับรักที่มีคุณภาพดี ราคาถูกเข้ามาใช้ ไม่แต่จะเป็นการประหยัดเงินตราต่างประเทศเท่านั้นแต่ยังแก้ปัญหาเรื่องตลาดรักดิบที่ไม่แน่นอนได้อีกด้วย ดังนั้นหากการสำรวจคราวนี้จะมีผลให้ทำการปลูก

บ้ำรักได้แล้วก็จะเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวชนเมือง และเป็นประโยชน์แก่
อุตสาหกรรมรักของเขาด้วย ไม่แต่เท่านั้นยังเป็นแหล่งทรัพยากรสำหรับสินค้าออกที่
สำคัญของประเทศนั้น ๆ และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
ต่างๆ กับประเทศญี่ปุ่นด้วย

เมื่อทัศนคติความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นแล้ว ญี่ปุ่นได้หันมาใช้รักของประเทศแถบ
ใต้ เช่น ประเทศไทยแทนขณะนั้นกำลังศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิต คือที่สถานทดลอง
อุตสาหกรรมศิลปสาขาโตชุกก ได้ตั้งหัวข้อขึ้นโดยด่วนว่าการค้นคว้าเกี่ยวกับการเร่ง
ความแห้งของรักดิบทางใต้ โดยการทำให้มีความใสมากขึ้น ขณะกำลังทดลองกันอยู่

เมื่อได้ผ่านการทดลองขั้นต้นดังกล่าวแล้ว ต่อไปก็จะทำการทดลองค้นรัก
ของทางใต้ด้วยและหาปริมาณของรักดิบที่ผลิตได้ ซึ่งผลที่ได้ก็จะเป็นประโยชน์แก่
สถานทดลองนั้นด้วย และจะเป็นสิ่งช่วยให้ญี่ปุ่นได้สังเกตดูถึงคุณภาพผลิตภัณฑ์ต้องเข้ามา
อีกด้วย

๒. รายละเอียดที่สำคัญสำหรับการสำรวจ

รักพันธุ์เวียดนามเหนือเหมาะแก่การปลูกในที่ภูเขาที่ลาดน้อย ๆ พันธุ์
เป็นกินปนทราย ที่แลดที่พบเห็น ๑๐ - ๒๕ องศา แต่ทว่าได้รับผลกระทบ
กระเทือนเนื่องจากอากาศมาก เพราะฉะนั้นจะต้องเชี่ยวชาญในการเลี้ยงดูและมีความ
สังเกตละเอียดละออ

ในการสำรวจควรวนควรเลือกเอาผลที่มีประสิทธิภาพมาจากใต้หวนและเวียดนาม
เหนือมาแล้วเป็นอย่างดี และทำการสำรวจเบื้องต้นดังต่อไปนี้

ก. การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับการปลูกบ้ำรัก

ปริมาณที่ต้องการต่อไป	๓๐๐ - ๕๐๐	ตัน
พันธุ์ ๆ จะใช้ปลูก	๑๒๐๐ - ๒๐๐๐	เฮกตาร์
เลือกที่ที่เหมาะสมในประเทศเวียดนามใต้ ลาว กัมพูชา และไทย		

๑. ภูมิประเทศ ก่อนไปทางตะวันออกเฉียงใต้ ๑๐ - ๑๕ องศา ที่เนินหรือทรายซึ่งได้รับลมและแดด
๒. พืช ระบายน้ำได้ดี เป็นดินปนทราย ถ้ามีอากาศอุ่นอยู่ หรือปนทราย

๓. อากาศ

- ก. อุณหภูมิ พื้นที่เขตนามเหนือเหมาะแก่การปลูกใน Subtropical Zone เพราะฉะนั้นควรเป็นพืชที่ได้รับความกระทบกระเทือนจากกระแสอากาศหนาวน้อยที่สุด

- ข. ฝน แดดจัด ฝนมาก ชนแห้ง อุณหภูมิค่อนข้างสูงเป็นเหมาะ ระยะที่ฝนตกจะมีผลต่อการปลูกและเก็บยางหรือหรือนารก ฉะนั้นของสำรวทให้

- ค. ลม ถ้าลมแรงเกิน ๒๐ กิโลเมตร จะเป็นผลร้ายต่อต้นรัก และมีผลกระทบถึงปริมาณที่เก็บได้ในภายหลัง ควรหลีกเลี่ยงที่ลมที่พัดผ่านได้ง่าย ในเขตนามใต้บริเวณบราโฮ ยี่ริง ขาเม็ต สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณพันเมตร ทลชดขยเฉลี่ยแล้ว อุณหภูมิ ๒๐ องศา สูงสุด ๓๓ ทำสุด ๖ องศา ทลภาภาใต้แถบลมแม่น้ำโขงเฉลี่ย ๒๕ สูงสุด ๓๕ ทำสุด ๑๒ องศา นับว่าเป็นที่ที่เหมาะสม สำหรับไทยก็ยังมีพายุยังไม่ได้รายละเอียด

๔. ความยากง่ายในการขุดเบิก

อาจมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติและทั้งคนด้วย เพราะฉะนั้นก่อนทำจะต้องสำรวทให้ถี่ถ้วนก่อน

๕. ความพร้อมมูลในเรื่องแรงงาน ถ้าหากใช้แรงงานหรือชาวเขาในบริเวณใกล้เคียง ในเวลาว่างงานอื่นก็จะเป็นผลดี แต่ควรคำนึงเรื่องค่าจ้างการเคลื่อนย้ายกันได้และสำรวทด้วย

ข. การสำรวจอาณาเขตที่ทำการผลิต ทำการสำรวจที่แหล่งผลิตทางใต้
เช่น ประเทศไทย

๑. ปริมาณการผลิตในปัจจุบัน

๒. คุณภาพดี เลว เพียงไร ฤดูกาลแตกต่าง

๓. วิธีการเก็บผล

๔. สถานะที่รวบรวมสินค้าและเส้นทาง

๓) ผลที่จะได้รับ

เมื่อการปลูกรักพืชเวชชานามเห็นเป็นผลสำเร็จแล้ว ก็จะเป็นผลให้ยางรักราคาถูกและคุณภาพดีเข้ามาถึงมืออุตสาหกรรมเครื่องรักของญูนไต และแข่งขันกับรักดิบของจีนแดงได้ ไม่เพียงแต่จะแก้ปัญหาคาความยุ่งยากในเรื่องอุปทานอันไม่แน่นอนให้หมดไปได้เท่านั้น แม้ในเรื่องราคา ทางประเทศผลิตประเทศใดประเทศหนึ่งจะมีอิทธิพลทำให้ราคาเป็นเท่านั้นเท่านั้นหาได้ไม่ ราคาจะอยู่ในระดับที่เหมาะสมและสัมพันธ์กัน ทำให้เป็นผลดีต่อการซื้อขายติดต่อกันต่อไป

๔) จำนวนวันที่กำหนดสำหรับการสำรวจ

เวชชานามไต	๑๕ วัน
กัมพูชา	๘ วัน
ลาว	๑๒ วัน
ไทย	๑๕ วัน
รวม	๕๐ วัน*

ผู้ที่อยู่ในวงการอุตสาหกรรมเครื่องรักได้คัดเลือกเป็นคณะออกเดินทางสำรวจการปลูกป่าคนรักมีอยู่ ๓ คน คือ นายฟุยอ นายมีตัสสระ และนายอานะชาวา (โปรดสังเกตว่ากระทรวงการต่างประเทศและอุตสาหกรรมเป็นผู้ออกเงินค่าใช้จ่าย แต่เขาก็มี

* ที่มา-จากนิตยสาร "นิธองซิกโก" (อุตสาหกรรมรักญูนไต) ฉบับที่ ๑๐๖ เดือนกรกฎาคม ๒๕๐๒

ได้ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเป็นผู้ปฏิบัติงาน) คณะใช้เวลา ๖๒ วันในการเดินทางสำรวจ
ในเวียดนามใต้ ลาว ไทย และกัมพูชา แล้วได้เสนอรายงานต่อวงการอุตสาหกรรม
เครื่องรัก แม้ว่า จะเป็นเรื่องของเขาทางประเทศญี่ปุ่น แต่ก็เกี่ยวพันอยู่กับไทยเราด้วย
เพราะเขามาสำรวจในประเทศไทยด้วย และบางท่านก็คงจะสนใจเพื่อประกอบการ
พิจารณาว่าจะมีทางทำอย่างไรส่งไปขายให้ประเทศญี่ปุ่นได้อย่างไรเพียงไร จึงได้เก็บ
ความ * มาไว้ดังต่อไปนี้

เวียดนาม

เมื่อประมาณ ๑๐ วันก่อนออกเดินทาง คณะสำรวจทราบว่า ที่เวียดนามใต้
นั้น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๑ นายวาทานาเบ โทอิ ซึ่งเคยอยู่กับร้านรักซอ มีสิทธิ์ ได้ไป
ทำการค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องรักอยู่ เมื่อสมัยเวียดนามยังเป็นของฝรั่งเศสอยู่นั้นในราว
พ.ศ. ๒๔๗๓ ผู้เชี่ยวชาญชาวฝรั่งเศสได้ย้ายถิ่นรักจาก ฟโตะ มายัง บราโฮ ซึ่งอยู่สูง
จากระดับน้ำทะเล ๘๕๐ เมตร ถิ่นรักขนาดใหญ่นั้นมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ ฟุต
อย่างต้นเล็กประมาณ ๑๑ นิ้ว นายวาทานาเบ ได้ไปพบว่ามีคนซ่อนซ่อนเพราะเมล็ด
ที่หล่นจากต้นไม้เหล่านั้น จึงได้เอามาทดลองปลูก รัฐบาลเวียดนามก็เหมือนกัน ได้นำ
ไปปลูกไว้ที่สถานทดลองการปลูก ซึ่งอยู่สูงกว่าที่เดิมขึ้นไปอีกประมาณ ๑๐๐
เมตร นอก ๆ ปลูกประมาณ ๑ เฮกตาร์ จำนวนที่ทดลองเก็บข้างรัก ๓๓ ต้น มีจำนวน
การเจริญเติบโต นอกจากนั้นยังได้ทราบว่า ที่เวียดนามใต้คนนิยมมากที่จะให้ชาว
ญี่ปุ่นไปทำไร่นาน คณะสำรวจได้ตั้งใจไปดูที่นั่นก่อน คณะสำรวจได้มาถึงวันที่ ๑๓
มิถุนายน ๒๕๐๒

ในระหว่างที่คอยการติดต่อขออนุญาตต่าง ๆ อยู่ ณ นายวาทานาเบได้เป็นผู้
นำชมการเก็บข้างรัก ที่ได้ทำมาครบ ๑ ปีแล้ว คุณภาพความเจริญเติบโตของต้นอ่อน
ที่ปลูกไว้ที่บราโฮ ตลอดจนแสดงข้อมูลสถิติต่าง ๆ สำหรับรักที่เก็บแล้วให้ทราบไว้เป็น
พื้นฐาน นายวาทานาเบได้แจ้งให้คณะสำรวจทราบว่าประธานาธิบดีและคนอื่น มีความ
สนใจในการปลูกข้างรักเป็นอย่างมาก อธิบดีกรมการเกษตรหัวหน้ากองปรับปรุงเมล็ดพันธุ์
คือ นายคุ นันได้มาดูเมื่อเดือนพฤษภาคม และกลับไปเมื่อต้นเดือนมิถุนายน เขา

* ที่มา-จากนิตยสาร “นิตยสารรัก” (อุตสาหกรรมรักญี่ปุ่น) ฉบับที่ ๑๐๘ เดือนตุลาคม ๒๕๐๕

กัณยานวาทานาเบได้ร่วมกันเก็บยางรัก ปลุกยารักด้วยความแข็งขัน และนายโคได้
เป็นผู้นำทางสำรวจ เมื่อใครเห็นสภาพทางๆ เข้า คณะสำรวจก็รู้สึกว่าการร่วมทน
กับชาวพนเมืองนั้นมีเรื่องยุ่งยากหลายประการ ถ้าทำได้ก็ควรทำในนามของญวนดีกว่า
เพราะได้ความว่าเวียตนามนั้นไม่เคยชินกับการดำเนินธุรกิจ หรือกิจการขายขมิ้นทอดทอง
ไม่เข้าใจเอาเสียเลยด้วย จากตัวเลขในบัญชีแล้วมา แสดงว่าการทดลองที่เวียตนามได้ผล
ดีมาก คณะจึงเชื่อมั่นว่าญวนจะทำได้ด้วยตนเอง โดยเอาเทคนิคของญวน เงินของญวน
ไป แล้วขอเช่าที่ดิน เมื่อได้แล้วก็ส่งเสริมให้ชาวพนเมืองทำยาง สำหรับสถานทีนั้น
บราโฮเป็นที่อยู่ในระยะที่สูงเกินไปไม่เหมาะ ส่วนที่ลงซึ่งอยู่สูงขึ้นไปอีก ๑๐๐ เมตร
ได้ปลูกต้นอ่อนไว้ รัฐบาลเวียตนามนั้นมีแผนการจะปลูกที่ในเขตคาลัต แต่จำเป็นต้อง
เลือกหาสถานที่ใหม่ คณะสำรวจได้เดินทางโดยรถยนต์ไปตรวจที่บราโฮที่เก็บยางรักแล้ว
ได้เห็นว่าน้ำรักหรือยางรักนั้นขาว เข้าใจว่าคงเป็นเพราะที่ทรงนั้นมีหมอกหนาและคงแต่
ย้าย ๒ โมงไปแล้วจะมีฝนตกแทบทุกวัน ที่ดินอย่างนั้นแม้ว่าจะปลูกขนแต่น้ำรักหรือ
ยางรักทอดออกมาก็ไม่ดี ควรเลือกที่ใหม่ที่มีระยะต่ำกว่าน้ำรักหน่อย คณะสำรวจได้แจ้ง
กับรัฐบาลเวียตนาม โดยบอกไปกับอธิบดีซึ่งพอทราบเช่นนั้นรีบเลยสถานที่ที่อยู่ในข่าย
การเลือก ๒-๓ แห่ง คณะสำรวจได้ไปเลือกเพียงแห่งเดียวก่อนออกเดินทางไปประเทศ
ลาว นั่นคือที่ตำบล ยาลโต อยู่ห่างจากไซ่ง่อน ๗๐ กิโลเมตร เป็นที่สูงกว่าระดับน้ำ
ทะเลประมาณ ๑๐๐ เมตร ส่วนอีกแห่งหนึ่งคือ ยาลเม็ต ที่อยู่สูง ๗๐๐ เมตรนั้น พนท
ก็สมบรูณ์ และกำหนดไว้ในโครงการสำรวจแล้ว คณะสำรวจจะคอยเฝ้าดูกลับ คณะ
สำรวจอยู่ที่เวียตนามจนถึงวันที่ ๒๗ และสำรวจจนค้นเสร็จ ทางสำนักงานรัฐบาลเวียตนาม
ก็กำลังเลือกหาสถานที่ใหม่ที่เหมาะสมแก่การปลูกอยู่ แต่ทว่ารัฐบาลเวียตนามก็ยังไม่ได้
ตกลงใจแน่นอนว่าจะทำเองขอให้ทางญวนให้ยืมผลเชียวชาญ หรือจะใช้วิธีร่วมทุน ส่วน
ฝ่ายญวนนั้นถึงที่ใดกล่าวมาแล้วว่ามีเหตุผลที่ควรทำเอง แต่ก็ยังไม่ได้แจ้งรัฐบาล
เวียตนามแต่คณะสำรวจได้แจ้งกระทรวงการต่างประเทศและอุตสาหกรรม กระทรวง
เกษตร กระทรวงต่างประเทศทราบแล้ว ขอให้รวบรวมเป็นความเห็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
ของทางราชการญวนยื่นไปยังรัฐบาลเวียตนาม โดยผ่านทางสถานทูต

เวียงจันทน์ เป็นประเทศที่มีอาณาเขตกว้างขวางพอใช้ พืชพันธุ์พืชพรรณและ
ไม้สมุนไพร เพราะฉะนั้นถ้าเลือกของคนที่มีพรสวรรค์แล้วศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับ
ระดับความสูงและปริมาณน้ำฝนแล้ว ก็คิดว่าคงจะหาที่ที่เหมาะสมได้เป็นแน่

ลาว

วันที่ ๒๗ ได้บินจากไซ่ง่อนไปตั้งเวียงจันทน์ นครหลวงของประเทศลาว
ที่คณะสำรวจไปก็เพราะคิดว่ามีคนรัก แต่พอไปถึงแล้วจึงรู้ว่าไม่มี จะทำการทดลอง
เกี่ยวกับรักไม่ได้ นายอาซากะ ผู้แทนธนาคารโตเกียวอยู่ประเทศลาวมาตั้งแต่ครั้ง
สงคราม แล้วเข้าร่วมกับกองทัพทหารอิสระร่วมกับฝรั่งเศสจนเขาเข้าไปข้างหนึ่ง บอกคณะ
สำรวจว่าลาวนั้นไม่มีอุตสาหกรรมเครื่องลงรักเลย ตามบ้านทั่วไปก็ไม่มีภาชนะลงรัก
ใช้เลยสักชิ้นเดียว ทำให้คณะสำรวจรู้สึกผิดหวังมาก

สภาพของประเทศลาว พืชพันธุ์ป่านกกระทา ที่คิดจะบันทึกก็ไม่ได้มีแม่น้ำโขง
และเทือกเขาอินโดจีน ที่คิดเห็นเกี่ยวกับตะวันออกมีเทือกเขาฉนวนล้อมรอบอยู่ ทวีปผาก
ในป่าและใต้ดินมีอยู่มาก แต่เนื่องจากการคมนาคมไม่ดีจึงยังไม่มีการพัฒนาเลยจนบัดนี้
เขตของประเทศลาวใหญ่ขนาดเกี่ยวกับเกาะฮอนชูของญี่ปุ่นแต่พลเมืองมีน้อย ประมาณ
๑.๕ ล้านคน และส่วนใหญ่กระจายอยู่ตามป่าเขา เนื่องจากได้ใช้ชีวิตอยู่อย่างดั้งเดิม
ชนิกหาเองกินเองมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ วัฒนธรรมดั้งเดิมจึงสูญไป อารยธรรม
สมัยใหม่ก็เข้าไปไม่ถึง

ที่ไซ่ง่อน คณะสำรวจตกใจมากเมื่อเห็นราคาของแพง คิดว่าคงพอหักลบได้
ที่ลาว แต่ที่ไหนได้มาถึงลาวกลับหนักเข้าไปอีก เช่นที่ไซ่ง่อนค่าโรงแรมชั้นที่ ๑ มีอาหาร
ให้ ๒ มื้อ แต่ที่เวียงจันทน์เงินจำนวนเท่ากันจะได้เพียงค่าห้องอย่างเดียวก่อนนั้น แล้ว
อุปกรณ์ยังไม่ดีเสียอีก อาหารไม่อร่อย น้ำประปาไม่มีไฟฟ้าตอนกลางวันมีบ้าง ไม่มีบ้าง
โทรศัพท์ก็เหมือนกัน เขาเล่าว่า “วันอาทิตย์ใคร ๆ ก็หยุด ถึงแม้โทรศัพท์ก็มีเรื่อง
ใช้น้อย เพราะฉะนั้นพนักงานโทรศัพท์จึงไม่ค่อยอยู่ บางทีเวลาจะต้องการใช้
โทรศัพท์ก็ต้องให้ยอียดจักรยานไปเที่ยวตามหาพนักงานโทรศัพท์ ตามร้านกาแฟก็มี”

เป็นเรื่องขำขันมาก ทั้ง ๆ ที่อากาศร้อนแต่ก็ไม่ร้อนสักเท่าไหร่ พักลมก็มักจะใช้การไม่ได้ ยิ่งฤดูฝน ฝนจะเขียนจดหมายก็ไม่ไหว

คณะสำรวจได้ทราบจากกรมเกษตรและป่าไม้ว่า ที่ลำนอนอุตสาหกรรมรักได้สูญเสียไปทั้งแก่สมัยป่าตายแล้ว ปัจจุบันไม่มีการเก็บน้ำรักกันเลย แล้วขอมีอะไรต่าง ๆ เพื่อการค้นคว้าบ้างไหม ในที่สุดก็ตกลงกันว่าจะสำรวจว่าที่รายสูงโบโรเย็นจะเหมาะแก่การปลูกหรือไม่เท่านั้น

มาถึงตอนนั้นคณะสำรวจได้แยกทางกันไปปฏิบัติงาน คือ นายอานะชาวา ล่วงหน้าไปประเทศไทย นายฟูนิโอไปสำรวจที่รายสูงโบโรเย็นก่อนแล้วตามนายอานะชาวาไปประเทศไทย เหลือแต่ นายมีตัสสะอยู่ที่ประเทศลาว โดยเหตุที่ได้รับจดหมายจากรัฐมนตรีต่างประเทศของลาวแจ้งว่า ที่แถบเหนือของประเทศลาวนั้นมีชนรักธรรมชาติพันธุ์ Rhus จึงได้ตั้งใจหมายไว้ว่าจะไปศึกษา

ที่รายสูงโบโรเย็นนั้น เมื่อก่อนลาวได้เคยขอให้รัฐบาลญี่ปุ่นอพยพคนมาพัฒนา และรัฐบาลได้ส่งคนมาสำรวจ ๒ ครั้งแล้ว ที่คณะสำรวจไปนั้นจึงเป็นครั้งที่ ๓

ชนคนคณะสำรวจไปที่สถานทดลองกลีกรรรมซึ่งอยู่ห่างจากถนน ๓๐๐ เมตร ไปสู่สภาพของต้นรักอ่อน ที่ได้ส่งเมล็ดมาล่องหน้าให้ปลูกไว้ แล้วก็มุ่งไปปากซอน (สูง ๑๓๐๐ ม.) ซึ่งเป็นศูนย์กลางของที่ราย ไปกลางทางถนนเป็นโคลนได้เกิดอุบัติเหตุรถคว่ำ ต้องขอโดยสารถหามาไปถึงปากซอนรับการขยับย่นพยาบาลแล้วตอนเย็นได้ไปสู่สภาพต้นอ่อนที่สถานทดลองที่ ๒ รุ่งขึ้นรีบออกเดินทางแก่เข้ามุ่งไปซารายัง ทั้ง ๆ ที่ฝนฟ้าฟาดเต็มตัว จากปากซอนไปถึงซารายังนั้นนอนบน ระยะเวลาที่มีแดดก็นาน ปริมาณน้ำฝนก็ไม่ต้องวิตกฝนตกก็คม เหมาะแก่การปลูกป่ารักมากทีเดียว

คืนนั้นคณะสำรวจพักอยู่กับนายสถานทดลองกลีกรรรมที่ทางวัง รุ่งขึ้นวันที่ ๔ ตอนเช้าเดินทางกลับปากซอน ระหว่างทางแวะที่ไร่ นายคึกคอกชาวฝรั่งเศสที่มาทำไร่ขนาดใหญ่อยู่ที่นั่น แล้วคณะสำรวจได้แบ่งเมล็ดพันธุ์รักไว้ให้เล็กน้อย ขอให้ช่วยทดลองปลูกและเลี้ยงให้กล้วย เป็นอันว่าการสำรวจที่รายสูงโบโรเย็นเสร็จสิ้น รุ่งขึ้นวันที่ ๕ ได้ขึ้นเครื่องบินกลับเวียงจันทน์ นายโออิคาว่า เลขาธิการสถานทดลองปลูกบนบรองอชิบิตังกง

มารีบคณะสำรวจและพาไปพักแรม รุ่งชนวนที่ ๖ ออกเดินทางโดยเครื่องบินไปยังหลวงพระบางแต่เช้ามกเพื่อจะให้รู้ว่ามรกพันธุ Rhus อยู่หรือไม่ การเดินทางไม่สบายและไม่รู้สึกว่าปลอดภัย แต่ถาคนมรกพันธุ Rhus ตามชาวลอนนมีจริงคงจะเป็นพันธุจีนหรือพันธุเวียตนามเพราะว่าอยู่ใกล้ชนหน้า ถ้าเป็นพันธุจีนละก็เป็นการได้ผลสมความปรารถนาเท่ากับคณะสำรวจได้รางวัลเป็นพิเศษ ในที่สุดก็ถึงหลวงพระบางซึ่งอยู่ในระหว่างหุบเขา หัวหน้าสถานีทดลองได้มารีบ คณะสำรวจบนหนังสือแนะนำตัวแล้วไปเยี่ยมคำนับผู้ว่าราชการจังหวัด แจ้งความประสงค์ในการสำรวจและขอความสะดวกและความร่วมมือด้วย แล้วปรึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ได้ความว่า เนื่องจากเป็นหน้าฝนจึงไม่มีเครื่องบินไปยังแถบลึกเข้าไปที่ ๆ ถอดกันว่ามรกพันธุ นั่นคือค่ายลมองกอยซึ่งอยู่ห่างออกไป ๑๗๐ กม.ระหว่างทางต้องไปทางน้ำบ้างหรือไม้ก็เดินเท้าเท่านั้น เนื่องจากวันเวลานั้นน้อย จึงไม่มีอะไรจะไปกว่าจ้างรถยนต์กำลังลงไป เมื่อจัดแรงส่งให้เตรียมการแล้ว คณะสำรวจก็เข้าไปสำรวจในเมือง กลางทางมีวัด ๆ หนึ่งได้ยินว่ากำลังซ่อมแซมใช้รักอยู่ด้วยจึงไปดู เห็นว่าก่อนที่จะยกทองนั้นใช้รักลงพื้นจริงแต่เขย่นรักเอามาจากมีพูชาวัดกเมองนั้นไม่มี ซึ่งทำให้คณะสำรวจผิดหวังมาก คณะสำรวจใช้เวลาเดินทางวันครึ่งกับ ๑ คืน จึงถึงทหมาย คือค่ายลมองกอย มีพลเมือง ๖๐๐ กว่าคน นายอำเภอก็มี คณะสำรวจรีบไปหาแจ้งความประสงค์ในการสำรวจ และขอร้องให้ช่วยนำทางด้วยในวันรุ่งขึ้น

รุ่งชนวนที่ ๘ ออกเดินทางแต่เช้าพร้อมกันนายอำเภอ หัวหน้าสถานีสำรวจและคนนอก ๑๐ กว่าคน ซึ่งเป็นทั้งผู้คุมกันและนำทางไปยังหมู่บ้านลาวที่ว่ากันว่ามรกพันธุ เดินไปประมาณ ๘ กิโลเมตรจึงถึงป่าไม้ใหญ่เดินเข้าไปได้สัก ๕๐ เมตรก็พบต้นมรกพันธุ Rhus พวกชาวบ้านเขากลัวพิษของมันไม่กล้าเข้าใกล้ จึงขอยืมมีดจากเขาฟันไม้เบิกทางเข้าไปใกล้ ๆ เป็นพันธุ์ญวนอย่างแน่นอน สังเกตคเป็นรักผิวทกระ อยุ่สัก ๔-๕ ปี ในที่ ๒๐-๓๐ เมตร มีอยู่ ๔-๕ ต้น เมื่อเข้าไปใกล้ ๆ ก็เห็นว่าที่ใหญ่ขนาดคนโอบก็มี มีต้นอ่อนแทงออกมาข้าง ๆ อีก ๓ ต้น ตรงที่ส่งประมาณอกมีเส้น

ผ่านศูนย์กลางประมาณ ๑๐ เซ็นต์ และเจริญเติบโตเท่ากันหมดก็ ลึกเข้าไปอีก ๑๐ เมตร
ก็มีออก รู้สึกว่าชนช้อยอย่างลึกลับ คณะสำรวจบันทึกไม่เสียแรงที่ไต่ยกขึ้นมา

คณะสำรวจได้พยายามที่จะเขาคว้อย่างมาก แต่ว่าจะเป็นเพราะเพิ่งแรกเก็บ
หรือว่าเวลานั้นแตกกลามากก็ไม่ทราบ ปริมาณที่ได้นั้นชยเกินคาดช่วยไม่ได้ก็เลยเอา
แต่ไขที่มีเมล็ดติดกลับมา เมื่อขยายผู้ใหญ่นานขอพักทนน ๑ คืน เพื่อจะได้มีเวลารัก
เอาคว้อย่าง แต่ก็ไม่สำเร็จ กลับยังคยให้รักกลับโดยไม้ออกเหตุผล คณะสำรวจก็เลย
ทิ้งถักถักกลั่นความเสียใจแล้วกลับมา คืนวันนั้นคณะสำรวจพักที่บ้านผู้ใหญ่นานมอง
คอยคอยกันถึงเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับรัก รุ่งขึ้นวันที่ ๕ ออกเดินทางกลับหลวงพระบางแต่
เช้า แล้วกลับเวียงจันทน์และออกเดินทางโดยเครื่องบินไปกรุงเทพฯ ในวันที่ ๑๒

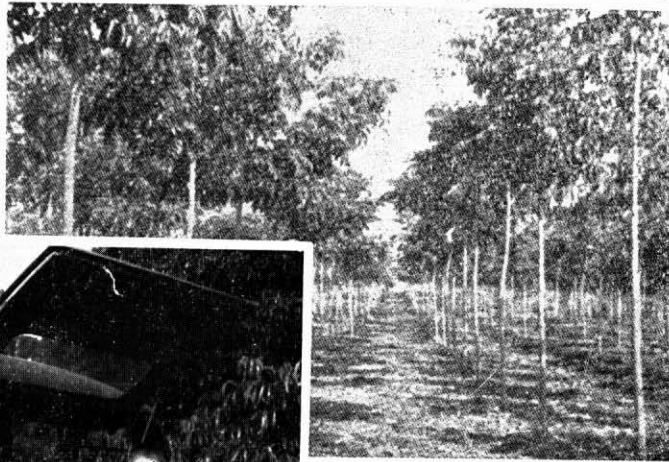
ประเทศไทย

เนื่องจากในประเทศไทยนั้น เราได้ทำการส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องเงิน
และได้รับความช่วยเหลือจากองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ ส่งนายสิโรชิ อิคิม่า
ชาวญี่ปุ่นผู้เชี่ยวชาญมาสอนวิชาทำเครื่องเงินหรือเครื่องลงรักอยู่ที่เชียงใหม่ นาย
สิโรชิ อิคิม่า ได้พยายามสรรคในการใช้ยางรักของไทยในการทำเครื่องเงิน เขาก็ได้ทำ
การศึกษาค้นคว้าเพื่อจะปรับปรุงให้ดีขึ้น พอดีกับที่ทางญี่ปุ่นขาดแคลนยางรักก็เลย
เป็นการเหมาะสมกันในอันที่จะให้ยางรักไทยส่งออกไปให้ประเทศญี่ปุ่นใช้สอยด้วย
นายสิโรชิ อิคิม่า ได้ช่วยเหลือให้บริษัทผู้ส่งออกคัดเลือกเอาแต่น้ำรักคุณภาพดีไม่มี
การปลอมปนส่งออกไป และเมื่อคณะสำรวจมาทำการในประเทศไทยก็ได้มีความ
ร่วมมือกันเกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด และเกิดประโยชน์แก่รักไทยเป็นอันมาก

* การสำรวจที่เหมาะสมสำหรับปลูกยางรักในเมืองไทยนั้น คณะสำรวจจะทำ
ที่หลัง แต่ได้สำรวจสภาพที่ชนอยู่ตามธรรมชาติในที่ต่าง ๆ ก็มีการรวบรวมและรัก
เก็บน้ำรักเสียก่อนทดลองจนเรื่องตลาดและอื่น ๆ การปลูกนั้นหากว่าปลูกขึ้นแล้วก็ต้อง
คอยอีก ๔ ปี จึงจะเก็บน้ำรักได้ ก็มีปัญหาวว่า ชาวญี่ปุ่นที่มาทำการปลูกรักจะทำ

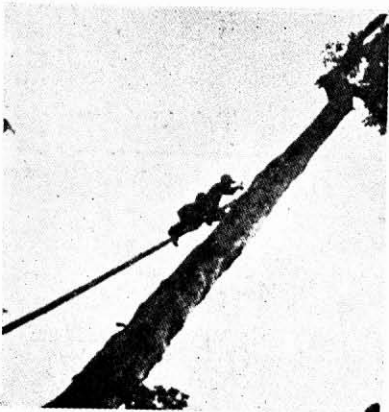
ไร่นารัก

- เวียดนามใต้

นายอิโคมาเพาะรักพันธุ์เวียดนาม
แจกจ่าย-ไทย

กรีดยางรัก
พื้นเมือง

ปาง
เชียงใหม่

อย่างไรก็ ๓ ปีที่ว่างอยู่นั้นซึ่งเป็นข้อสำคัญมาก เนื่องจากไต่บินมาแล้ว รักจาก
พม่า รักจากเมืองไทยที่เขาเข้าไปในญี่ปุ่นเวลานั้น ส่วนมากบรรทุกลงเรือที่ตรงเทพฯ รับ
การตรวจสอบของกงแล้วจึงมาลงญี่ปุ่น คณะสำรวจจึงได้สำรวจสภาพการส่งออกและ
เจ้าของสินค้าด้วย ร้านใหญ่ ๆ นั้นมีอยู่ ๕ ร้าน ร้านหนึ่งเป็นของคนไทย อีกร้าน
หนึ่งเป็นของคนมารัก อีก ๓ ร้านเป็นจีน เมื่อคณะสำรวจไปถึง นายฮิตากะแห่งบริษัท
ฟูจิไซบิ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ได้ทราบก่อนรับเป็นอย่างดี เมื่อบอกว่าอยากดูรักก็ได้อ
อยากดูจำนวนผลิตภัณฑ์ออกให้ไม่ขัดขืน และคณะสำรวจยังได้ทราบจากการที่ไปพบอธิบดี
กรมขี้ไฉ่วว่า ในเมืองไทยนั้นคงจะเก็บรักไต่ปีปริมาณมาก

คณะสำรวจรักไต่ปีกรทราบหนังสือมีรักอยู่ ๑๘ ต้น ไต่ซ้อเอาไว้เพราะบริษัท
ญี่ปุ่นแห่ง ๑ ต้องการจะซื้อ เมื่อซ้อแล้วส่งตัวอย่างไปญี่ปุ่น แต่ไม่ได้รับคำตอบ จึงเป็น
ทุกข์ มาขอให้คณะสำรวจช่วยดูให้ เมื่อตรวจสอบปรากฏว่า รักทั้ง ๓ ถึง กับกนกทั้ง ๓ ถึง
ไต่เลือกเอาที่สกัดออกมาเพราะคิดว่ามันเป็นของดี แต่เมื่อเอามาทดลองคแล้วปรากฏว่ามี
น้ำมันมากเหลือเกิน คมกกรสกัดมันจนเกลี้ยงจึงได้เอาใส่ขวดมอยให้นายฮิตากะไป
ทดลองหาส่วนน้ำมันจนกว่าทำไม่ได้ พอตั้งไฟก็มีควันขาวออกมาแล้วก็ไม่มีอะไร
เหลือนอกจากกาก คณะสำรวจไม่นึกเลยว่าจะร้ายแรงถึงเพียงนี้ สำหรับส่วนที่ส่งไป
ญี่ปุ่นนั้น จะว่าเคราะห์ดีหรือเคราะห์ร้ายก็ไม่ทราบ แต่ว่าไม่ใช่อย่างสิ้นคั้น ที่ประเทศ
ไทยเขาคิดกันว่ารักของดำดังจะเป็นของดี มีการแข่งขันกันเป็นชนพิเศษ ก.ข.ค.
ชนพิเศษนั้นเป็นสีดำ มีส่วนของน้ำ ๕-๖% และราคาก็แพง ชนพิเศษนั้นราคาถูก
ถ้าจะบอกไปว่าของที่ราคาถูกนั้นแหละเป็นของดี พวกทางญี่ปุ่นก็จะลำบาก คณะสำรวจ
จึงได้นิ่งเสียเพราะไม่ใช่หน้าที่การคาดคิดต่อ รักชนกันมีอยู่ ๑๘ ต้น แต่ถ้าหากไม่เสีย
ตรวจทุก ๆ ถึงแล้วก็ไม่รู้ว่าจะมีพิษไต่จริงสักเท่าไร คณะสำรวจนั้นซ้อก็ไม่ไต่ซ้อ
จะไปเย้ยตรวจดูเขาทุก ๆ ถึงอย่างไรได้ อนึ่งถนนมีหน่วยตรวจข้าวอยู่ มีอุปกรณ์การ
แยกชาขอยแล้ว คณะสำรวจจึงออกไปว่าเขาตรวจเสียก่อนดีกว่า ถ้าขนส่ง
ไปอย่างนั้นละก็ขายไม่ได้หรอก และเมื่อลองไปคอกแห่งหนึ่งก็เหมือนกัน คือเขาได้อ
กว่ารักที่สกัดมาเป็นของดีและคงราคาตามคุณภาพนั้น เวลาที่เราไปคอกนั้นพอที่เขา

บรรจุกสำหรับส่งไปให้บริษัทไซโตเสรี เมื่อของที่เหลืออยู่ก็เห็นว่าคุณภาพสินค้า
ไม่สม่ำเสมอ กัน แต่คณะสำรวจก็ไม่อาจพาคออกไปว่าดีหรือเลว เนื่องจากมีรถชนคก
เลวมาก ขนาดท่อของถังไฟก็ด้วยตะเกียงแอลกอฮอล์แล้วกลายเป็นควันไปหมด ฉะนั้น
รถที่คณะสำรวจเห็นที่กรุงเทพฯ ๖ ๕๐ คันนั้น เมื่อเอามาฉุ่ยขึ้นแล้วน่าจะใช้ได้ไม่ถึงครึ่ง
สิ่งที่ยากออกประการหนึ่งคือ การส่งของจากฉุ่ยขึ้นนั้นไม่มีแผนการอะไรเลย ต่างคน
ต่างทำไม่มีการติดต่อกัน ไม่ได้คำนึงว่าตลาดกรุงเทพฯ แค่นี้ก็คับแคบ ส่งไป
พร้อม ๆ กันถึง ๒-๓ เท่า ราคาจึงขึ้นไปสูง แนววิธีการส่งเข้าของฉุ่ยขึ้นไม่ได้ความ
เลย ถ้ารวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการส่งเข้า ก็ทำให้ราคาเป็นปรกติ
นายกิติ์แห่งกระทรวงพาณิชย์ และนายอินโด แห่งกระทรวงเกษตร ซึ่งกำลังอยู่ที่
กรุงเทพฯ ๖ แนะนำให้ติดต่อบริษัทสยามพาณิชย์ ผู้จัดการสาขาบอกว่า เรือรกรักได้
ขึ้นมาแล้วทำยากเหลือเกิน บริษัทจึงไม่ปรารถนาจะทำ เวลานี้ที่กรุงเทพฯ ๖ มีบริษัท
ห้างร้านชาวฉุ่ยขึ้นอยู่ ๖๓ แห่ง ส่วนใหญ่คงทำเกี่ยวกับพวกผ้ามากที่สุด ในฐานะเป็น
ผู้ชายก็แข่งขันสู้พวกจีนไม่ได้ สำหรับรถนั้นในฐานะเป็นผลชอกก็เหมือนอะไรไม่ได้เหมือน
กัน ถ้าไม่พิจารณาเกี่ยวกับการซื้อขายใหม่ราคาก็จะส่งขึ้นไปไม่มีที่สิ้นสุด และเมื่อราคาสูง
แล้วคุณภาพก็จะเลวลงด้วย

บริษัทร้านค้าในกรุงเทพฯ ๖ นั้น ส่วนมากซอจากพ่อค้าจีนที่เขียงใหม่บ้าง
ลำพูนบ้าง ที่ขามเขาเข้าไปในพม่าไปซื้อเองโดยตรงก็มี คณะสำรวจได้ขึ้นไปเขียงใหม่
นายอโคมาจากฉุ่ยขึ้นได้มาเห็นครุสของการทำเครื่องเขินอยู่ที่เขียงใหม่ และได้ทำการ
ศึกษาค้นคว้าไว้ก่อนบ้างแล้ว เมื่อทราบว่าคณะสำรวจจะไป เขาก็เตรียมพร้อมมือด้วย
ซึ่งเป็นประโยชน์แก่คณะสำรวจมาก

ในการเดินทางไปต่างจังหวัดอยู่ห่างจากเขียงใหม่ ๑๕๓ ก.ม. ก่อนถึงถนน
เลี้ยวไปทางขวาประมาณ ๘ ก.ม. เป็นที่เก็บนารักกันอยู่และนายอโคมาได้จัดให้เป็น
ที่ทดลองของนายฮานะชาวาแห่งคณะสำรวจนั้น ระหว่างเดินทางไปถึงเขียงดาว คณะ
สำรวจได้พบผู้ทำรักเขาแห่งหนึ่งโดยบังเอิญ เมื่อปี ๒๕๐๑ มีคนงาน ๑๕ คน ปี
๒๕๐๒ มี ๒๐ คน ได้ความว่า ในเมืองไทยนั้นเขาใช้รักติดกันมาก ถือกันว่ามีค่า

ใส่ที่ รักที่จะเก็บเขาน้ำนั้น ใช้ทันทมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ ฟุต กรักเข้า
เป็นรูปตัววี (v) ไม่ได้ลือกเปลือกลอกออกอย่างฉุนขึ้น แล้วเอากระบอกไม้ไผ่เสียบไว้ทรง
ปลายแหลมนั้น ทัดฟางนั้นเข้าทั้งไว้ประมาณ ๑๐ วัน ในระหว่างนั้นถ้าฝนตกน้ำฝนก็
ไหลลงไป และเมื่อตกอากาศอยู่ถึง ๑๐ วัน ก็เกิดปฏิกิริยาทางเคมี ทำให้สีดำด้วย
และยังแห้งเข้าด้วยทรงกับทศณะสำรวจราคาไว้ พะถึงวันที่ ๑๐ เขาก็เก็บรวบรวบไว้
แม้ว่าจะเทน้ำออกแล้วแต่ก็คงออกไม่หมดไปได้ ทำกันตามวิธีดั้งเดิมเช่นนั้นแหละทั้งแต่
เคื่อนกรกฎาคมถึงเคื่อนมีนาคมในปีต่อไป รวมเป็นเวลา ๕ เคื่อน คนหนึ่ง ๆ จะเก็บ
น้ำรักได้ ๑๘ ถึง ๆ ละ ๑๘ ก.ก. ที่อยู่บนนั้นมีเวลาเก็บรักได้ประมาณ ๕ เคื่อน
สมัยก่อนเคยเก็บได้คนละ ๒๕ ถึง ๓๐ (๑ ถึงประมาณ ๓.๗๕ ก.ก.) แต่ปัจจุบันได้
ประมาณ ๒๐ ถึง เพราะฉะนั้นไทยจึงได้มากกว่าประมาณ ๔ เท่าแม้ว่าราคาจะถูกแต่ได้
ปริมาณมาก เพราะฉะนั้นจึงทำรายได้ให้ไม่น้อยทีเดียว ในการไปสำรวจที่เชียงใหม่
คณะสำรวจก็הל่ำมาไปด้วยคนหนึ่งคือ นายโอบามา ยาชายโร ซึ่งเป็นเด็กหนุ่ม และ
ทำงานให้อย่างแข็งขัน เมื่อไปถึงเชียงใหม่คณะได้รับข้อมูลต่าง ๆ ที่นายอิโคมาได้
ศึกษาไว้แล้วจนถึงเวลานั้น และการทดลองที่สถานทดลองของนายอิโคมาซึ่งแสดงว่า
รักไทยนั้นอาจทำให้ออกสีแดง ส้มฟ้า เขียว และขาวได้ และเอาตัวอย่างให้ดู แม้ว่าจะไม่
เหมือนรักญี่ปุ่น แต่ก็ออกสีก็เหมือนกัน คณะสำรวจได้ปลูกเมล็ดที่ได้อมาจากเวียต
นามเหนือ ที่บ้านของนายอิโคมา ณ ที่มีแค่สองถึง ๑ แห่ง และเอาดินจากทรงนั้นใส่
ลงมาไว้ให้ชาวดา ๑ แห่ง และที่ไต้หวันมีอีก ๑ แห่ง รวมเป็น ๓ แห่งด้วยกัน อัตรา
การงอกนั้นว่าดีมาก คือประมาณ ๕๐% ประมาณ ๑ สัปดาห์ก็เริ่มงอก พอถึงวันที่ ๑๐
ก็งอกออกเหมือนกันหมด พอถึง ๒๕ วัน บางต้นงอกใบที่ ๕ แล้วก็มี คณะสำรวจ
ได้ทำการทดลองเก็บน้ำรักที่ตำบลห้วยไค้ลอำเภอฝางอยู่ ๒๕ วัน อุตสภาพของต้นรัก
ที่ขึ้นอยู่ อุตสภาพภายหลังการเก็บน้ำรักแล้วศึกษาเทคนิคในการนั้น คณะสำรวจ
สังเกตต้นรักของไทยเป็นครั้งแรก รู้สึกว่าต้นใหญ่มากเปลือกก็หนาขาวกับต้นสน ทน
เราได้รับอนุญาต ๒๕ ต้น สำหรับทำการทดลอง เปลือกนั้นแข็งมาก ทนก็สังเกตต้องใช้
บันไดพาขึ้นไป ความเสี่ยงชาวยานนั้นว่าหลังจากกรักแล้วประมาณวันที่ ๕ น้ำรักจะ

เริ่มไหล เพราะฉะนั้นพอ ๕ วันแล้วจึงจะไปเก็บรวบรวม ทำให้คณะสำรวจคิดว่าอย่างนั้นเองคุณภาพคงได้แล้ว วันที่ ๒๕ ค้นทขออนุญาตมาแล้วนั้นได้ลงเก็บน้ำทางเขยไทยและญุ่น เขยญุ่นนั้นไม่มีสักคนเก็บเพราะไหลรินเหมือนที่ในประเทศญุ่น เสียงชาวบ้านว่า ระยะที่น้ำไหลออกมากที่สทนนั้นคือระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงมีนาคม ยดกไป เมื่อกรกทชาวบ้านเก็บไว้แล้วก็เห็นว่าความลึกและแห้งก็เร็วด้วย แต่พอไปหลาย ๆ แห่งเขาก็พบว่ารักก็ไม่ลึกนัก ได้ตรวจด้วยวิธีต่าง ๆ ก็รู้ว่าอะไรปนอยู่ด้วย การเอาอะไรปนลงไปนั้น รู้สึกว่าชาวบ้านเขาเห็นเป็นของธรรมดาที่สุด และแบ่งไว้ว่าพวกที่ไม่ปนอะไรเลยเป็นชั้นที่ ๑ ที่ปน ๓๐% จัดเป็นชั้นที่ ๒ ที่ปน ๕๐% จัดเป็นชั้นที่ ๓ คณะสำรวจคิดว่าคนกรกทคงไม่ได้ปน เพราะว่าพวกนี้ทำด้วยใบบริสุทธิ์ เวลาเที่ยวเดินเก็บจะถือกระถางใบใหญ่ในนั้นมีภาชนะสำหรับใส่สารที่ที่ปากภาชนะนั้นขยไว้ด้วยลวดตาข่ายชนิดละเอียดมาก เวลาเทน้ำรักลงไปลวดก็จะกรองเอาผงออกหมด เขาทำอย่างนั้น เพราะฉะนั้นคนที่ปนคงเป็นพวกคนกลางมากกว่า หลังจากได้สอบถามแล้วคนจีนที่บ้านเอก ซึ่งห่างจากเชียงใหม่ ๑๒๗ กม. บอกให้ฟังว่าเขาเอาน้ำมันดินใส่ลงไป ซึ่งคณะสำรวจขอเขามาหน่อยหนึ่งด้วยความตั้งใจว่าจะเอามาทดลองดู คณะสำรวจได้มอบเมล็ดพันธุ์ให้นายอโศมาททดลองปลูกและแจกจ่ายเป็นจำนวนมาก เวลาอยู่ที่กรุงเทพฯ นั้น คณะสำรวจได้ยื่นจากพวกพ่อค้าเงินว่ารักที่เก็บได้ในเมืองไทยมีเพียง ๑๐% เท่านั้น อีก ๕๐% เป็นของมาจากพม่า แต่ความจริงเก็บได้มากกว่านั้น ในจำนวนที่ส่งมาลงเรือที่กรุงเทพฯ นั้นมีประมาณ ๒๕-๓๐% เป็นรักที่เก็บได้ในเมืองไทย สำหรับพ่อค้าเงินนั้นมีต่าง ๆ กัน บางคนก็บอกว่าทำทางรักไทย รักพม่า เดือนละประมาณ ๕๐ คัน บางคนก็ว่าประมาณ ๒๐ คัน คณะสำรวจจะว่าของไทยคงได้โดยประมาณ ๒๐๐ คัน เนื่องจากราคารักในเมืองไทยได้สูงขึ้น จึงเข้าใจว่าปริมาณที่เก็บได้จะเพิ่มขึ้นด้วย ยิ่งคนญุ่นไปปรับปรุงวิธีเก็บ วิธีรวบรวมเป็นสินค้าเข้าด้วย ก็คงยังเพิ่มมากขึ้น คนที่เขียงควา ทว่ามคนงาน ๒๐ คนนั้นบอกว่า ขางที่เก็บได้แล้วไม่มีคนมาซอกม การเช่นนั้นจะหวังให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นไม่ได้ จำเป็นที่จะต้องขอให้เขาได้เงินไปใช้เป็นระยะ ๆ ไป แต่เจ้าของสินค้าที่กรุงเทพฯ ก็

เชียงใหม่ก็ ถ้าไม่ใช่เวลาส่งของไปอยู่ย่นแล้วก็ไม่ซื้อไม่มีการสต็อกเอาไว้เลย พอได้
รับคำสั่งซื้อ จึงรีบไปติดต่อที่แหล่งผลิตทันที เพราะฉะนั้นมักจะขอราคาแพง
ถ้าหากได้ซื้อรวบรวมนไว้เสมอเป็นประจำก็จะช่วยให้ได้คุณภาพตามที่ต้องการ ถ้า
หากได้มองการณ์ไกลซื้ออยู่ที่ห่างจากกรุงเทพ ฯ หน่อย ก็จะได้ของที่มีคุณภาพดี
เป็นแน่ เวลานี้พ่อค้าเงินที่เชียงใหม่เอากำไรประมาณ ๑๐๐ บาท (๑ บาท-๑๗๐ บาท)
ซึ่งสูงมาก เพราะเหตุว่าต้องผ่านหลายมือถึงมือที่แท้จริง ทางด้านการรวบรวมสินค้า
พวกชาวอุตสาหกรรมรักที่จะรักษาอำนาจการไปเอง อย่าไปพึ่งพาพวกบริษัทผู้
ที่ไม่ใช่ผู้นำทางนี้หรือคนไทยหรือคนอื่นจะดีกว่า

ส่วนเรื่องการปลูกข้าวในเชียงใหม่ ก่อนออกเดินทางได้มีคนแนะนำให้
รักพระยามโหตรพยอมซึ่งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐกิจ จึงจะไปหาท่าน แต่
เมื่อโทรศัพท์ไป ลูกสาวของท่านบอกว่าเวลานี้คุณพ่อไม่อยู่แล้วเธอก็ไปรับคณะสำรวจ
ที่ไซเตล ลูกชายของท่านบอกว่าลูกพลก้องทำไร่อยู่ที่โคราช และได้เดินทางไป
ด้วยกัน โคราชนั้นอยู่ห่างจากกรุงเทพ ฯ ไปทางกัมพูชาประมาณ ๑๗๐ กม. หลาน
พระยามโหตรพยอมทำไร่อยู่ ๒๐๐๐ ไร่ สูง ๒๕๕ เมตร จากระดับน้ำทะเล เขาบอก
ว่าขอให้ปลูกต้นตะเคียน เขาจะเป็นคนทำการทกลอง แล้วจะส่งข้อมูลสถิติรายละเอียด
ไปให้คณะสำรวจ คณะสำรวจก็ได้ให้เมล็ดไว้ลองดูว่าจะปลูกได้หรือไม่ก็ได้ ที่เชียงใหม่
นายอโศกก็ได้เลือกไว้แห่งหนึ่ง แต่คณะเกรงว่าอากาศจะแห้งแล้งและฝนน้อย แต่
ที่โคราชนั้น ก็ได้ทำไร่อยู่เองแล้ว อาจจะเป็นที่ปลูกได้ของรอปลูกต่อไป

กัมพูชา

ที่กัมพูชา คณะสำรวจได้ไปที่ ๒ แห่งที่ทางไทยกับทางเหนือของทะเลสาบ
ทรงกลด ซึ่งเขตนครรวบรวมสินค้าอยู่ข้างแล้ว คือ พวกอาชีพเกี่ยวกับอุตสาหกรรม
เครื่องเงินญี่ปุ่นได้ยื่นมือเข้าไปก่อน ที่กัมพูชาหมดหมกแล้วได้ประมาณเดือนละ
๗-๘ คัน ทั้งบอกว่าได้ประมาณ ๑๐๐ คัน พอได้รับคำสั่งจากญี่ปุ่นจำนวนมาก
กว่านั้น ราคาสูงขึ้นทันที เวลาคณะสำรวจอยู่ที่นั่นก็ได้เห็นว่าเขตนครเกี่ยวกับ

เมืองไทยเหมือนกัน เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องทำความตกลงกันให้ดี มิฉะนั้นก็จะปวดหัวแน่ ถ้ามีพยานนั้นแทบทุกรายมักเป็นเช่นนั้นและไม่เหมาะแก่การปลูกป่า แต่พอเข้าไปในป่าจะพบรักที่นอนอยู่ตามธรรมชาติ จึงเก็บยางเอาจากต้นเหล่านั้น แล้วค้นคว้าไปในทางที่จะทำให้คุณภาพดีขึ้น ผลทำให้มากขึ้นเป็นสำคัญ ต้นกุ่มเหมือนกันถ้าได้มีการแนะนำ ๆ มีแรงงานเพิ่มขึ้นแล้ว คณะสำรวจเห็นว่าก็จะเพิ่มผลผลิตได้มาก ถ้าหากปลูกกันรั้วไว้เดี๋ยวนี้ อีก ๕ ปีข้างหน้าก็จะเก็บน้ำรักได้ คณะสำรวจได้ตกลงกันว่าในระหว่าง ๓ ปีที่ว่างอยู่นั้นจะเก็บรั้วธรรมชาติแทนไปพลางจะได้หรือไม่ ก็ปรากฏว่าถึงจะ ๓ ปี ๕ ปี เกษษณ ๓ - ๔ ร้อยต้นก็ไม่มีความหนักแน่น ที่พม่ายังไม่ได้คิดแต่ก็คิดว่าคงมีเหมือนกัน ถ้าขยายไปถึงพม่าและชนหน้าด้วย ปีหนึ่ง ๆ ก็จะเก็บยางรั้วได้มากและคงคุ้มกันไป สำหรับการซื้อเข้าดูขึ้น ถ้าทำได้ดี ๆ แล้วก็จะซื้อได้ถูก และถ้าปรับปรุงคุณภาพแล้วก็จะได้รั้วที่เข้ามามาก

ไต้หวัน

ระหว่างทางกลับบ้าน คณะสำรวจได้แวะที่ไต้หวันซึ่งได้รับคำสั่งจากรัฐบาลว่าต้องแวะให้ได้ สิ่งทีคณะสำรวจเห็นมาว่าดีก็คือ เมื่อปีที่ ๗ แห่งศักราชโชวะ (พ.ศ. ๒๔๗๕) บริษัทไชไตไคไปปลูกไว้ ๓๔๐๐ ไร่ เวลานั้นคนที่เคยทำงานกับบริษัทไชไตไคทำงานน้อยลงมากมาและได้เพิ่มผลผลิตอย่างแข็งแรง. หลังสงครามเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตไม่เพิ่มขึ้นโดยเร็วก็คือ ราคาตกต่ำ จึงเลิกทำกัน ก็อีกเหตุหนึ่งคือมีการเปลี่ยนการไต่ทวนหลังสงคราม ที่ดินของบริษัทไชไตไคได้ถูกริบเอาไปแจกจ่ายแก่ชาวนา เวลาที่แจกนั้นได้ทราบว่าในขณะที่ราคาตกต่ำที่สุด พวกคนมีเงินก็เลิกปลูก คนอื่นบ้างก็หันไปปลูกชา หรือเครื่องเทศแทน มีแต่คนจนที่ไม่มีปัญญาเปลี่ยนแปลงต้องเก็บรั้วอยู่ต่อไปเพื่อให้ได้เงินเลี้ยงชีพ ต้นรั้วเหล่านั้นจึงยังเหลืออยู่ พวกคนมีอยู่ประมาณ ๒๐ ต้น แต่สัก ๓ ปีที่แล้วมานี้ได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ปี พ.ศ. ๒๕๐๒ นำท่วมอาจะไม่ถึงเท่านั้น แต่รัฐบาลไต้หวันจะว่ามีสักประมาณ ๖๐ ต้น ที่ใช้ในเกาะนั้นเพียง ๑๐ ต้นก็พออีก ๕๐ ต้นจึงส่งออกได้ แต่ทว่าเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม รัฐบาลไต้หวันสั่งห้ามส่งออกเสียแล้ว

เพราะว่าราคาเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๐๒ สูงจนถึง ๓ เท่า ทำให้เกษตรกร
เกษตรอุตสาหกรรมเครื่องจักรภายในประเทศ รัฐบาลไต้หวันจึงได้ควบคุมเสียดุลการค้า
เขาบอกว่าไม่ใช่ห้ามแต่ควบคุมเท่านั้น นอกจากนั้นการที่ความต้องการมากขึ้น ๆ
ยังทำให้เกิดการปลอมปนขึ้นด้วย

สำหรับไต้หวันนั้นยังหาว่ามีว่า ผลผลิตน้อย ยังไม่ได้ทำให้บริษัท และไม
อนุญาตให้ส่งออก แต่ญี่ปุ่นมีแหล่งที่จะส่งรถจักรยานยนต์ออกมาเป็นวัตถุดิบอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องห่วงอะไร
มาก ต่อไปถ้าส่งออกได้แล้วก็อยากได้มาเป็นวัตถุดิบและอยากให้ราคาต่ำอยู่ ที่แล้วมา
รัฐบาลไต้หวันไม่ได้ให้ความสำคัญแก่รถ ผลิตเครื่องจักรจึงทำนารักแต่เพียงพอ
ใช้เท่านั้น ที่ส่งออกก็เพียงแต่ส่งออกเป็นสินค้าสำเร็จรูปไปมีเงินก็ส่งไม่ได้ ที่ไต้หวัน
บอกว่าต่อไปขอให้ญี่ปุ่นช่วยซื้อด้วยเถิด ถ้าส่งออกได้แล้วก็ให้ส่งออกเป็นวัตถุดิบ
อย่างญี่ปุ่นได้แนะนำ และถ้าวันนั้นไต้หวันภายในเท่าไร หักแล้วเหลือสำหรับส่ง
ออกไปเท่าไร รัฐบาลก็จะระเลิควิน

เครื่องจักรหรือเครื่องเข็นนั้นนักประวัติศาสตร์ว่า เงินต้นตำรับทำมา
เก่าแก่ไม่น้อยกว่า ๓๐๐๐ ปีแล้ว วิชาการได้แพร่จากจีนไปถึงประเทศต่าง ๆ
เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น ญวน พม่า ไทย ต่อมาในชั้นหลังอุตสาหกรรมในประเทศต่าง ๆ
ได้เสื่อมคลายลง เว้นไว้แต่ญี่ปุ่นได้เจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ จนเป็นผลิต-
อุตสาหกรรมอันสำคัญผลิตสิ่งของขึ้นใช้เองภายในประเทศ และส่งไปจำหน่ายมีชื่อเสียง
ทั่วโลก ทำเงินให้เยอะมาก ๆ เป็นอุตสาหกรรมที่เลื่องลือเมืองญี่ปุ่นอยู่ประมาณ
๑,๐๐๐,๐๐๐ คน การคันควักดี การส่งเสริมก็ดี ประเทศญี่ปุ่นจึงทำมากและ
ก้าวหน้ากว่าประเทศใด ๆ แม้แต่ประเทศจีนต้นตำรับเอง (ทางบ้านเงินแดงบนแผ่นดิน
ใหญ่ได้ทราบว่า ทำเครื่องจักรส่งออกมาขายทางฮ่องกงบ้าง แต่ยังไม่มีโอกาสทราบ
ว่าคุณภาพเป็นอย่างไร ส่วนจีนคณะชาตินิยมกำลังเริ่มส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยได้
ตั้งศูนย์อบรมขึ้น ส่วนญี่ปุ่นได้ก้าวหน้ามากเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ ส่งขายนอกประเทศ
ถึง ๗๕ ล้านเยนจนกระทั่งญี่ปุ่นขึ้นในการแข่งขัน) จะเห็นได้ว่าเข้าถึงขนาดที่
สมาคม มินคยสารภาษาญี่ปุ่นว่าด้วยเรื่องอุตสาหกรรมเครื่องจักรขึ้นโดยเฉพาะเพื่อ

เสนอความเคลื่อนไหวและวิชาการต่าง ๆ ในวงการนี้คือ หนังสือ “นิชองชิกโก” (อุตสาหกรรมวิทยุ) ซึ่งได้ใช้เป็นส่วนประกอบอันสำคัญในการรวบรวมบทความ เรื่องทาทานกาลังอาณอนัน บารักหรือบารักเป็นวัตถุดิบอันสำคัญในการอุตสาหกรรม เครื่องจักร จึงปรากฏว่าวิทยุขึ้นศึกษาค้นคว้าเขียนไว้มาก นายชาซากิเคียว เกษตร ศาสตร์มหาบัณฑิต อาจารย์กัทซึกิมัทสึมหาวิทยาลัยโตเกียว นายกสุมาคุมาร คันควาเกี่ยวกับกิจกรรมเมืองร้อนได้กล่าวถึงบารักในเอเชียไว้บ้างย่อ ๆ ว่า

๑. รักษมา (รวมรักษัมพูชา) *

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ อยู่ในพวกต้นรักษัมหรือทางวิชาการว่า Mel-anorrhoea Usitata Wall ลักษณะคล้ายมะม่วงหิมพานต์มาก ขึ้นอยู่ตามที่สูง บนเขาในพม่าและไทย แถบแม่น้ำโขงในลาว ในที่ระดับสูง ๓๐๐๐ - ๔๐๐๐ ฟุต ความสูงประมาณ ๖๐ ฟุต เป็นไม้ผลัดใบ ใบมีลักษณะรูปรีหรือปลายแหลม ยาว ประมาณ ๖ - ๑๒ นิ้ว ก้านหลังเป็นขน

การเก็บรักษัม ไม้ชนิดนี้มียางสีเทาเข้มและเหนียว การเก็บรักษัมต้องทำ ก่อนผลัดใบ โดยกรีดที่โคนต้นเป็นรูปตัว (V) ใต้นี้ใช้ไม้ไผ่ปร่างเหมือนที่พับเสียบไว้ ใต้นี้วางกระบอกไม้ไผ่อกไว้ เพื่อดูดซับยางที่ไหลออกมา เมื่อกรีดแล้ว ๑๐ วัน จะได้มากพอควร จึงกรีดทั้งสอง ข้างไปอีก ถ้ากรีดด้านนอกด้วยก็จะมีรอยกรีดถึง ประมาณ ๕๐ แห่ง ส่วนที่กรีดขึ้นไปสูงประมาณ ๓๐ ฟุต ถูกที่กรีดอยู่ในระหว่าง เดือนกรกฎาคมถึงตุลาคม

ปริมาณที่เก็บได้ ในหนังสือกล่าวไว้ว่า ในฤดูเก็บเกี่ยวคนหนึ่ง ๆ จะทำได้ประมาณ ๑๕๖-๑๘๒ ปอนด์ จำนวนที่ทำการกรีดประมาณ ๑๒๐๐ ต้นก็มี แต่ส่วนใหญ่ ๒๐๐ ต้น ถ้าศึกษาอัตรานี้ ในฤดูหนึ่งต้นหนึ่งจะผลิตได้ ๐.๗๓ - ๐.๙๑ ปอนด์ (ประมาณ ๘๘ - ๑๑๐ มอสมเมะ) เทียบกับรักษัมแล้วจะได้มากกว่าเกือบ ๒ เท่า

๑. หมายเหตุ - นางอุบล หทัย แห่งธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ถอดความภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย

๒. พม่า - นิตยสาร นิชองชิกโก ฉบับที่ ๑๐๖ เดือนกรกฎาคม ๒๕๐๒

* หมายเหตุ - ควรจะรวมรักษัมไทยด้วย

(ไม่พุดถึงส่วนที่เสี้ยน) ส่วนประกอบที่สำคัญ มี Thitsiol ซึ่งคล้ายคลึงกับ Urushiol อันเป็นส่วนประกอบสำคัญของรักญี่ปุ่น นอกจากนี้มีส่วนที่เป็นยางกั้นน้ำรักรันเวลาใหม่ ๆ มีสีเทา แต่พอถูกอากาศเข้าจะกลายเป็นสีดำและมีความชื้นเงา

การมีพิษสำหรับคนทแพ้ย - เหมือนกันกับรักญี่ปุ่น ที่ประเทศผู้ผลิตนั้น

นอกจากใช้ทาเคลือบภาชนะต่าง ๆ แล้ว ยังมีทางใช้อย่างอื่นอีกด้วย

ชื่ออย่างอื่น รักพม่านั้นเรียกชื่อกันหลายอย่าง คือ

ชื่อภาษาชกฤชว่า Burmese Lacquer, Burmese Varnish Tree

ชื่อภาษาพม่าว่า Thetsi, Tuit-tse, Khen

ชื่อภาษาลาวว่า Kokwai, Namkieng.

รักกัมพูชา นอกจากรักพม่าแล้วยังมีรักอีกชนิดหนึ่งเรียกว่า รักกัมพูชา คือ มีมากที่กัมพูชา แล้วกระจายไปถึง พม่า ไทย เวียดนาม ไต้หวัน รักชนิดนี้แต่เดิมถือว่า แตกต่างกับรักพม่า และมีชื่อว่า Melanorrhoea Laccifera Pierre แต่ต่อมาภายหลังเข้าใจกันว่าเป็นอีกชื่อหนึ่งของรักพม่าเท่านั้น แต่เนื่องจากแหล่งผลิตแตกต่างกัน (กัมพูชา เวียดนาม ไต้หวัน) วิธีการจึงไม่เหมือนกับรักพม่า ลักษณะของรักที่เก็บได้ก็ไม่ได้เหมือนกันทีเดียว ว่ากันว่าเมื่อใช้เคลือบแล้วไม่ค่อยชื้นเงา สำหรับที่แหล่งผลิตนั้นนอกจากจะใช้ทาเคลือบภาชนะแล้ว ส่วนมากยังใช้ทาภายในวัดวาอารามอีกเป็นจำนวนมากด้วย

วิธีการนั้นใช้วิธีเช่นรูปถ่ายปลา ข้างละ ๕-๖ ก้าง ข้างใต้เอากระบอกไม้ไผ่ผ่าทะแยงรองไว้ แล้วเก็บรวบรวมทุก ๆ ๕-๕ วัน ก่อนกรีดเอาหมันทุยตรงบริเวณที่จะกรีดนั้นให้ส่วนเปลือกหลุดออกจากเนื้อไม้ ว่ากันว่าทำให้ยางไหลออกดี โดยปกติจะเริ่มเก็บนารักเมื่อต้นกริมอายุ ๕-๖ ปี และยังมีอายุแก่ขึ้นคุณภาพของรักจะยิ่งดีขึ้น รักชนิดนี้มีความเคียวโตเร็วมากเพียง ๒ ปีขึ้นไปก็จะได้เก็บนารักได้แล้ว ยางรักชนิดนี้เหมือนกัน ถ้าถูกอากาศนานเข้าผิวหน้าจะแข็งตัวและมีสีคล้ำลงเช่นเดียวกับรักชนิดอื่น แต่ที่ต่างกันเวลาใหม่ ๆ เป็นสีเหลืองแล้วกลายเป็นสีน้ำตาล ซึ่งชนิดนี้ก็ไม่เหมือนกันกับรักพม่า ชื่อที่เรียกอย่างอื่นมี

ภาษากัมพูชา Kroeul Dom Kreul

ภาษาเวียดนาม Son, Sonong Tien, Son Dao

เป็นถิ่น

๒. รกตงเกย

อยู่ในประเภทนกที่มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Rhus succedanea* L., var. *Dumoutieri*, Pierre เป็นจำพวกเดียวกับรักของญี่ปุ่น แต่ต่าง variety กัน ต้นขนาดอายุ ๕-๖ ปี สูงประมาณ ๑๒-๑๓ ฟุต ใบคล้ายกับรักญี่ปุ่น ใบค่อนข้างกลมเป็นรูปกรวยมีเมล็ดมาก

การปลูก รักชนิดนี้มีขึ้นอยู่ในท้องที่ในเวียดนามเหนือ ส่วนที่ปลูกชนิดนี้ในท้องที่และทางมณฑลต่าง ๆ ที่อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองฮานอย คือ มณฑล Phutho, Hung-hoa และ Tuyenquang เป็นต้น (จากฮานอย ๗๐-๑๑๐ กม.) ซึ่งเป็นที่เนิน โดยชุกชุมห่างกันต้นละ ๑.๕-๒ เมตร หยอดเมล็ดไว้ ๓-๔ เมล็ด ประมาณเดือนกันยายน ไม่นานนักต้นอ่อนก็งอก พอถึงเดือนพฤษภาคมก็ย้ายไปประสมประมาณ ๓๐ ซม. เลือกลูกที่แข็งแรงไว้ ๑ ต้น นอกนั้นก็ทิ้งไป เมื่ออายุ ๑ ปี จะสูงประมาณ ๘๐ ซม. เมื่ออายุ ๒ ปี จะสูงราว ๒ เมตร ลำต้นวัดโดยรอบประมาณ ๒๐ ซม.

การเก็บนํ้ารัก เมื่ออายุประมาณ ๒ ปี ๔ เดือน ก็จะเริ่มเก็บนํ้ารัก โดยกรีดเป็นรูปตัวครึ่งหนึ่งของรอยลำต้น ข้างใต้วงเปลือกหอยไวรองรับ แล้วเอาไปเทรวมไว้ในภาชนะอื่นต่อไป เว้นระยะ ๒-๓ ถึง ๔-๕ วัน ก็จะกรีดรอยใหม่ต่ำลงไปจากรอยเดิมตามรอยเดียวกัน เมื่อต่ำลงไปประมาณ ๓-๔ ซม. แล้วก็ส่งขึ้นไปเรื่อย ๆ เมื่อฟากหนึ่งเต็มแล้วก็ไปทำที่ฟากหนึ่ง เมื่อกรีดอายุ ๖-๗ ปี แล้วหยุดการเก็บนํ้ารักทำได้ตลอดปี ตั้งแต่เช้าถึงเที่ยง การกรีดเวลาหน้าฝนมักไม่ทำกัน

ปริมาณที่เก็บได้ ตามหนังสือบันทึกมณฑลฟุกต๊อกกล่าวข้างต้น ในหนึ่งต้นหนึ่งจะได้รักดิบ ๖๐๐ กรัม ถ้า ๑ เฮกตาร์มีรัก ๓๐๐๐ ต้นก็จะได้ ๑๘๐๐ ก.ก. จำนวนรักดิบที่เก็บได้ต่อ ๑ ต้นนั้นมากกว่าของรักญี่ปุ่นถึง ๒-๓ เท่า แต่เนื่องจาก

ส่วนประกอบของน้ำแตกต่างกันอยู่ จึงหาเปรียบเทียบกันไม่ได้ (ส่วนน้ำของรักตงเกียประมาณ ๓๕% ของรักญุ่นโคยปกติ ๒๒-๒๕%) ในวันหนึ่งคนหนึ่ง ๆ จะใช้รักอยู่ ๓-๕ ปีได้ ๓๐๐ กิโลกรัม ถ้าใช้รักมากกว่านั้นคือ อายุ ๕ ปีขึ้นไปจะได้ ๒๕๐ กิโลกรัม คนชำนาญแล้วก็ได้มากกว่านั้นไปอีก

ส่วนประกอบที่สำคัญของรักชนิดนี้เรียกว่า Laccol ($C_{23}H_{36}O_2$) อยู่ในจำพวกเดียวกับ Urushiol ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของรักญุ่น เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วคุณภาพต่ำกว่าของญุ่นเล็กน้อย รักตงเกียโคยนั้นมีเปลือกไม้และของอินทรีย์ ๆ น้อย ๆ อยู่น้อยด้วย เพราะฉะนั้นจึงต้องกรองออกทิ้งไว้เฉย ๆ ๒ เดือนแล้วก็จะแยกออกเป็น ๔ ชั้น (จากชั้นต่ำไปหาชั้นสูง) None Thice (เป็นน้ำสฟา) Son thit หรือ Son gan (คุณภาพต่ำที่สุดเป็นข้างมาก) Son gioi (ชั้นมาตรฐาน) Son mat gian (เป็นรักน้ำมันชนิดที่ดี) และยังมีกากแบ่งย่อยออกไปอีก

รักตงเกียชนิดนี้ (รวมอย่างอื่นด้วย) ก่อนส่งความส่งไปฮ่องกง ๓ ใน ๔ นอกนั้นไปยังญุ่นและจีน กล่าวกันว่ารักจีนที่ส่งเข้าไปในญุ่นนั้น มีรักตงเกียปนอยู่ด้วยเป็นอันมาก

ชื่ออย่างอื่น ภาษาตงเกีย Cây Són ชื่ออย่างหนึ่งเรียกว่า รักญวน ก็มี แต่ที่ว่าพวกนั้นมีรักกัมพูชาปนอยู่ด้วย นอกจากนั้นก็เรียกกันว่ารักอินโด หมายถึง รักอินโดจีน ซึ่งจะถือว่าเหมือนกันกับรักญวนก็ได้

๓. รักญุ่น

รักญุ่นกับรักจีนที่เขารักที่อยู่ในจำพวกต้นรักเหมือนกัน ชื่อ Rhus vernici-fera. D.C. มีความสูงอย่างมากถึง ๓๐ ฟุต ทั่วทั้งลำต้นให้ร่มเงาแล้วได้ข้างขึ้น ๆ ออกมา ส่วนประกอบมี Urushiol ($C_{21}H_{23}O_2$) เป็นสำคัญ นอกจากนั้นมีส่วนที่เป็นยางกึ่งน้ำ การปลกรักของทั้ง ๒ ประเทศนั้นมีมานานตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว ของญุ่นนั้นมันมีทั้งแต่สมัยเฮอันโจ

การปลูกนั้นมีมากทางแถบตะวันออกเฉียงเหนือกับทางเหนือและทางใต้ แถบ
ที่ราบสูงก็ทำได้ ปริมาณที่ผลิตได้ในปีโชวาท ๓๑ (พ.ศ. ๒๔๕๕) มีทั้งหมด ๓๕๑๑ ถึง
ในปลายฤดูฝนนั้นมณฑลที่ผลิตได้เกิน ๑๐๐ ถึงก็มีที่ ฮาโฮโมริ อิวาเตะ อาคิตะ ยามางา
ตะ ฟุกุชิมะ อิวาซากิ คานางาวะ นิงาตะ อิชิกาวะ โอคายามะ ชิโรชิมะ รวม ๑๑
มณฑลด้วยกัน เฉพาะอิวาเตะได้สูงที่สุดถึง ๘๖๕ กะ และสูงเกินกว่ามณฑลอื่น ๆ
มาก ผลผลิตทั่วประเทศใน ๒-๓ ปีนี้ รู้สึกว่ามีแนวโน้มไปในทางต่ำลง จนถึงปี
โชวาท ๓๘ (พ.ศ. ๒๔๘๖) นั้นได้เกิน ๘๐๐๐ กะแล้ว ในปี ๒๔๘๗ ได้ลดลงจนถึง
ปี ๒๔๘๘ เหลือเพียง ๖๖๘๗ กะ แล้วหลังจากนั้นก็ยังลดลงต่อไปอีกจนถึงปัจจุบัน คง
เป็นเพราะแข่งขันสู้กันในต่างประเทศทำราคาถูกลงไม่ได้ แต่ในแง่คุณภาพอันบริสุทธิ์แล้ว
ก็ดูเหมือนจะเหนือกว่าจีนตอน ๆ

การปลูก เพราะต้นอ่อนไวก่อนแล้วจึงย้ายไปปลูกจริง การเพาะต้นอ่อนนั้น
มี ๒ วิธี คือ วิธีเพาะเมล็ด กับวิธีแยกราก แต่ทั้ง ๒ วิธีทำการปลูกจริงในปีที่ ๒
เหมือนกัน วิธีแรกนั้นต้องรู้ว่าอย่างไรเป็นรากตัวอย่างไรเป็นรากตัวเมีย ถ้าจะใช้
สำหรับลงรักอย่างเดียวกันต้องใช้ชนิดตัว แต่ถ้าจะใช้เมล็ดทำขลังตัวก็ใช้ชนิดตัว
เมีย จำนวนที่ปลูกถ้าสำหรับใช้อย่างเดียวกันและกรัดทั้งตัว ใช้ประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ ต้น
ถ้าใช้ ๒ อย่างและกรัดเพียง ๓๐-๔๐ ต้นก็พอหนึ่งต้น (ประมาณ ๐.๖๒๕ ไร่)

การเก็บน้ำรัก หลังจากปลูกจริงแล้ว ๔-๕ ปี ถึง ๑๐ ปีก็เก็บน้ำรักได้
โดยใช้วิธีที่กำหนดไว้ คือกรัดลงบนลำต้นให้โคนน้ำรักออกมาตามที่ใดกล่าวไว้แล้ว
เรียกว่าการกรัดรัก วิธีการนี้แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ กรัดทั้ง กับ กรัดเพียง อย่าง
หลังนั้นทำเบา ๆ พอให้น้ำรักไหลออกมาไม่ให้เส้นอันตรายต่อกันไม้ใช้กับพวกที่เพาะ
ด้วยเมล็ด สำหรับอย่างแรกนั้นทำแรง ๆ แล้วก็โคนต้นเสีย ให้แตกหน่อใหม่ คอยให้
โต ๔-๕ ปีก็กรัด ทำซ้ำกันอย่างนี้ ๓-๔ ครั้งแล้วจึงปลูกใหม่ การกรัดทั้งนี้กรัดที่ลำ
ต้นก่อน ต่อมาคัตกรัดที่กิ่งอีก วัชพืชนั้นเรียกว่า รักเซชิเมะ คุณภาพไม่ดี การ
กรัดที่ลำต้นนั้นมีการกรัดแบบเซนคาเกิ กรัดชิเมคาเกิ กรัดโทเมะคาเกิต่าง ๆ กัน และกรัด
ด้านเดียว หรือกรัด ๒ ด้าน ๓ ด้าน ส่วนจะกรัดแบบไหนอยู่ที่ขนาดของลำต้น อย่างที่

กล่าวข้างต้น การกรีดเส้นนั้นใช้แค่กรีดแบบเส้นคากิ ไม่ใช่กรีดโทเมะคากิ หรือจิมคากิ ตามปกติการทอระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงตุลาคม หน้าฝนหน้าฝนจะลงไปจนถึงเส้นเสีย ถ้าทำตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นไปจนถึง ๑๐ นาฬิกา จะได้รักคุณภาพดีที่สุดและปริมาณมากที่สุด ตอนบ่ายหลัง ๑๖ น. ไปแล้วก็ทำต่อ ตอนกลางวันนั้นจะได้รักปริมาณน้อยที่สุด

ปริมาณที่เก็บได้ ตัวเลขที่น้อยไม่แน่นอนมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงมาก แต่ตามเอกสารแนบตัวอย่างที่มณฑลไอส์ สำหรับคนรักอายุ ๑๐ ปี ถ้าคันใหญ่ประมาณ ๑ ฟุต กรีดอย่างกรีดทั้งไค ๗๐ มอมเมะ (๑ มอมเมะประมาณ ๓.๗๕ กรัม) คันอายุ ๑๕ ปี กรีดอย่างเส้นไค ๑๐๐ มอมเมะ หมายความว่า ถ้าคันประมาณ ๑/๒ ฟุต อายุ ๖ ปี ไค ๗ มอมเมะ คนหนึ่งจะกรีดไค ๒ พันคัน ไคน่ารัก ๑๕ ถึง คันอายุ ๗-๘ ปี ไครัก ๑๕ มอมเมะ อีกแห่งหนึ่งคันใหญ่ขนาด ๘-๙ นิ้ว มีอยู่ ๒๐ คัน ทลอคย์เก็บรักไคประมาณ ๑ ถึง

การส่งเสริมการปลูก อุตสาหกรรมรักเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของญี่ปุ่น ศิลปินเป็นทอจกกันทั่วโลกแต่ทว่าการผลิตรักซึ่งเป็นวัตถุดิบนั้นยังไม่ก้าวหน้า ความจำเป็นในการเพิ่มผลผลิตนั้น ได้มีผลต่องานวิจัยที่ดำเนินมานานแล้ว และได้มีการส่งเสริมการปลูกรักกันมาทุกสมัยตั้งแต่โบราณมาแล้ว แต่นโยบายนั้นได้ล้มเลิกไปพร้อมกับการพัฒนาครั้งใหญ่สมัยต้นรัชกาลเมจิ การปลูกจึงได้ชะงักไป ภายหลังปีที่ ๑๐ ของรัชกาลเมจิแล้วก็ได้เริ่มมีการส่งรักเข้ามาจากประเทศจีน ทำให้การปลูกรักทอโทรมลง หลังจากนั้นก็มีการส่งรักตงเกีย รักกัมพูชา ซึ่งมีความถูกต้องเข้ามาอีก จึงได้มีการปรารภกันอยู่บ่อยๆ ในบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้อง ถึงความจำเป็นในการเพิ่มผลผลิตอย่างรักด้วยความเป็นห่วงในอนาคต.

แม้ว่าไทยเราจะมีการทำเครื่องสังหรณ์หรือเครื่องเขินมาแต่โบราณนับหลายร้อยปีมาแล้วก็ตาม เอกสารที่ว่าด้วยต้นรักและยางรักหรือนารักเท่าที่พบก็มีอยู่แต่ในหนังสือไม้และของป่าบางชนิด ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมของกรมป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๕๑ ว่า

Melanorrhoea usitata, Wall.

ชื่อพื้นเมือง ชู (กะเหรี่ยง กาฉวนบุรี) รัก. รักใหญ่ (ไทย) ชัก.
ชักหลวง (พายัพ)

ลักษณะและที่เกิด เป็นต้นไม้ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ขึ้นตามป่าแดงและ
ป่าเบญจพรรณทั่วไป

ลักษณะเนื้อไม้ สีแดงเข้ม มีรสแก่แทรก เป็นมันเลื่อม เส้นสน เนื้อ
ค่อนข้างละเอียดเหนียว กระต่อนแข็ง ทนทาน ไลกยดกแต่ไม่ยาก และชักงาได้ดี
น้ำหนักต่อ ๑ ฟุตลูกบาศก์ ประมาณ ๕๖ ปอนด์

ประโยชน์ของไม้ ใช้ทำขั้วประยกฝา เกรียงเรือน เกรียงกลึง โถ ถ้ำม
เครื่องมือ ไม้ถ่อคนชั่ง ฯลฯ

ยางรัก (Melanorrhoea usitata) ได้จากเจาะต้นใช้ทาไม้ ทาเครื่อง
เงิน ทาวัตถุต่างๆ เป็นพ่นเพื่อลงลวกลายหรือยักทอง ทากระดาก และฝักก้นนาซึม

รัก Melanorrhoea usitata

เปลือก เขียวเข้มกำลัง เป็นยาขับเหงื่อ ทำให้อาเจียร ต้มเป็นยารักษา
โรคเรื้อน กามโรค บิด โรคท้องร่วง และโรคปวดข้อเรื้อรัง

เปลือกกราก ใช้เป็นยารักษาโรคผิวหนัง พยาธิลำไส้ โรคไอ โรคท้องมาร
ยาง เป็นยาถ่ายอย่างแรง และแก้เนื้องอก ใช้ผสมกับยางของพวกสลัดได
เป็นยารักษาโรคผิวหนัง ชักลาก รีดสีดวง ผสมกับยาผงรักษาโรคทปาก เอาสำลีชุบ
ยัดฟันที่เขี้ยวแก่ปวดฟัน ทำยารักษาโรคเรื้อน โรคตับ ท้องมาร และพยาธิ

ส่วนหนังสือของนายวณนา ศรีพัฒนพนธ์ ทักกล่าวถึงในตอนที่ ๑ นั้น ส่วน
ใหญ่เป็นคำอธิบายวิธปฏิบัติสำหรับหรือกษัตริย์ราชวงศ์ไทยไว้
เกี่ยวกับคุณภาพข้างเล็กน้อย ๒-๓ แห่งเท่านั้น เหตุผลของนายวณนา ศรีพัฒนพนธ์
ระบุไว้ว่า

“เพราะเหตุใดในการที่ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงเรื่องรักของญวนเพราะเหตุที่ญวน
กับไทยมีอาณาเขตติดต่อกัน อากาศคล้ายคลึงกัน และต้นรักเป็นชนิดที่คล้ายคลึง

กันด้วย ส่วนรักไทยในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยนี้ ซึ่งข้าพเจ้าได้ตรวจแล้ว ทั้งใบและเมล็ดโดยเสนาบดีกระทรวงเกษตรจัดส่งมาให้ แต่ยังไม่ได้อะไรโอกาสได้ไปขบ้ำรักหรือสวนรัก ซึ่งเขาจะปลูกหรือสับโดยวิธีใด เชื่อว่าคงจะคล้ายคลึงกับญวนตาม เหตุผลข้างต้น และข้าพเจ้ามีความรู้ในการทำรักในประเทศญวนดีกว่าในประเทศไทย”

ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องเงินของเราที่เชียงใหม่ กรมส่งเสริม อุตสาหกรรมได้รับความช่วยเหลือจากองค์การกรมระหว่างประเทศ ให้นายฮิโรชิ อิโอมา ชาวญี่ปุ่นผู้ชำนาญในการอุตสาหกรรมเครื่องเงินมาช่วยทำการอบรมวิชาการ ให้อยู่หลายปีถึงที่เคยกล่าวมาแล้ว คราวหนึ่งนายฮิโรชิ อิโอมา ได้กลับไปเยี่ยมบ้าน และได้ไปแสดงปาฐกถาว่าด้วยเรื่องเครื่องเงินกับยางรักของประเทศไทย ณ ที่ประชุม ใหญ่ของสมาคมอุตสาหกรรมรักญี่ปุ่น เขาได้จดบันทึกนำลงในนิตยสาร จึงได้เก็บความ มาไว้เพื่อเป็นความรู้ของผุ้สนใจ *

“รักของประเทศทางใต้ (หมายความว่าถึงใต้ประเทศญี่ปุ่น เช่น เวียดนาม พม่า ไทย) นั้นมีลักษณะแตกต่างกันมากกับของญี่ปุ่น เมื่อข้าพเจ้าไปถึงประเทศไทย ที่แรกก็งงเหมือนกัน คือว่ารักนั้นทำไว้ ๑ อาทิตย์ก็ยังไม้แห้ง ซึ่งคนทางโน้นเห็น เป็นของธรรมดา แต่พอศึกษาต่อไปก็ได้ทราบว่าผู้รวบรวมรักที่เชียงใหม่นี้เป็นชาวจีน แทบทั้งสิ้น เมื่อไปดูที่เก็บสินค้าของเขา ก็เห็นว่ามดงนำมาขึ้นขนาดใหญ่ถึง ๒-๓ ถึง และได้รับคำชี้แจงว่า เป็นเพราะคุณภาพของรักมีต่าง ๆ กัน จึงเอามาผสมกันเสีย ให้เป็นอย่างเดียวกันหมดซึ่งไม่เห็นมีเหตุผลอะไรเลย ต่อมาจึงเข้าไปในป่าเอง เก็บรัก มาทดลองดกก็ปรากฏว่าแห้งเร็วมากและสีก็สดใสดี แม้ว่าจะไม่ทำรักญี่ปุ่นแต่ก็เห็นได้ ว่าถ้าใส่แทนละก็คงใช้ได้แน่นอน ที่สดนั้นเป็นเพราะใส่ลงน้ำมันซึ่งเป็นถึงโลหะ ถ้าใส่ลงไม้ก็จะไม่เท่า ส่วนการปลอมปนนั้นข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะว่ากล่าวสักเท่าไรก็คงทำให้ เล็กไม่ได้ แต่เป็นเพราะหัดที่มีผลส่งออกที่เข้มแข็งอยู่รายหนึ่ง จึงได้ขอรับเขาขอให้ เลือกของที่ไม่ปลอมปนส่งไปญี่ปุ่นด้วย ก็ได้รับการสนองตอบด้วยน้ำใจอันดี ข้าพเจ้า

นั้นคนคว่ำตกลงไปสัก ๓ เดือน ก็ได้รับตราส่วนที่แท้จริงของนาทมิในรัก และรู้ว่า
สิ่งที่ใช้ปลอมปนมีอะไรบ้าง และรักทรวรรวมได้ด้วยความพิถีพิถันเพราะเหตุผลของผลส่งออก
กล่าวถึงนั้นแล้วส่งไปญี่ปุ่นปรากฏว่าได้ผลดีมาก

แรกก็เชิญใช้วิธีไปเก็บเอาเองจากในป่าไม่ผ่านมือคนกลาง ก็เก็บไม่ได้มาก
จึงลองใช้คนกลางแต่กำชับว่าไม่ให้เอาอะไรปนลงไปด้วย ก็เอาของปนมาให้อีก ทน
ของใช้วิธีที่เหมาะสมทุก ๆ อย่างจนกว่าถึงไหนไม่ก็คัดออก แล้วเอ็ดตระโรว์เขาก็
จนผลดี เมื่อพวกนั้นจะหลอกต้มไม่ไถ่ง่าย ๆ ก็หลั่งเลยไม่กล้า พวกที่ปลอมปนก็มี
น้อยลง นับเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้รักไทยและรักพม่าดีขึ้นได้ในเวลาอันรวดเร็ว สาเหตุที่
สำคัญมากประการหนึ่งก็คือ การที่คนทั้งสองสามารถคอยตรวจตราเลือกเฟ้นเอาแต่
เหมาะสมนั่นเอง

ข้าพเจ้าอยู่เมืองไทยมา ๓ ปี ทำการสอนเกี่ยวกับงานฝิ่น ซึ่งบังเกิดผล
ด้วยความยากลำบาก แต่การปรับปรุงคุณภาพรักนั้นไม่มีความยากลำบากอันใด
เพราะใช้วิธีการที่คิดดังกล่าวแล้ว จึงได้ของคุณภาพดีเข้ามาใช้ในญี่ปุ่น เพราะฉะนั้น
ท่านที่ยังคิดอยู่เหมือนเดิมว่ารักทางใต้ไม่ดีใช้ไม่ได้ นั้นว่าคิดผิด ขอได้โปรด
พิจารณาดูเสียใหม่ให้ดี ขณะนี้ถึงสมัยที่แม้จะไม่มีรักจากจีนแดงเข้ามา ก็ใช้รักทางใต้
นี้ทำแทนไปได้อย่างเรียบร้อยอยู่แล้ว

ทนพูดถึงสภาพความแห้งของรักทางใต้ ข้าพเจ้าได้ส่งมาไว้ที่บ้าน ๑ ถึง
เมื่อกลับมาถึงได้ทดลองดูทันที ปรากฏว่าถ้าใช้ในสภาพเดียวกันเวลา ๕ ชั่วโมงก็แห้ง
เมื่อกลั่นเองแล้วทดลองดู ทาไว้ตอนกลางคืนรุ่งขึ้นเช้าปรากฏว่าแห้งอยู่แล้ว โดย
มากก็จะแห้งภายใน ๕ ชั่วโมง เพราะฉะนั้นถึงไม่ปนกับรักญี่ปุ่นก็ดีกว่าใช้ใด เพราะว่า
รักไทยนั้นถ้าไม่ปลอมปนเสียอย่างเคียว แม้จะไม่แห้งเร็วเท่าของญี่ปุ่น แต่ถ้าทำให้
บริสุทธิ์แล้วคิดว่าใช้รักที่พอใช้ก็เคียว และขอยืนยันว่าความแข็งแรงนั้นดีกว่ารัก
เวียดนามอย่างชัดแจ้ง

รักทางแถบใต้มีสกลา อาจจะเกี่ยวกับขบวนการรักด้วย ตามคำของนาย
อิไตแห่งกระทรวงเกษตรญี่ปุ่นนั้นว่า เคยได้ยินว่าถ้ารักถูกเก็บไปนึ่งจากเหล็กจะปน

คนรักขึ้นตามธรรมชาติ
ระหว่างทางสายแพร-น่าน

ผู้เชี่ยวชาญลองกรีด
แบบญี่ปุ่น

ออกมาช่วยทำให้เสียค่า เพราะฉะนั้นจำเป็นจะต้องมีการทดลองจับเก็บและปรับปรุงใหม่
ด้วย ส่วนนายชานะชาวาแห่งคณะนักสำรวจที่เคยเดินทางไปทางใต้มาแล้วกล่าวว่า
สำหรับวิธีที่เก็บกันนั้นไม่จำเป็นจะต้องปรับปรุงอะไร ข้าพเจ้าก็คิดเช่นนั้นเหมือนกัน เพียง
แต่ใช้วิธีทางที่สะดวกใช้กันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษและได้นำมากที่สุด คือกรัดกันรัก
เป็นรูปตัว (V) แล้วเอากระบอกไม้ไผ่เสียบเข้าไปและคอยเก็บเอาสิ่งที่ยอดออกมาจากต้น
ตามธรรมชาติ หลังจากกรัดแล้วประมาณ ๓-๔ วัน น้ำรักก็จะไหล ไหลอยู่ ๒-๓
วัน ก็หยุด ถ้ารีบเก็บเสียก่อนนั้นมันก็ไม่เป็นไร แต่เพราะทั้งวันรวมทั้ง ๗ วัน ๑๐
วัน หลังจากกรัดแล้ว น้ำรักจึงกลายเป็นสีดำ ถ้าหากได้แนะนำให้รีบเก็บเสียทันที
หลังจากยางหยุดไหล ก็อาจจะทำให้แห้งจนเกินไป ขอนเป็นข้อนหาการปรับปรุงทาง
วิชาการที่จะต้องศึกษา คิดว่าเป็นเรื่องของคนญี่ปุ่นควรจะไปค้นคว้าทดลองที่โน่นแล้ว
แนะนำให้ทำกันต่อไป

รักที่เก็บได้แล้วจะส่งมาอยู่ไหนให้ไปถึงไม้แทนต้นน้ำมัน (ถึงเหล็ก) ขณะ
นี้ก็ทราบว่าทางพ่อค้าจีนก็เริ่มใช้กันบ้างแล้ว แต่ขอให้ระวังให้มาก เพราะอาจจะมี
พวกที่ดูแต่ภายนอกก็เหมือนของดี แต่ภายในเป็นของปลอมปนอย่างที่เคยทำกันมา

สำหรับผัวบรวมรักอยู่ที่เมืองไทยนั้น ถ้าพูดกันในเชิงการค้าแล้วก็นับว่าเป็น
เรื่องแปลกมาก คือมีผู้ที่ชำนาญการตรวจคุณภาพที่แปรผันาคืออยู่และทำการ
โดยวิธีที่ไม่คิดถึงผลประโยชน์ส่วนตัว ร่วมกันพ่อค้าที่หาธุรกิจโดยบริสุทธิ์ใจ คือ
บริษัทฟิซิไซ ถ้ามีตราบริษัทแล้วเขื่อนอนว่าเชื่อถือได้ไม่ผิด พ่อค้าจีนได้พยายามเลียน
แบบด้วยวิธีต่างๆ แต่ทว่าเนื้อในนั้นยังปลอมปนอยู่ เพราะฉะนั้นต้องระวังไว้เป็นพิเศษ

รักนั้นมีหลายชนิดต่าง ๆ กัน ส่วนมากแข่งกันคำว่า ๗ เป็น ๒ ชนิด
คือรักใหญ่กับรักหน รักใหญ่คือรักชนิดที่มีใบใหญ่มาก เข้าใจว่ามีอยู่ในไทย พม่า
กัมพูชา แลยในทั้งหมด รักหนนั้นหมายความว่ารักที่มีใบเล็ก การแห้งช้า น้ำรัก
ที่ออกก็น้อย ออกอย่างหนึ่งคือรักนา หมายถึงรักที่หนา ส่วนมากมีอยู่ทางภาคใต้
รักชนิดนี้มันมีก้านมาก มักปลูกไว้ริมน้ำ เช่นรักชนิดชนิดหนึ่งก็เมืองไทยนั้นถอกกันว่า

รกก็น้องกลายเป็นสตาจึงระก อนันทางกขักในความหมายของญุ่น ส่วนของทเขามา
ปนนเ้าทาคนพยแล้ว มีประมาณ ๑๐ ชนิกคอก

๑. นำนินคิน คือกอนถงฝางซงอยู่เลยเซียงใหม่ไป มีอนำนินอยู่ เขา
นำมินคินจากทนนเองมาปน อนันคองพสฐนไคการกมอย่างเคียว เป็นลิ่งที่ใช้ปนกัน
มากทลุด ทั้งแ่ในป้ากัปนมา ๑๐-๒๐% แล้ว มาถิงพ้อค้ำทงถินยังปนอีก ๑๐-๒๐%
ถิงเซียงใหม่พ้อค้ำทำให้อิริมถะเพิ่มชนเสน ๒ เท้า เพราะถะนเ้าเท้ากัมีนำมินปนอยู่
มากกว่า ๖๐ % ก็เป็นธรรมคากอยู่เองทจะแห่งข้า พวกนคักว่าเนอรกทอยู่ข้างใน
ระกัหรือเลวกัไม่เข้าใจละถาผซอเห็นว้าระคากถักคองจะขาบไคซงไม่ใช้วิธีทถก สำหรับ
ผซอนนซอไคถูกจรงแ่เมื่อใช้ไม่ไคกเท้ากัผซอแพงนเอง เพราะถะนเ้าขอไคไพรก
ลัจจรงไว้อัยว้าถ้าระคากถักแล้วจะทอ้งเป็นของไม่คัเสมอ

๒. นำนินถิง เป็นนำมินทไคจากถันไม่ซงมีไปใหญ่ใช้มุงหลังคา ถันไม่
ชนอยู่ทัวไปในทงถิน จึงใช้ปนกันมากไม่ว่าทไค

๓. นำนินยาง เป็นนำมินทไคจากถันไม่ซอว่า ถันยาง

๔. นำนินสน เป็นนำมินทไคจากรากสน ทำให้เหลวแล้วใส่ลงไป การ
แห่งค่อนข้างเร็วมาก เพราะถะนเ้าถากเห็นว้าแห่งเร็วคัไโรบซอถะกัมีกัจะปนอย่าง

๕. ยางบอน เขาคันบอนมาคัม เขายางทไคนมาใส่ เป็นน้ำเหนียวๆ แ่
ค่อนข้างแห่งเร็วเหมือนกัน เพราะถะนเ้าเวลาทอ้ทราส่วนของน้ำจึงปรากฏว้าประมาณ
๖๔-๖๕% เป็นน้ำระเหยไคหมด

๖. ยางรด คือกายทใช้ทำยางในถนเ้าเองละถาเข้าแล้วใส่ลงไป

๗. น้า อนันทไคหนาถกเพิ่มชน คือกเขาเนอรกใส่ลงในถิงนำมิน เขา
ใส่ลงไป คนให้เข้ากัน ถะนถมส่วนนถิง ๔๐-๔๕% นั้น ก็ไควิธีการเช่นเอง
นอกจากนเ้ายางทเอาไคลนข้าง ทรายข้าง ปนลงไปกัมี

๘. มนัสมัปะหลังคำใส่ลงไป เหมือนกบฏญุ่นใส่มนัมอเลือนเอง

๕. เปลือกไม้บดให้ละเอียดแล้วใส่ ตามธรรมชาติเวลาที่จะเอาขางรกันนั้น
ของกรวดคนเขนรปทววิ (V) ฉะนั้นดังอย่างไรก็ของมีเปลือกไม้ก็ลดลงไปยัง แต่นั่นใจได้
ลงไปทีเดียวเพื่อให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น

๑๐. ฉันไม่ทราบว่าอะไร เป็นขงไม้ชนิดหนึ่งสีแดง ๆ ลักษณะเห่นขว ๆ ใต้จากเปลือกไม้

เพียงแต่ทักคนพบแล้ววิ่งมุดเงาต้นไม้ นอกจากนั้นยังมีอะไรอีกบ้างที่ไม่ทราบ เพราะฉะนั้นการที่รถจากไทยหรือพม่ามีความแห้งช้ำบ้าง คุณภาพเลวบ้าง จึงเป็นของธรรมดา ใต้ถุนแล้วว่าถ้าเป็นสินค้าที่ขายปลีกก็โอเคแล้ว คนที่รวมนั้นละเอียดละออมาก ทุกถังมีการตรวจสอยปริมาณน้ำ ตรวจคุณภาพสินค้า เรียบร้อยแล้วจึงประทับตราส่งออก เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอรับรองว่าถ้าเป็นเครื่องหมายเช่นว่าแล้วละก็เชื่อถือได้ทีเดียว

พูดดังนั้นอาจมีผู้เข้าใจผิดก็ได้ว่าข้าพเจ้ามาโฆษณาให้บริษัทฟู้ดโซนิ แต่ความจริงไม่มีอะไรนอกจากพูดตามความเห็นส่วนตัวของข้าพเจ้าเอง

อีกอย่างหนึ่งทชอยากจะได้เรียนให้ทราบก็คือ นายยาชาโว โยยามา แห่งบริษัท
ฟิซิอันนั้นได้เคยบวชเป็นพระอยู่ในวัดทวนยัตแห่งหนึ่ง เพื่อที่จะศึกษาภาษาไทย คน
ญวนทบวชทวตณยังมีฆาราชการสถานทชอกคนหนึ่งรวมเป็น ๒ คนเท่านั้น ชาวญวน
จึงได้รบค้ายกบ่งว่าศึกษาสิ่งต่าง ๆ มากจนได้อ่านหนังสือแม้แต่คนไทยเองก็ไม่เคยอ่าน
เมื่อก่อนนายโยยามาสอนภาษาญวนนอยทเซียงใหม่ แต่เดี๋ยวนี้เลิกแล้ว โดยเหตุ
นายโยยามาเป็นคนรักการค้าพจจึงได้รบความนยดลมาก

ข้าพเจ้านั้นไปฝางบ้าง ไปโน้นมานั้นบ้าง เพื่อปรับปรุงคุณภาพของสินค้ารัก
ทำให้พวกคนไทยคิดว่าเป็นพวกทำอะไรจากการซื้อขายรัก * ข้าพเจ้าไม่ได้เกี้ยวข้อง
อะไรกับการค้าเลย แต่เป็นการทำเพื่อจะปรับปรุงเครื่องเงินของไทยให้ดีขึ้น จึงไม่ได้
สนใจ แต่นายโอยามำด้ทราบความตั้งใจของข้าพเจ้าได้พูดขำแจ้วว่า ข้าพเจ้าเป็นคน

*หมายเหตุ-ในวงการกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมไม่ได้เข้าใจเช่นนั้น และยังได้ร่วมมือและขอร้องให้ นายอิโม่มาช่วยทำการปรับปรุงคุณภาพอีกด้วย

ชนิดไหน ที่มาเสาะหาเรื่องรักนั้น ไม่ใช่จะมาค้ากำไร แต่ทำเพื่อปรับปรุงคุณภาพของรัก อะไรต่างๆ คนเหล่านั้นจึงค่อยเข้าใจข้าพเจ้าดีขึ้น

อย่างไรก็ดี นายโอยามาคนเดียว จะทำงานใหญ่เช่นนั้นแต่ลำพังย่อมไม่สำเร็จ ในหมู่คนไทยก็มีคนที่ตั้งใจจริงมากและให้ความร่วมมืออย่างดี ลำพังพวกเราไม่อาจจะค้นพบว่าสิ่งไม่บริสุทธิ์ที่ปนอยู่ในรักนั้นมีอะไรบ้าง แต่เมื่อขอความช่วยเหลือจากคนเหล่านั้นก็ไปสอยมาให้อย่างละเอียดละออ บอกให้หมดว่าใส่อะไรลงไปบ้างจึงได้ทราบถึงของ ๑๐ อย่างต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่านายโอยามาเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยในการปรับปรุงเรื่องรักนั้นเป็นอย่างมาก ถ้าหากไม่มีคนคนนั้นแล้ว ก็คิดว่าไม่อาจทำได้รวดเร็วถึงเพียงนี้ ฉะนั้นต่อไปถ้าอันไหนใดผ่านสายตาของนายโอยามาแล้วก็ขออภัยได้ ขอให้ท่านทั้งหลายนำไปใช้ได้ด้วยความหวังใจ

สิ่งที่ข้าพเจ้าอยากจะค้นคว้าในโอกาสต่อไปก็คือ เหตุใดรักของประเทศไทยจึงสู้ไม่ถอย แม้ว่าจะให้ความชื่นชมมากเท่าใดก็ตาม ซึ่งนับว่าเป็นส่วนที่มากประการหนึ่ง ส่วนข้อที่เสียที่สุดนั้นคือถ้าชนกลุ่มใดลงละทิ้งไม่คิด คราวที่ข้าพเจ้าลงทำคดีที่ระนองนั้นตอนกลางวัน ๑๕.๐๐ กลางคืนเข้าใจว่าตกไปนิดหน่อย ตอนกลางคืนทำไวพจน์เข้าก็แห้งเหี่ยวบวชดี เพราะฉะนั้นระหว่างยังไม่ถึงหน้าร้อนถึงแม้จะไม่ผสมรักก็ยังไม่ลงไปเลย ถ้าใช่ให้คิด ๆ ก็คงจะไปได้เรื่อยเรื่อย จึงใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายทำการค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีใช้เป็นประการแรก

ปัจจุบันนี้พวกจีนไปกว้านซื้อกันมาก ราคารักจึงขึ้นสูงอยู่ แต่พอถึงฤดูหนึ่งราคาก็จะลดลงหาซื้อได้ถูก เพราะฉะนั้นถ้าถึงฤดูนั้นแล้วไม่จำเป็นต้องใช้อย่างอื่นแทนแต่ใช้รักไทยราคาถูกทำเครื่องรักที่สวยงามได้ดี

ชนิดของต้นรักนั้นมีมากมายหลายอย่าง แม้ว่าจะไม่มีเข้ามาจากจีนแต่ก็ไม่ใช่ไรสำหรับเรื่องปริมาณ เพราะว่าตลอด ไทย พม่า กัมพูชา ลาว มีต้นรักขึ้นอยู่เองตามธรรมชาติมากมาย ที่ขนาดใหญ่ถึง ๒ โยบครึ่งก็มี และน่ารักที่ออกมากมีปริมาณมาก ใน ๑ เดือน คนหนึ่ง ๆ จะเก็บได้ถึง ๒ ถึง ๓ ๑๘ ก.ก. เป็นของธรรมดาถ้าคนชำนาญมากก็ได้มากขึ้นไปอีก ฉะนั้นการหาคนเก็บเพิ่มจึงเป็นสิ่งจำเป็น

ส่วนเรื่องความแห้ง ที่ใดตกลงมาแล้วนั้น กินเวลาประมาณ ๕ ชั่วโมง จึงแห้ง ซึ่งช้ากว่าของญี่ปุ่นอย่าง การที่จะแก้ไขข้อนี้ถ้าใดเอารกเวียตนามมาปลูกไว้แล้วเก็บ น้ำรักปนลงไปประมาณ ๑๐-๑๕% ก็คิดว่าคงจะใช้ได้

รักพม่านั้นล้วนแต่เข้ามาในประเทศไทย ก็จากเชียงรายหรือชายแดนเข้ามาที่เชียงใหม่ แล้วส่งมากรุงเทพฯ โดยทางรถไฟ ค่าขนส่งก็ถูก เพราะฉะนั้นเพิ่งค้นพบเมื่อเร็ว ๆ นี้เองว่าถ้าจะเอารักพม่าละก็เอามาจากทางไทยนี่ดีกว่า ที่พม่านั้นไม่ได้ใช้เครื่องปั้นดินเผากัน ได้ยินว่าแม้แต่ตามบ้านนอกอย่างไร ก็ตามก็ใช้เครื่องเซรามิก เพราะฉะนั้นจึงมีรักกันอยู่ทุกหมู่บ้าน พวกที่เก็บรักคือพวกแม่ซึ่งเป็นชาวเขา ทางเมืองไทยก็เช่นเดียวกัน คนไทยนั้นไม่มีวันเก็บเพราะเขื่อนกันผิด ๆ ว่ารักมีพิษ จึงกลัวต้นรักกันมาก เพราะฉะนั้นจึงจะใช้คนไทยไม่ได้ ต้องใช้พวกชาวเขา เมื่อถูกเก็บรักขึ้น (พ.ศ. ๒๕๐๓) นายโอบามากับผมซื้อทอพลชาวเขา หรือจะเรียกว่าหัวหน้าเผ่าชาวเขาที่ใครรวมมอกันด้วยก็ ใจคนประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ คนออกไปทำการเก็บรักอยู่ ดังนั้นจึงเข้าใจว่าจะได้ปริมาณมากพอใช้ทีเดียว คิดว่าจะได้ ๔-๕ ตัน ต่อเดือน จึงขอเรียนให้ทราบว่าไม่ใช่วิดกในร่องรักทดและแห้งเร็วแล้ว เพียงเท่าที่ใดเก็บมาแล้วมียากฝาง ๑๘,๐๐๐ ก.ก. แม่ไว ๓,๐๐๐ ถึง แม่สาย ๖,๐๐๐ ถึง เป็นรักพม่าเสียประมาณ ๑ ใน ๔ จากที่ใกล้เชียงใหม่อีก ๑,๐๐๐ ถึง แต่ก็คิดว่าคงเก็บได้มากกว่านี้อีก

อีกข้อหนึ่งที่ท่านทั้งหลายได้พยายามจัดตั้งบริษัทขึ้นเพื่อดำเนินการเพาะปลูกต้นรักนั้น นายอานะชาวแห่งคณะสำรวจได้เอาเมล็ดรักไปเพาะไว้ที่บ้านข้าพเจ้าแล้วก็กลับมา ข้าพเจ้าได้ดูแลต่อไป ต้องอดทนมานาน แต่ก็รู้สึกว่าได้ผลดีทีเดียวปรากฏว่าต้นที่สูงสุดเมื่ออายุ ๒๖๕ วันสูง ๑.๗๘ เมตร ลำต้นใหญ่ ๕.๕ เซนติเมตร แต่ต้นที่สูง ๑.๕๐ เมตร นั้นลำต้นใหญ่ ๖.๓ เซนติเมตร เมื่อกรีดดูก็มีน้ำรักไหลออกมา ถ้าเป็นไปในอัตรานี้แล้ว ก็คิดว่าการเติบโตไม่แพ้รักเวียตนามเลยทีเดียว

ที่เวียตนามนั้นดูเหมือนว่ามีกรลงทุนไปจากญี่ปุ่นไปทำอยู่ แต่ที่ไทยนั้นไม่ต้องใช้เงินเลย เวลานี้คนทอยากจะปลูกรักในเมืองไทยมีอยู่มากมาย สำหรับคนที่เชื่อ

ถือได้มากที่สุดเป็นคนทำไร่ยาสูบ ข้อประกาศ * ข้างเจ้าได้ให้ต้นรักที่เพาะไว้ไปประมาณ ๕๐๐ ต้น ได้ผลงอกงามดีแล้ว นอกจากนั้นก็ยังมียี่ปลูกที่แข็งขึ้นอีก ๒-๓ คนต่อไปอีก ๒-๓ ปี พอพวกนี้ได้ผลแล้วก็จะได้ออกรับมาให้น้องบุญเรือน ๆ คิดว่าจนถึงขนาดพอใช้ได้สบายทีเดียว

นี่เป็นเรื่องราวเบื้องหลังของการก่อสร้างกรรมกรักของบุญเรือนในถิ่นแหล่งรวบรวมวัตถุดิบใหญ่เกิดขึ้น ในขั้นต่อไปขอให้ท่านพยายามค้นคว้ากันในด้านวิธีใช้รักและวิธีทำให้บริสุทธิ์ด้วย ยกตัวอย่างเช่นในท้องที่ทำไร่รักแห่งนั้น ถ้าใช้ดินหมักประมาณ ๒๔-๒๕ ชั่วโมง จะแห้งเร็วมาก ถ้าไม่ใช้ของเหลวที่ปลอมปนแล้วก็จะแห้งทั้งหมด ส่วนน้ำจะใสสักเท่าไรก็ได้ สั้นขึ้นข้างระกาสักหน่อย แต่วิธีไทยที่ไม่มีการปนแล้วจะแลเห็นสีที่พอใช้ได้ทีเดียว ฉะนั้น ถ้าผสมสิ่งทช่วยให้เห็นสีก็แล้ว แม้จะถือดีกว่ารักบุญเรือนก็ไม่น้อยก็ตาม นับว่าใช้การได้ดีทีเดียว

อีกอย่างหนึ่งคือ เวลาทำให้บริสุทธิ์ไม่ควรทำให้ระเหยน้ำมากนัก ต้องให้น้ำไหลออกอย่าง และการผสมและทำให้เหนียวก็เหมือนกัน เพียงครึ่งของรักบุญเรือนก็พอ ทั้งนี้ต้องค้นคว้ากันต่อไป การที่จะทำให้เห็นสีก็ออกเรื่องหนึ่ง ที่จะต้องค้นคว้าเช่นกัน ไม่ใช่ว่าทำอย่างเดียวกันต้องใช้แสงอาทิตย์ช่วยด้วย ทำให้สีเปลี่ยนเป็นดำเร็วขึ้น ขอน้ำพเจ้าเคยบ้าย่อย ๆ กับผดเขียวของสมยที่อยู่โอกินาวา ว่าถ้าหากใช้แสงอุตราไวโอเล็ตช่วยทำให้ความใสดีขึ้นแล้ว คิดว่าคงจะทำให้ได้ผลดี อยากขอให้ผลึกเครื่องลงรักค้นคว้าต่อไปเกี่ยวกับการเอารักที่แห้งแล้วออกไปไว้ในที่สว่างแล้วทำให้เห็นสีดีขึ้นเร็ว ๆ ถึงแม้ยังไม่ทันจับตัวแข็งก็ สำหรับตอนลงพินนั้น ถ้าใช้หนังสือข้างดินผงข้างใส่ลงไปก็จะทำให้การแห้งช้ามากแต่คิดว่ายาที่ที่จะทำให้แห้งไ้คงจะมีอยู่บ้าง ของที่ใกล้มือและใกล้ผลึกเป็นทปรากฎมาแล้วคือ ขี้เถ้าแกลบ เขาแกลบมาเผาเข้า แล้วขยเป็นผงปนลงไปใส่รองพินแล้ว โดยมากมักจะแห้งดี คนทางโน้นมักไม่ใช้อะไรอย่าง

* หมายเหตุ- ไร่ของนายประกาศ ฯ อยู่ในท้องที่อำเภอจอมทอง ระยะทางห่างเชิงใหม่ประมาณ ๒๐ ก.ม. ที่โรงงานเครื่องเงินของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ที่ปลูกไว้ประมาณ ๑๐๐ ต้น แต่เกิดน้ำท่วมตายเสียหมด

อันแต่เขาช้เงาเกลยบั้นแหละ แต่ของทางโน้นมักเป็นของทสานทวยไม้ไผ่เสียบโดยมาก
เมื่อทำทวยวณจงไม่เข่นรยบแตก

ขอให้ท่านทั้งหลายศึกษาหาวิธีใช้รักไทยให้ได้ประโยชน์มากขึ้น ข้าพเจ้า
ขอรับรองว่ารักไทยไม่ใช่ของเหลวเลย ขอได้โปรดเปลี่ยนความเข้าใจเสียใหม่ อย่าได้
คิดว่ารักที่เหลว ๆ ที่ปรากฏแล้ว ๆ มานี้เป็นรักไทยที่แท้จริง

อีกประการหนึ่งคือการตรวจตรานั้น ให้ใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้และรักเข้า
แล้วเอามาชี้กับนิ้ว ถ้ามีบางเห็นบวลงเป็นรักก็ ต่อจากนั้นเอาแอลกอฮอล์ใส่ในหลอด
ทดลอง ใส่รักลงไป ๒-๓ หยด เขย่าๆ ถ้าละลายก็ก็เป็นของแท้ ถ้าเป็นรักเหลว
รักกับแอลกอฮอล์จะแยกกันไม่เข้ากัน ถ้าที่แรกยังไม่ละลายแต่ต่อไปละลายก็หมายความว่า
ว่ามีน้ำมากเกินไป ถ้ามีน้ำมาก การทดลองจะเสียเวลามาก แต่ผลที่สุดก็จะละลายได้
นี้เป็นวิธีพิสูจน์ที่ผลเร็วที่สุด ขอเรียนให้ทราบไว้ว่า รักไทยก็ดี รักทางใต้ก็ดี ถ้า
หากไม่ปลอมปนแล้วก็มีใช้ของเหลวอะไรเลย ส่วนการที่จะใช้ได้ถูกต้องโดยเร็วด้วยวิธี
ใดนั้น ขึ้นอยู่กับความพยายามของท่านทั้งหลายที่จะศึกษาค้นคว้าประการหนึ่ง กับการ
ได้รักดีเข้ามาใช้อีกประการหนึ่ง”

ถ้อยคำของนายอิโคมาทั้งที่ได้กล่าวมานั้นย่อมชี้ให้เห็นว่า เขามีความตั้งใจ
คือรักไทยอย่างบริสุทธิ์ เขาได้ช่วยเผยแพร่ความรู้ความถึง ช่วยแนะนำให้ช่างรักญี่ปุ่น
รัก ช่วยแก้ข้อสงสัยที่ถกปรกปร่า ช่วยแนะนำให้ฝ่ายไทยดำเนินการให้ถูกต้องเพื่อให้
ไทยของดีส่งออกไปขายไม่เสียชื่อเสียง เหล่านี้เป็นคุณงามความดีอันสมควรที่จะขอขอบคุณ
อย่างสูงและจารึกไว้ชั่วกาลนาน เราควรจะให้สัญญาเขาว่า “นายอิโรชิ อิโคมา
ผู้เปิดตลาดขายรักไทย” ทำนองเดียวกันกับที่เราขอรับนับถือ “มร. จิม ทอมสัน
ผู้เปิดตลาดผ้าไหมไทย” ขณะนี้จำนวนส่งออกขายนอกประเทศของรักไทยนั้นถึง
ประมาณ ๕,๗๐๐,๐๐๐ บาท ใน พ.ศ. ๒๕๐๒ ถ้าหากได้รับการทุนบำรุงให้ดีขึ้น
เข้ามาทราฐาน ก็ควรจะเพิ่มจำนวนขึ้นอีกโดยไม่ต้องสงสัย ก็ย่อมจะเป็นทางหาเงินของ
ประชาชนจำนวนหนึ่ง เพื่อการอยู่ดีกินดีได้เป็นอย่างดีทางหนึ่ง

บริษัทฟิซิอิตีที่นายอิคิม่ากล่าวถึงนั้น ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๐๑ ทำการประเภทรายหน้าและตัวแทน มีนายฮิซาคะ เป็นผู้จัดการ การค้าส่วนใหญ่รับส่งสินค้าและรับผิดชอบสินค้า ได้เริ่มประกอบการ การรณเอบ ๒๕๐๒ เนื่องมาจากได้ทราบว่าประเทศญี่ปุ่นปิดการค้ากับจีนแดง ญี่ปุ่น จึงหันมาสนใจรักทางบ้านเอเชียอาคเนย์ และได้ทราบจากนายอิคิม่าว่า รักไทย มีคุณภาพที่ใช้แทนรักจีนแดงได้ ซึ่งมีจำนวนมากพอที่จะประกอบการค้าได้ บริษัทจึง หันมาสนใจการค้ารักดังกล่าว ส่วนนายโอยาม่า ที่กล่าวถึงนั้นก็เคยเห็นคนท กระสำรวจกล่าวถึงว่าได้เขาไปเป็นล่ามในการไปสำรวจที่เขียงใหม่ และหลังจากคณะ สำรวจกลับไปแล้ว นายโอยาม่าก็เข้าร่วมงานกับบริษัทฟิซิอิตีในเรื่องยางรักไทย นายโอยาม่า ฝัน เมื่อสำเร็จการศึกษามาจากแผนกเคมีที่มหาวิทยาลัยโตเกียวแล้ว ก็ได้ ปฏิบัติงานค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องสัตวศาสตร์เป็นเวลา ๕ ปี แล้วจึงได้เดินทางมา ประเทศไทย จุดประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมและภาษาไทย ได้บวชเรียนอยู่ที่วัด มกฏกษัตริยาราม ๑ พรรษา ครั้นลาบวชแล้วสละงานที่ญี่ปุ่นก็ได้อพยพให้เขียงใหม่ เพื่อช่วยเหลือคณะสำรวจรักไปสำรวจที่เขียงใหม่เป็นเหตุให้ได้พบกับนายอิคิม่า มร อิคิม่า มีจุดประสงค์จะส่งเสริมรักไทยเป็นทุนเดิมอยู่แล้วแต่ตนเองมิได้เป็นนักเคมีจึง อยู่ในฐานะที่สามารถจะปลุกความนิยมของชาวญี่ปุ่นให้มาสนใจรักไทยได้ฉับนั้นนัก มร. อิคิม่า จึงได้ชักจูงให้นายโอยาม่าค้นคว้าเรื่องรักไทยอันเป็นเรื่องอยู่ในสาขา วิชาเรื่องสี นายโอยาม่าก็พอใจปฏิบัติตาม และต่อมาก็ได้เข้าร่วมกับบริษัทฟิซิอิตี ทำหน้าที่เป็นผคนค้าและตรวจสอบรักที่นำมาขายให้กับบริษัทที่เขียงใหม่ บริษัทก็ได้ ส่งรักคุณภาพถูกต้องออกจำหน่ายยังประเทศญี่ปุ่น เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๐๒ จำนวน ๗ คัน ปี ๒๕๐๓ จำนวน ๒๐ คัน และปี ๒๕๐๔ จำนวน ๘ คัน สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๐๕ นั้นคงแต่คนจีนแดงเดือนเมษายนได้จำนวน ๑๐ คันกว่า น่าจะเป็นเคราะห์ดีของรักไทย หรือชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง ที่นายโอยาม่าก็ได้ติดอกติดใจใฝ่ฝันที่จะอุปถัมภ์ค้ารักไทย อย่างเอาจริงเอาจัง เขาได้ไปแสดงปาฐกถาส่งเสริมรักไทยและชี้แจงแก่ข้อปรักปรำ ท่าง ๆ ในที่หลายแห่ง ในการประชุมสนทนาระหว่างผู้เกี่ยวข้องในวงการอุตสาหกรรม

รักบุญ ซึ่งมีคณะสำรวจทักกล่าวถึงข้างต้นรวมอยู่ด้วย นายโอบาม่าเท่ากับเป็นทนาย
แก้ข้อหาให้รักไทยและเป็นตัวแทนรักไทยที่เดียว และยังได้เขียนบทความลงในหนังสือ
นิตยสารอีกหลายครั้ง เพื่อให้ท่านผู้อ่านเห็นว่าเขาหวังดีต่อรักไทยเพียงใด ขอนำ
ข้อเขียนของเขามารวมกล่าวไว้ ณ ที่นี้ ๒ เรื่อง คือ “ผู้ทำให้ข้าพเจ้าเลวลงนั้น
คือใคร” โดย “วิญญาณของรักไทย” นามปากกาที่เขาใจว่าเจ้าของ คือ นายโอบาม่า
ผู้รวบรวม และเรื่อง “เรื่องของรักไทย ส่วนที่มองจากเนื้อแท้และส่วนผสม” โดย
นายยาซาโย โอบาม่า *

* รักที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ขออภัยเรียนต่อชาวญี่ปุ่นว่าได้อ่านเรื่องการชุมนุม
สนทนาในหัวข้อ “สภาพแท้จริงของอุตสาหกรรมเครื่องลงรัก” ในฉบับเดือน
กุมภาพันธ์แล้ว ก็ตกใจที่ได้ทราบว่าพวกรักทางใต้ทั้งหมดได้ถูกใส่ร้ายป้ายสีอย่างมาก

รักไทยนั้นมีใจจะเลวร้ายอย่างที่เขาใจ หรือว่าจะเป็นกากอะไรที่ใช้ประโยชน์
ไม่ได้ แต่จะช่วยเหลือเป็นประโยชน์มากที่สุด ในขณะที่ผู้ที่อยู่ในวงการอุตสาหกรรมรัก
กำลังใกล้ความตายเข้ามา ขออย่ามองแต่อดีตแต่ไม่มองสภาพปัจจุบัน พวกรักไทยก็
หวังที่จะเป็นอย่างรักที่เกิดขึ้นในจีนแดง ซึ่งมีการนำมาใช้ทำเครื่องลงรักญี่ปุ่นทั้งเรื่องและ
แพร่หลายไปทั่วโลกเหมือนกัน และกำลังคอยโอกาสที่นายจีนคนอยู่

พวกที่เป็นน้องรักไทยนั้นขึ้นอยู่กับคนอยู่เต็มไปหมดคนนี้ไม่ถ่วง ในป่าธรรมชาติที่พม่า
ก็มีพญา ลาว ลงไปทางใต้จนถึงมลายู และจะมีปริมาณมากอยู่ไม่ขาดสายตามความ
ปรารถนาที่เดียว ทั้งเติบโตอย่างรวดเร็วภายใต้แสงอาทิตย์ที่อุดมสมบูรณ์

เหตุผลที่พวกรักไทยไม่ได้รับความนิยม ก็คือแหล่งรวบรวมสินค้ารักนั้นอยู่ที่
เชียงใหม่ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางภาคเหนือของประเทศไทย ในบรรดาพวกที่เก็บมาจาก
บ้านนี้มีประมาณ ๑๐% ที่ปนของเลว ๆ ใส่บับแล้วส่งมาให้พ่อค้าในท้องถิ่น ต่อจาก
นั้นก็ปนอีก ๒๐% แล้วส่งบรรทุกรถยนต์ขึ้นไปยังเชียงใหม่ ที่ร้านนี้เองนำเอาบรรทุก

* ที่มา- นิตยสารนิฮองจิกโก ฉบับที่ ๑๒๕-๑๓๐ สิงหาคม และกันยายน ๒๕๐๔

* ที่มา- นิตยสารนิฮองจิกโก ฉบับที่ ๑๑๔ เดือนเมษายน ๒๕๐๓ และที่ ๑๒๐ เดือน พฤศจิกายน
๒๕๐๔

ถึงน้ำมัน ๒-๓ ถึง มีเส้นเหล็กคาบ และมีสิ่งปลอมปนรวมอยู่ประมาณ ๓๐ % ถึงนัก
ไทยจึงถูกกระทำให้หมดความภาคภูมิใจ หมดคุณภาพตัวเองในฐานะที่เป็นรักเมื่อดัง
กรุงเทพ ฯ แล้วถูกส่งลงเรือไปอยู่บนแล้วตกอยู่ในมือผู้ใช้รัก นี้นแหละเป็นชะตาชีวิตของ
รักไทยมาจนบัดนี้ ถูกพวกมณเฑียรราชมหาประโยชน์อย่างไม่มีศีลธรรมถึง ๒-๓ หรือ
๔ หิน ช่างเป็นเรื่องเศร้าเสียจริง ๆ เนื้อแท้ของรักนั้นมียางเพียง ๔๐-๖๐ % เท่านั้น
อีก ๕๐-๖๐ % นั้นเป็นน้ำยางน้ำมันต่าง ๆ ยาง ยางไม้ ยาง ไร่ต่าง ๆ ที่ไม่มีราคา
ค่าของผลสมลงไป

บุคคลสำคัญของญุ่นคนหนึ่งกล่าวว่า รักพม่า นั้นชื่อทางเมืองไทยถูกกว่า
ที่จะไปชื่อจากพม่า ถูกนำประหลาด แต่เป็นความจริง เพราะถ้าข้ามเขตแดนเข้าไป
จากเชียงใหม่ เชียงรายอะไรเหล่านั้นแล้ว การคมนาคมก็สะดวกแล้วมารวบรวมไว้
ที่เชียงใหม่ ปนอะไรตามใจชอบ ให้มีปริมาณเพิ่มขึ้นจาก ๑ ถึง เป็น ๒ ถึง ทำกิน
แหละรักที่ตกกลายเป็นของเหลวที่ใช้ไม่ได้ ได้กำไรไปอย่างไร้ศีลธรรมแต่ทำให้รักไทย
เลวลงทุกที

สิ่งที่ปลอมปนลงไปนั้น โดยมากใช้ของที่ทำได้ในดินนั้น มี (๑) น้ำ (๒) น้ำ
มันดิบ (๓) น้ำมันสน (๔) น้ำมันยาง (๕) Pong San (น้ำมันจากแมลง) (๖)
น้ำมันตัง (๗) ยางขอน (๘) ยางรด เพราะฉะนั้นหวังว่าผู้ใช้คงเข้าใจว่าทำไมเรา
จึงต้องร้องเรียนให้ทราบ

พวกรักไทยเกิดทางใต้ ถึงนั้นฉวยจึงทำ แล้วความแห้งก็ไม่รวดเร็วเท่าพวกที่
เกิดในญุ่น แต่ก็เป็นมาแต่กำเนิดแก้ไขไม่ได้ แต่ส่วนที่รักญุ่นไม่มียางนั้น ก็คือ
เพียงแต่ไม่มีความไวเท่านั้น ที่จะกันไปหรือว่าสักระไรต่าง ๆ ที่จะทำให้ท่านผิด
หวังว่าความไวนั้นไม่มีเลย แม้จะได้ในห้องทำความแห้งที่ชื้นก็อย่างไรก็ตาม หรือ
เป็นวันหรือสองอย่างไวก็ตาม ไม่ต้องวิตก แล้วก็แห้งเสมอกันหมดทั้งข้างนอกและ
ข้างใน เวลาทำให้บริสุทธิ์นั้นถ้าเหลือน้ำไว้มากหน่อยแล้วจะแห้งเร็วด้วย ความชื้น
จากไม่เสียไปด้วย ถ้าเหลือไว้ให้มากขนาดที่ไม่ทำให้ผิวไม่เรียบสม่ำเสมอเวลาใช้เงา

ละก็ใช้ไ้ เมื่อไ้รยการกลนทยานเกิด ในอุณทภูมิประมาณ ๒๓ ทำไ้เวลาค่าพอ
เข้าวันรุ่งขึ้นก็แห่งสนิท ถ้าใช้ในสภาพคิยในเวลา ๕ ชั่วโมง ก็ะแห่งเป็นธรรมคา

สทมองเห็นที่แรกว่าค่านัน เป็นเพราะเวลาเก็บรวบรวมถูกอากาศอยู่เป็นเว
นาน ส่วนเรื่องทางทองที่คณภาพก็ทางออกไปนเนชจากเหตุผลหลายประการที่ไม่
อาจคิดไ้ได้ตามแบบฉบับ แต่จะสรุปเอาตามทเห็นวามสกาเสมอไปนไ้ไม่ได้ คือตั้งแต่
เมื่อยกอนเป็นต้นมา ผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่ง (ก็คงจะเป็นนายอโคมานันเอง—ผู้รวบรวม)
ไ้เก็บรักไทยแท้ๆ มาจากที่ต่าง ๆ ทกลองกซ้าแล้วซ้าอีก แล้วก็ค้นพบความจริงดัง
กล่าวมาแล้ว ไ้เอารักฉบับที่ทให้บริสททแลวข้าง ททำให้ค่าน้าง ผสมกับสีผงข้าง
กับริกเกาทที่เก็บไว้ในลังนามันประมาณ ๑ ปีแล้ว กับริกไทยที่ไ้ไว้ในกระบอกไม้ไผ่
๓ อย่างด้วยกัน มาเปรียบเทียบกับันในเรื่องความแห้งข้าง ความซคซของสีข้าง ปรากฏ
ว่าความแห้งนัน ของฉบับ ๕ ชั่วโมง รักไทย ๖ ชั่วโมง (ของเก่ายปลอมปนและ
เก็บในลังเหล็ก—ผู้รวบรวม) ๒ วัน ๒ คืน ความสคซของสีนันของฉบับไ้ ๑๐๐ เติม
ของไทยที่แรกไ้ประมาณ ๘๕ กระแนน แต่พอใช้อะไรช่วยข้างก็ไ้ประมาณ ๕๐
กระแนน ของเก่ายสอทกลสีขาวคเป็นสีเทา สีสคซออกเป็นสีน้ำตาล เข้าไ้ว่าไ้มีการค้น
พบแล้วว่าเวลาทำให้ใสดำใสนำนันข้างซึ่งทำให้มีสีคและปริมาณมากลงไปด้วยก็ะทำ
ไ้ไม่แตกต่างอะไรกันนกับของฉบับ ทไ้ไปนคคิดว่าควระคึกษาค้นควารักไทยในแง่
ต่าง ๆ ว่ามีส่วนคิส่วนเลวอย่างไรข้าง แล้วเอาทลทวิชาเข้าช่วยใช้ไ้เป็นประโยชน์
เท่าที่ปรากฏมากทให้รักไทยมีกำลังใจนมากแล้ว ททำให้เชื่อคตัวเองว่ามหวังทจะไ้
เป็นนางงามทพวกฝไ้ในฉบับพอใจไ้ แทนทวรจินแ่งซึ่งอยู่ห่างไกล

ไ้มีคนฉบับคนหนึ่งซึ่งจะเรียกว่าไม่ร่วมมือกับคนซวกไ้ ไ้คนารักไทยไป
ใช้ในสภาพทแท้จริง เริ่มตั้งแต่กลางฤดูเก็บขกกลายนกปรากฏว่ามีชาวไทยที่มีหลักฐาน
คิมาสันนิษนเป็นจำนวนมาก ทงหัวหน้าเผ่าชาวเขาฝมีอิทธิพลไ้ให้ความร่วมมือ รว
รวมกำลังผ้อยไ้ปกครองให้ ด้วยเหตุนี้จึงไ้เกิดมวการทข้องกันมิให้พวกพ่อคาคทมิไ้
ทราวมมาแตะของรักไทยทมีคณภาพไ้ได้ วิชเลว ๆ ปลอมปนอย่างเดิม แล้วส่งไปขาย
ให้บริษท ก. บริษท ซ. ซึ่งเป็นบริษทใหญ่ในกรุงเทพฯ ก็ค้อย ๆ หมกไป เพราะ

บริษัทใหญ่เป็นคณะบุคคลที่ไม่ชำนาญในทางนี้ เมื่อมีของคุณภาพเลวอยู่ในมือมากมายและรู้เข้าว่าเป็นของไม่ดีแล้วโดยทันที ก็ไม่กล้าเข้ามาเกวข้องในเรื่องรักอีก และบริษัทอื่น ๆ ก็คงจะเกรงกลัว ไม่มาซื้อเหมือนกัน พอค่าที่มีไทรามเหล่านักเลยต้องพ่ายแพ้ไปเหลือแต่คนญี่ปุ่นฝ่ายเดียว โดยเหตุนี้ รักไทยจึงเริ่มได้ด้วยการตรวจคุณภาพอย่างถาวรเสียก่อนทำการซื้อขาย และยังดำรงอยู่ในสภาพที่แท้ของเราจนถึงวาระสุดท้าย ไม่ถูกปลอมปนอะไรจนถึงมือผู้ใช้ ฉะนั้นขอให้พิจารณาคุณลักษณะอันแท้จริงของพวกรักไทย รักพม่า รักเสียใหม่สักครั้งหนึ่งเถิด

ผู้ตรวจการตรวจคัดเลือกรักไทยนั้นเป็นคนญี่ปุ่นชื่อ O. (คงจะเป็นนายโอยามานันเอง - ผู้รวบรวม) เป็นพนักงานค้นคว้าของสถานค้นคว้าแห่งหนึ่งในโตเกียว ได้ทำการวิเคราะห์รักไทยอยู่ที่เซียงไฮ้พักหนึ่ง และได้ตรวจสอบรักไทยอย่างถูกต้องจริง ๆ สำนักงานใหญ่ที่กรุงเทพฯ คือบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย ชื่อบริษัท F. (ก็คือบริษัทฟิจิโฮชิ - ผู้รวบรวม) ผู้จัดการชื่อ H. (ก็คือนายฮิซาคะ - ผู้รวบรวม) ทั้งการค้นพบอย่างแน่ชัดถึงการปลอมปนอย่างเลวทราม และทัศนใจทำอะไรเพื่อแก้ไขในทันทีทำให้ได้รับความเชื่อถือชมมาก ด้วยความพยายามทั้งนี้แหละทั้งพวกรักไทยและพวกที่เกิดในพม่า จึงได้มีโอกาสเผยแพร่สภาพอันแท้จริงให้ชาวญี่ปุ่นได้เห็นความสำเร็จ ซึ่งยังไม่เคยปรากฏมาแต่ก่อนเลยในกิจการอันที่รวดเร็วและสมบูรณ์เช่นรักไทยนั้นเป็นต้นไม่ใหญ่ ต้นหนึ่ง ๆ มียางออกมามาก การเก็บนำยางนั้นไม่เปลืองแรงมาก ค่าครองชีพของพวกชาวป่าชาวเขาก็ไม่สงอะไร ถ้าหากว่าทำให้ถูกวิธีก็มีหวังที่จะไถราคาถูกลง และโดยที่ความบริสุทธิ์ของผลก็ยกแล้ว ๆ มา ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นต้องได้รักที่เกิดในญี่ปุ่นผลถึง ๓๐ % ก็ไต่แทนทำให้ราคาเมื่อลงมือถาดถูกลงอยู่แล้ว ในเวลาหน้าฝนที่ไร่รักไทย ล้วน ๆ ไต่ ถ้าเป็นของหน้าหนาวผลมรักญี่ปุ่นสัก ๑๕ % หน้าหนาวนอกหน้าหนาวแล้วเพียง ๕ % ถึง ๑๐ % ก็คงพอ ถ้าหากใดคนคว่ำก๋อไปคิดว่ามีทางเป็นไปได้ที่จะไต่รักไทยล้วน ๆ พวกเรานี้มีความมั่นใจอยู่เสมอว่าดังอย่างใด ๆ เราก็ไม่มีวันแพ้พวกสก็เคมี ขอให้สันติวิธีค่อยอย่างใดก็ตาม

ท่านชาวญี่ปุ่นทั้งหลาย ก่อไปนเพื่อประโยชน์แก่ประเทศญี่ปุ่นและแก่ประเทศไทยด้วย ไม่มีอะไรที่จะเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีอันสนิทสนมระหว่างกันดีไปกว่าการใช้รักไทย และถ้าขยายไปทั่วภาคเอเชียอาคเนย์ด้วยก็จะเป็นที่น่ายินดีมาก

มาสมยนี้มีภาชนะที่ทำด้วยอะลูมิเนียม เครื่องบนดินเผาและอื่น ๆ จากต่างประเทศราคาถูกลงและใช้ประโยชน์ได้ก็เข้ามาแย่ง เครื่องลงรักจึงค่อย ๆ ห่างออกไปจากชีวิตประจำวันของไทย คงเหลือแต่การใช้หนักไปในทางเป็นของฝากเท่านั้น เวลานี้แหล่งที่ทำเครื่องลงรักมีเพียงแห่งเดียวคือที่ตำบลบ้านเขิน ที่มีการทำเครื่องลงรักแบบลายซุกด้วย ซึ่งน่าสนใจมาก แต่อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยนั้นความต้องการใช้รักยังคงมีอยู่เสมอเพราะว่าในการสร้างวัดวาอารามนั้นจะขาดเสียมิได้ และต้องใช้เป็นจำนวนมากด้วย วัดในประเทศไทยนี้มีจำนวนมากมายเกินความคาดหมายของชาวญี่ปุ่น เพราะฉะนั้นเพียงเพื่อการซ่อมก็อย่างเดียวยังจะต้องใช้รักจำนวนไม่น้อยเป็นประจำอยู่แล้ว ส่วนรักที่ใช้ในการทำเครื่องภาชนะมีน้อยมากแทบไม่จำเป็นต้องคำนึงถึง พระพุทธรูปใหญ่ ๆ เครื่องตกแต่งภาพเขียนขนาดใหญ่ประดับผนัง และพระเจดีย์สูงตระหง่าน ล้วนแล้วแต่ลงรักทงนั้น แล้ววยขยคทงอกซนหนงทวย ฉะนจิงไม่น่าประหลาดอะไรที่นักท่องเที่ยวผู้มาลงกรรเทพฯ เป็นครั้งแรกจะออกปากชมเมื่อได้เห็นสิ่งเหล่านี้

ทางใช้รักของไทยกับของประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะคล้ายกันเล็กน้อย คือของไทยนั้นใช้ในสถาปัตยกรรมอย่างหยาย ๆ มากกว่าจะใช้ในสิ่งที่ต้องการความละเอียดประณีต เมื่อทางใช้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้กันย้อมแตกต่างกันไม่ว่าอะไรทั้งนั้น ไม่เฉพาะแต่รัก ด้วยเหตุนี้รักที่ใช้ในประเทศไทยจึงไม่จำเป็นต้องใช้รักที่บริสุทธิ์ และถนอมเป็นของธรรมดาที่จะปนของอื่นซึ่งช่วยให้มีปริมาณมากขึ้น ถ้าทางญี่ปุ่นจะรวมกันเขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการซื้อขาย และศึกษาสภาพของรักทางแถบไหนให้มากขึ้นอีก ก็คงจะไม่ถูกชาวจีนส่วนหนึ่งขยคทงโอกาสหรือพอค้าเลว ๆ บางคนค้มาเอาสุกอย่างที่เป็นมาแล้ว

รักไทยนั้นการวิเคราะห์ทางเคมีเปรียบเทียบกับรักของประเทศอื่น ปรากฏถึงตารางต่อไปนี้

๕
๕๗

Laccase

และอื่น ๆ

	(Philippines)		(Thailand)
วิทยาลัย	๗๐.๐	๑๕.๕	๑๐.๕
วิทยาลัย	๘๗.๐	๘.๑	๕.๕
วิทยาลัย (๑)	๓๓.๐๕	๕๓.๕๗	๒๒.๘๘
วิทยาลัย (๒)	๕๒.๐	๒๕.๐	๑๕.๐

หมายเหตุ สำหรับประเทศไทยกับบรณุปัน เป็นการวิเคราะห์ ณ ประเทศนั้น ๆ

รวิเกียรติ (๑) ได้จากเรื่อง “ความเรียงประการเกี่ยวกับการเร่งความ
แห่งของสถาบันค้นคว้าทางวิชาการอุตสาหกรรม จิตพิมพ์ พฤษภาคม ๒๕๐๒

รวมเวทนาม (๒) คักจากเรื่อง “รัก” โดย อีโต้ โทโช หน้า ๑๗๓

จนสีขาวแล้ว ของฉนวนเห็นจะนิยวากที่สุด สำหรับรักไทยเมื่อเปรียบกับ
รักเวียตนามนั้น ปรากฏอัตราส่วนของเนื้อแท้แตกต่างกันมาก แต่ถาพคดง Laccase
ขึ้นเป็นส่วนที่ทำให้เกิดความแห้งแล้วรักไทยมันน้อยนัก ทำให้มีอัตราการความแห้งต่ำ แต่
เนื่องจากมี Thitsiol ซึ่งเป็นเนื้อแท้ของรักอยู่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้เยอบนผิว
(เวลาแข็งตัว) มีความแข็งแรงมาก นี้อธิบายเฉพาะพิเศษที่สำคัญประการหนึ่ง

คำของนักกลั่นกรอง (refine) ที่ผมมักเชม้นในการค้นคว้าคนหนึ่งทญ่ยนว่า
 “ถ้าเอารักเวียคนามผสมลงไปสัก ๓๐ % ก็จะทำให้มีความแห้งคั้น และจะไ้โรกทค
 มีเยอนผิวแข็งแรง” คอ เขาส่วนค้ของรักเวียคนามาซคเซยส่วนเล็ยของรักไทยค
 มีสังช่วยความแห้งน้อบ และเขาส่วนค้ของรักไทยมาซคเซยส่วนเล็ยของเวียคนามค
 มีเยอนผิวไม่แข็งแรง ก็จะได้ส่วนผสมในค้ตราของรักญ่ยนที่ปรากฏในการางข้างคั้น
 พอค้ สำหรับประเทศที่มีอุณหภูมิสูงอย่างประเทศไทยนั้นจะเป็นอย่างไ้ก้ตาม แต่
 ประเทศที่มีอากาศอย่างญ่ยน ถ้ากระทำตามทญ่ญ่กกล่าวแล้วก็เห็นว่าจะไ้ผลอย่าง
 แน่นอน แม้ว่าจะชนอยู่กบวค้ปฏิบัติทถกค้องด้วยก้ตาม

ต่อไปถึงปัญหาเรื่องความใส ส่วนมากพอเห็นว่ามัสค่าแล้วก็มีก็จะมียา-
ทานว่าเป็นของไม่ดี ที่มันเป็นเพราะธรรมชาติของคนรักไทย การเก็บนารักต้องเสีย

เวลานานวัน ตกแตกกลม จึงมีลักษณะใกล้เคียงกับกระทะเหียนแล้ว (สมัยก่อนรัก
 ห่วงไปอยู่บนนั้นใช้ถังนามนเก่า ๆ ใส่ จึงมักจะมีสนิมเหล็กออกมาจนทำให้เป็นสีดำ
 สนิท แต่เดี๋ยวนี้เปลี่ยนเป็นถังไม้แล้วจึงไม่จำเป็นต้องหวัดในชั้น) รักชนิดโลหะของไทย
 นั้น แม้จะไม่อาจกล่าวได้ว่าดีกว่ารักญี่ปุ่นก็ตาม ก็ใคร่ขอให้ระลึกถึงความจริงที่ว่า
 เครื่องลงรักจากโรงงานอิโคมาในมณฑลอาคิตะ ซึ่งมีคุณภาพเห็นอกว่าเครื่องลงรัก
 ของเรามากกว่าเสียว่าเสียชื่อนั้น ก็ใช้รักไทยอยู่

ลักษณะพิเศษประการหนึ่งของรักไทยที่ไม่มีในรักชนิดอื่น คือ ความมีน้ำน้อย
 ของรักฤดูแล้ง ซึ่งข้าพเจ้าให้ชื่อว่า “รักไม่มีน้ำ” รักชนิดนี้อาจเก็บไว้ได้นานใน
 ฤดูที่มีปกติของประเทศที่มีอุณหภูมิสูงอย่างประเทศไทย โดยที่คุณภาพไม่เปลี่ยนไป
 เนื่องจากมี Lacense น้อยจึงทำให้มีปฏิกิริยาทางเคมีช้า นอกจากนั้นยังขาดน้ำซึ่ง
 เป็นปัจจัยสำคัญในการทำปฏิกิริยาทางเคมีอีกด้วย รักชนิดนี้จึงผดกบรกรทั่วไปหรือรัก
 ไทยชนิดที่นำมาทำ คือไม่มีการเก็บไว้นานแล้วคุณภาพเปลี่ยนแปลง จากความแห้ง
 ข้าง ใช้ลำบากยิ่งกว่านั้นรักไม่มีน้ำยังเย็นเนื้อแต่มากถึงกว่า ๕๐% ซึ่งต้อง
 เจดเย็นรักชนิดมาก เพียงแต่มีข้อควรระวังอยู่ประการหนึ่ง คือ นอกจากมีน้ำน้อยแล้ว
 รักในสภาพดิบ ๆ ยังมีลักษณะคล้ายคลึงกับกระทะเหียนแล้ว ฉะนั้นหากทำการระเห
 น้ำในอัตราเดียวกับรักชนิดอื่น ก็อาจทำให้ส่วนผสมเป็นน้ำอันเป็นสิ่งสำคัญในการทำ
 ปฏิกิริยาทางเคมีสูญหายไปหมด ทำให้ไม่แห้งก็ได้ เวลาที่ทำให้บริสุทธิ์จึงต้องเติมน้ำ
 ลงไปข้างล่างก็ต้องทำเร็ว ๆ ด้วย

ในตอนแรก ๆ นั้นจะศึกษาค้นคว้าก็ลำบากมาก จะใช้ภาชนะดินเผาหรือ
 กระบอกไม้ไผ่แทนหลอดแก้วทดลองหรือก็ไม่ได้ ต้องอาศัยเครื่องมือและถ้วยล้างมา
 จากญี่ปุ่น ถิ่นน้ำยาเอทานอลที่หาจากเหล่าพณเมื่องหลาย ๆ ครั้งเข้า ได้แอลกอฮอล์
 บริสุทธิ์ถึง ๙๕.๕% การวิเคราะห์ทางเคมีก็กระทำอยู่เหมือนกัน แต่พอมีอะไรที่ยาก
 ก็ต้องส่งไปขอให้สถานค้นคว้าหรือสถานทดลองในญี่ปุ่นช่วยทำให้

ชั้นของชั้นรักนั้นโดยนับว่ามีอยู่ ๒-๓ ชั้นก็ เข้าใจว่าคงจะเป็นเพราะเรียก
 ชื่อแตกต่างกันตามท้องถิ่นหรือหมู่บ้านมากกว่าทำให้เข้าใจผิดกันมาก เพราะความจริง

ที่ใส่สารพวกแอมเฟียงชนกเขียว สำหรับประเพณีของพนเมืองนั้น แบ่งเป็นร่อนหน้าฝน
กยร่อนหน้าแล้ง แล้วเรียกชื่อแตกต่างกันตามนั้น ร่อนหน้าแล้งนั้นคือร่อนไม่มน้ำ อย่างมาก
ก็มีส่วนผสมของน้ำเพียง ๘ % บางทีมีเพียงประมาณ ๓ % เท่านั้น เพราะส่วนที่เป็นน้ำ
มันขุ่นเอง ถ้าใช้ทองอย่างหนักทำให้แห้งช้า แต่ร่อนหน้าฝนนั้นมน้ำผสมด้วย (และ
น้ำในต้นไม้อีกคงมากช่นด้วย) จึงมีส่วนผสมของน้ำประมาณ ๓๐ % ถ้าการเก็บ
รวบรวมไม่ถูกต้องก็ถึงประมาณ ๔๐ %

ร่อนก็มีพษานน่วเคราะห์ดี ปรากฏว่ามีส่วนผสมที่เป็นน้ำถึง ๕๐ % จึงเปรียบ
กับร่อนไทยที่มีส่วนน้ำน้อยไม่ได้ เพราะว่าถ้าร่อนไทยให้มีส่วนน้ำเพียง ๕๐% เปรียบ
เทียบกันแล้วก็ทราบความแห้งไม่เปลี่ยนแปลง การทดลองด้วยอย่างเพียงนี้ก็เขียวแล้วจะ
สรุปลงไปทันทีว่าร่อนก็มีพษาคือเป็นอย่างนั้นอย่างนี้เสียเลยย่อมไม่ได้ ถ้าเช่นทำเช่นนั้น
ก็จะเป็นการผิดหลักวิชาอย่างมาก แต่อาจจะอ้างเป็นตัวอย่างข้อเท็จจริง ซึ่งจะเป็น
ข้อสังเกตที่มีประโยชน์ยิ่งนัก ต่อมาได้พบว่าในตัวอย่างร่อนก็มีพษาคือตัวอย่างหนึ่ง
มีส่วนผสมของน้ำมันที่ช่วยความแห้งกับวัตถุประเภทเดียวกันอย่างรวมอยู่ด้วย ใน
ร่อนไทยก็เช่นเดียวกัน ร่อนที่ปนด้วยสิ่งเหล่านี้ก็โดยหลักเดียวกันกับที่ผลกลร่อนให้บริสุทธิ์ ใน
ญี่ปุ่นก็เช่นทำให้เกิดความใส เช่นน้ำมันยาง (Pitch) ลงไปนั่นเอง การผสมนั้น
ไม่ได้ทำให้ความแห้งขึ้นมากตามส่วนของปริมาณที่ผสมลงไป แต่ทำให้ใสขึ้น ถ้า
หากทำเช่นนั้นแล้วจะต้องการให้ร่อนใสด้วย น้ำมากด้วยและแห้งเร็วด้วยก็จะเป็นเรื่อง
แปลกมาก เพราะว่าจะเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ แม้ว่าจะเป็นไปได้อีกก็ต้องน้อยมากทีเดียว
เพราะฉะนั้นคิดว่าทางที่ดีในการส่งร่อนนั้นควรหาวิธีที่แตกต่างจากแหล่งผลิต และเมื่อถึงญี่ปุ่น
แล้วก็ใช้วิธีการต่าง ๆ ทำให้ใสบ้าง แปรปรูปบ้าง ตามวัตถุประสงคที่จะใช้ต่อไปจึงจะถูก
ต้อง มีฉนวนกันจะถูกคุม ต้องสะอาดอย่างไม่มีอะไรก็ไม่มีในราคาแพงโดยเข้าใจว่าเป็นน้ำร่อน

ในประเทศไทยโดยทั่วไปแล้วการปลอมปนมีอยู่เสมอเป็นของธรรมดา การ
ที่จะปรับปรุงร่อนไทยให้ดีขึ้น ในที่สุดก็พบว่าหากำยลใหม่ที่ยังไม่มีฉนวนนิยมปลอมปน
แล้ว ๆ แล้วให้คำแนะนำแก่ผู้เก็บร่อนพวกใหม่โดยตรงและรวบรวมร่อนจากพวกนั้น เป็น
การที่ดีสุด แม้ว่าจะได้เพียงส่วนน้อยของร่อนไทยทั้งหมดก็ตาม

ที่ชายแดนไทยคือ แคนพม่าแต่ที่เรียกว่าแคว้นฉานนั้นมีคนรักชุนอยู่มา
มายในป่า รักที่เก็บได้นั้นนำออกมาจากป่าโดยบรรทุกหลังช้างหรือใช้คนแบกหาม ผ่าน
ฝางเข้ามายังเชียงใหม่ และมีกระเรียกกันเป็นรักพม่าข้างรักไทยข้าง ซึ่งหมายความว่า
ถึงว่าเกี่ยมาจากชายแดนตอนในหรือนอกอาณาเขตไทยนั่นเอง สำหรับตัวรักนั้นไม่ผก
กันเลย เพราะว่าเส้นกันเขตแดนนั้นอยู่ในท่ามกลางของรักชุนอยู่ตามธรรมชาติทางนั้น

ท้ายที่สุดขอสรุปว่ารักไทยนั้นจะมองจากอัตราของส่วนผสมก็ จากการ
วิเคราะห์ตัวอย่างหลาย ๆ อย่างก็ ไม่ใช่ของที่มีคุณภาพเลย เพียงแต่ว่าวัตถุประสงค์
ในการใช้วิธีปฏิบัติอาจผิดกับรักอื่นอย่างเท่านั้น เมื่อสิ่งไหนก็ควรระมัดระวังว่าดีและยอม
รับเอาส่วนที่ดีที่ไม่มีในรักอื่นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ สลัดข้อปาทานเสียแล้วค้นคว้าต่อไป
จึงจะเป็นทางนำมาซึ่งความก้าวหน้าแก่วงการอุตสาหกรรมเครื่องรักของประเทศญี่ปุ่น
และหากไม่ทำดังนี้แล้วจะเป็นความเสียหายอย่างมากสำหรับประเทศด้วยซ้ำ การ
ที่คิดว่าเป็นเพราะรักไทยคุณภาพไม่ดีจึงมีราคาถดถอย เป็นความเข้าใจผิดอย่างใหญ่
หลวง ถ้ายังมีใจเข้าใจเช่นนั้นอยู่ก็ควรขอให้เปลี่ยนความคิดเสียใหม่ด้วย

เมื่อพิจารณาตามหลักทั่วไปแล้ว ชาวพม่าก็คิดว่ารักไทยจะก้าวหน้าไปได้
อย่างแน่นอนเช่นธรรมดา เช่นเดียวกับรักญี่ปุ่น รักจีน หรือรักเวียดนาม ซึ่งต่างก็มี
ส่วนที่ดีของตนอยู่”

เรื่องราวของบางรักไทยซึ่งที่ใครรวบรวมกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้รู้สึกว่า
พวกเราไทย ๆ ได้มองข้ามวัตถุสำคัญอย่างหนึ่งกันมาเสียนาน แล้วในการซื้อขาย
พ่อค้าจีนก็เอาแต่ใจของเขา ทำการปลอมปนตามเคย เหมือนกับที่สินค้าอย่างอื่นดก
กระทำ เช่น พริกไทย ข้าว ฝอย เป็นต้น จนวันถึงทางราชการต้องออกพระราชบัญญัติ
มาตรฐานสินค้าขาออก ผู้รวบรวมเห็นว่าเห็นเหตุเช่นนี้เราจึงได้เชิญชาวอุตสาหกรรม
เครื่องเงินเป็นชาวญี่ปุ่น มาจากองค์การกรมกระหว่างประเทศ ให้ช่วยอบรมวิชา
เครื่องเงิน เมื่อผู้เชี่ยวชาญประสบปัญหาบางรักไม่ดีเข้า เขาก็พยายามศึกษาหาทาง
ที่จะทำให้อันนี้ ประจวบกับทางญี่ปุ่นขาดแคลนบางรัก เพราะที่สัมพันธ์ทางการค้ากับ
จีนแดงประเทศเจ้าจำเป็น ทำให้ญี่ปุ่นจึงหันหาบางรักลงมาทางใต้ คือ เวียดนามใต้

ลาว กัมพูชา และไทย เพื่อดูอย่างรักไปใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องเงินแทนยางรักจีน
แดง ยางรักของไทยจึงได้รับความสนใจยิ่งขึ้นลงไปถึงคุณภาพอันแท้จริง และในบ้ำ
ก็ปรากฏขึ้นว่ามีคุณภาพดีใช้การได้นั้น ไม่แพ้ของใคร และ ปริมาณก็มากมาย ชน
อยู่เองตามธรรมชาติทั้งทางเหนือและทางใต้ หรือถ้าหากจะทำสวนคันรัก ไร่คันรัก
พืชนั้นและอากาศก็ยังมีที่จะทำได้ โดยเฉพาะในภาคเหนือ

หลังจากที่ ได้รู้กันแล้ว ยางรักไทยก็ได้เริ่มขายออกนอกประเทศไปให้
ญี่ปุ่น โดยกวตชนมิให้มีการปลอมปนอย่างเต็มที่ และมีการค้นคว้าขึ้นบ้างในทางที่จะ
ทำสวนรักหรือไร่คันรัก คันรักที่กล่าวถึงนี้เป็นพวกไม้ยืนต้น ไม่ใช่ต้นรักที่เป็นพุ่มใช้
ถกร้อยมาลัย รักพุ่มอย่างนี้ภาษาพฤกษศาสตร์ชื่อว่า *Calotropis gigantea* Br.
แม้ว่าเวลานี้ตลาดภายนอกประเทศสำหรับยางรักไทยจะเปิดออกแล้วก็ตาม แต่คู่แข่ง
ก็มีอยู่ไม่น้อย ที่มองเห็นอยู่ในเวลานี้ก็มี พม่า ลาว เวียดนามใต้ กัมพูชาและ
ไต้หวัน ต่อไปข้างหน้าอาจเกิดขึ้นอีกในอเมริกาใต้ ทั้งเม็กซิโกและบราซิล จีนแดง
และเวียดนามเหนือ จะได้อิทธิพลเข้ามาร่วมวงแข่งขันด้วยเมื่อไรก็ไม่อาจทราบได้
ดังนั้น จึงไม่ใช่กรณีที่เราจะนั่งกันทวนใจได้เหมือนอย่างโรงงานยาสูบชายหรือชีกาแรตส์
เกิ้ลคทอง ตัวเลขที่ส่งออกไป ๕ ล้านบาทเศษใน พ.ศ. ๒๕๐๒ นั้น เป็นตัวเลขเล็กๆ
เมื่อเทียบกับสินค้าออกที่เป็นหลัก เช่น ข้าว ข้าวโพด ทุเรียน แต่ขอได้โปรดระลึก
ว่าหลาย ๆ เล็กก็ขึ้นใหญ่ขึ้นมา และช่องว่างก็ยังมิใช่จะทำให้เราเขินอายไป อาจจะ
เป็น ๒๐ - ๓๐ ล้าน ก็มีช่องจะไปได้ พลเมืองของเราเพิ่มขึ้นรวดเร็ว เราจะต้อง
หาช่องทำมาหากินไว้ให้เหมาะสมกับอัตราเพิ่มของพลเมือง เราจึงไม่น่าจะเฉยเมย
เสียกับยางรัก-ทรัพยากรอันมีค่านี้ ถูกล้นเท่ากับเป็นนาฬิกาของของเรา เพราะคู่แข่ง
ดูเหมือนจะยังไม่ได้ทั้งตัว เว้นไว้แต่เวียดนามใต้ ซึ่งเขาได้ส่งออกเงินไปบ้างแล้ว เรา
จึงควรที่จะรีบพ่ายรับจำช่วยโอกาสคว้าตลาดไว้ให้อยู่ในมือของเรา และในขณะที่ว
กัณภายในประเทศของเราจะมีของใช้กันด้วย

จากเรื่องที่ได้ศึกษารวบรวมจนถึงกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เราทราบว่าจำ
จะต้องมีกระวิงคุณภาพอย่างถูกต้องจริง ๆ หาไม่แล้วตลาดก็จะหล่นมือไปแน่นอน

ข้อนี้ทางสำนักงานมาตรฐานสินค้าขาออกคงจะช่วยควบคุมให้เป็นผลได้ ข้อต่อไป
ก็ขอการส่งเสริมให้ทำได้ปริมาณมากคุณภาพดี ในราคาต่ำ เพื่อแข่งขันกับเขาได้
นักขอมจะเป็นหน้าที่ของทางกระทรวงเกษตร กรมชลประทาน กรมป่าไม้แล้ว ยังขาด
อยู่ก็แต่จะทำการส่งเสริมช่วยเหลือหรือไม่ทำ ถ้าทำ ใครจะทำอะไร อย่างไร เมื่อใด
ผู้รวบรวมมีที่อยู่ในวงการเพาะปลูกพืชไร่หรือต้นไม้ แต่ทว่าเกยข้องอยู่ในวงการของ
ผู้ใช้อย่างรัก คืออุตสาหกรรมเครื่องเงิน เมื่อพบปัญหาที่ตนเองกับเขาออกตระศึกษ
ที่จะคิดไม่ได้ ถ้าข้อคิดเขียนเกิดประโยชน์แก่การเศรษฐกิจ การอุตสาหกรรมของ
บ้านเมือง แม้แต่จะเล็กน้อยเพียงไรก็จะมีคามยินดีเป็นอย่างยิ่ง และสุดท้ายนี้
รวบรวมวิธีการปลูกต้นรักในเวียดนามและในญีปุ่นมาผนวกไว้ด้วย เพื่อประโยชน์แก่ผู้
สนใจจะใช้เปรียบเทียบกับกันคิดว่าตกลงต่อไป

การปลูกต้นรักในเวียดนาม

ฝรั่งเคสเรียกรักเวียดนามว่า Rhus. Succ. fabea. (linn) des. ana
carpac' es ชาวพนเมืองเรียก Oay Son

รักที่มากอยู่ในภาคเหนือ (หลังจากเรียกกันเป็น เวียดนามเหนือ-ใต้
เวียดนามใต้ก็ได้เอาต้นรักมาปลูกเป็นอันมาก) ตามเนินเขาซึ่งคิดต่อกับเขมร

ลักษณะต้น คล้าย Red lacquer tallow, Samarch

ลักษณะใบก้าน ก้านใบโตกว่าช่อดอก ใบบางอย่างออกเป็นคู่ ๆ กิ่งมี เยื้อง
กันเล็กน้อย กิ่งมี, รูปไข่, หนามมีขนตามใบ กิ่งมี, กลีบดก, สีเขียว กิ่ง ก้านหนามยาว
๑๐-๒๐ ซม.

ลักษณะช่อดอก ช่อดอกคล้ายช่อมะม่วงแต่ห้อย มีดอกเป็นกลีบ ๆ ยาวกว่าช่อ
ดอก ๒ เท่า มี ๒ ชนิด เกสรตัวผู้เล็กกว่าเกสรตัวเมีย ปลายเกสรตัวเมียเป็นแฉก
๒-๓-๔ แฉก เมล็ดยาว ๕-๑๐ มิลลิเมตร กว้าง ๕-๕ ๑/๒ มิลลิเมตร
สูงประมาณ ๓-๔ เมตร (อายุ ๕-๖ ปี)

วิธีปลูก ต้องเป็นพื้นที่ดินปนทรายมีปุ๋ยคอก (พวกชาวไร่มักชอบปลูกตามเนินเขา, เขาคิน ไม่ค่อยปลูกในที่ราบ) คนไม่ทันหญ้าในที่ ๆ จะปลูกนั้นต้องตัดให้เรียบเรียบร้อย

เขาลงมือปลูกกันในเดือนกันยายน ชุกหลุมกว้างยาวประมาณ ๑๐ เซ็นติเมตร, ลึก ๑๐ เซ็นติ ระยะห่าง ๑ ๑/๒-๒ เมตร (เลือกเอาเมล็ดใหม่ ๆ) ใส่หลุมละ ๓ เมล็ดวางเรียงเป็น ๓ แถว เขาคินช่วยหรือกินผลผสมขี้ควายใส่ให้เสมopak หลุมแล้วรดน้ำ ในเดือนพฤศจิกายนจะออกขนมา ต่อมาอีกประมาณ ๗ เดือน (ราวเดือนพฤษภาคม) ต้นจะสูงประมาณ ๓๐ ซม. ในหลุม ๆ หนึ่งเลือกเอาต้นทั้งสาม ๆ ไว้ต้นหนึ่ง ถ้ากินในบัท ๑ จะสูง ๘๐ ซม. บัท ๒ ๑.๒๐ เมตร ในบัท ๓ ต้นจะโคเท่าข้อมือสูงประมาณ ๒ เมตร ในบัท ๕-๖ สูงถึง ๓-๔ เมตร เมื่อเราปลูกต้นของมันจนกระทั่งมีอายุได้ ๓ บัทของพรวนดินใส่ปุ๋ยตอนหญ้าละ ๒ ครั้ง

เมื่อเราปลูกแล้วประมาณ ๒๔-๓๖ เดือน เราสับเอาอย่างใช้ได้ เราต้องสับวันเว้นวันจึงจะสับได้ตลอดปี เวลาแตกอ่อน ๆ สับง่ายได้มาก เวลาลมแรงหรือแตกจืดบางออกน้อย โดยมากเขาลงมือสับแค่ ๑๑ ทุ่ม แต่หน้าหนาวต้องในราว ๒ โมงเช้า เวลาฝนตกไม่ตีเพราะน้ำฝนปนมาก ต้องหยุด

วิธีสับลงดินเอาไว้ สับได้ถึง ๑๐-๑๕ ต้นแล้วกลับมาเก็บข้างที่สับไว้ การสับของสับเป็นรูปเฉียงหรือรูปตัว (V) ก็ได้ เขาใช้รองข้างด้วยเปลือกหอย ๆ นั้นชาวเมืองเรียกว่า Cai choe ในฤดูร้อนเมื่อสับคนรักแล้วของทั้งไว้ ๑-๒ ชั่วโมง ถูกหนาว ๒-๔ ชั่วโมง จึงกลับมาเก็บข้างได้ เมื่อเก็บใส่ตะกร้าซึ่งทารกเรียบร้อยแล้ว ตะกร้ามีเชือกผูกหัว เรียกว่า Cai-oi

ต้นรักอายุ ๓-๔ ปี คนเดียวทำได้ ๓๐๐ ต้น

ต้นรักอายุ ๕ ปี คนเดียวทำได้ ๒๕๐ ต้น

คนในหมู่บ้าน Phu-lan-tho คนหนึ่งทำได้ ๔๐๐-๕๐๐ ต้น เพราะเขามีความชำนาญมาก รักสับจากต้นเก็บใส่ Cai-oi ไปขายเขยวนก็มี บางทีเก็บใส่ Cai-sai (กระป๋องละ ๔ ก.ก.) นำไปขายก็มี แล้วพ่อค้าใหญ่ ๆ รับซื้อไว้อีกที แล้ว

เขาเก็บใส่กระปุกใหญ่ Cai-lu-o'ng เขากระต่ายปะหน้าไว้ให้มิด แล้วใช้ไม้หรือ
หวายขุดเป็นวงกลมพอกกับปากกระปุกใส่ที่ขั้วกระต่ายอีกที

รักเก็บใส่กระปุกไว้ประมาณ ๒ เดือน จะเป็นตอน ๆ ดังนี้ ตอนต้นจะขึ้น
และเหี่ยวแล้วค่อย ๆ ใส่ขึ้นทุกที

ชนชาติตีสเวก Nu oc thic เป็นนาสเขียว

ชนชาติ ๒ เรียกว่า Son-thit or son gan สักขาวเข้เหลือง เป็นยาง (ชนก
นมมากเป็นรักแล้ว ใช้ผสมกับขี้เลื่อยหรือดินเหนียว หรือสมุกได้)

ชนชาติ ๓ เรียกว่า Son-gi-oi ชนนี้ยังเป็น ๒ ตอน คือตอนบนและตอนล่าง

ก. Son nhat

ข. Son nhit ชนนี้มีมากเป็นชาติ ๑ ราคาแพง

ชนชาติ ๔ (คือชนชนตีสเวก) ชื่อ Son nat gian เป็นน้ำมัน สีช็อคโกแลต,
หรือสีเกาลัด ชนชนนี้มี Urushiol มาก เราต้องตัดแยกเอาไว้ต่างหาก

ในจำนวนชนรักขายต่าง ๆ กันจะได้จำนวนของรักแตกต่างกัน. กันอื่นถึง
แม้จะมีน้ำมันจริงแต่ได้เนือมากกว่ากันแท้. และพออายุของมันได้ ๑ ปีแล้วเราต้อง
ตัดทิ้งปลูกใหม่

วิธีเอาเนือรักแท้ ตามธรรมดาการรักเขาเก็บใส่ถังไว้จะเป็นชั้น ๆ ดังกล่าวแล้ว
ชนชนตีสเวก อูริชโอล มาก ต้องสกัดเอาออกไว้เสียต่างหาก ชนล่างตีสเวกเป็นนาเราต้อง
สกัดเขาออกทิ้งเสียเหลือไว้แต่ตอนกลางเขาต้องการด้วยผ้าแพรหลาย ๆ หนเขาจากทั้ง
หมก ก็จะได้รักแท้

วิธีผสมรักใส่ถัง เอารักที่กรองไว้เนือมาใส่ในถัง แล้วเอาชนกที่มี อูริชโอล
ใส่พอสมควร แล้วคนจนเข้ากันดี แล้วส่งไปญี่ปุ่น, ส่องกงเป็นต้น ถ้าผสมอูริชโอล
น้อยเกินไป ยางที่ตกคั่วว่ามากมี ต้องส่งชนก อูริชโอลไปให้อีก

วิธีตรวจรัก คนรักในถังให้เขากินแล้วตักออกมาชิม ๑ ชั่งดูว่าน้ำหนัก
เท่าใด แล้วเอาใส่กะทะเคี่ยวจนน้ำระเหยไปหมดเหลือแต่ยางรัก เอาลงมาชั่งดู
น้ำหนักหายไปเล็กน้อยเป็นปกติ

การปลูกต้นรักในญี่ปุ่น

วิธีปลูกต้นรัก มีอยู่ ๒ วิธี ๑. ปลูกด้วยการปักหน่อ

๒. เพาะเมล็ดปลูก

วิธีปลูกด้วยการปักหน่อรัก วิธีนี้โตเร็วกว่าการปลูกด้วยเมล็ด แต่ต้องระวังการตัดมักจะเกิดคายง่าย ข้อสำคัญคืออย่าให้รากฝอยขาดได้ และอย่าให้ดินที่หุ้มรากแตกออกมากนัก

วิธีปลูกด้วยการเพาะเมล็ด รูปเมล็ดมีอยู่ ๒ ชนิด

ก. รูปกลม

ข. รูปรีแบนรูปไข่

เมล็ดทั้งสองชนิดคนเราใช้เมล็ดกรัดกว่าเมล็ดกลม

ในราวเดือนพฤศจิกายน เมล็ดของมันสุก เราเก็บเอามาแช่น้ำไว้ เลือกลงเอาเฉพาะเมล็ดที่เต็ม เอามาโชลกกระเทาะเปลือกออก แล้วใส่แฉ่งแห้ง ๆ ร่อนเอาแต่เมล็ด มาแช่น้ำไว้ ๑ อาทิตย์ แล้วเอาออกเทบนเสื่อฟางร่อนให้ซึมไปอีกประมาณ ๕ เดือนเศษ หรือจนกว่าห่อฟางแห้ง ในราวเดือนพฤษภาคมเอาขึ้นมาแช่น้ำไว้อีกราว ๒ อาทิตย์ แล้วเอาออกใส่ถัง เมล็ด ๑๐ ส่วน เติ ๓ ๑/๒ ส่วน ละลายน้ำร้อนใส่ (หรือจะใช้ Carbolic soda ๕ ส่วนก็ได้) เกล้าไปประมาณ ๕ นาที ขั้วฝังในเมล็ดจะออกหมด แล้วเทน้ำออกหมักกล้าน้ำสะอาดอีก ๓-๔ ครั้ง แล้วเอาออกเพาะในแปลงที่ ๑

วิธีทำดินเพาะในแปลงที่ ๑ ต้องพรวนดินให้ซุยทั้งไว้ กว้าง ๒ เมตร สูง ๕-๖ นิ้ว ทามยาวไปทางทิศตะวันออก ตะวันตก ต้องใช้ปุ๋ยหรือกากถั่ว เนอท์ ๑ การางว่า ใช้เมล็ด ๓-๔ กำหว่าน

ใช้หว่านเพาะในราวเดือนมีนาคม หรือเดือนพฤษภาคม เขาใช้เอาฟางคลุมเอาน้ำเข้ารดทุกวัน กลางวันอากาศดี ๆ ต้องเปิดให้อากาศเข้าบ้าง ใน ๒ อาทิตย์มันจะผลเป็นต้นขึ้นมา บางทีถึง ๒-๓ เดือนจึงจะขึ้นก็มี บางทีถึง ๒-๓ ปีจึงจะขึ้นก็มี ทั้งนี้เพราะขั้วฝังในเมล็ดออกไม่หมด

คนมอญ ๒ คนก็ คือ

๑. ท้าวผู้

๒. ท้าวเมย

ลักษณะคนท้าวผู้ รากทรงใหญ่, ใบยาวขาว, ชื่นเร็วและแข็งแรงมากกว่า
คนท้าวเมย

ลักษณะคนท้าวเมย รากทรงเล็ก, รากฝอยมาก, ใบกลม, สัน ชื่นช้ากว่าคน
ท้าวผู้ แต่มีรากมากกว่าคนท้าวผู้เพราะชายเมดติดใต้อกส่วน ๑ (สันเล็ก ๆ คุยกากหน้อย)

เมื่อคนชนแล้วเลิกฟางออกทั้งเส็บ ใช้มีดกลนข้างบน คอยรอกปุ๋ยอยู่เสมอ และ
หว่านทองถอนทั้งเสมอให้หมด รกน้ำเข้าเย็น ในเกอนพุดคิโกยอน ต้นระสูงประมาณ
๑ ฟุต แล้วย้ายไปปลูกในแปลงที่ ๒

ในแปลงที่ ๒ พันธุ์ ๑ การวางวางปลูกได้ประมาณ ๑๐๐ ต้น การเอาขุขมา
ทองระวังอย่าให้รากชาก เวลาขุขทองเป็นเวลาเข้าคึกกว่าเวลาอื่น เวลาปลูมหหรือฝนตก
ไม่ดี

ทองวัคโคนต้นโคยรอบทองแต่ ๒ นิ้วขึ้นไปย้ายได้ เมื่อที่ ๑ การวางวาง ปลูกได้
๑ ต้น หลุมทองคึกของลึก ๒ ๑/๒ ฟุต ๔ เหลี่ยม แล้วเทขบะลงไปให้เต็ม แล้วเอา
ต้นปลูกบนขบะออกที่ เอาไม้ขักตามต้นไว้กลนลมโยก อายุทองแต่ ๕ ขึ้นไปสับยางได้
การเอายางรอกนม ๒ วิธี ๑. ใช้สับหรือกรัก

๒. ทดกึงหรือทอน

วิธีกรักทองวัคจากพนักตามลำต้นขึ้นไป ๑ ฟุต ขุดเปลือกด้วยมีดขอให้
เกลี้ยงทุก ๆ ต้นทงกรัก แล้วใช้มีดกรักให้ลงเขือในท้องแต่ต้นที่ ๑ ไปถึงต้นที่ ๒๐
แล้วกลับมาต้นที่ ๑ ใหม่ ใช้ไม้พายย้ายยางใส่กระบะ ขัดครั้งที่ ๑ นบาวประมาณ
ครึ่งนิ้ว เมื่อย้ายยางไปถึงต้นที่ ๒๐ แล้ว กลับมาต้นที่ ๑ ใหม่อีก แล้วเอามีดกรัก
ให้สูงจากรอยแรกขึ้นไป ๑ ฟุตยาวเท่ากันทุกต้นไป ในวันหนึ่งขุดได้ต้นละครึ่งเป็นค
แล้วเปลี่ยนไปต้นอื่นใหม่ ต้นที่ขุดนั้นทองไว้ ๕ วันกลับทำขุดได้อีกสูงจากรอยแรกขึ้น
ข้างบนอีก ๒ นิ้ว และยาวกว่าหนแรก ๓ กระเบียดทุก ๆ ครั้ง เมื่อความยาวของมดทกรัก
เป็นรอยได้ ๑/๔ ของรอบต้นแล้วทองหยุด มีฉะนั้นจะทลายเพราะยางออกมากเกินไป

การลงมือครั้งแรกควรเป็นในราวเดือนมิถุนายน

ยางรักเดือนไหนจะออกมาก ทั้งนี้คงแล้วแต่ดินฟ้าอากาศ, ถ้าต้นใหญ่หรือเล็ก, เวลาสัปดาห์ไม่เหมือนกัน ในเดือนมิถุนายน, กรกฎาคม เป็นรักชนิดที่ ๑, ในเดือนสิงหาคม, กันยายน รักยางออกมากจริง แต่เป็นชนิดปานกลาง, ในเดือนตุลาคมไม่ค่อยเป็นดอกด้วย ยางที่ออกมาเป็นยางที่ไม่ดี, ในเวลาที่อากาศมีไอน้ำน้อยรักจะได้ดีกว่าชนิดที่ได้ในเวลาที่อากาศมีไอน้ำมาก เพราะจะเห็นขลุ่ยและชันกว่า, รักเมื่อต้นของมันแก่แล้ว ยางรักจะเห็นขลุ่ย แต่แห้งและไม่ใช้เป็นชนิดที่ ๑ อายุของมันประมาณ ๑๕ - ๒๐ ปีกำลังได้มากที่สุด เวลาที่จะสับต้องสับตั้งแต่เช้าถึง ๔ โมงเช้าเป็นอย่างชนิดที่ ๑ และยางออกมากด้วย, ตั้งแต่บ่าย ๔ โมงไปแล้วเป็นกลาง, เวลาตอนกลางวันรักไม่สับ.

คนหนึ่งจะกรีดรักได้เท่าใดในหนึ่ง ปี ๑ (๕ เดือน) วัตรอบคัน (ส่วนสูงเพียงตาเรา) ยาว ๘ นิ้วจะได้ ๕๐๐ คัน ยาว ๒ ฟุตจะได้ ๑๕๐-๒๐๐ คัน จะได้รักเป็นน้ำหนักถึง ๒๐๐-๓๕๐ ปอนด์

วิธีสับเปลือกเอายางรักนี้ ในประเทศญี่ปุ่น (ในมณฑลหนึ่ง ๆ) ไม่ค่อยเหมือนกัน แต่คล้ายคลึงกัน

วิธีตัดกิ่งหรือต้นเอายาง เวลาฤดูหนาวใบร่วงหมด เราตัดกิ่งของมันออกมายาวประมาณ ๒ ฟุต แฉกไว้ ๑ อาทิตย แล้วเอามาย่างไฟ แล้วเอามัดควั่นให้รอบ ๆ เป็นปล้อง ๆ ห่างกัน ๒ นิ้ว แล้วยางจะให้ล่อออกมา

เมื่อเรากัดมันเหลือแต่ท่อนแล้ว ในบ่อต่อไปมันจะแตกงามัก

ลักษณะต้นรัก ต้นคล้ายกับ Red lacquer or Sumach

ใบ คล้ายกับ Nut gall-tree เป็นคู่ ๆ ๓-๔ คู่ในฤดูหนาว
ใบร่วงหมด

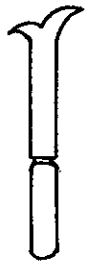
สูง ประมาณ ๔-๗ วา

ดอก ออกเป็นพวง ๆ คล้ายมะม่วง แต่ห้อยยาวประมาณ ๑ ฟุต

เครื่องมือเกี่ยวกับกริดยางรัก

มีดขุดเปลือก

มีดกริดยาง

พายน้ยาง

กระบอกใส่ยาง

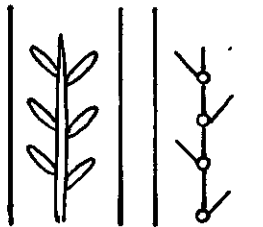
มีดฟัน

ญี่ปุ่น

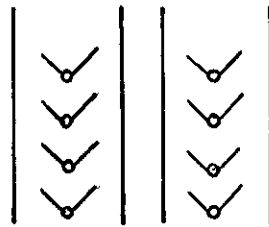
กริดเส้นตรงแล้ว
ใช้พายป้ายเก็บยาง

จีน

กริดเส้นเฉียงมี
กระบอกรองรับ

เวียดนามใต้

กริดรูปตัววี(V)มี
กระบอกรองรับ

ต้นรักอายุ ๕ - ๖ ปี จะไต่ยาง ๓ ลิตร ใน ๑ ปี
 ๗ - ๘ ปี จะไต่ยาง ๔ ลิตร ใน ๑ ปี
 ๑๕ - ๒๐ ปี จะไต่รัก ๕๐ ลิตร ใน ๑ ปี

ในยางรักมีส่วนผสมดังนี้

Lacquer.acid (Urushiol)	=	77.63	ส่วน
Gum quality	=	2.62	„
Nitrogen.quality or albimen or			
protein	=	1.94	„
Water	=	17.81	„

Urushiol เป็นส่วนผสม ๑ ส่วน เป็น acid อยู่ในยางรักลักษณะเป็นน้ำ, สีนําทาลน้ำหนก ๑ เหลี่ยมลกขนาด $= 1.005$ ถ้าเก็บไว้นานสีจะแก่เข้า, เห็นขวเข้าได้ ถ้าเขี่ยกน้ำไม่แห้ง ถ้าผสมกับ litharge หรือบาชกแห้ง ใน ๔-๕ ชั่วโมงจะแห้ง หรือเอาเข้าคอกขซึ่งมีความร้อน 100° ในเวลา ๓-๔ ชั่วโมงรักจะแห้ง ถ้าช็อคออกไปนํ้าอยู่ในรักชนิดใดเมื่อแยกออกจากออกแล้วปรากฏว่ามีผสมอยู่ด้วย จะเป็นรักชนิดใดก็ตามรักนั้นเป็นคก ๑ Gum quality ลักษณะเป็นก้อนสีเทา ถูกแอลกอฮอล์ไม่ละลาย แต่ถาดูกนํ้าธรรมดาจะละลาย แต่ไม่ใช่เป็นส่วนสำคัญของรัก

Nitrogen quality ลักษณะเป็นก้อนใสไม่มีสี ถ้าถูกความร้อนจะละลายได้ ถ้าเอาลงไปในนํ้าก็จะละลายมีกลิ่นเหม็นคล้าย Ether

รักจะแห้งเพราะเหตุใด เพราะเหตุว่า Nitrogen quality ถูกไอนํ้าละลายเป็นนํ้า แล้วไปผสมกับ Lacquer acid กลายเป็นธาตุ Oxygen ระบายไปหมด รักจึงแห้ง (การเปลี่ยนแปลงธาตุคล้ายซีเมนต์)

รักแบ่งออกเป็นพวกใหญ่ๆ มีอยู่ ๓ พวก คือ

๑. รักคำธรรมชาติ

๒. รักใส

๓. รักทึบ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาดไทย กรมราชทัณฑ์
นายจำเนียร ยิงพระเดช ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๕ พ.ค. ๒๕๐๕

พิมพ์ที่โรงพิมพ์

กรมราชทัณฑ์

กระทรวงมหาดไทย